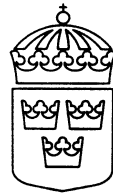

Regeringens proposition

2007/08:60

Fjärrvärmelag m.m.

Prop.
2007/08:60

Regeringen överlämnar denna proposition till riksdagen.

Stockholm den 14 februari 2008

Fredrik Reinfeldt

Maud Olofsson
(Näringsdepartementet)

Propositionens huvudsakliga innehåll

I propositionen föreslås en ny lag, kallad fjärrvärmelag. Lagen innehåller bestämmelser som syftar till att stärka fjärrvärmekundernas ställning och öka insynen i en fjärrvärmeverksamhet. Bestämmelserna avser främst förhållandet mellan fjärrvärmeföretaget och fjärrvärmekunden. Lagen innebär bl.a. en skyldighet för fjärrvärmeföretag att förhandla med en enskild fjärrvärmekund om vissa avtalsvillkor för fjärrvärme. Om parterna inte kan komma överens på egen hand kan de ansöka om medling av en fjärrvärmenämnd. Vidare innehåller lagen ett skydd för konsumenter mot avbrott i distributionen av fjärrvärme. Lagen innehåller även bestämmelser av offentligrättslig karaktär. Bland annat ska fjärrvärmeföretag lämna uppgifter om drift- och affärsförhållanden i verksamheten. I lagen samordnas de nya bestämmelserna med nuvarande reglering av fjärrvärmeverksamhet. Lagen föreslås träda i kraft den 1 juli 2008.

Propositionen innehåller också bl.a. förslag till en ny straffbestämmelse i brottsbalken. Förslaget innebär att det blir straffbart att olovligen leda värmeenergi ur ett rörledningssystem för uppvärmning. Straffbestämmelsen innebär även en kriminalisering av att olovligen leda värmeenergi till ett rörledningssystem för kylning. Brottet föreslås rubriceras som olovlig avledning av värmeenergi och medföra böter eller fängelse högst ett år. Även ändringarna i brottsbalken föreslås träda i kraft den 1 juli 2008.

1	Förslag till riksdagsbeslut	4
2	Lagförslag	5
2.1	Förslag till fjärrvärmelag	5
2.2	Förslag till lag om ändring i brottsbalken	15
2.3	Förslag till lag om ändring i ellagen (1997:857)	16
3	Ärendet och dess beredning	18
4	Bakgrund och allmänna utgångspunkter	19
5	En fjärrvärmelag	22
5.1	En sammanhållen reglering av fjärrvärmeverksamhet	22
5.2	Redovisning av drift- och affärsförhållanden	27
5.3	Information om priset för fjärrvärme	30
5.4	Avtalet om fjärrvärme	32
5.4.1	Uppgifter om avtalsinnehåll	32
5.4.2	Tvingande bestämmelser till förmån för konsumenter	34
5.4.3	Förhandling om villkor för fjärrvärme	35
5.4.4	Medling	38
5.5	Ensidiga ändringar av avtalsvillkor	40
5.5.1	Skyldighet för fjärrvärmeföretag att underrätta och förhandla	40
5.5.2	Fjärrvärmekundens rätt att säga upp avtalet	42
5.5.3	Tillämpning av ändrade avtalsvillkor	44
5.6	Trygghet i distributionen av fjärrvärme till konsumenter	46
5.6.1	Avbrytande av distributionen vid avtalsbrott	46
5.6.2	Avbrytande av distributionen av säkerhetsskäl m.m.	49
5.6.3	Bestämmande av skadeståndet och jämkning	51
5.6.4	Underrättelse om anspråk på ersättning	52
5.7	Tillträde till fjärrvärmeledning	53
5.8	Undantag från den kommunala lokaliseringsprincipen	56
5.9	Förseningsavgift	58
5.10	Tillsyn	59
5.11	En fjärrvärmenämnd	62
5.11.1	Ett organ med medlingsfunktion	62
5.11.2	Ansökningsavgiften ska få disponeras av myndigheten	64
5.12	Ikraftträdande och övergångsbestämmelser	65
5.13	Fjärrvärmeverksamhet och verksamhet på elmarknaden	66
5.14	Fjärrkyla	68
5.15	Fjärrvärme efter konkurs	69

6	Ändringar i brottsbalken	70	Prop. 2007/08:60
7	Konsekvenser	74	
7.1	Konsekvenser för näringslivet	74	
7.2	Konsekvenser för myndigheter.....	76	
8	Författningskommentar	77	
8.1	Förslaget till fjärrvärmelag	77	
8.2	Förslaget till lag om ändring i brottsbalken.....	103	
8.3	Förslaget till lag om ändring i ellagen (1997:857)	104	
Bilaga 1	Sammanfattning av Fjärrvärmeutredningens delbetänkande Tryggare fjärrvärmekunder – Ökad transparens och åtskillnad mellan el- och fjärrvärmeverksamhet (SOU 2003:115).....	106	
Bilaga 2	Sammanfattning av Fjärrvärmeutredningens delbetänkande Skäligt pris på fjärrvärme (SOU 2004:136).....	109	
Bilaga 3	Sammanfattning av Fjärrvärmeutredningens betänkande Fjärrvärme och kraftvärme i framtiden (SOU 2005:33).....	115	
Bilaga 4	Författningsförslag SOU 2004:136	119	
Bilaga 5	Författningsförslag SOU 2005:33	121	
Bilaga 6	Förteckning över remissinstanserna för Fjärrvärmeutredningens delbetänkande Tryggare fjärrvärmekunder – Ökad transparens och åtskillnad mellan el- och fjärrvärmeverksamhet (SOU 2003:115).....	129	
Bilaga 7	Förteckning över remissinstanserna för Fjärrvärmeutredningens delbetänkande Skäligt pris på fjärrvärme (SOU 2004:136) och Fjärrvärmeutredningens betänkande Fjärrvärme och kraftvärme i framtiden (SOU 2005:33).....	130	
Bilaga 8	Lagrådsremissens lagförslag	131	
Bilaga 9	Lagrådets yttrande.....	142	
Utdrag ur protokoll vid regeringssammanträde den 14 februari 2008		166	
Rättsdatablad.....		167	

Regeringen föreslår att riksdagen
dels antar regeringens förslag till

1. fjärrvärmelag,
2. lag om ändring i brottsbalken,
3. lag om ändring i ellagen (1997:857),

dels bemyndigar regeringen att låta Statens energimyndighet, eller den myndighet som regeringen bestämmer, disponera medel som betalas in i ansökningsavgift för medling (avsnitt 5.11.2).

2 Lagförslag

2.1 Förslag till fjärrvärmelag

Härigenom föreskrivs följande.

Inledande bestämmelser

1 § Med fjärrvärmeverksamhet avses i denna lag distribution i rörledning av hetvatten eller annan värmebärare för uppvärmning, om en obestämd grupp inom ett visst geografiskt område får anslutas till verksamheten.

En fjärrvärmeverksamhet omfattar även produktion och försäljning av den värme som distribueras i rörledningarna, om den som bedriver distributionen även bedriver produktionen och försäljningen av värmen.

2 § I denna lag avses med

fjärrvärmeföretag: juridisk person som bedriver fjärrvärmeverksamhet,
fjärrvärmekund: den som ingått ett avtal om fjärrvärme med ett fjärrvärmeföretag,

konsument: fjärrvärmekund som är en fysisk person och som använder fjärrvärme i huvudsak utanför näringsverksamhet,

avtal om fjärrvärme: avtal om distribution i rörledningar av en värmebärare för uppvärmning och om försäljning av den distribuerade värmen.

3 § Det som föreskrivs i denna lag i fråga om fjärrvärmeföretag ska gälla även fysiska personer som bedriver fjärrvärmeverksamhet.

4 § Avtalsvillkor som i jämförelse med bestämmelserna i denna lag är till nackdel för en konsument är utan verkan mot denne.

Prisinformation

5 § Ett fjärrvärmeföretag ska se till att uppgifter om fjärrvärmeföretagets priser för fjärrvärme och för en anslutning till fjärrvärmeverksamheten samt om hur ett pris bestäms finns enkelt tillgängliga för fjärrvärmekunder och allmänhet. Om skilda priser gäller för olika kategorier av fjärrvärmekunder har fjärrvärmeföretaget samma skyldighet i fråga om uppgifter om grunderna för indelningen av fjärrvärmekunder i olika kategorier.

Prisinformationen ska vara korrekt och tydlig.

Regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer får meddela föreskrifter om skyldigheten att lämna prisinformation till allmänheten enligt första och andra styckena.

Uppgifter i ett avtal om fjärrvärme

6 § Ett avtal om fjärrvärme ska innehålla uppgifter om

1. fjärrvärmeföretagets åtagande gentemot fjärrvärmekunden,
2. priset för fjärrvärmen och hur det bestäms,
3. var fjärrvärmekunden kan finna information om fjärrvärmeföretagets priser för fjärrvärme,
4. den tid som avtalet löper,
5. i fråga om avtal som löper under en viss tid, vad som gäller med avseende på förlängning av avtalet,
6. avtalet tillåter fjärrvärmeföretaget att göra en ensidig ändring av ett avtalsvillkor och om förutsättningarna för att fjärrvärmeföretaget ska få göra en sådan ändring,
7. villkoren för uppsägning av avtalet,
8. fjärrvärmeföretagets ersättningsansvar om det inte uppfyller avtalet,
9. vem som svarar för kostnader för en återställning efter
 - a) en anslutning till fjärrvärmeverksamheten,
 - b) ett underhåll av rörledningarna, eller
 - c) ett borttagande av anslutningen, och
10. möjligheten att begära förhandling och att ansöka om medling enligt denna lag.

Förhandling om avtalsvillkor för fjärrvärme

7 § Ett fjärrvärmeföretag ska förhandla med en fjärrvärmekund som begär förhandling om priset för fjärrvärme eller om kapaciteten hos en anslutning till fjärrvärmeverksamheten.

Att ett fjärrvärmeföretag kan ha en förhandlingsskyldighet även i fall då företaget gjort en ensidig ändring av avtalsvillkoren till fjärrvärmekundens nackdel följer av 19 §.

8 § Ett fjärrvärmeföretags skyldighet att förhandla med en fjärrvärmekund innebär att fjärrvärmeföretaget ska

1. ange skälen för det avtalsvillkor som förhandlingen gäller,
2. ge fjärrvärmekunden tillräcklig information för en bedömning av skäligheten av avtalsvillkoret, och
3. försöka komma överens med fjärrvärmekunden om avtalsvillkoret.

9 § Om en förhandling inte leder till någon överenskommelse ska fjärrvärmeföretaget underrätta fjärrvärmekunden om att förhandlingen är avslutad och ange skälen för fjärrvärmeföretagets inställning.

Underrättelsen får göras muntligen vid ett möte mellan fjärrvärmeföretaget och fjärrvärmekunden. Om en sådan muntlig underrättelse inte görs ska fjärrvärmeföretaget underrätta fjärrvärmekunden skriftligen.

10 § Om en förhandling mellan ett fjärrvärmeföretag och en fjärrvärmekund inte leder till någon överenskommelse om villkor för fjärrvärme, får fjärrvärmeföretaget eller fjärrvärmekunden ansöka om medling.

11 § En ansökan om medling ska ges in till den myndighet som medlar enligt denna lag. Ansökan ska ha kommit in till myndigheten inom tre veckor från den dag fjärrvärmeföretaget enligt 9 § underrättade fjärrvärmekunden om att förhandlingen avslutats.

12 § Den som ansöker om medling ska samtidigt som ansökan ges in betala en ansökningsavgift om 1 000 kronor. En konsument ska i stället betala 500 kronor.

13 § Den myndighet som medlar enligt denna lag fattar beslut om medling.

En ansökan om medling ska bifallas endast om myndigheten bedömer att en medling kan leda till en överenskommelse mellan fjärrvärmeföretaget och fjärrvärmekunden.

14 § En ansökan om medling ska avvisas om

1. sökanden inte betalat ansökningsavgiften,
2. ansökan inte innehåller en tillräcklig redogörelse för de omständigheter som har betydelse för medlingsavgiften, trots att sökanden förelagts att avhjälpa bristen, eller
3. ansökan har kommit in för sent till myndigheten.

15 § När den myndighet som medlar enligt denna lag bedömer att det inte längre finns anledning att fortsätta en medling, ska myndigheten avsluta medlingen.

Fjärrvärmeföretaget och fjärrvärmekunden ska underrättas om ett beslut att avsluta medlingen.

16 § Den myndighet som medlar enligt denna lag får meddela de förelägganden som behövs för medlingsavgiften.

Ett sådant föreläggande får förenas med vite.

Ensidig ändring av avtalsvillkor till fjärrvärmekundens nackdel

Avtalet

17 § Om ett fjärrvärmeföretag i avtalet om fjärrvärme givits rätt att ensidigt ändra avtalsvillkoren till nackdel för en fjärrvärmekund, gäller bestämmelserna i 18–26 §§.

18 § Om fjärrvärmeföretaget gör en ändring av avtalsvillkoren, ska fjärrvärmekunden skriftligen underrättas om ändringen senast två månader före den dag de ändrade villkoren ska börja gälla.

I underrättelsen ska skälen för ändringen anges samt en upplysning lämnas om att fjärrvärmekunden har rätt att begära förhandling, ansöka om medling och att säga upp avtalet.

Om fjärrvärmeföretaget inte följer bestämmelserna i första och andra styckena, får de ändrade villkoren inte tillämpas.

Förhandling om de ändrade villkoren

19 § Ett fjärrvärmeföretag är skyldigt att förhandla med en fjärrvärmekund om en ensidig ändring av avtalsvillkoren till fjärrvärmekundens nackdel, om kunden begär förhandling inom tre veckor från den dag kunden enligt 18 § underrättades om de ändrade avtalsvillkoren.

20 § Om fjärrvärmekunden begärt förhandling enligt 19 §, men träffas inte någon överenskommelse mellan parterna, får de ändrade villkoren börja tillämpas från den dag de ska börja gälla, dock tidigast tre veckor från den dag fjärrvärmeföretaget enligt 9 § underrättade fjärrvärmekunden om att förhandlingen avslutats.

Detta gäller inte i fall som avses i 21 § eller om fjärrvärmekunden säger upp avtalet enligt 23 §.

Medling

21 § Om en ansökan om medling gjorts enligt 10 § i fråga om en ensidig ändring av avtalsvillkoren till fjärrvärmekundens nackdel, men träffas inte någon överenskommelse mellan parterna, får de ändrade villkoren börja tillämpas från den dag de ska börja gälla. Villkoren får dock börja tillämpas tidigast tre veckor från den dag myndigheten meddelade beslutet att avsluta medlingen eller, om ansökan lämnats utan bifall, tidigast tre veckor från dagen för det beslutet.

Detta gäller inte om fjärrvärmekunden säger upp avtalet enligt 24 §.

Uppsägning av avtalet om fjärrvärme

22 § En fjärrvärmekund har rätt att säga upp avtalet om fjärrvärme om fjärrvärmekunden underrättats enligt 18 § om ändrade avtalsvillkor.

Uppsägningen ska för att få verkan göras senast två månader från den dag kunden underrättades om ändringen, eller den senare dag som följer av 23 eller 24 §.

I fråga om en konsument gäller att uppsägningen ska anses ha gjorts när ett meddelande om uppsägningen lämnats in för befordran med post eller avsänts på annat ändamålsenligt sätt.

23 § Om fjärrvärmekunden begärt förhandling enligt 19 §, men träffas inte någon överenskommelse mellan parterna, har fjärrvärmekunden rätt

att säga upp avtalet senast tre veckor från den dag fjärrvärmeföretaget enligt 9 § underrättade fjärrvärmekunden om att förhandlingen avslutats. Prop. 2007/08:60

24 § Om en ansökan om medling gjorts enligt 10 § i fråga om en ensidig ändring av avtalsvillkoren till fjärrvärmekundens nackdel, men träffas inte någon överenskommelse mellan parterna, har fjärrvärmekunden rätt att säga upp avtalet senast tre veckor från den dag myndigheten meddelade beslutet att avsluta medlingen eller, om ansökan lämnats utan bifall, senast tre veckor från dagen för det beslutet.

25 § Om en fjärrvärmekund säger upp ett avtal enligt 22, 23 eller 24 §, upphör avtalet att gälla tre månader från dagen för uppsägningen.

Under uppsägningstiden får de ändrade avtalsvillkoren inte tillämpas.

26 § En fjärrvärmekund får säga upp ett avtal om fjärrvärme enligt 22, 23 eller 24 § utan att påföras någon kostnad, avgift eller annan förpliktelse till följd av uppsägningen.

Distribution av fjärrvärme till konsumenter

Avbrytande av distributionen vid avtalsbrott

27 § Distribution av fjärrvärme till en konsument får avbrytas om konsumenten har försummat sina skyldigheter enligt avtalet och försummelsen är ett väsentligt avtalsbrott. Distributionen får dock endast avbrytas om konsumenten inte följer en skriftlig uppmaning att inom en angiven och skälig tid uppfylla sina skyldigheter enligt avtalet.

Om försummelsen gäller något annat än att konsumenten inte betalat enligt avtalet ska den skriftliga uppmaningen innehålla en underrättelse om att distributionen av fjärrvärme kan avbrytas om uppmaningen inte följs.

Om omständigheterna ger anledning att befara att ett avbrott i distributionen kan medföra en inte obetydlig personskada eller omfattande sakskada får distributionen av fjärrvärme inte avbrytas. Detta gäller dock inte om konsumentens handlande varit otillbörligt.

28 § Om en konsument inte betalat enligt avtalet får distributionen av fjärrvärme avbrytas om, utöver vad som anges i 27 § första och tredje styckena,

1. fjärrvärmeföretagets fordran är ostridig,
2. konsumenten inte följt den skriftliga uppmaningen att betala fordran och konsumenten därefter delgetts en skriftlig påminnelse att betala inom tre veckor från delgivningen,
3. påminnelsen innehöll en underrättelse om att distributionen av fjärrvärme kan avbrytas om fordran inte betalas, och
4. ett meddelande om innehållet i påminnelsen har sänts till socialnämnden i den kommun där konsumenten får fjärrvärme distribuerad.

Distributionen av fjärrvärme får inte avbrytas om fordran har betalats eller socialnämnden inom den tid som anges i första stycket 2 har meddelat fjärrvärmeföretaget att nämnden betalar fordran.

29 § Underrättelser och meddelanden enligt 28 § ska lämnas enligt formulär som fastställs av regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer. Prop. 2007/08:60

30 § Ett fjärrvärmeföretag har rätt till skälig ersättning av en konsument för kostnader med anledning av åtgärder enligt 27 och 28 §§.

Avbrytande av distributionen av säkerhetsskäl m.m.

31 § Ett fjärrvärmeföretag får avbryta distributionen av fjärrvärme till en konsument för att genomföra en åtgärd som syftar till

1. att undvika personskada eller omfattande sakskada,
2. att bygga ut fjärrvärmeverksamheten, eller
3. en god distributionssäkerhet.

Avbrottet får inte pågå längre än vad som är nödvändigt för att genomföra åtgärden.

Fjärrvärmeföretaget ska i god tid underrätta konsumenten om ett kommande avbrott, om fjärrvärmeföretaget kan förutse att avbrottet inte blir kortvarigt. Konsumenten ska underrättas personligen eller, om det är lämpligt, genom anslag.

Ersättningsansvar för fjärrvärmeföretag

32 § Ett fjärrvärmeföretag ska ersätta skada som en konsument orsakar genom att distributionen av fjärrvärme avbryts på grund av konsumentens försummelse, om inte distributionen av fjärrvärme får avbrytas enligt 27 eller 28 §.

33 § Ett fjärrvärmeföretag ska ersätta skada som en konsument orsakar genom att distributionen av fjärrvärme avbryts utan att det beror på konsumentens försummelse och utan att fjärrvärmeföretaget har rätt att avbryta distributionen enligt 31 § första stycket.

Detsamma gäller skada som en konsument orsakar genom att

1. ett avbrott som avses i 31 § första stycket pågår längre än vad som är nödvändigt för att genomföra åtgärden, eller
2. fjärrvärmeföretaget inte underrättat konsumenten enligt 31 § tredje stycket om ett kommande avbrott som avses i 31 § första stycket.

Fjärrvärmeföretaget är dock inte skyldigt att ersätta en skada, om fjärrvärmeföretaget visar att avbrottet i distributionen av fjärrvärme beror på ett hinder utanför fjärrvärmeföretagets kontroll som det inte skäligen kunde förväntas ha räknat med och vars följder det inte heller skäligen kunde ha undvikit eller övervunnit.

Beror avbrottet på någon som fjärrvärmeföretaget har anlitat för underhåll, reparation eller liknande arbete, är fjärrvärmeföretaget fritt från skadeståndsskyldighet endast om den som anlitats skulle vara fri från skadeståndsskyldighet enligt tredje stycket.

34 § Skadestånd enligt 32 och 33 §§ omfattar ersättning för utgifter, inkomstbortfall och annan förlust.

35 § Om skyldigheten att betala skadestånd till en konsument enligt 32 och 33 §§ är oskäligt betungande med hänsyn till de ekonomiska förhållandena hos ett fjärrvärmeföretag, får skadeståndet jämkas efter vad som är skäligt.

Prop. 2007/08:60

Vid bedömningen om skadeståndsskyldigheten är oskäligt betungande för fjärrvärmeföretaget ska hänsyn även tas till befintliga försäkringar och försäkringsmöjligheter, förutsättningarna för fjärrvärmeföretaget att förutse och hindra skadan samt andra särskilda omständigheter.

36 § En rätt till ersättning av fjärrvärmeföretaget är förlorad om inte konsumenten underrättar fjärrvärmeföretaget om anspråket på ersättning inom tre år från det att skadan inträffade.

Har ett meddelande om anspråk på ersättning lämnats in för befordran med post eller avsänts på annat ändamålsenligt sätt, anses en under rättelse om anspråket ha skett när detta gjordes.

Förhandling om tillträde till rörledning

37 § Om ett fjärrvärmeföretag får en begäran om tillträde till rörledningarna från någon som vill sälja värme till fjärrvärmeverksamheten eller använda ledningarna för distribution av värme, ska fjärrvärmeföretaget förhandla om tillträde med den som gjort begäran. Skyldigheten att förhandla innebär att fjärrvärmeföretaget ska försöka komma överens om ett tillträde med den som begärt det.

Om någon överenskommelse inte kan träffas om tillträde, ska fjärrvärmeföretaget ange skälen för att tillträde inte medges.

Kommunala fjärrvärmeföretag

38 § Om ett kommunalt företag som avses i 3 kap. 16–18 §§ kommunallagen (1991:900) bedriver fjärrvärmeverksamhet, ska verksamheten bedrivas på affärsmässig grund.

39 § Trots bestämmelsen i 2 kap. 1 § kommunallagen (1991:900) om anknytning till kommunens område eller dess medlemmar, får ett kommunalt företag som avses i 3 kap. 16–18 §§ samma lag bedriva fjärrvärmeverksamhet utanför kommunen, om det görs i geografisk närhet till fjärrvärmeverksamheten inom kommunen och i syfte att uppnå en ändamålsenlig fjärrvärmeverksamhet.

Redovisning av fjärrvärmeverksamhet

40 § Ett fjärrvärmeföretag ska ekonomiskt redovisa fjärrvärmeverksamheten särskilt genom att för varje år upprätta en årsrapport.

Vid redovisning av fjärrvärmeverksamhet ska produktion av el som har skett samtidigt med produktion av den värme som distribueras i fjärrvärmeverksamheten anses ingå i verksamheten. Detsamma gäller försäljning av sådan el.

Regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer får meddela ytterligare föreskrifter om redovisning av fjärrvärmeverksamhet.

41 § Ett fjärrvärmeföretag ska lämna uppgifter om drift- och affärsförhållanden i fjärrvärmeverksamheten. Sådana uppgifter ska lämnas för varje sammanhängande system av rörledningar och anläggningar för produktion av den värme som distribueras i ledningarna, om sådan produktion ingår i fjärrvärmeverksamheten.

Om priset för fjärrvärme är detsamma inom olika system av rörledningar och anläggningar för produktion av värme, får uppgifterna dock avse den samlade verksamheten i dem.

Regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer får meddela ytterligare föreskrifter om uppgiftsskyldigheten.

42 § Årsrapporten ska granskas av en revisor.

Granskningen ska avse om årsrapporten upprättats enligt gällande bestämmelser. Granskningen ska vara så ingående och omfattande som god revisionssed kräver.

Revisorn ska lämna ett skriftligt yttrande över granskningen.

Regeringen får meddela föreskrifter om granskningen av årsrapporten.

43 § Uppgifterna om drift- och affärsförhållanden i fjärrvärmeverksamheten samt en bestyrkt kopia av årsrapporten och yttrandet över granskningen av årsrapporten ska ges in till tillsynsmyndigheten. Uppgifterna och handlingarna ska ha kommit in till tillsynsmyndigheten inom sju månader från räkenskapsårets utgång.

Om fjärrvärmeföretaget beslutat om fortsatt bolagsstämma enligt 7 kap. 14 § aktiebolagslagen (2005:551) eller fortsatt föreningsstämma enligt 7 kap. 4 § tredje stycket lagen (1987:667) om ekonomiska föreningar, gäller i stället att uppgifterna och handlingarna ska ha kommit in till tillsynsmyndigheten inom nio månader från räkenskapsårets utgång.

Handlingarna får överföras elektroniskt till tillsynsmyndigheten.

Med bestyrkt kopia jämställs elektroniskt original.

Förseningsavgift

44 § Om årsrapporten och yttrandet över granskningen av årsrapporten inte har kommit in till tillsynsmyndigheten på föreskrivet sätt och i föreskriven tid, ska fjärrvärmeföretaget betala en förseningsavgift på 10 000 kronor.

Om handlingarna inte har kommit in inom två månader från det att en underrättelse sändes till fjärrvärmeföretaget om att en förseningsavgift har tagits ut, ska fjärrvärmeföretaget betala en andra förseningsavgift på 10 000 kronor.

Om handlingarna inte har kommit in inom två månader från det att en underrättelse sändes till fjärrvärmeföretaget om att en andra förseningsavgift har tagits ut, ska fjärrvärmeföretaget betala en tredje förseningsavgift på 20 000 kronor.

45 § En förseningsavgift får inte tas ut efter registrering hos Bolagsverket av ett beslut om att ett fjärrvärmeföretag har försatts i konkurs eller trätt i likvidation.

Prop. 2007/08:60

Om fjärrvärmeföretaget har trätt i likvidation gäller detta endast i fråga om redovisning för tiden före likvidationsbeslutet.

46 § Har fjärrvärmeföretaget i tid gett in årsrapporten och yttrandet över granskningen av årsrapporten men har handlingarna någon brist som lätt kan rättas till, får en förseningsavgift tas ut endast om fjärrvärmeföretaget har underrättats om bristen och fått tillfälle att avhjälpa den men inte gjort det inom den tid som angetts i underrättelsen.

En sådan underrättelse får sändas med posten till den postadress som fjärrvärmeföretaget senast anmält till tillsynsmyndigheten.

47 § En förseningsavgift ska efterges om underlåtenheten att ge in årsrapporten eller yttrandet över granskningen av årsrapporten framstår som ursäktlig med hänsyn till omständigheter som fjärrvärmeföretaget inte kunnat råda över. Förseningsavgiften ska också efterges om det framstår som uppenbart oskäligt att ta ut den.

Bestämmelsen om eftergift ska beaktas även om något yrkande om eftergift inte har framställts, om det föranleds av vad som förekommit i ärendet.

48 § Om en förseningsavgift inte har betalats efter betalningsuppsättning, ska avgiften lämnas för indrivning. Bestämmelser om indrivning av statliga fordringar finns i lagen (1993:891) om indrivning av statliga fordringar m.m.

Vid indrivning får verkställighet enligt utsökningsbalken ske. Ett beslut om förseningsavgift får verkställas även om det inte vunnit laga kraft.

Överlämnande för indrivning krävs inte om statens fordran för förseningsavgiften är ringa.

49 § Om ett fjärrvärmeföretag till följd av domstols beslut har rätt att få tillbaka betalad förseningsavgift, ska ränta betalas på den återbetalade avgiften från och med månaden efter den då avgiften betalades in till och med den månad då återbetalning görs. I fråga om räntans storlek tillämpas 19 kap. 14 § skattebetalningslagen (1997:483).

50 § Frågor om förseningsavgifter prövas av tillsynsmyndigheten.

51 § Förseningsavgifter tillfaller staten.

Tillsyn

52 § Tillsynsmyndigheten ska utöva tillsyn över att fjärrvärmeföretag följer bestämmelserna i 5–9, 18–21, 25–29, 31 och 37–43 §§.

Tillsynsmyndigheten får meddela de förelägganden som behövs för efterlevnaden av bestämmelserna. Ett sådant föreläggande får förenas med vite.

53 § Tillsynsmyndigheten har rätt att på begäran få de upplysningar och ta del av de handlingar som behövs för tillsynen. En sådan begäran får förenas med vite. Prop. 2007/08:60

Överklagande

54 § Beslut om föreläggande vid vite enligt 16 § andra stycket och 52 § andra stycket, begäran enligt 53 § som har förenats med vite samt om förseningsavgift får överklagas hos allmän förvaltningsdomstol.

Prövningstillstånd krävs vid överklagande till kammarrätten.

Andra beslut enligt denna lag får inte överklagas.

-
1. Denna lag träder i kraft den 1 juli 2008.
 2. Bestämmelserna i 17–26 §§ tillämpas på sådana ensidiga ändringar av avtalsvillkor som ska börja gälla efter den 30 juni 2008.
 3. I fråga om sådana ensidiga ändringar av avtalsvillkor som ska börja gälla efter den 30 juni 2008 är fjärrvärmeföretaget, utöver vad som följer av 19 §, skyldigt att förhandla om fjärrvärmekunden begär förhandling senast den 22 juli 2008.
 4. Bestämmelserna i 27–31 §§ tillämpas på sådana avbrott i distributionen som inträffar efter den 30 juni 2008.
 5. Bestämmelserna i 41 § tillämpas första gången för det räkenskapsår som börjar närmast efter den 30 juni 2008.
 6. Bestämmelserna i 44–51 §§ tillämpas på årsrapporter och yttranden över granskning av årsrapporter som avser räkenskapsår som börjar närmast efter den 30 juni 2008.

2.2 Förslag till lag om ändring i brottsbalken

Härigenom föreskrivs i fråga om brottsbalken
dels att 8 kap. 12 § ska ha följande lydelse,
dels att det i balken ska införas en ny paragraf, 8 kap. 10 a §, av
 följande lydelse.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

8 kap.

10 a §

Leder någon olovligen värmeenergi ur ett rörledningssystem för uppvärmning eller leder någon olovligen värmeenergi till ett rörledningssystem för kylning, döms för olovlig avledning av värmeenergi till böter eller fängelse högst ett år. Vid ringa fall döms inte till ansvar.

Är brottet grovt, döms till fängelse, lägst sex månader och högst fyra år.

12 §

För försök eller förberedelse till stöld, grov stöld, rån, grovt rån, tillgrepp av fortskaffningsmedel *eller* olovlig kraftavledning, så ock för stämpling till eller underlåtenhet att avslöja rån eller grovt rån *dömes* till ansvar enligt vad i 23 kap. stadgas. Skulle tillgrepp av fortskaffningsmedel, om brottet fullbordats, hava varit att anse som ringa, må dock ej dömas till ansvar som nu sagts.

För försök eller förberedelse till stöld, grov stöld, rån, grovt rån, tillgrepp av fortskaffningsmedel, olovlig kraftavledning *eller olovlig avledning av värmeenergi*, så ock för stämpling till eller underlåtenhet att avslöja rån eller grovt rån *döms* till ansvar enligt vad i 23 kap. stadgas. Skulle tillgrepp av fortskaffningsmedel *eller olovlig avledning av värmeenergi*, om brottet fullbordats, hava varit att anse som ringa, må dock ej dömas till ansvar som nu sagts.

Denna lag träder i kraft den 1 juli 2008.

2.3 Förslag till lag om ändring i ellagen (1997:857)

Härigenom föreskrivs i fråga om ellagen (1997:857)¹

dels att 1 kap. 4 a och 4 b §§ ska upphöra att gälla,

dels att 1 kap. 1 §, 3 kap. 2, 4 och 5 §§, 7 kap. 2 § samt rubriken närmaste före 3 kap. 2 § ska ha följande lydelse.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

1 kap.

1 §²

I denna lag ges föreskrifter om elektriska anläggningar, om handel med el i vissa fall samt om elsäkerhet. Dessutom ges vissa föreskrifter om fjärrvärmeverksamhet.

I denna lag ges föreskrifter om elektriska anläggningar, om handel med el i vissa fall samt om elsäkerhet.

3 kap.

Redovisning av nätverksamhet *m.m.*³

Redovisning av nätverksamhet

2 §⁴

Nätverksamhet och fjärrvärmeverksamhet skall ekonomiskt redovisas var för sig och skilt från annan verksamhet.

Nätverksamhet ska ekonomiskt redovisas skilt från annan verksamhet.

Vid redovisning av fjärrvärmeverksamhet enligt första stycket skall den elproduktion som skett i ett kraftvärmeverk och försäljningen av denna el anses ingå i fjärrvärmeverksamheten.

4 §⁵

Regeringen eller, efter regeringens bemyndigande, nätmyn-digheten får meddela närmare föreskrifter om redovisning av nätverksamhet och av fjärrvärmeverksamhet.

Regeringen eller, efter regeringens bemyndigande, nätmyn-digheten får meddela närmare föreskrifter om redovisning av nätverksamhet.

¹ Senaste lydelse av

1 kap. 4 a § 2005:404

1 kap. 4 b § 2005:404.

² Senaste lydelse 2005:404.

³ Senaste lydelse 2005:404.

⁴ Senaste lydelse 2005:404.

⁵ Senaste lydelse 2005:404.

5 §⁶

Revisor hos den som bedriver nätverksamhet *eller fjärrvärme-verksamhet* skall göra en särskild granskning av redovisningen av verksamheten.

Revisorn *skall* årligen i ett särskilt intyg avge ett utlåtande i frågan om redovisningen av nätverksamheten *eller fjärrvärme-verksamheten* skett enligt gällande bestämmelser. Intyget *skall* av företaget ges in till nätmyndigheten.

Regeringen får meddela närmare föreskrifter om revision av nätverksamhet *och av fjärrvärme-verksamhet*.

Revisor hos den som bedriver nätverksamhet *ska* göra en särskild granskning av redovisningen av verksamheten.

Revisorn *ska* årligen i ett särskilt intyg avge ett utlåtande i frågan om redovisningen av nätverksamheten skett enligt gällande bestämmelser. Intyget *ska* av företaget ges in till nätmyndigheten.

Regeringen får meddela närmare föreskrifter om revision av nätverksamhet.

7 kap.

2 §⁷

Om ett sådant kommunalt företag som avses i 3 kap. 16–18 §§ kommunallagen (1991:900) bedriver sådan verksamhet som avses i 1 § 1 *eller fjärrvärme-verksamhet*, *skall* verksamheten drivas på affärsmässig grund och redovisas särskilt.

Om ett sådant kommunalt företag som avses i 3 kap. 16–18 §§ kommunallagen (1991:900) bedriver sådan verksamhet som avses i 1 § 1, *ska* verksamheten drivas på affärsmässig grund och redovisas särskilt.

1. Denna lag träder i kraft den 1 juli 2008.

2. Äldre föreskrifter gäller fortfarande i tillsynsärenden om redovisning av fjärrvärmeverksamhet och i tillsynsärenden om revisorns granskning i fråga om räkenskapsår som börjat före den 1 juli 2008.

⁶ Senaste lydelse 2005:404.

⁷ Senaste lydelse 2005:404.

3 Ärendet och dess beredning

Regeringen beslutade den 12 december 2002 att tillkalla en särskild utredare med uppdrag att belysa fjärrvärmens konkurrenssituation på värmemarknaderna, föreslå åtgärder för att bättre skydda konsumenten mot oskäligen prissättning på fjärrvärme, analysera lämpligheten av att en tredje part ges tillträde till ledningar som ingår i en fjärrvärmeverksamhet och att analysera behovet av en tydligare avgränsning mellan fjärrvärmeverksamhet och verksamhet på elmarknaden (dir. 2002:160).

I regeringens proposition Energimarknader i utveckling – bättre regler och tillsyn (prop. 2001/02:56) finns en redogörelse för bakgrunden till uppdraget att analysera behovet av en tydligare avgränsning mellan fjärrvärmeverksamhet och verksamhet på elmarknaden. Där föreslogs bl.a. att ett elhandels- eller elproduktionsföretag skulle förbjudas att ha samma styrelsemajoritet eller verkställande direktör som ett elnätsföretag. Riksdagen avlog propositionen i denna del och anmodade regeringen att efter en förnyad prövning återkomma med ett nytt förslag (bet. 2001/02:NU9, rskr. 2001/02:180). En sådan förnyad prövning skulle särskilt uppmärksamma frågan om överensstämmelse mellan ett regelverk för åtskillnad mellan nätföretag och elhandels- eller elproduktionsföretag och föreskrifter för åtskillnad mellan fjärrvärmeföretag och elhandelsföretag.

Utredaren antog namnet Fjärrvärmeutredningen. I juni 2003 beslutades om ett tilläggsdirektiv där utredningen fick i uppdrag att utreda behovet av att kriminalisera förbikoppling av värmemätare i ett fjärrvärmesystem och att lämna förslag till en sådan straffbestämmelse (dir. 2003:77).

I december 2003 redovisade utredningen delbetänkandet Tryggare fjärrvärmekunder – ökad transparens och åtskillnad mellan el- och fjärrvärmeverksamhet (SOU 2003:115). Betänkandet innehåller bl.a. ett förslag till juridisk och funktionell åtskillnad mellan fjärrvärmeverksamhet och verksamhet på elmarknaden. I december 2004 redovisades delbetänkandet Skäligt pris på fjärrvärme (SOU 2004:136). Betänkandet innehåller förslag till åtgärder för att uppnå en ökad tilltro till fjärrvärme som uppvärmningsform och ett skäligt pris på fjärrvärme. Vidare innehåller delbetänkandet förslag till en straffbestämmelse för olovlig avledning av värmeenergi.

I april 2005 redovisade utredningen betänkandet Fjärrvärme och kraftvärme i framtiden (SOU 2005:33). Betänkandet innehåller i huvudsak ett förslag till en fjärrvärmelag som även omfattar förslagen i föregående betänkanden.

I juni 2005 redovisade utredningen betänkandet Tryggare leveranser – fjärrvärme efter konkurs (SOU 2005:63). Betänkandet innehåller förslag till bildandet av en fjärrvärmefond för att finansiera distribution av fjärrvärme efter ett fjärrvärmeföretags konkurs.

Förslagen i denna proposition bygger på Fjärrvärmeutredningens förslag. I fråga om förslaget till bildandet av en fjärrvärmefond redovisas regeringens bedömning i avsnitt 5.15.

En sammanfattning av betänkandena i de delar som här är av intresse finns i *bilaga 1–3*. Utredningens lagförslag finns i *bilaga 4* och *5*.

Betänkandena har remissbehandlats. Förteckningar över remissinstanserna finns i *bilaga 6* och *7*. Sammanställningar av remissvaren finns tillgängliga i Näringsdepartementet (dnr N2007/210/E, dnr N2007/213/E och dnr N2007/227/E).

Prop. 2007/08:60

Lagrådet

Regeringen beslutade den 15 november 2007 att inhämta Lagrådets yttrande över de lagförslag som finns i *bilaga 8*. Lagrådets yttrande finns i *bilaga 9*.

Regeringen har i propositionen i huvudsak följt Lagrådets förslag. Regeringen behandlar Lagrådets förslag i avsnitt 5.1, 5.4.3, 5.4.4, 5.5.1, 5.5.2 och 5.6.2 samt i författningskommentaren.

Utöver de ändringar som motiveras av Lagrådets yttrande har redaktionella ändringar gjorts i förhållande till lagrådsremissen.

4 Bakgrund och allmänna utgångspunkter

Fjärrvärmen på värmemarknaden

Fjärrvärmens utbyggnad inleddes i slutet av 1940-talet i Sverige och har sedan dess pågått kontinuerligt. Fjärrvärme används för uppvärmning. Under 2006 distribuerades drygt 47 TWh fjärrvärme. Av denna mängd användes ungefär 60 procent för uppvärmning av bostäder, 30 procent för uppvärmning av servicesektorns lokaler och 10 procent för värmebehov inom industrin. Fjärrvärme utgör i dag den dominerande uppvärmningsformen på centralorten i mer än 240 av totalt 290 kommuner i landet. Omkring 48 procent av det totala uppvärmningsbehovet för bostäder och lokaler tillgodoses av fjärrvärme. Den största utbyggnaden av fjärrvärme sker i dag i småhusområden. Ännu täcker fjärrvärme bara 9 procent av uppvärmningsbehovet i småhus.

Fram till i början av 1980-talet bedrevs de flesta fjärrvärmeverksamheter i kommunal förvaltningsform. Därefter har merparten av dessa fjärrvärmeverksamheter omvandlats till kommunala aktiebolag. Under 1996 skedde en omreglering av el- och fjärrvärmemarknaden. Ändringar av marknadsstrukturen har fått till följd att det kommunala ägandet av fjärrvärmeverksamhet har minskat betydligt. Numera står kommunala fjärrvärmeföretag för drygt 60 procent av mängden distribuerad fjärrvärme i landet medan de privat ägda fjärrvärmeföretagen svarar för drygt 20 procent. Resterande del står de statligt ägda fjärrvärmeföretagen för. För närvarande finns omkring 220 fjärrvärmeföretag i landet.

Fjärrvärme har en viktig roll i omställningen av energisystemet. Den utbyggnad som skett av fjärrvärmen har bidragit till ett kraftigt minskat oljeberoende, ett effektivare energitnyttjande, en allt högre användning av förnybara bränslen, en förbättrad tätortsmiljö och minskade utsläpp av klimatpåverkande gaser. En ökad användning av fjärrvärme är dessutom en viktig förutsättning för en utbyggnad av kraftvärme, som är samtidig produktion av el och värme. I jämförelse med individuell bränsleledning,

som t.ex. eldning med ved eller pellets, medger fjärrvärme en större flexibilitet i valet av energikälla. Vidare möjliggör fjärrvärme ett utnyttjande av spillvärme som uppstår som en biprodukt i en process som egentligen har ett annat syfte än att framställa värme.

Genom olika former av energipolitiska omställningsstöd främjas en utbyggnad av fjärrvärme. Stöd ges för byte från direktverkande elvärme i bostadshus till bl.a. fjärrvärme. Vidare ges stöd för installation av fjärrvärme i lokaler med el- eller fossilbränslebaserad uppvärmning och som används för offentlig verksamhet. Fjärrvärmerna har framförallt under en lång period genom flexibiliteten i bränslevalat visat sig vara ett konkurrenskraftigt alternativ när omvandlingstrycket på värme-marknaden ökat genom en stegvis höjd koldioxidskatt. Regeringen föreslog i budgetpropositionen för 2008 en ytterligare skärpning av de generella klimatpolitiska styrmedlen, som godkändes av riksdagen i december 2007.

Avtal om fjärrvärme

På fjärrvärmemarknaderna förekommer tre olika avtalstyper: specialavtal, referensavtal och standardavtal. Referensavtal är ofta tidsbestämda på längre sikt och gäller större kunder. Priset på fjärrvärme sätts i relation till priset för bränsle som t.ex. olja eller träflis. Det förekommer även att priset sätts i relation till ett index som t.ex. konsumentprisindex (KPI) eller nettoprisindex (NPI). När ett avtal inte bara avser ett åtagande från fjärrvärmeföretagets sida att distribuera fjärrvärme används specialavtal. Tillfällen när specialavtal används kan vara när en kund producerar spillvärme till fjärrvärmeföretaget, när kunden och fjärrvärmeföretaget samarbetar i fråga om en utbyggnad av fjärrvärme i ett område eller när en kund har stora krav på distributionssäkerhet. Specialavtal löper oftast under flera år och har något olika priskonstruktioner. Både referensavtal och specialavtal kan innehålla tilläggstjänster som t.ex. service eller underhåll. Avtalen innehåller ofta klausuler om uppsägning, förlängning och omförhandling.

De allra flesta avtal om fjärrvärme ingås dock enligt standardavtal. Ett standardavtal löper oftast tills vidare och har en kort uppsägningstid om t.ex. tre månader. Branschorganisationen för fjärrvärmeföretagen, Svensk Fjärrvärme, har i samarbete med representanter för fjärrvärmekunder tagit fram allmänna avtalsvillkor för fjärrvärme. Den senaste versionen av villkor för fjärrvärme till näringsverksamhet är från oktober 2006 och har tagits fram tillsammans med företrädare för de största fastighetsförvaltarna. I fråga om fjärrvärme för enskilt bruk har Svensk Fjärrvärme, Konsumentverket och Villaägarnas riksförbund i oktober 2007 enats om nya allmänna avtalsvillkor. De allmänna avtalsvillkoren anger vad som ska gälla i fråga om bl.a. mätning och avläsning för debitering, betalning och säkerhet, avstängning, avbrott, ändringar av avtalsvillkoren samt uppsägning. Standardavtal för fjärrvärme bygger ofta på de allmänna avtalsvillkoren. Det är dock vanligt att fjärrvärmeföretag i sina standardavtal på någon punkt avviker från de allmänna avtalsvillkoren. Dessutom finns det fjärrvärmeföretag som inte alls tillämpar de allmänna avtals-

villkoren. Villkoren för fjärrvärme skiljer sig därför mellan olika fjärrvärmekunder. Prop. 2007/08:60

De allmänna avtalsvillkoren reglerar inte hur priset för fjärrvärme ska bestämmas. Priset för fjärrvärme bestäms oftast av fjärrvärmeföretagets prislista. Sättet att bestämma priset för fjärrvärme, s.k. priskonstruktioner, skiljer sig mellan olika fjärrvärmeföretag. Priskonstruktioner kan innehålla ett flertal komponenter som kan vara fasta eller rörliga. Exempel på fasta priser är s.k. årsavgifter och effektagifter. Vissa fjärrvärmeföretag korregerar effektagiften efter faktiskt uttagen effekt vilket gör att denna priskomponent då är att anse som en rörlig avgift. Rörliga priser förekommer i form av energipris per kilowattimme. Priset kan ibland variera beroende av årstid och flödesavgift. Det förekommer att priset för fjärrvärme baseras på en kunds riskprofil. Detta innebär att en kund t.ex. kan välja att binda delar av fjärrvärmepriset under en viss tid.

Denna beskrivning av sätten att bestämma priset för fjärrvärme är inte uttömmande men visar på den komplicerade uppbyggnad som ett fjärrvärmepris kan ha.

Gällande reglering av fjärrvärmeverksamhet

Gällande rätt innehåller endast ett fåtal bestämmelser som särskilt avser fjärrvärmeverksamhet.

Den fria prissättningen av fjärrvärme i förening med att fjärrvärmeverksamhet i vissa hänseenden är ett naturligt monopol har emellertid medfört ett krav på att fjärrvärmeverksamhet ekonomiskt redovisas skild från annan verksamhet. Bestämmelsen finns i 3 kap. 2 § ellagen (1997:857). Syftet med en särredovisning av fjärrvärmeverksamhet är att skapa insyn i de ekonomiska förutsättningarna för en fjärrvärmeverksamhet och att motverka att intäkter från en fjärrvärmeverksamhet subventionerar annan verksamhet som ett fjärrvärmeföretag eventuellt bedriver inom en mera konkurrensutsatt marknad.

Energimarknadsinspektionen kan, med stöd av förordningen (1988:1404) med vissa föreskrifter enligt lagen (1956:245) om uppgiftsskyldighet rörande pris- och konkurrensförhållanden, begära in uppgifter från fjärrvärmeföretag för att främja allmän kännedom om pris- och konkurrensförhållanden. Sådana uppgifter kan gälla konkurrensbegränsningar, pris-, produktions-, omsättnings- eller transportförhållanden samt priser, intäkter, kostnader, vinster och andra förhållanden som kan inverka på priset för fjärrvärme.

Värmemarknadskommittén och branschinitiativ för kvalitetsmärkning av fjärrvärmeföretag

Sedan 1989 finns en Värmemarknadskommitté. Värmemarknadskommittén är ett partssammansatt organ som består av representanter från branschorganisationen Svensk Fjärrvärme och dess medlemsföretag samt representanter för HSB Riksförbund, Riksbyggen, SABO, Fastighetsägarna Sverige, Hyresgästföreningen riksförbundet och Villaägarnas Riksförbund. Arbetet inom Värmemarknadskommittén har bl.a. gällt självreglering i fråga om vissa avtalsvillkor för fjärrvärme.

Som ett resultat av arbetet i Värmemarknadskommittén startade branschorganisationen Svensk Fjärrvärme 2005 ett system för kvalitetsmärkning av fjärrvärmeföretag, Reko fjärrvärme. Systemet har tagits fram efter samråd med representanter för de stora fjärrvärmekunder som finns representerade i Värmemarknadskommittén. Syftet med Reko fjärrvärme är att fjärrvärmeföretagens relation med kunderna ska förbättras med fokus på öppenhet, jämförbarhet och förtroende. Ett fjärrvärmeföretag kan ansöka om att få använda märket Reko fjärrvärme och måste då uppfylla ett antal specificerade krav. Dessa krav avser bl.a. hur prisförändringar ska genomföras, öppenhet i fråga om priser, verksamhet och ekonomi samt avisering av driftstörningar. En fjärrvärmekund kan vända sig till en kvalitetsnämnd om kunden anser att ett fjärrvärmeföretag inte lever upp till kraven. Kvalitetsnämnden prövar om fjärrvärmeföretaget uppfyller kraven för Reko fjärrvärme och kan lämna en rekommendation för hur företaget bör agera i den aktuella frågan.

Inom Värmemarknadskommittén pågår ett arbete med att ta fram riktlinjer för att pröva skäligheten av ett pris för fjärrvärme. Arbetet omfattar även bildandet av ett partssammansatt organ som ska pröva skäligheten av ett fjärrvärmepris på ansökan av en enskild kund. Initiativet bygger på förutsättningen att fjärrvärmebranschen åtar sig att följa prövningsorganets bedömningar.

5 En fjärrvärmelag

5.1 En sammanhållen reglering av fjärrvärmeverksamhet

Regeringens förslag: En fjärrvärmelag införs. I lagen samordnas gällande reglering av fjärrvärmeverksamhet med de nya bestämmelser som föreslås i denna proposition.

Med fjärrvärmeverksamhet avses distribution i rörledningar av hetvatten eller annan värmebärare för uppvärmning, om en obestämd grupp inom ett visst geografiskt område får anslutas till verksamheten.

En fjärrvärmeverksamhet omfattar även produktion och försäljning av den värme som distribueras i rörledningarna, om den som bedriver distributionen även bedriver produktionen och försäljningen av värmen.

Utredningens förslag överensstämmer i huvudsak med regeringens. Utredningens lagförslag har dock en annan redaktionell utformning.

Remissinstanserna, de som har yttrat sig, har tillstyrkt att all reglering av fjärrvärmeverksamhet samordnas i en lag. *Statens energimyndighet* anser att utredningen på ett förtjänstfullt sätt föreslagit åtgärder för ökad insyn. *Svensk Fjärrvärme* anger att utredaren till största delen gjort en rimlig avvägning mellan olika intressen. *AB Svenska Bostäder* anför att förslagen förbättrar fjärrvärmekonsumenternas ställning. Bland de remissinstanser som är i huvudsak negativa återfinns *Konkurrensverket* som anser att utredningens förslag inte utgör ett tillräckligt effektivt skydd för konsumenterna mot oskäligen fjärrvärmepriser. Remissutfallet

Skälen för regeringens förslag

En fjärrvärmelag införs

Nuvarande reglering av fjärrvärmeverksamhet bör samordnas med de nya bestämmelser som föreslås i denna proposition. Därigenom skapas en sammanhållen reglering av fjärrvärmeverksamhet. En sammanhållen reglering underlättar efterlevnaden av bestämmelserna för dem som bedriver fjärrvärmeverksamhet. En enhetlig reglering är också till fördel för fjärrvärmekunder som därigenom lätt kan ta reda på sina rättigheter i förhållande till fjärrvärmeföretagen. En samlad reglering av fjärrvärmeverksamhet gör det även enklare att utöva tillsyn över fjärrvärmeföretag. En samordning av regleringen bör göras genom att alla bestämmelser om fjärrvärmeverksamhet tas in i en fjärrvärmelag.

Lagens tillämpningsområde

En anslutning till fjärrvärme är en stor investering för en fjärrvärmekund. Efter en anslutning till fjärrvärme är ett byte av uppvärmningsform ofta inte längre något attraktivt alternativ för kunden till följd av de kostnader som ett sådant byte innebär. I praktiken är det inte heller möjligt för en fjärrvärmekund att byta leverantör av fjärrvärme. Ett fjärrvärmeföretag har kontrollen över de rörledningar som används för distributionen av fjärrvärme. Andra alternativa leverantörer av fjärrvärme får inte tillträde till ett fjärrvärmeföretags rörledningar för att använda dem till att distribuera värme till kunder. Det är inte lönsamt att bygga konkurrerande rörledningssystem för fjärrvärme. När en fjärrvärmekund anslutits till en fjärrvärmeverksamhet kommer kunden därför i ett beroendeförhållande till fjärrvärmeföretaget. Det är ett fjärrvärmeföretags kontroll över rörledningarna som används för distributionen av fjärrvärmen som ger fjärrvärmeföretaget en monopolliknande ställning. Ett fjärrvärmeföretags monopolliknande ställning motiverar en reglering av verksamheten. En fjärrvärmelag bör därför avse distribution i rörledningar av hetvatten eller annan värmebärare för uppvärmning.

En fjärrvärmelag bör omfatta fjärrvärmeverksamheter som erbjuder en obestämd grupp distribution av fjärrvärme genom en anslutning till verksamheten. *Lagrådet* har efterlyst en belysning av avgränsningen av fjärrvärmeverksamhet mot annan distribution av värme i rörledningar. I fråga om denna avgränsning är utgångspunkten att en verksamhet som riktar sig mot en begränsad grupp inte bör omfattas av regleringen. Ett fastighetsinternt rörledningssystem som används för att distribuera värme till de lägenheter, lokaler och andra utrymmen som finns i fastigheten omfattas inte av regleringen. En hetvattencentral med tillhörande rörledningar som anläggs av en samfällighet och som till övervägande del används för att värma upp byggnaderna på de fastigheter som ingår i samfälligheten är exempel på en verksamhet som inte heller bör omfattas av en reglering. En fastighetsägare som har en hetvattencentral med

tillhörande rörledningar och som till övervägande del använder anläggningen för att värma upp det egna fastighetsinnehavet bör inte heller anses bedriva fjärrvärmeverksamhet enligt fjärrvärmelagen. Med närvärme avses oftast småskalig fjärrvärmeverksamhet. Frågan om närvärme omfattas av fjärrvärmelagen går inte att besvara generellt. I stället får frågan om en närvärmeverksamhet omfattas av regleringen besvaras efter en bedömning av om den enskilda verksamheten vänder sig till en obestämd grupp eller inte. Om en närvärmeverksamhet erbjuder en obestämd grupp anslutning kan verksamheten vara en fjärrvärmeverksamhet enligt fjärrvärmelagen.

De som vill anslutas får betala vad anslutningen kostar. Kostnaden ökar med avståndet från ledningarna. På ett visst avstånd från rörledningarna är det därför inte längre ekonomiskt lönsamt att ansluta någon till fjärrvärmeverksamheten. En fjärrvärmeverksamhet är således alltid begränsad till ett visst geografiskt område. Omfattningen av området har dock ingen betydelse för frågan om en verksamhet ska omfattas av en reglering av fjärrvärmeverksamhet.

Med fjärrvärmeverksamhet bör således avses distribution i rörledningar av hetvatten eller annan värmebärare för uppvärmning, om en obestämd grupp inom ett visst geografiskt område får anslutas till verksamheten. Ett fjärrvärmeföretag producerar ofta den värme som distribueras i rörledningarna. Sådan värmeproduktion bör ingå i fjärrvärmeverksamheten. Detta gäller också enligt nuvarande ordning. Om värmen däremot produceras av någon annan än fjärrvärmeföretaget bör produktionen inte omfattas av regleringen. Även detta överensstämmer med vad som gäller i dag.

Det är vanligt att fjärrvärmeföretag säljer den värme som distribueras i ledningarna till kunderna. Enligt gällande rätt ingår inte försäljning av den distribuerade värmen i fjärrvärmeverksamheten. Det är emellertid viktigt att ett fjärrvärmeföretags värmeförsäljning ingår i fjärrvärmeverksamheten. Bland annat är det av betydelse för insynen i fjärrvärmeföretagen att ett fjärrvärmeföretags värmeförsäljning omfattas av fjärrvärmeföretagens skyldighet att lämna en ekonomisk särredovisning över verksamheten. I denna proposition föreslås i avsnitt 5.2 en utvidgad redovisningsskyldighet för fjärrvärmeföretagen i syfte att öka insynen i en fjärrvärmeverksamhet. Ett fjärrvärmeföretags värmeförsäljning bör också omfattas av den utvidgade redovisningsskyldigheten. Regeringen anser därför att ett fjärrvärmeföretags försäljning av värme till kunderna bör anses ingå i fjärrvärmeverksamheten. Om ett fjärrvärmeföretag endast står för distributionen av värmebäraren medan någon annan säljer värmen till kunderna är endast distributionen av värmebäraren att anse som fjärrvärmeverksamhet. En verksamhet som endast innebär försäljning av värme omfattas inte av bestämmelserna i fjärrvärmelagen.

Syftet med en fjärrvärmelag

Som angetts i avsnitt 4 har fjärrvärmen byggts ut kraftigt under senare år och är den dominerande uppvärmningsformen för flerbostadshus och kommersiella lokaler i tätorter. Antalet småhus som värms med fjärrvärme ökar också stadigt. Detta är en positiv utveckling eftersom upp-

värmning med fjärrvärme sammantaget innebär en låg påverkan på miljön. Detta beror på att värmeverken har en effektiv rening av utsläpp och att det är enkelt att byta mellan olika energikällor som används som bränsle. Fjärrvärme möjliggör användning av biobränslen samt tillvaratagande av avfall och industriell spillvärme. Samtidigt som fjärrvärmerna har expanderat som uppvärmningsform har det även skett en övergång från huvudsakligen fossila bränslen till biobränslen som idag dominerar som energikälla. Fjärrvärmerna har också en viktig roll i energi- och klimatpolitiken genom möjligheten till samtidig produktion av el och värmeenergi i högeffektiva kraftvärmeverk. Sådan energiproduktion innebär ett effektivt nyttjande av de bränslen som används. I fjärrvärmeverken kan även utsläppen från förbränningen renas bättre än vad som är fallet med utsläppen från individuell bränsleeldning.

Fjärrvärmeföretagens starka ställning i relation till sina kunder riskerar att förhindra och försena en fortsatt utveckling av denna för samhället angelägna uppvärmningsform. I praktiken intar fjärrvärmeföretagen en monopolliknande ställning och har därför möjligheter att själva besluta om den framtida prisutvecklingen utan att kunderna har möjlighet att reagera annat än med de mycket kostnadskrävande investeringar som ett byte till annan uppvärmningsform innebär. Ett bristande förtroende för prisutvecklingen för fjärrvärme kan leda till att kunder väljer andra uppvärmningsformer som är miljömässigt sämre men som kunden anser ger bättre möjligheter att påverka pris och andra viktiga avtalsvillkor. Syftet med de bestämmelser som föreslås i denna proposition är att förbättra kundernas situation så att de kan känna en ökad trygghet i valet av fjärrvärme som uppvärmningsform.

Gällande rätt innehåller bestämmelser av betydelse för villkoren i ett avtal om fjärrvärme. Med stöd av 36 § avtalslagen kan en domstol jämka ett oskäligt avtalsvillkor i ett avtal om fjärrvärme, eller helt bortse från villkoret. Avtal om fjärrvärme faller inte under köplagen (1990:931), konsumentköplagen (1990:932) eller konsumenttjänstlagen (1985:716). Även om dessa lagar inte är direkt tillämpliga på avtal om fjärrvärme kan de ändå ge vägledning vid en bedömning av vad som är skäliga villkor för fjärrvärme.

Vid en bedömning av vilket skydd fjärrvärmekunder har mot oskäliga avtalsvillkor är två marknadsrättsliga avtalslagar också av intresse. Genom lagen (1984:292) om avtalsvillkor mellan näringsidkare får näringsidkare ett visst skydd mot oskäliga avtalsvillkor genom möjligheten för Marknadsdomstolen att för framtiden förbjuda ett fjärrvärmeföretag att använda ett oskäligt avtalsvillkor. Vid bedömningen av om ett avtalsvillkor är att anse som oskäligt i en avtalsrelation mellan näringsidkare ska särskild hänsyn tas till behovet av skydd för den som intar en underlägsen ställning i avtalsförhållandet. Syftet med lagen är framför allt att man ska kunna ingripa mot villkor i standardavtal med utbredd användning (prop. 1983/84:92 s. 19–21). Marknadsdomstolen kan meddela ett förbud mot användning av ett avtalsvillkor efter ansökan av en sammanslutning av näringsidkare eller av en enskild näringsidkare.

I avtalsförhållandet mellan ett fjärrvärmeföretag och en konsument har Marknadsdomstolen också möjlighet att meddela förbud för en näringsidkare att i framtiden använda ett visst avtalsvillkor. Denna möjlighet följer av lagen (1994:1512) om avtalsvillkor i konsumentförhållanden.

Genom lagen genomförs rådets direktiv 93/13/EEG om oskäligen villkor i konsumentavtal. Enligt förarbetena till lagen är ett avtalsvillkor typiskt sett oskäligt mot en konsument om det avviker från gällande dispositiva rättsregler genom att det ger näringsidkaren en förmån som näringsidkaren inte har enligt icke tvingande rätt, eller berövar konsumenten en rättighet som konsumenten har enligt dispositiva bestämmelser. Dessutom krävs att avvikelsen från dispositiv rätt leder till att det inte längre är en rimlig balans i fråga om parternas rättigheter och skyldigheter enligt avtalet. Det ska vid oskälighetsbedömningen enligt lagen göras en totalbedömning av avtalets verkningar vid vilken såväl priset som övriga avtalsvillkor måste beaktas (se prop. 1994/95:17 s. 89 f.). I fall som inte är av större vikt får Konsumentombudsmannen förelägga den som kan antas ha använt ett oskäligt avtalsvillkor ett förbud att fortsätta med det. Talan om förbud att i framtiden använda ett visst avtalsvillkor får föras i Marknadsdomstolen av Konsumentombudsmannen. Om Konsumentombudsmannen beslutar att inte föra talan i ett visst fall kan en sammanslutning av näringsidkare, konsumenter eller löntagare föra talan i stället.

De två marknadsrättsliga avtalslagarna ger således ett visst skydd mot att oskäligen avtalsvillkor används i avtal om fjärrvärme. Skyddet uppkommer dock först efter att Marknadsdomstolen meddelat ett förbud mot användning av ett avtalsvillkor. Ett förbud mot att i framtiden använda ett avtalsvillkor innebär inte en ändring av innehållet i avtal som redan slutits. Lagen om avtalsvillkor i konsumentförhållanden innehåller visserligen civilrättsliga bestämmelser som kan användas för att ändra innehållet i ett oskäligt avtalsvillkor. För att en fjärrvärmekund ska kunna dra fördel av civilrättsliga bestämmelser krävs dock att en konsument har tillräckliga resurser och kunskaper för att föra en talan mot ett fjärrvärmeföretag om jämkning av avtalsvillkor.

Gällande rätt ger enligt regeringens bedömning inte fjärrvärmekunder ett tillräckligt skydd mot oskäligen avtalsvillkor eller tillräckliga möjligheter att påverka innehållet i ett avtal om fjärrvärme.

Som angetts i avsnitt 4 har branschorganisationen för fjärrvärmeföretagen, Svensk Fjärrvärme, och företrädare för fjärrvärmekunderna tagit fram allmänna avtalsvillkor för fjärrvärme. De allmänna avtalsvillkoren tillämpas emellertid inte på alla avtal om fjärrvärme. För att alla fjärrvärmekunder ska få samma skydd bör en fjärrvärmelag innehålla bestämmelser om avtalsvillkor för fjärrvärme.

I syfte att stärka fjärrvärmekundernas ställning och trygga dem i valet av fjärrvärme innehåller denna proposition således förslag som avser avtalsvillkoren för fjärrvärme. I propositionen lämnas också förslag som inte tar sikte på förhållandet mellan fjärrvärmeföretagen och fjärrvärmekunderna utan har en offentlighetsrättslig karaktär. Även de förslagen syftar till att öka förtroendet för fjärrvärme som uppvärmningsform.

5.2 Redovisning av drift- och affärsförhållanden

Regeringens förslag: Ett fjärrvärmeföretag ska lämna uppgifter om verksamhetens drift- och affärsförhållanden. Sådana uppgifter ska lämnas för varje sammanhängande system av rörledningar och anläggningar för produktion av den värme som distribueras i ledningarna, om sådan produktion ingår i fjärrvärmeverksamheten.

Om priset för fjärrvärme är detsamma inom olika system av rörledningar och anläggningar för produktion av värme, får uppgifterna avse den samlade verksamheten i dem.

Regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer får meddela ytterligare föreskrifter om uppgiftsskyldigheten.

Utredningens förslag överensstämmer i huvudsak med regeringens. Utredningen föreslår dock att uppgifter om drift- och affärsförhållanden alltid ska lämnas särskilt för varje system för fjärrvärme.

Remissinstanserna: Av remissinstanserna har endast ett fåtal yttrat sig över förslaget. I stället har remissinstansernas yttranden i huvudsak avsett frågan om skäligheten av priset för fjärrvärme ska bedömas med ledning av de nyckeltal som kan tas fram med användning av de uppgifter som fjärrvärmeföretagen är skyldiga att redovisa enligt gällande rätt och enligt utredningens förslag. *Konkurrensverket* har påpekat att syftet är att nyckeltalen ska skapa en s.k. måttstockskonkurrens som ska göra det svårare för fjärrvärmeföretagen att ha höga fjärrvärmepriser. Myndigheten har dock anført att det finns risk för att nyckeltalen kan komma att fungera som likriktare och resultera i högre priser. *Statistiska Centralbyrån (SCB)* och *Fortum Värme AB* har avstyrkt förslaget. SCB har anført att förslaget ökar företagets administrativa börda ytterligare och menar att motsvarande uppgifter i stället kan hämtas från den statistik som SCB samlar in. *Fortum Värme AB* har anført att det är tillräckligt att uppgifter om drift- och affärsförhållanden redovisas sammantagna för den juridiska personen.

Bakgrund: Sedan den 1 juli 2005 ska fjärrvärmeverksamhet ekonomiskt redovisas skilt från annan verksamhet. Den ekonomiska särredovisningen av fjärrvärmeverksamhet görs i en årsrapport som ges in till tillsynsmyndigheten. Som tidigare angetts i avsnitt 4 motiveras kravet på ekonomisk särredovisning av behovet av insyn i de ekonomiska förutsättningarna för fjärrvärmeverksamhet. Öppenhet om de ekonomiska förhållanden som gäller för fjärrvärmeverksamhet motverkar en oskälighetsprissättning av fjärrvärme och ökar förtroendet för fjärrvärme hos kunderna på värmemarknaden. Särredovisningen av fjärrvärmeverksamhet minskar risken för att intäkter från fjärrvärme får subventionera annan verksamhet på en mera konkurrensutsatt marknad. Med användning av de uppgifter som fjärrvärmeföretag lämnar i den ekonomiska särredovisningen är det möjligt att ta fram soliditetsmått, avkastningskrav, skuldsättningsgrad och andra finansiella nyckeltal för en fjärrvärmeverksamhet.

Skälen för regeringens förslag: Uppgifter om en fjärrvärmeverksamhets drift- och affärsförhållanden ingår inte i den ekonomiska sär-

redovisning som lämnas enligt gällande rätt. Uppgifter om drift- och affärsförhållanden i en fjärrvärmeverksamhet behövs för att ta fram nyckeltal om effektivitet i produktion och distribution, kostnadseffektivitet och kvalitet i distributionen samt finansiella nyckeltal och information om priser.

För att bedöma effektiviteten hos ett fjärrvärmeföretags produktions- och distributionsverksamhet behövs tekniska uppgifter om de produktionsanläggningar och rörledningar som ingår i en fjärrvärmeverksamhet. Sådana uppgifter är t.ex. uppgifter om hur många och vilka slag av pannor som ingår i en produktionsanläggning, effekten hos en produktionsanläggning, rörledningarnas längd och antalet anslutningspunkter.

Med kostnadseffektivitet avses ett fjärrvärmeföretags förmåga att hålla nere kostnaderna för distributionen av fjärrvärme. Ett fjärrvärmeföretags kostnadseffektivitet avser alltså företags förmåga att minimera driftkostnader, värmeförluster och kapitalkostnader. För att bedöma ett fjärrvärmeföretags kostnadseffektivitet behövs uppgifter om kapitalkostnader, kostnader för drift och underhåll, administrativa kostnader och bränslekostnader. Uppgifter om bränslekostnader kan bl.a. innefatta uppgift om vilka slag av bränslen som används och fördelningen mellan dem, i vilken utsträckning spillvärme används i verksamheten och de totala bränslekostnaderna.

Statens energimyndighet ansvarar för officiell energistatistik och bestämmer vilka uppgifter som fjärrvärmeföretag ska lämna till SCB. Den statistik som fjärrvärmeföretagen redovisar innehåller endast ett fåtal uppgifter om drift- och affärsförhållanden. De uppgifter som fjärrvärmeföretagen i dag lämnar till SCB för statistikändamål är således inte tillräckliga för att få insyn i fjärrvärmeföretagens drift- och affärsförhållanden. Fjärrvärmeföretag bör därför vara skyldiga att lämna uppgifter om verksamhetens drift- och affärsförhållanden.

Den ekonomiska särredovisningen avser ett fjärrvärmeföretags samlade fjärrvärmeverksamhet. I fråga om redovisning av uppgifter om drift- och affärsförhållanden bör däremot ett fjärrvärmeföretag vara skyldigt att lämna sådana uppgifter för varje fjärrvärmesystem. Ett fjärrvärmesystem består av ett sammanhängande system av rörledningar och anläggningar för produktion av den värme som distribueras i ledningarna, om sådan produktion ingår i verksamheten. Om priset för fjärrvärme är detsamma i olika sådana fjärrvärmesystem bör det emellertid inte krävas att fjärrvärmeföretaget lämnar uppgifter om drift- och affärsförhållanden särskilt för varje fjärrvärmesystem. Då bör ett fjärrvärmeföretag kunna redovisa sådana uppgifter för den samlade verksamheten i de system som har samma pris för fjärrvärme. Uppgifter om drift- och affärsförhållanden kan lämnas i samband med årsrapporten.

Tillsynsmyndigheten ska få i uppdrag att bearbeta informationen från fjärrvärmeföretagen genom att upprätta en databas med finansiella nyckeltal, nyckeltal i fråga om effektivitet i produktion och distribution, kostnadseffektivitet, kvalitet i distributionen samt priser. Nyckeltalen och de underliggande uppgifterna om fjärrvärmeföretagens drift- och affärsförhållanden är viktiga redskap i tillsynsmyndighetens marknadsövervakning. Marknadsövervakningen omfattar uppföljning och analys av olika frågor på fjärrvärmemarknaden, t.ex. priser, konkurrens och leveransvillkor. I uppdraget till tillsynsmyndigheten ska även ingå att

göra årliga sammanställningar av informationen från fjärrvärme-företagens årsrapporter.

Prop. 2007/08:60

Databasen med nyckeltalen ska även vara tillgänglig för fjärrvärme-kunder och allmänhet. De kan använda nyckeltalen för jämförelser mellan fjärrvärmeföretag. I avsnitt 5.4.3 föreslås en skyldighet för fjärrvärmeföretag att förhandla med fjärrvärmekunder om bl.a. priset för fjärrvärme. I en förhandling kan en kund använda sig av en jämförelse mellan olika fjärrvärmeverksamheter i fråga om effektivitet i produktion och distribution, kostnadseffektivitet, kvalitén i distributionen av fjärrvärme och priset för fjärrvärme. En ökad insyn i drift- och affärsförhållanden i en fjärrvärmeverksamhet stärker fjärrvärmekundernas för-handlingsläge genom att en kund kan ifrågasätta ett fjärrvärmeföretags prissättning utifrån en jämförelse med andra fjärrvärmeföretag. Möjligheten att göra jämförelser mellan olika fjärrvärmeföretag kan därmed bidra till att hålla nere priset för fjärrvärme.

Uppgifter om drift- och affärsförhållanden kan vara av känslig natur och kan omfattas av sekretess hos tillsynsmyndigheten enligt 8 kap. 6 § sekretesslagen (1980:100), 2 § sekretessförordningen (1980:657) och p. (9) i bilagan till sekretessförordningen under de förutsättningar som anges där. En förutsättning för att sekretess enligt nämnda bestämmelser ska gälla är att uppgifterna finns i myndighets tillsynsverksamhet eller i någon av de andra verksamhetsslagen som nämns i bestämmelserna.

Begreppet tillsyn i sekretesslagen är i många fall vidare än tillsyns-begreppet inom förvaltningsrätten där tillsynsbegreppet med tiden har fått en allt snävare innebörd. Enligt förarbetena till sekretesslagen åsyftas med begreppet "tillsyn" i 8 kap. 6 § sekretesslagen det område som vid tiden för sekretesslagens införande beskrevs med ordet "kontroll". Ordet "tillsyn" ska därför enligt förarbetena inte ges en alltför snäv tolkning utan får anses omfatta alla de fall där en myndighet har en övervakande eller styrande funktion i förhållande till näringslivet (prop. 1979/80:2, del A, s. 235, jfr också Sekretesslagen En kommentar, Regner m.fl., s. 8:14). Uppgifterna om fjärrvärmeföretagens drift- och affärsförhållanden och de framtagna nyckeltalen ska användas i tillsynsmyndighetens marknads-övervakning. Enligt 1 § 4 förordningen (2007:1118) med instruktion för Energimarknadsinspektionen ska myndigheten följa och analysera utvecklingen på fjärrvärmemarknaderna. Tillsynsmyndighetens marknadsövervakning får anses falla in under begreppet tillsyn med den innebörd termen har i sekretesslagen. Att de nyckeltal som räknas fram på grundval av de uppgifter som ges in till tillsynsmyndigheten också ska användas av fjärrvärmekunder ändrar inte denna bedömning.

Uppgifter om enskildas affärs- eller driftförhållanden kan således omfattas av sekretess hos tillsynsmyndigheten. Uppgifterna omfattas dock av ett s.k. rakt skaderekvisit enligt sekretesslagen. Detta innebär att utgångspunkten är att sådana uppgifter är offentliga. De nyckeltal som tillsynsmyndigheten tar fram får som regel inte anses vara av känslig natur. Sekretess bör därför inte hindra att sådana uppgifter blir allmänt tillgängliga.

Regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer bör få meddela ytterligare föreskrifter om uppgiftsskyldigheten. Regeringen avser att i en förordning meddela närmare föreskrifter om vilka uppgifter som fjärrvärmeföretagen ska lämna. Skyldigheten att lämna uppgifter om

drift- och affärsförhållanden syftar till att stärka kundernas ställning genom att öka insynen i en fjärrvärmeverksamhet. Urvalet av de uppgifter som fjärrvärmeföretagen ska lämna bör därför utgå från önskemål som förs fram av företrädare för fjärrvärmekunderna, med beaktande av regeringens strävan att begränsa företagets regelbörda. Regeringen avser att bevaka att det sker en samordning mellan myndigheter vid insamlandet av uppgifter från fjärrvärmeföretagen för att undvika att ett fjärrvärmeföretag måste lämna samma uppgifter till olika myndigheter.

5.3 Information om priset för fjärrvärme

Regeringens förslag: Ett fjärrvärmeföretag ska se till att uppgifter om företagets priser för fjärrvärme och för en anslutning till fjärrvärmeverksamheten samt om hur ett pris bestäms finns enkelt tillgängliga för fjärrvärmekunder och allmänhet. Om skilda priser gäller för olika kategorier av fjärrvärmekunder har fjärrvärmeföretaget samma informations-skyldighet i fråga om uppgifter om grunderna för indelningen av fjärrvärmekunder i olika kategorier. Prisinformationen ska vara korrekt och tydlig.

Regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer får meddela föreskrifter om skyldigheten att lämna prisinformation till allmänheten.

Utredningens förslag överensstämmer i sak med regeringens.

Remissinstanserna har inte haft någon invändning mot utredningens förslag.

Bakgrund

Prisinformationslagen

I prisinformationslagen (2004:347) finns bestämmelser som syftar till att konsumenterna ska få en god prisinformation. Enligt lagen ska prisinformation lämnas när en näringsidkare marknadsför produkter. Med marknadsföring avses bl.a. försäljning och åtgärder som syftar till att främja avsättningen av en produkt. Prisinformationslagen ställer krav på att prisinformation ska vara korrekt och tydlig. Informationen ska lämnas skriftligen om inte konsumenten kan få informationen på något annat likvärdigt sätt. Prisinformationslagen gäller även i fråga om priset för fjärrvärme.

Prisinformationslagen omfattar således all marknadsföring av produkter och tjänster till konsumenterna. För de fall det finns särskilda bestämmelser om prisinformation i annan författning gäller de bestämmelserna i stället för prisinformationslagen.

Offentliggörande av nättariffer och tariffer för överföring av naturgas

Den som är innehavare av ett tillstånd att överföra el, en nätkoncession, är enligt ellagen (1997:857) skyldig att på begäran utan dröjsmål lämna

skriftlig uppgift om priset för överföring av el, d.v.s. nättariffen. Den som har en nätkoncession ska dessutom offentliggöra nättariffen. Det är således möjligt att få tillgång till uppgifter om nättariffen utan att först behöva kontakta den som bedriver verksamheten. Motsvarande bestämmelser i fråga om priset för överföring av naturgas, d.v.s. tariffen för överföring av naturgas, finns i naturgaslagen (2005:403).

Prop. 2007/08:60

Skälen för regeringens förslag

Det är av stor betydelse för en fungerande värmemarknad att kunder har tillgång till uppgifter om priset på värme. Den prisinformation som fjärrvärmeföretag är skyldiga att tillhandahålla enligt prisinformationslagen är inte tillräcklig. Skyldigheten att informera om priset för fjärrvärme bör gå utöver vad som följer av prisinformationslagen. Det är viktigt att alla kunder och inte bara konsumenter lätt kan få tillgång till information om priset för fjärrvärme. Skyldigheten att informera om priset för fjärrvärme bör inte bara gälla i samband med marknadsföring av fjärrvärme. Information om priset för fjärrvärme bör alltid finnas enkelt tillgänglig för alla som vill ha sådan information. Om någon står inför ett val av uppvärmningsform eller fjärrvärmeföretag bör det alltid finnas möjlighet att omedelbart få tillgång till information om priset för fjärrvärme hos ett visst fjärrvärmeföretag och om priset för en anslutning till fjärrvärmeverksamheten. Detta är nödvändigt för att kunna göra en prisjämförelse mellan olika uppvärmningsformer och fjärrvärmeföretag. En sådan jämförelse är en förutsättning för ett bra val av uppvärmningsform och fjärrvärmeföretag. Det är också viktigt att det går att ta reda på hur ett fjärrvärmepreis bestäms. Som angetts i avsnitt 4 tillämpar fjärrvärmeföretag olika priskonstruktioner. Sådana priskonstruktioner kan vara komplicerade och göra det svårt för en fjärrvärmekund att förstå hur priset för fjärrvärme bestäms. Ett fjärrvärmeföretag bör därför vara skyldigt att se till att uppgifter om företagets priser för fjärrvärme och för en anslutning till fjärrvärmeverksamheten samt hur ett pris bestäms finns enkelt tillgängliga för kunder och allmänhet. Prisinformationen bör vara korrekt och tydlig.

Fjärrvärmeföretag delar ofta in kunder i olika kategorier för vilka priset för fjärrvärme skiljer sig åt. Ett fjärrvärmeföretags skyldighet att lämna prisinformationen, bör även omfatta uppgifter om grunderna för en indelning av fjärrvärmekunder i olika kategorier.

Regeringen eller den myndighet regeringen bestämmer bör få meddela föreskrifter om fjärrvärmeföretags skyldighet att lämna prisinformation till allmänheten. Bemyndigandet till regeringen, eller den myndighet regeringen bestämmer, bör avse en rätt att meddela föreskrifter både om skyldigheten att hålla uppgifterna enkelt tillgängliga och skyldigheten att informationen ska vara korrekt och tydlig.

Regeringen avser att i en förordning föreskriva hur ett fjärrvärmeföretag ska hålla prisinformation enkelt tillgänglig. Detta kan t.ex. ske genom att uppgifterna publiceras på företagets hemsida på Internet. Regeringen avser också att föreskriva att informationen dessutom alltid ska finnas tillgänglig i skriftlig form och på begäran sändas till den som vill ta del av informationen.

5.4 Avtalet om fjärrvärme

5.4.1 Uppgifter om avtalsinnehåll

Regeringens förslag: Ett avtal om fjärrvärme ska innehålla uppgifter om

1. fjärrvärmeföretagets åtagande gentemot fjärrvärmekunden,
2. priset för fjärrvärme och hur det bestäms,
3. var fjärrvärmekunden kan finna information om fjärrvärmeföretagets priser för fjärrvärme,
4. den tid som avtalet löper,
5. i fråga om avtal som löper under viss tid, vad som gäller med avseende på förlängning av avtalet,
6. avtalet tillåter fjärrvärmeföretaget att göra en ensidig ändring av ett avtalsvillkor och om förutsättningarna för att fjärrvärmeföretaget ska få göra en sådan ändring,
7. villkoren för uppsägning av avtalet,
8. fjärrvärmeföretagets ersättningsansvar om det inte uppfyller avtalet,
9. vem som svarar för kostnader för en återställning efter
 - en anslutning till fjärrvärmeverksamheten,
 - ett underhåll av rörledningarna, eller
 - ett borttagande av anslutningen, och
10. möjligheten att begära förhandling och ansöka om medling enligt fjärrvärmelagen.

Utredningens förslag överensstämmer i huvudsak med regeringens.

Remissinstanserna: Endast ett fåtal remissinstanser har yttrat sig i denna del. *AB Fortum Värme* och *Svensk Fjärrvärme* anser att en reglering av avtalets utformning är onödig. *Svensk Fjärrvärme* anför att bestämmelsen riskerar att snabbt bli föråldrad.

Skälen för regeringens förslag: En fjärrvärmekund bör alltid ha tillgång till information om de viktigaste villkoren i fjärrvärmekundens avtal med fjärrvärmeföretaget. Det bör därför ställas krav på att ett avtal om fjärrvärme ska återge de villkor som är av störst betydelse för fjärrvärmekunden. I fråga om vilka avtalsvillkor som bör framgå av avtalet görs följande bedömning.

Avtal om fjärrvärme kan skilja sig åt i fråga om den närmare innebörden av fjärrvärmeföretagets åtagande gentemot fjärrvärmekunden. Det kan vara fråga om ett enkelt avtal om distribution av en värmebäare för uppvärmning. I andra fall kan fjärrvärmeföretagets åtagande gå ut på att se till att fjärrvärmekunden får ett visst inomhusklimat. Ett fjärrvärmeföretags åtagande kan även omfatta att sköta och underhålla installationer för uppvärmning med fjärrvärme som finns hos kunden, t.ex. en fjärrvärmeväxlare. För att det ska bli tydligt vad kunden kan kräva av fjärrvärmeföretaget bör ett avtal om fjärrvärme ange fjärrvärmeföretagets åtagande gentemot fjärrvärmekunden.

Priset för fjärrvärme är av stor betydelse för fjärrvärmekunden och fjärrvärmeföretaget. Som tidigare redogjorts för i avsnitt 4 finns det olika sätt att bestämma priset för fjärrvärme. De priskonstruktioner som

tillämpas skiljer sig åt både mellan olika kundkategorier och mellan olika fjärrvärmeföretag. Sättet att beräkna priset kan innehålla ett flertal komponenter som kan vara fasta eller rörliga. Sådana priskonstruktioner kan vara komplicerade och göra det svårt för kunden att förstå hur priset för fjärrvärme bestäms och därmed försvaga kundens ställning i relation till fjärrvärmeföretaget. För att det klart ska framgå vad fjärrvärmekunden betalar för bör ett avtal innehålla uppgifter om priset för fjärrvärme och hur det bestäms.

Ett fjärrvärmeföretag förbehåller sig ofta möjligheten att ändra priset för fjärrvärme under ett avtals löptid. Om ett fjärrvärmeföretag enligt avtalet om fjärrvärme har rätt att ensidigt ändra priset för fjärrvärme är det viktigt för kunden att kunna kontrollera vilka priser som gäller vid varje enskilt tillfälle. Även kunder som har ett fast pris för fjärrvärme kan ha nytta av sådan information för sin framtida planering av värmeförsörjningen. I avsnitt 5.3 föreslås att fjärrvärmeföretag ska se till att uppgifter om priser finns enkelt tillgängliga för fjärrvärmekunder och allmänhet. Ett avtal om fjärrvärme bör ange var fjärrvärmekunden kan finna information om fjärrvärmeföretagets priser för fjärrvärme.

Det förekommer olika löptider för avtal om fjärrvärme. Det är vanligt att avtal tecknas tills vidare men ett avtal kan även tecknas för viss tid, t.ex. med ett fast pris. Ett avtal om fjärrvärme bör därför innehålla uppgift om den tid som avtalet löper.

Att träffa ett avtal om fjärrvärme för viss tid innebär att avtalet upphör vid utgången av den tiden. Om kunden vill fortsätta att vara kund hos fjärrvärmeföretaget måste parterna teckna ett nytt avtal. En annan möjlighet är att det ursprungliga avtalet förlängs automatiskt om parterna inte sagt upp det inom en viss tid före det att avtalet löper ut. Ett avtal som löper under viss tid bör innehålla uppgift om vad som gäller med avseende på förlängning av avtalet.

Ett ingånget avtal gäller under avtalets löptid. Utgångspunkten är att villkoren i ett avtal inte kan ändras under avtalets löptid utan att parterna är överens om det. Det förekommer dock ofta att fjärrvärmeföretag vill ha möjligheten att göra en ensidig ändring av avtalsvillkoren under avtalets löptid. Främst är det priset för fjärrvärme som fjärrvärmeföretag vill kunna ändra på detta sätt. Fjärrvärmeföretagets önskan att ensidigt kunna ändra avtalsvillkoren avser särskilt avtal som löper tills vidare. En sådan önskan kan dock även avse avtal som tecknats för viss tid och särskilt om det är fråga om längre avtalstider. Ett avtal bör ange om det tillåter fjärrvärmeföretaget att göra en ensidig ändring av ett avtalsvillkor och förutsättningarna för att fjärrvärmeföretaget ska få göra en sådan ändring.

För att ett avtal som tillåter fjärrvärmeföretaget att göra ensidiga ändringar av avtalsvillkoren inte ska vara att anse som oskäligt krävs att fjärrvärmekunden kan säga upp avtalet. Detta gäller både avtal som löper under en viss tid och avtal som löper tills vidare. För en fjärrvärmekund är det viktigt att känna till villkoren för en uppsägning av avtalet, t.ex. tidsfrister för en uppsägning. Ett avtal bör innehålla uppgifter om villkoren för uppsägning av avtalet.

I avsnitt 5.6.1 och 5.6.2. föreslås att ett fjärrvärmeföretag i vissa fall ska ersätta skada som en konsument orsakas genom ett avbrott i distributionen av fjärrvärme. Ett fjärrvärmeföretag och en fjärrvärme-

kund kan emellertid avtala om ett ersättningsansvar för fjärrvärmeföretaget som går utöver vad som följer av bestämmelserna i fjärrvärmelagen. Av avtalet bör framgå i vilken mån fjärrvärmeföretaget har ett ersättningsansvar mot fjärrvärmekunden utöver vad som följer av fjärrvärmelagens bestämmelser. Avtalet bör därför innehålla uppgift om fjärrvärmeföretagets ersättningsansvar om det inte uppfyller avtalet.

En anslutning till en fjärrvärmeverksamhet eller underhållsarbete på en fjärrvärmeledning kan medföra stora ingrepp, t.ex. på en fjärrvärmekunds fastighet. Detsamma gäller om en anslutning till en fjärrvärmeverksamhet tas bort. Av avtalet bör det framgå vem som svarar för kostnader för en återställning efter en anslutning till fjärrvärmeverksamheten och för kostnader för en återställning efter ett underhåll av rörledningarna. Detsamma gäller i fråga om vem som svarar för kostnader för en återställning efter ett borttagande av anslutningen.

I syfte att stärka fjärrvärmekunders ställning i förhållande till fjärrvärmeföretag föreslås i avsnitt 5.4.3 att ett fjärrvärmeföretag ska vara skyldigt att förhandla med en fjärrvärmekund om viktiga villkor för fjärrvärme. För det fall parterna inte lyckas med att nå en överenskommelse föreslås i avsnitt 5.4.4 en möjlighet till medling i frågan. Det är viktigt att fjärrvärmekunder får vetskap om möjligheten att begära förhandling och ansöka om medling. Ett avtal bör därför innehålla uppgifter om dessa möjligheter.

5.4.2 Tvingande bestämmelser till förmån för konsumenter

Regeringens förslag: Avtalsvillkor som i jämförelse med bestämmelserna i fjärrvärmelagen är till nackdel för en konsument ska vara utan verkan mot denne.

Med en konsument avses en fjärrvärmekund som är en fysisk person och som använder fjärrvärme i huvudsak utanför näringsverksamhet.

Utredningens förslag: Utredningen föreslår att avtalsvillkor som avser fjärrvärmeföretagets ersättningsansvar för skador, som en konsument orsakas genom ett avbrott i distributionen av fjärrvärme, ska vara utan verkan mot en konsument om villkoren är till nackdel för konsumenten i jämförelse med fjärrvärmelagens bestämmelser. I övrigt föreslår inte utredningen att bestämmelserna i fjärrvärmelagen ska vara tvingade till en konsuments förmån. Syftet med utredningens förslag är dock att stärka konsumenternas ställning. Utredningens förslag överensstämmer därför i sak med regeringens.

Remissinstanserna har inte haft någon invändning mot utredningens förslag.

Skälen för regeringens förslag: I syfte att stärka fjärrvärmekundernas ställning i förhållande till fjärrvärmeföretagen lämnas i denna proposition förslag som avser innehållet i ett avtal om fjärrvärme. Det är viktigt att fjärrvärmekunder som är konsumenter får det ökade skydd mot oskäliga avtalsvillkor som förslagen innebär. En konsument bör inte kunna avtala bort de rättigheter som lagen ger konsumenten. Den föreslagna regleringen av avtalsvillkor för fjärrvärme bör därför vara tvingande till förmån för konsumenter. Med en konsument bör vid tillämpningen av

fjärrvärmelagen avses en fjärrvärmekund som är en fysisk person och som använder fjärrvärme i huvudsak utanför näringsverksamhet. Prop. 2007/08:60

Tvingande bestämmelser till förmån för konsumenter hindrar inte att en konsument avstår från en rättighet som konsumenten har enligt ett avtal om fjärrvärme. Sådana bestämmelser hindrar naturligtvis inte heller en konsument att ingå ett avtal om fjärrvärme som ger konsumenten bättre villkor än vad som följer av lagen.

5.4.3 Förhandling om villkor för fjärrvärme

Regeringens förslag: Ett fjärrvärmeföretag ska förhandla med en fjärrvärmekund som begär förhandling om priset för fjärrvärme eller om kapaciteten hos en anslutning till fjärrvärmeverksamheten.

Att ett fjärrvärmeföretag kan ha en förhandlingsskyldighet även i fall då företaget gjort en ensidig ändring av avtalsvillkoren till fjärrvärmekundens nackdel följer av vad som föreslås i avsnitt 5.5.1.

Skyldigheten att förhandla innebär att fjärrvärmeföretaget ska

- ange skälen för det avtalsvillkor som förhandlingen gäller,
- ge fjärrvärmekunden tillräcklig information för en bedömning av skäligheten av avtalsvillkoret, och
- försöka komma överens med fjärrvärmekunden om avtalsvillkoret.

Om förhandlingen inte leder till någon överenskommelse ska fjärrvärmeföretaget underrätta fjärrvärmekunden om att förhandlingen är avslutad och ange skälen för företagets inställning.

Underrättelsen får göras muntligen vid ett möte mellan fjärrvärmeföretaget och fjärrvärmekunden. Om en sådan muntlig underrättelse inte görs ska fjärrvärmeföretaget underrätta fjärrvärmekunden skriftligen.

Regeringens bedömning: En lagstadgad skyldighet för fjärrvärmeföretag att förhandla om villkor för fjärrvärme med någon som inte är kund hos företaget bör inte införas.

Utredningens förslag överensstämmer delvis med regeringens. Utredningen föreslår dock att ett fjärrvärmeföretag även ska vara skyldigt att förhandla om villkor för fjärrvärme med någon som inte är kund hos fjärrvärmeföretaget. Utredningens förslag till lagtext anger inget om innebörden av förhandlingsskyldigheten. Inte heller innehåller utredningens förslag något om att fjärrvärmekunder ska underrättas om att en förhandling är avslutad.

Remissinstanserna: Förslaget till en lagstadgad skyldighet för fjärrvärmeföretag att förhandla om villkor för fjärrvärme har fått ett blandat mottagande. *HSB:s riksförbund*, *Hyresgästföreningen* och *SABO* har tillstyrkt förslaget. Bland de remissinstanser som avstyrkt förslaget finns *Statens energimyndighet* och *Konkurrensverket*. Konkurrensverket är tveksamt till nyttan av en lagstadgad förhandlingsskyldighet med hänvisning till fjärrvärmeföretagens monopolställning och det ojämna styrkeförhållandet mellan parterna. Statens energimyndighet har anfört att kunden befinner sig i ett informationsunderläge i förhållande till fjärrvärmeföretaget och därför saknar marknadsmakt. *Svensk Fjärrvärme* har avstyrkt förslaget i den del det avser en skyldighet för fjärrvärmeföretag att förhandla med potentiella kunder. *Kammarrätten i Stockholm* har

påpekat att det är svårt att utöva tillsyn över att fjärrvärmeföretag efterlever en lagstadgad förhandlingsskyldighet.

Skälen för regeringens förslag: Att fjärrvärmekunder upplever att de befinner sig i en utsatt position beror till stor del på att en kund ofta ansluts till en fjärrvärmeverksamhet på villkor som fjärrvärmeföretaget bestämmer. En anslutning till en fjärrvärmeverksamhet är en betydande investering för fjärrvärmekunden. Efter en anslutning till en fjärrvärmeverksamhet är det sällan ett alternativ för en kund att byta till någon annan uppvärmningsform än fjärrvärme. En kund som är missnöjd med villkoren för fjärrvärme saknar i praktiken möjlighet att byta fjärrvärmeföretag. Fjärrvärmeföretaget förfogar över rörledningarna som används för distributionen av värmebäraren och har därmed en monopolliknande ställning. Fjärrvärmekunder upplever ofta att fjärrvärmen distribueras på fjärrvärmeföretagets villkor och att kunden måste acceptera det pris som företaget bestämmer. Det är bara i relation till större kunder som fjärrvärmeföretagen ingår individualiserade förhandlingar om villkor för fjärrvärme. En förhandling mellan två parter ger en möjlighet till informationsutbyte och dialog. En förhandling mellan ett fjärrvärmeföretag och en fjärrvärmekund kan bidra till att öka kundens förtroende för fjärrvärmeföretagen. En skyldighet för ett fjärrvärmeföretag att förhandla om avtalsvillkor för fjärrvärme med en fjärrvärmekund kan motverka obalansen i styrkeförhållandet mellan fjärrvärmeföretaget och fjärrvärmekunden. Det bör därför införas en lagstadgad skyldighet för ett fjärrvärmeföretag att förhandla om avtalsvillkor med en fjärrvärmekund som begär en sådan förhandling.

Utgångspunkten för en förhandling är att vardera parten på ett tydligt sätt förmedlar sin uppfattning om den fråga som förhandlingen gäller. Utöver att parterna ska enas om ett avtalsvillkor syftar förhandlingsskyldigheten till att fjärrvärmekunder ska få insyn i de förhållanden som har betydelse för innehållet i villkoren för fjärrvärme. Fjärrvärmeföretaget bör därför se till att fjärrvärmekunden får den information som behövs för att få en bild av verksamheten och av de omständigheter som har betydelse för en bedömning av skäligheten av det avtalsvillkor som förhandlingen gäller. En ökad kunskap om skälen till innehållet i ett fjärrvärmeföretags avtalsvillkor bidrar till ett ökat förtroende för fjärrvärme hos fjärrvärmekunderna. En förhandlingsskyldighet syftar till att fjärrvärmekunden och fjärrvärmeföretaget ska komma överens om avtalsvillkoren. En skyldighet för ett fjärrvärmeföretag att förhandla med en fjärrvärmekund om villkor för fjärrvärme innebär dock inte en skyldighet att komma överens. Innebörden av ett fjärrvärmeföretags skyldighet att förhandla bör vara att fjärrvärmeföretaget ska förhandla med god vilja och i syfte att nå en uppgörelse som båda parter kan vara nöjda med. Sammanfattningsvis bör därför förhandlingsskyldigheten innebära att fjärrvärmeföretaget ska ange skälen för det avtalsvillkor som förhandlingen gäller och ge fjärrvärmekunden tillräcklig information för en bedömning av skäligheten av avtalsvillkoret. Vidare ska fjärrvärmeföretaget försöka komma överens med fjärrvärmekunden om avtalsvillkoret.

Om en förhandling inte leder till någon överenskommelse bör fjärrvärmeföretaget underrätta fjärrvärmekunden om att förhandlingen är avslutad och ange skälen för företagets inställning. *Lagrådet* framhåller

att fjärrvärmeföretagets underrättelseskyldighet är av avgörande betydelse för den tid inom vilken parterna måste agera om någon av dem vill ansöka om medling enligt vad som föreslås i avsnitt 5.4.4 eller säga upp avtalet enligt vad som föreslås i avsnitt 5.5.2. I enlighet med *Lagrådets* synpunkter anser regeringen att fjärrvärmeföretaget bör kunna underrätta fjärrvärmekunden muntligen vid ett möte mellan fjärrvärmeföretaget och kunden. Om en sådan muntlig underrättelse inte görs bör fjärrvärmeföretaget underrätta fjärrvärmekunden skriftligen.

I fråga om vilka avtalsvillkor som bör omfattas av en förhandlingsskyldighet kan följande överväganden göras. Priset för fjärrvärme är det avtalsvillkor som har störst betydelse för fjärrvärmekunder. Ett fjärrvärmeföretag bör därför vara skyldigt att förhandla om priset för fjärrvärme. Frågor om priset omfattar även sådant som är avgörande för hur priset bestäms. En fråga om priset kan således bl.a. gälla vilken kundkategori som en fjärrvärmekund ska tillhöra.

Kapaciteten eller effekten hos en anslutning till en fjärrvärmeverksamhet har också betydelse för priset för fjärrvärme. Kapaciteten hos anslutningen är vanligen avgörande för den fasta avgiften för fjärrvärme. Kapaciteten hos en anslutning bestäms inte bara vid tidpunkten för anslutningen till en fjärrvärmeverksamhet utan kan även ändras efter anslutningen. Omständigheter som kan göra att en kund vill ändra kapaciteten hos en anslutning kan vara att fjärrvärmekunden förändrat sin energianvändning genom energibesparande åtgärder. Ett fjärrvärmeföretag bör därför vara skyldigt att förhandla med en kund som begärt förhandling om kapaciteten hos en anslutning till en fjärrvärmeverksamhet.

Fjärrvärmeföretag förbehåller sig ibland en rätt att göra ensidiga ändringar av avtalsvillkor under ett avtals löptid. Som angetts i avsnitt 5.4.1 gäller detta särskilt priset för fjärrvärme. Sådana förbehåll kan dock även avse andra avtalsvillkor. Att ett fjärrvärmeföretag kan ha en förhandlingsskyldighet även i fall då företaget gjort en ensidig ändring av avtalsvillkoren till fjärrvärmekundens nackdel följer av vad som föreslås i avsnitt 5.5.1.

Skälen för regeringens bedömning: Det är en fjärrvärmekunds bundenhet vid valet av fjärrvärmeföretag som främst motiverar en lagstadgad förhandlingsskyldighet för fjärrvärmeföretag. Svårigheten för en fjärrvärmekund att välja någon annan uppvärmningsform eller leverantör av fjärrvärme medför att kunden befinner sig i en utsatt position. Potentiella fjärrvärmekunder som ännu inte anslutits till en fjärrvärmeverksamhet kan däremot fortfarande välja mellan att anslutas till en fjärrvärmeverksamhet eller att i stället avstå från att träffa ett avtal om fjärrvärme på de villkor som fjärrvärmeföretaget föreslår. Denna valfrihet ger potentiella fjärrvärmekunder en styrka i en förhandling med ett fjärrvärmeföretag. Potentiella fjärrvärmekunder intar således inte samma beroendeställning i förhållande till fjärrvärmeföretaget som fjärrvärmekunder som har anslutits till fjärrvärmeverksamheten. Det bör därför inte införas någon bestämmelse i lag om en skyldighet för fjärrvärmeföretag att förhandla om villkor för fjärrvärme med någon som inte anslutits till fjärrvärmeverksamheten.

Regeringens förslag: Om en förhandling mellan ett fjärrvärmeföretag och en fjärrvärmekund inte leder till någon överenskommelse om villkor för fjärrvärme, får fjärrvärmeföretaget eller fjärrvärmekunden ansöka om medling.

En sådan ansökan ska ges in till den myndighet som medlar enligt fjärrvärmelagen. Ansökan ska ha kommit in till myndigheten inom tre veckor från den dag fjärrvärmeföretaget underrättade fjärrvärmekunden om att förhandlingen avslutats.

En ansökan om medling ska bifallas endast om myndigheten bedömer att en medling kan leda till en överenskommelse mellan fjärrvärmeföretaget och fjärrvärmekunden.

Den som ansöker om medling ska samtidigt betala en ansökningsavgift om 1 000 kronor. I fråga om en konsument ska ansökningsavgiften i stället vara 500 kronor.

En ansökan om medling ska avvisas om sökanden inte betalat ansökningsavgiften, ansökan inte innehåller en tillräcklig redogörelse för de omständigheter som har betydelse för medlingsuppgiften eller ansökan har kommit in för sent.

När myndigheten bedömer att det inte längre finns anledning att fortsätta en medling, ska den avsluta medlingen. Fjärrvärmeföretaget och fjärrvärmekunden ska underrättas om ett beslut att avsluta medlingen.

Den myndighet som medlar enligt fjärrvärmelagen får meddela de förelägganden som behövs för medlingsuppgiften. Ett sådant föreläggande får förenas med vite.

Utredningens förslag överensstämmer delvis med regeringens. Utredningen har inte övervägt om medling bara ska genomföras om det kan antas ge resultat. Inte heller har utredningen övervägt frågan om en ansökningsavgift för medling. Utredningen föreslår att en medling ska avslutas med en rekommendation om vad som är att anse som skäliga avtalsvillkor, om någon av parterna begär det.

Remissinstanserna: *Statens energimyndighet* och *Konkurrensverket* har avstyrkt förslaget. I fråga om vad myndigheterna anfört hänvisas till redogörelsen för remissinstansernas yttranden i avsnitt 5.4.3.

Skälen för regeringens förslag: Det kan hända att en förhandling mellan ett fjärrvärmeföretag och en fjärrvärmekund om villkor för fjärrvärme inte leder till någon överenskommelse. Att parterna inte når en uppgörelse kan bero på att det är svårt för en fjärrvärmekund att tillvarata sina intressen i förhandlingen med fjärrvärmeföretaget eller att bedöma rimligheten i de förhandlingsförslag om villkor för fjärrvärme som fjärrvärmeföretaget lägger fram. En annan orsak till att en förhandling inte leder till någon uppgörelse kan vara att fjärrvärmeföretaget inte medverkar till förhandlingen.

En medling syftar till att hjälpa tvistande parter att komma överens. En medlare tar inte själv ställning i den fråga som en förhandling gäller. I stället kan en medlare lyfta fram relevant information för fjärrvärmekunden och ge underlag för att bedöma skäligheten av fjärrvärmeföretagets avtalsvillkor. En medlare kan därmed hjälpa till att överbrygga det kunskapsövertag som fjärrvärmeföretaget har i förhållande till fjärr-

värmekunden. Medling i en förhandling mellan ett fjärrvärmeföretag och en fjärrvärmekund stärker därför fjärrvärmekundens förhandlingsposition. Om en förhandling mellan en fjärrvärmekund och ett fjärrvärmeföretag inte leder till någon överenskommelse om avtalsvillkor för fjärrvärme, bör någon av dem därför få ansöka om medling. En sådan ansökan bör ges in till den myndighet som medlar enligt fjärrvärmelagen.

I avsnitt 5.5.3 föreslås att en ensidig ändring av avtalsvillkoren som görs av ett fjärrvärmeföretag ska få börja tillämpas tidigast när en medling mellan fjärrvärmeföretaget och fjärrvärmekunden avslutats. Det är viktigt att möjligheten till medling inte utnyttjas för att förhåla en tillämpning av en motiverad ändring av avtalsvillkoren. För att motverka det bör gälla att en ansökan om medling ska ha kommit in till myndigheten inom tre veckor från den dag fjärrvärmeföretaget underrättade fjärrvärmekunden om att förhandlingen avslutats (se avsnitt 5.4.3).

Det kan hända att fjärrvärmekunder ansöker om medling också i fall när det inte finns några förutsättningar att nå en överenskommelse med fjärrvärmeföretaget. Med hänsyn till kostnaden för ett medlingsförfarande bör en ansökan om medling bifallas endast om den myndighet som medlar enligt fjärrvärmelagen bedömer att en medling kan leda till en överenskommelse mellan parterna om avtalsvillkor för fjärrvärme.

Som en del i finansieringen av medlingsverksamheten bör den som ansöker om medling vara skyldig att samtidigt betala en ansökningsavgift om 1 000 kronor. För en konsument kan en sådan ansökningsavgift dock innebära att konsumenten avstår från att ansöka om medling. I fråga om en konsument bör därför ansökningsavgiften i stället vara 500 kronor.

Lagrådet har uppmärksammat behovet av en bestämmelse om medlingens avslutande. Medlingens avslutande är en viktig tidpunkt eftersom den är utgångspunkt för när en ändring av avtalsvillkoren tidigast får börja tillämpas enligt vad som föreslås i avsnitt 5.5.3 och när en uppsägning senast måste göras enligt vad som föreslås i avsnitt 5.5.2. I fråga om medlingens avslutande kan följande överväganden göras. En medling syftar till att fjärrvärmeföretaget och fjärrvärmekunden ska komma överens. Om parterna når en överenskommelse finns det inte längre någon anledning att fortsätta förfarandet. En medling bör också kunna avslutas även om någon överenskommelse inte har nåtts. När den myndighet som medlar enligt fjärrvärmelagen bedömer att det inte längre finns anledning att fortsätta en medling, bör myndigheten avsluta medlingen. Fjärrvärmeföretaget och fjärrvärmekunden bör underrättas om ett beslut att avsluta medlingen.

Lagrådet har påpekat att lagrådsremissens lagförslag innehåller en oklarhet i fråga om vad som händer om en ansökan om medling har bifallits och den myndighet som ansvarar för medlingen har kallat parterna till medling men en av parterna inte inställer sig. Bestämmelserna om medling omfattas inte av den tillsyn som utövas av tillsynsmyndigheten. Ett fjärrvärmeföretag som inte ställer upp på medling träffas alltså inte av de vitesförelägganden som tillsynsmyndigheten får använda för att säkerställa efterlevnaden av bestämmelserna i fjärrvärmelagen. Den myndighet som har till uppgift att medla mellan fjärrvärmeföretag och fjärrvärmekunder kan dock behöva ha tillgång till en sanktion att använda mot en part som inte följer kallelser eller andra uppmaningar från myndigheten. Den myndighet som medlar enligt fjärr-

värmelagen bör ha möjlighet t.ex. att vid vite kalla parterna att inställa sig vid ett möte eller att vid vite förelägga en part att redogöra för omständigheter som har betydelse för medlingsuppgiften. Den myndighet som medlar enligt fjärrvärmelagen bör därför få meddela de förelägganden som behövs för medlingsuppgiften. Ett sådant föreläggande bör kunna förenas med vite.

5.5 Ensidiga ändringar av avtalsvillkor

5.5.1 Skyldighet för fjärrvärmeföretag att underrätta och förhandla

Regeringens förslag: Om ett fjärrvärmeföretag i avtalet om fjärrvärme givits rätt att ensidigt ändra avtalsvillkoren till nackdel för en fjärrvärmekund och fjärrvärmeföretaget gör en sådan ändring, ska fjärrvärmekunden skriftligen underrättas om ändringen senast två månader före den dag de ändrade villkoren ska börja gälla.

I underrättelsen ska skälen för ändringen anges samt en upplysning lämnas om att fjärrvärmekunden har rätt att begära förhandling, ansöka om medling och att säga upp avtalet.

Ett fjärrvärmeföretag är skyldigt att förhandla med en fjärrvärmekund om en ensidig ändring av avtalsvillkoren till fjärrvärmekundens nackdel, om kunden begär förhandling inom tre veckor från den dag kunden underrättades om de ändrade avtalsvillkoren.

Utredningens förslag överensstämmer i sak med regeringens. Utredningen föreslår dock endast att en underrättelse om en ensidig ändring av avtalsvillkoren ska innehålla en uppgift om fjärrvärmekundens rätt att säga upp avtalet om fjärrvärme. Utredningen har inte övervägt behovet av en frist inom vilken en fjärrvärmekund måste begära förhandling om en ändring av avtalsvillkoren. I dessa delar innebär regeringens förslag en närmare reglering.

Remissinstanserna har tillstyrkt förslaget.

Skälen för regeringens förslag: Som tidigare angetts i avsnitt 5.4.1 förekommer det att avtal om fjärrvärme tillåter fjärrvärmeföretaget att göra ensidiga ändringar av avtalsvillkoren till nackdel för fjärrvärmekunden. Avtalsvillkor som oftast är föremål för sådana ändringar är priset för fjärrvärme. En ändring kan t.ex. gälla sättet att bestämma priset för fjärrvärme, d.v.s. en ändring i priskonstruktionen. Ett avtalsvillkor om en rätt för fjärrvärmeföretaget att göra ensidiga ändringar kan dock avse även andra avtalsvillkor än priset. Det är inte alltid uppenbart om en ändring av ett avtalsvillkor är till en fjärrvärmekunds nackdel. För att avgöra om t.ex. en ändring i sättet att bestämma priset för fjärrvärme är till nackdel för en fjärrvärmekund kan fjärrvärmeföretaget behöva analysera vilken betydelse ändringen får för en enskild kund.

Som angetts i avsnitt 5.1 ger avtalslagen och de två marknadsrättsliga avtalslagarna, lagen (1984:292) om avtalsvillkor mellan näringsidkare och lagen (1994:1512) om avtalsvillkor i konsumentförhållanden, ett skydd mot oskäliga avtalsvillkor. En tillämpning av dessa lagar kan innebära att ett fjärrvärmeföretag inte kan göra en ensidig ändring av ett

avtalsvillkor till nackdel för fjärrvärmekunden. I fråga om avtal om fjärrvärme bör dock allmänna regler om oskäligen avtalsvillkor kompletteras med särskilda bestämmelser som stärker en fjärrvärmekunds skydd mot att fjärrvärmeföretaget gör ensidiga ändringar av avtalsvillkoren. En fjärrvärmekund bör informeras om en kommande ändring av avtalsvillkoren som är till nackdel för fjärrvärmekunden. Om ett fjärrvärmeföretag i avtalet om fjärrvärme givits rätt att ensidigt ändra avtalsvillkoren till nackdel för en fjärrvärmekund och fjärrvärmeföretaget gör en sådan ändring, bör fjärrvärmekunden underrättas om ändringen senast två månader före den dag de ändrade villkoren ska börja gälla. I underrättelsen bör skälen för ändringen anges samt en upplysning lämnas om att fjärrvärmekunden har rätt att begära förhandling enligt vad som föreslås i detta avsnitt, ansöka om medling enligt vad som föreslås i avsnitt 5.4.4 och att säga upp avtalet enligt vad som föreslås i avsnitt 5.5.2.

Lagrådet har konstaterat att det är av särskild betydelse vad som krävs för att ett fjärrvärmeföretag ska anses ha fullgjort underrättelseskyldigheten. Underrättelsen om de ändrade villkoren är en tidsmässig utgångspunkt för flera viktiga frister i fjärrvärmelagen. I fjärrvärmelagen bör därför anges på vilket sätt ett fjärrvärmeföretag ska underrätta en fjärrvärmekund om en ensidig ändring av avtalsvillkoren. I enlighet med vad *Lagrådet* föreslår bör varje fjärrvärmekund underrättas skriftligen om ändringen.

En fjärrvärmekund befinner sig i en utsatt situation när ett avtal om fjärrvärme tillåter fjärrvärmeföretaget att göra ensidiga ändringar av avtalsvillkoren under avtalets löptid. Av de skäl som anges i avsnitt 5.4.3 kan kundens ställning stärkas om det finns en möjlighet att begära förhandling med fjärrvärmeföretaget om ändringen. En skyldighet för fjärrvärmeföretag att förhandla om ensidiga ändringar av avtalsvillkoren som är till nackdel för en fjärrvärmekund kan även motverka att fjärrvärmeföretag förbehåller sig rätten att göra sådana ensidiga ändringar av avtalsvillkoren. Ett fjärrvärmeföretag bör därför vara skyldigt att förhandla med en fjärrvärmekund om en ensidig ändring av avtalsvillkoren till fjärrvärmekundens nackdel. I fråga om innebörden av ett fjärrvärmeföretags förhandlingsskyldighet hänvisas till vad som föreslås i avsnitt 5.4.3.

Om en fjärrvärmekund ansöker om förhandling om en ensidig ändring av avtalsvillkoren men förhandlingen inte leder till någon överenskommelse föreslås i avsnitt 5.5.3 att ändringen av avtalsvillkoren ska få börja tillämpas tidigast tre veckor från den dag fjärrvärmeföretaget underrättade fjärrvärmekunden om att förhandlingen avslutats. Det är viktigt att möjligheten till förhandling inte utnyttjas för att förhålla tillämpningen av en motiverad ändring av avtalsvillkoren. En fjärrvärmekund bör därför vara skyldig att begära förhandling inom en viss tid från det att kunden underrättades om ändringen. Skyldigheten för ett fjärrvärmeföretag att förhandla om en ensidig ändring av avtalsvillkoren bör således förutsätta att fjärrvärmekunden begär förhandling inom tre veckor från den dag kunden underrättades om de ändrade avtalsvillkoren.

Regeringens förslag: En fjärrvärmekund har rätt att säga upp avtalet om fjärrvärme om kunden underrättats om att fjärrvärmeföretaget gör en ensidig ändring av avtalsvillkoren till fjärrvärmekundens nackdel.

Uppsägningen ska för att få verkan göras senast två månader från den dag kunden underrättades om ändringen.

Om fjärrvärmekunden begärt förhandling om ändringen, men träffas inte någon överenskommelse mellan parterna, har fjärrvärmekunden dock rätt att säga upp avtalet senast tre veckor från den dag fjärrvärmeföretaget underrättade fjärrvärmekunden om att förhandlingen avslutats.

Om en ansökan om medling har gjorts, men träffas inte någon överenskommelse mellan parterna, gäller i stället att fjärrvärmekunden har rätt att säga upp avtalet senast tre veckor från den dag myndigheten meddelade beslutet att avsluta medlingen eller, om en ansökan lämnats utan bifall, senast tre veckor från dagen för det beslutet.

I fråga om en konsument gäller att en uppsägning av avtalet ska anses ha gjorts när ett meddelande om uppsägningen lämnats in för befordran med post eller avsänts på annat ändamålsenligt sätt.

Om en fjärrvärmekund säger upp ett avtal om fjärrvärme upphör avtalet att gälla tre månader från dagen för uppsägningen.

En fjärrvärmekund får säga upp ett avtal om fjärrvärme till följd av en ensidig ändring av avtalsvillkoren till kundens nackdel, utan att påföras någon kostnad, avgift eller annan förpliktelse till följd av uppsägningen.

Utredningens förslag: överensstämmer i sak med regeringens. Utredningen har inte övervägt om en rätt för en fjärrvärmekund att säga upp avtalet ska förutsätta att uppsägningen görs inom en viss tid. Vidare anger utredningen inte något om när ett avtal ska upphöra att gälla efter en uppsägning. I dessa delar är regeringens förslag därför en närmare reglering av utredningens förslag. Utredningen har inte övervägt någon specialbestämmelse i fråga om tidpunkten för en uppsägning av en konsument. I denna del överensstämmer regeringens förslag emellertid med syftet med utredningens förslag.

Remissinstanserna har tillstyrkt förslaget.

Skälen för regeringens förslag: Om ett fjärrvärmeföretag vill göra en ensidig ändring av avtalsvillkoren till nackdel för en fjärrvärmekund bör fjärrvärmekunden alltid ha en möjlighet att bli fri från avtalet. Ett viktigt skydd för fjärrvärmekunden mot ensidiga ändringar av avtalsvillkoren är rätten att säga upp avtalet om fjärrvärme. En fjärrvärmekund bör ha rätt att säga upp avtalet om fjärrvärme om kunden underrättats enligt vad som föreslås i avsnitt 5.5.1 om att fjärrvärmeföretaget gör en ensidig ändring av avtalsvillkoren till fjärrvärmekundens nackdel.

Utredningen har inte övervägt om en rätt för en fjärrvärmekund att säga upp avtalet ska förutsätta att uppsägningen görs inom en viss tid. Regeringen anser emellertid att det i denna del finns skäl att tydliggöra villkoren för en uppsägning. I fråga om rätten för en fjärrvärmekund att säga upp avtalet bör hänsyn tas till fjärrvärmeföretagens behov av framförhållning och planering av verksamheten. För att en fjärrvärmekund ska ha rätt att säga upp avtalet med hänvisning till en ensidig ändring av avtalsvillkoren bör avtalet därför sägas upp inom en viss tid från det att

fjärrvärmekunden underrättades om ändringen. Uppsägningen bör för att få verkan göras senast två månader från den dag kunden underrättades om ändringen.

Om en fjärrvärmekund använder rätten att begära förhandling om ändringen enligt vad som föreslås i avsnitt 5.5.1 bör kunden dock ha kvar möjligheten att säga upp avtalet i det fall förhandlingen inte leder till någon överenskommelse om avtalsvillkoren. På samma sätt bör en fjärrvärmekund som ansöker om medling enligt vad som föreslås i avsnitt 5.4.4 ha kvar möjligheten att säga upp avtalet om det visar sig att medlingen inte medför att parterna kommer överens. Om fjärrvärmekunden begärt förhandling om ändringen, men träffas inte någon överenskommelse mellan parterna, bör fjärrvärmekunden således ha rätt att säga upp avtalet senast tre veckor från den dag fjärrvärmeföretaget underrättade fjärrvärmekunden om att förhandlingen avslutats. Om en ansökan om medling har gjorts, men träffas inte någon överenskommelse mellan parterna, bör i stället gälla att fjärrvärmekunden har rätt att säga upp avtalet senast tre veckor från den dag myndigheten meddelade beslutet att avsluta medlingen. Om en ansökan om medling lämnats utan bifall, bör gälla att fjärrvärmekunden har kvar en rätt att säga upp avtalet senast tre veckor från dagen för det beslutet.

Det bör inte gälla några särskilda krav i fråga om hur en uppsägning ska gå till. En fjärrvärmekund bör t.ex. kunna säga upp ett avtal muntligen. Om det ifrågasätts att fjärrvärmekunden sagt upp avtalet är det dock kunden som måste bevisa att denne gjort det. Ur bevissynpunkt är det en fördel om en fjärrvärmekund säger upp avtalet skriftligen.

Meddelanden om uppsägning går normalt på avsändarens risk. Det innebär att det är fjärrvärmekunden som får ta följderna av att ett meddelande inte når fram till fjärrvärmeföretaget. Om en konsument väljer att säga upp ett avtal om fjärrvärme skriftligen bör dock en uppsägning redan anses ha gjorts när meddelandet om uppsägningen lämnats in för befordran med post eller avsänts på annat ändamålsenligt sätt. När konsumenten sänt iväg meddelandet om uppsägningen på ett sådant sätt bör alltså fjärrvärmeföretaget stå risken för att meddelandet inte kommer fram.

Utredningen har inte lämnat något förslag till uppsägningstid när en fjärrvärmekund säger upp ett avtal till följd av en ändring av avtalsvillkoren. Regeringen anser dock att det ur kundsynpunkt finns behov av en bestämmelse om uppsägningstid. När en fjärrvärmekund säger upp ett avtal om fjärrvärme kan kunden behöva tid för att ställa om till en ny uppvärmningsmetod. I dag är det nämligen i regel inte möjligt för en fjärrvärmekund att byta till ett annat fjärrvärmeföretag. I framtiden kan detta dock bli möjligt. *Lagrådet* anser att det inte är givet att samma uppsägningstid ska gälla oavsett när fjärrvärmekunden väljer att säga upp avtalet. Fjärrvärmekunden kan säga upp avtalet direkt efter det att kunden underrättats om de ändrade villkoren. Kunden kan dock välja att vänta med en uppsägning och först begära förhandling om ändringen och eventuellt ansöka om medling och säga upp avtalet först när dessa försök att nå en överenskommelse med företaget avslutats utan något resultat. I avsnitt 5.5.3 föreslås att de ändrade villkoren inte ska få tillämpas under uppsägningstiden. Om samma uppsägningstid gäller oavsett när kunden säger upp avtalet kan ett fjärrvärmeföretag därför under en tid hindras

från att tillämpa de ändrade villkoren. Detta innebär en nackdel för fjärrvärmeföretagen. Regeringen anser dock att kundintresset väger över och att samma uppsägningstid bör gälla oberoende av när fjärrvärmekunden väljer att säga upp avtalet. Om en fjärrvärmekund säger upp ett avtal om fjärrvärme bör avtalet upphöra att gälla tre månader från dagen för uppsägningen.

En fjärrvärmekund bör få säga upp ett avtal om fjärrvärme enligt vad som här föreslås utan att påföras någon kostnad, avgift eller annan förpliktelse till följd av uppsägningen.

5.5.3 Tillämpning av ändrade avtalsvillkor

Regeringens förslag: Om ett fjärrvärmeföretag inte underrättar en fjärrvärmekund om en ensidig ändring av avtalsvillkoren till fjärrvärmekundens nackdel enligt vad som föreslås i avsnitt 5.5.1, får de ändrade villkoren inte tillämpas.

I det fall fjärrvärmeföretaget underrättat fjärrvärmekunden får ändringen börja tillämpas när de ändrade avtalsvillkoren ska börja gälla.

Om fjärrvärmekunden begärt förhandling om ändringen, men träffas inte någon överenskommelse mellan parterna, får de ändrade villkoren dock börja tillämpas tidigast tre veckor från den dag fjärrvärmeföretaget underrättade fjärrvärmekunden om att förhandlingen avslutats.

I det fall en ansökan om medling gjorts om ändringen, men träffas inte någon överenskommelse mellan parterna, gäller i stället att de ändrade villkoren får börja tillämpas tidigast tre veckor från den dag myndigheten meddelande beslutet att avsluta medlingen. Om ansökan lämnats utan bifall gäller att de ändrade villkoren får börja tillämpas tidigast tre veckor från dagen för det beslutet.

Om fjärrvärmekunden säger upp avtalet enligt vad som föreslås i avsnitt 5.5.2, får de ändrade avtalsvillkoren inte tillämpas under uppsägningstiden.

Utredningens förslag: Överensstämmer i princip med regeringens. Utredningen har inte övervägt om en underrättelse om en ensidig ändring av avtalsvillkoren ska vara en förutsättning för att fjärrvärmeföretaget ska få börja tillämpa de nya avtalsvillkoren. Inte heller har utredningen övervägt behovet av att skydda fjärrvärmekunder mot en ensidig ändring av avtalsvillkoren under ett avtals uppsägningstid, om kunden valt att säga upp avtalet om fjärrvärme till följd av ändringen. I dessa delar överensstämmer dock regeringens förslag med syftet med utredningens förslag. I fråga om när de ändrade avtalsvillkoren tidigast ska få börja tillämpas, om fjärrvärmekunden begärt förhandling eller ansökt om medling, innebär regeringens förslag en närmare reglering.

Remissinstanserna har tillstyrkt utredningens förslag.

Skälen för regeringens förslag: I fråga om ett fjärrvärmeföretag som vill göra en ensidig ändring av avtalsvillkoren till fjärrvärmekundens nackdel föreslås i avsnitt 5.5.1 att kunden ska underrättas om ändringen senast två månader före den dag de ändrade villkoren ska börja gälla. Regeringen anser att ett fjärrvärmeföretag som inte underrättar en fjärrvärmekund om en ändring av avtalsvillkoren på föreskrivet sätt bör få ta

konsekvenserna av det. Följden av att ett fjärrvärmeföretag brister i informationen till en fjärrvärmekund bör vara att de ändrade villkoren inte kan göras gällande mot fjärrvärmekunden. Om ett fjärrvärmeföretag inte underrättar en fjärrvärmekund om en ändring enligt vad som föreslås i avsnitt 5.5.1 bör de ändrade villkoren således inte få tillämpas. I det fall fjärrvärmeföretaget däremot underrättat fjärrvärmekunden bör ändringen få börja tillämpas när de ändrade avtalsvillkoren ska börja gälla enligt fjärrvärmeföretagets underrättelse.

I avsnitt 5.5.1 föreslås att ett fjärrvärmeföretag ska vara skyldigt att förhandla med en fjärrvärmekund om företaget vill göra en ensidig ändring av avtalsvillkoren till nackdel för kunden. Om ett fjärrvärmeföretag och en fjärrvärmekund inte kan komma överens på egen hand föreslås i avsnitt 5.4.4 att de ska kunna ansöka om medling. Bestämmelserna om förhandlingsskyldighet och medling syftar till att fjärrvärmekunder ska kunna påverka avtalsinnehållet. En ensidig ändring av avtalsvillkoren bör därför få börja tillämpas tidigast när parterna i ett avtal om fjärrvärme avslutat försöken att genom förhandling och medling komma överens om en ändring av avtalsvillkoren.

Om fjärrvärmekunden begärt förhandling om ändringen, men träffas inte någon överenskommelse mellan parterna, bör de ändrade villkoren således få börja tillämpas tidigast tre veckor från den dag fjärrvärmeföretaget underrättade fjärrvärmekunden enligt vad som föreslås i avsnitt 5.4.3 om att förhandlingen avslutats. Vid den tidpunkten har fristen för att ansöka om medling gått ut. Om inte någon ansökan om medling då har gjorts står det klart att fjärrvärmeföretaget och fjärrvärmekunden inte kommer att fortsätta försöken att komma överens om en ändring av avtalsvillkoren. Fjärrvärmeföretaget bör då få börja tillämpa ändringen av avtalsvillkoren.

Om en ansökan om medling har gjorts om ändringen föreslår utredningen att de ändrade villkoren ska få träda i kraft när medlingsförfarandet avslutats. I avsnitt 5.5.2 föreslås att fjärrvärmekunden ska ha rätt att säga upp avtalet inom en viss tid från den dag myndigheten avslutade medlingen eller, om en ansökan lämnats utan bifall, meddelade det beslutet. Regeringen anser att de ändrade villkoren ska få börja tillämpas tidigast när fristen för att säga upp avtalet har gått ut och det således står klart att kunden inte använder rätten att säga upp avtalet. I det fall en ansökan om medling har gjorts om ändringen, men träffas inte någon överenskommelse mellan parterna, bör därför gälla att de ändrade villkoren får börja tillämpas tidigast tre veckor från den dag myndigheten meddelade beslutet att avsluta medlingen. Om ansökan lämnas utan bifall, bör de ändrade villkoren få börja tillämpas tidigast tre veckor från dagen för det beslutet.

Regeringen anser att fjärrvärmekunden genom att säga upp avtalet bör undgå en ensidig ändring av avtalsvillkoren som fjärrvärmeföretaget gör till fjärrvärmekundens nackdel. Om fjärrvärmekunden säger upp avtalet enligt vad som föreslås i avsnitt 5.5.2 bör de ändrade avtalsvillkoren därför inte få tillämpas under uppsägningstiden.

Vad som här föreslås i fråga om när ett fjärrvärmeföretag tidigast ska få tillämpa en ensidig ändring av avtalsvillkoren, kan medföra att ett fjärrvärmeföretag får börja tillämpa de ändrade villkoren gentemot en fjärrvärmekund först vid en senare tidpunkt än vad företaget avsett. Den

nackdel som detta innebär för fjärrvärmeföretagen vägs upp av intresset av att skydda fjärrvärmekunder mot ensidiga ändringar av villkoren i avtal om fjärrvärme. Prop. 2007/08:60

5.6 Trygghet i distributionen av fjärrvärme till konsumenter

5.6.1 Avbrytande av distributionen vid avtalsbrott

Regeringens förslag: Distribution av fjärrvärme till en konsument får avbrytas om konsumenten har försummat sina skyldigheter enligt avtalet och försummelsen är ett väsentligt avtalsbrott. Distributionen av fjärrvärme får dock endast avbrytas om konsumenten inte följer en skriftlig uppmaning att inom en angiven och skälig tid uppfylla sina skyldigheter enligt avtalet.

Om försummelsen gäller något annat än att konsumenten inte betalat enligt avtalet, ska den skriftliga uppmaningen innehålla en underrättelse om att distributionen av fjärrvärmen kan avbrytas om uppmaningen inte följs.

Om en konsument inte betalat enligt avtalet får distributionen av fjärrvärme endast avbrytas om, utöver vad som anges i första stycket

- a) fjärrvärmeföretagets fordran är ostridig,
- b) konsumenten inte följt den skriftliga uppmaningen att betala fordran och konsumenten därefter delgetts en skriftlig påminnelse att betala inom tre veckor från delgivningen,
- c) påminnelsen innehöll en underrättelse om att distributionen kan avbrytas om fordran inte betalas, och
- d) ett meddelande om innehållet i påminnelsen har sänts till socialnämnden i den kommun där konsumenten får fjärrvärme distribuerad.

Distributionen av fjärrvärme får inte avbrytas om fordran har betalats eller socialnämnden inom den tid som anges under b) har meddelat fjärrvärmeföretaget att nämnden betalar fordran.

Om omständigheterna ger anledning att befara att ett avbrott i distributionen kan medföra en inte obetydlig personskada eller omfattande sakskada får distributionen av fjärrvärmen inte avbrytas. Även om det finns risk för sådan skada får distributionen dock avbrytas om konsumentens handlande varit otillbörligt.

Ett fjärrvärmeföretag har rätt till skälig ersättning av en konsument för kostnader som företaget haft med anledning av åtgärder för att avbryta distributionen av fjärrvärme.

Ett fjärrvärmeföretag ska ersätta skada som en konsument orsakas genom att distributionen av fjärrvärme avbryts på grund av konsumentens försummelse, om inte alla förutsättningar för att avbryta distributionen är uppfyllda.

Utredningens förslag överensstämmer i sak med regeringens.

Remissinstanserna har tillstyrkt förslaget.

Bakgrund: Bestämmelser som anger villkoren för att få stänga av leveranser till konsumenter finns både i ellagen (1997:857) och naturgaslagen (2005:403). Innebörden av dessa bestämmelser är att företag

som driver elnätverksamhet och företag som levererar naturgas får upphöra att leverera endast om en konsument åsidosatt sina skyldigheter enligt avtalet och åsidosättandet innebär ett väsentligt avtalsbrott. Leverans av el och naturgas är tjänster som har stor betydelse för hushållens uppvärmning. En utebliven leverans kan relativt omgående medföra en allvarlig försämring av den enskildes situation. Vid regleringen av el- och naturgasmarknaden har paralleller dragits med regleringen av andra tjänster av stor betydelse för enskilda. Konsumentskyddet på el- och naturgasmarknaden har sin förebild i villkoren enligt hyreslagen, d.v.s. 12 kap. jordabalken, för att avhysa någon från sin bostad. I lagen (2006:412) om allmänna vattentjänster finns också skydd mot avstängning av en viktig tjänst. Lagen anger förutsättningarna för att stänga av vattenförsörjningen till en fastighet.

Skälen för regeringens förslag: I likhet med el och naturgas används fjärrvärme för att värma upp bostäder. Även distribution av fjärrvärme är därför en tjänst av stor betydelse för kunderna.

De allmänna avtalsvillkoren för fjärrvärme till konsumenter anger förutsättningarna för att ett fjärrvärmeföretag ska få stänga av fjärrvärmen till konsumenter. De förutsättningar som anges i de allmänna avtalsvillkoren överensstämmer med Fjärrvärmeutredningens förslag i fråga om ett fjärrvärmeföretags rätt att stänga av fjärrvärmen till konsumenter. Som tidigare anmärkts i avsnitt 4 tillämpas dock inte de allmänna avtalsvillkoren på alla avtal om fjärrvärme. Det finns därför skäl att i lag reglera förutsättningarna för att ett fjärrvärmeföretag ska få avbryta distributionen av fjärrvärme till konsumenter.

Ett fjärrvärmeföretag tecknar inte avtal om distribution av fjärrvärme med varje boende i ett flerbostadshus. En hyresgäst eller en bostadsrättsinnehavare är därför inte kund till fjärrvärmeföretaget. De omfattas således inte av ett skydd mot avstängning som avser konsumenter. En hyresvärd eller en bostadsrättsförening har emellertid oftast bättre förmåga än enskilda att betala för fjärrvärmen och att uppfylla andra villkor i avtal om fjärrvärme. Om en hyresvärd eller en bostadsrättsförening ändå missköter förvaltningen av en fastighet finns bestämmelser i gällande rätt som syftar till att skydda hyresgäster och bostadsrättsinnehavare. Bestämmelser till skydd mot avstängning av fjärrvärme bör därför bara omfatta fjärrvärmekunder som är konsumenter.

Ett fjärrvärmeföretag bör bara ha rätt att avbryta distributionen av fjärrvärme om en konsument försummat sina skyldigheter enligt avtalet om fjärrvärme. Ett avbrott i distributionen av fjärrvärme bör stå i rimlig proportion till konsumentens avtalsbrott. Om en bristande betalning bara avser ett mindre belopp eller om det rör sig om enstaka betalningsförsummelse av inte alltför betydande belopp bör en avstängning inte få ske. För att distributionen av fjärrvärme ska få avbrytas bör det krävas att konsumenten har gjort sig skyldig till en försummelse som är att anse som ett väsentligt avtalsbrott.

För att ett fjärrvärmeföretag ska ha rätt att göra ett avbrott i distributionen av fjärrvärme bör även krävas att konsumenten getts möjlighet att vidta rättelse och i samband därmed erinrats om följden av att rättelse inte görs. I en uppmaning att göra rättelse ska det anges inom vilken tid konsumenten ska göra rättelse. Konsumenten måste ha en rimlig möjlighet att följa uppmaningen och den tid som anges i uppmaningen ska

därför vara skälig. I det fall försummelsen gäller något annat än att konsumenten inte betalat enligt avtalet, bör den skriftliga uppmaningen innehålla en underrättelse om att distributionen av fjärrvärme kan avbrytas om uppmaningen inte följs.

Om konsumentens försummelse gäller att denne inte betalat enligt avtalet bör ett avbrott i distributionen förutsätta att fjärrvärmeföretagets fordran är ostridig. För att motverka att fjärrvärmeföretag använder hot om avstängning som ett påtryckningsmedel i tvister om betalning bör alltså endast bristande betalning av ostridiga fordringar få medföra att distributionen av fjärrvärme avbryts. Detta krav överensstämmer med principerna för god inkassosed.

Om en konsument inte betalat enligt avtalet bör det krävas att konsumenten, förutom den skriftlig uppmaningen att betala, dessutom delges en påminnelse om skyldigheten att betala inom tre veckor från delgivningen. Påminnelsen bör innehålla en underrättelse till konsumenten om att distributionen av fjärrvärme kan avbrytas om fordran inte betalas. Kravet på delgivning säkerställer att konsumenten har möjlighet att ta del av innehållet i påminnelsen.

Innan distributionen av fjärrvärmen avbryts till följd av bristande betalning föreslås att ett meddelande om den uteblivna betalningen ska sändas till socialnämnden i den kommun där konsumenten får fjärrvärme distribuerad. Om socialnämnden bedömer att konsumenten har rätt till bistånd enligt socialtjänstlagen (2001:453) kan kommunen hindra att fjärrvärmen stängs av. Distributionen av fjärrvärme bör bara få avbrytas om socialnämnden inte inom tre veckor från det att konsumenten delgavs påminnelsen om betalning, meddelar fjärrvärmeföretaget att nämnden betalar fordran. En förutsättning för att fjärrvärmeföretaget ska ha rätt att stänga av fjärrvärmen bör också vara att konsumenten ännu inte betalat fjärrvärmeföretagets fordran vid den tidpunkt då företaget vill avbryta distributionen.

Ett avbrott i distributionen av fjärrvärme kan medföra risk för personskador eller sakskador. Detta gäller t.ex. ett avbrott som görs vintertid. I likhet med vad som gäller enligt ellagen och naturgaslagen bör fjärrvärmen inte få stängas av om omständigheterna ger anledning att befara att ett avbrott kan medföra en inte obetydlig personskada eller omfattande sakskada. Att distributionen av fjärrvärme inte får stängas av om det finns risk för sådan skada innebär inte någon utredningsskyldighet för fjärrvärmeföretagen. Bedömningen ska göras utifrån de omständigheter som företaget har omedelbar kunskap om. Om en konsument handlat otillbörligt bör dock risken för person- eller sakskada inte hindra att distributionen av fjärrvärme avbryts.

Ett fjärrvärmeföretag bör ha rätt till skälig ersättning av en konsument för kostnader som företaget haft med anledning av åtgärder för att avbryta distributionen av fjärrvärme.

Om distributionen av fjärrvärme avbryts på grund av konsumentens försummelse men utan att samtliga förutsättningar är uppfyllda för att fjärrvärmeföretaget ska ha rätt att avbryta distributionen, bör fjärrvärmeföretaget vara skyldigt att ersätta skada som konsumenten orsakas genom avbrottet.

5.6.2 Avbrytande av distributionen av säkerhetsskäl m.m.

Regeringens förslag: Ett fjärrvärmeföretag får avbryta distributionen av fjärrvärme till en konsument för att genomföra en åtgärd som syftar till

1. att undvika personskada eller omfattande sakskada,
2. att bygga ut fjärrvärmeverksamheten, eller
3. en god distributionssäkerhet.

Avbrottet får inte pågå längre än vad som är nödvändigt för att genomföra åtgärden. Fjärrvärmeföretaget ska i god tid underrätta konsumenten om ett kommande avbrott, om fjärrvärmeföretaget kan förutse att avbrottet inte blir kortvarigt. Konsumenten ska underrättas personligen eller, om det är lämpligt, genom anslag.

Ett fjärrvärmeföretag ska ersätta skada som en konsument orsakas genom att distributionen av fjärrvärme avbryts utan att det beror på konsumentens försummelse och utan att fjärrvärmeföretaget har rätt att avbryta distributionen för att utföra någon av de åtgärder som anges här.

Ett fjärrvärmeföretag ska även ersätta skada som en konsument orsakas genom att ett avbrott pågår längre än vad som är nödvändigt för att genomföra en åtgärd som syftar till att undvika personskada eller omfattande sakskada, bygga ut fjärrvärmeverksamheten eller en god distributionssäkerhet. Ett fjärrvärmeföretags ersättningsansvar ska även omfatta skada som en konsument orsakas genom att inte ha underrättats om avbrottet enligt vad som anges här.

Fjärrvärmeföretaget är dock inte skyldigt att ersätta en skada om avbrottet beror på ett hinder utanför företagets kontroll.

Utredningens förslag överensstämmer i huvudsak med regeringens. Utredningen har dock inte övervägt om ett fjärrvärmeföretag ska få avbryta distributionen av fjärrvärme för att genomföra en åtgärd som syftar till att bygga ut fjärrvärmeverksamheten.

Remissinstanserna har tillstyrkt förslaget.

Skälen för regeringens förslag: Enligt de allmänna avtalsvillkoren för distribution av fjärrvärme till konsumenter har ett fjärrvärmeföretag rätt att avbryta distributionen av fjärrvärme vid fara för personskada eller väsentlig sakskada. Enligt villkoren får fjärrvärmeföretag även göra avbrott för arbeten som är nödvändiga för att fullgöra leverans av fjärrvärme. Om distributionen av fjärrvärme avbryts av någon annan anledning anger avtalsvillkoren att en fjärrvärmekund har rätt till ersättning för skada. De allmänna avtalsvillkoren för distribution av fjärrvärme ger således fjärrvärmekunder ett skydd mot avbrott. Som tidigare angetts i avsnitt 4 tillämpas dock inte de allmänna avtalsvillkoren på alla avtal om fjärrvärme. En reglering i lag om skadeståndsskyldighet för fjärrvärmeföretag vid avbrott i distributionen av fjärrvärme till konsumenter säkerställer att alla konsumenter får samma skydd mot avbrott i distributionen av fjärrvärme. I fråga om andra fjärrvärmekunder än konsumenter gäller att de oftast har förmåga att bedöma sitt behov av skydd mot avbrott och att förhandla sig till ett sådant skydd med fjärr-

värmeföretaget. Allmänna avtalsvillkor för distribution av fjärrvärme till näringsidkare anger dessutom ett ersättningsansvar för fjärrvärmeföretaget vid ett avbrott i distributionen av fjärrvärme. Ett lagstadgat skydd mot avbrott i distributionen av fjärrvärme bör därför bara omfatta konsumenter.

Ett fjärrvärmeföretag bör ha möjlighet att avbryta distributionen av fjärrvärme för att utföra en åtgärd i syfte att undvika personskada eller omfattande sakskada. En utbyggnad av fjärrvärmeverksamheten kan också kräva ett tillfälligt stopp i distributionen. Som *Lagrådet* påpekat innehåller utredningens förslag ingen rätt för fjärrvärmeföretag att avbryta distributionen av fjärrvärme för att genomföra en åtgärd som syftar till att bygga ut fjärrvärmeverksamheten. En utbyggnad av fjärrvärme underlättas dock om fjärrvärmeföretagen får en sådan rätt. Som anges i avsnitt 4 har fjärrvärme en viktig roll i omställningen av energisystemet. En ökad användning av fjärrvärme innebär även flera andra miljöfördelar. En utbyggnad av fjärrvärme bör därför främjas. Mot denna bakgrund går regeringen utöver utredningens förslag och föreslår att ett fjärrvärmeföretag ska få avbryta distributionen av fjärrvärme till en konsument för att genomföra en åtgärd som syftar till att bygga ut fjärrvärmeverksamheten.

Ett fjärrvärmeföretag bör även få göra ett avbrott i distributionen för att utföra underhåll eller liknande åtgärder i syfte att säkerställa en god distributionssäkerhet i verksamheten.

Ett avbrott i distributionen av fjärrvärme för att genomföra en åtgärd som syftar till att undvika personskada eller omfattande sakskada, bygga ut fjärrvärmeverksamheten eller en god distributionssäkerhet bör dock inte få pågå längre än vad som är nödvändigt för att utföra åtgärden. Fjärrvärmeföretaget bör i god tid underrätta konsumenten om ett kommande avbrott, om fjärrvärmeföretaget kan förutse att avbrottet inte blir kortvarigt. Konsumenten bör underrättas personligen, eller, om det är lämpligt, genom anslag.

Hittills har distributionssäkerheten i fjärrvärmeverksamheter varit god. I framtiden kan detta dock förändras. Ett ersättningsansvar vid avbrott i distributionen av fjärrvärme kan antas fungera som ett incitament för fjärrvärmeföretagen att hålla en hög distributionssäkerhet. Fjärrvärmeföretag bör därför vara skyldiga att ersätta skada som en konsument orsakas av att distributionen avbryts utan att det beror på konsumentens försummelse och utan att fjärrvärmeföretaget har rätt att avbryta distributionen för att utföra någon av de åtgärder som avses här. *Lagrådet* anser att förslaget att det ska vara tillåtet att avbryta distributionen för att bygga ut fjärrvärmeverksamheten innebär ett långtgående undantag från fjärrvärmeföretagets ersättningsskyldighet vid avbrott i distributionen. Fjärrvärmeledning byggs dock oftast ut under den varmare delen av året när behovet av uppvärmning är litet. Det kan därför antas att en rätt för fjärrvärmeföretagen att stänga av fjärrvärmen vid en utbyggnad av fjärrvärmeverksamheten inte medför någon större nackdel för kunderna. Förslaget innebär således inte något långtgående undantag från ett ersättningsansvar som företagen annars skulle haft.

Ett fjärrvärmeföretag bör även ersätta skada som en konsument orsakas genom att ett avbrott pågår längre än vad som är nödvändigt för att genomföra en åtgärd som syftar till att undvika personskada eller

omfattande sakskada, bygga ut fjärrvärmeverksamheten eller en god distributionssäkerhet. Vidare bör ett fjärrvärmeföretag vara skyldigt att ersätta skada som en konsument orsakas genom att inte ha underrättats om ett avbrott enligt vad som föreslås här.

Ett ersättningsansvar för fjärrvärmeföretag för skador som konsumenter orsakas genom avbrott i distributionen av fjärrvärme syftar till en god distributionssäkerhet. Med hänsyn till syftet med ett ersättningsansvar för fjärrvärmeföretaget bör ansvaret förutsätta att orsaken till avbrottet ligger inom företagets kontroll. Fjärrvärmeföretaget bör inte vara skyldigt att ersätta en skada om avbrottet beror på ett hinder utanför företagets kontroll. Fjärrvärmeföretagets ersättningsansvar bör således vara ett s.k. kontrollansvar. Fjärrvärmeföretaget har bevisbördan för att avbrottet beror på ett hinder utanför företagets kontroll. Om ett avbrott i distributionen av fjärrvärme beror på någon som fjärrvärmeföretaget anlitat för underhåll, reparation eller liknande arbete, bör fjärrvärmeföretaget bara vara fritt från ersättningsansvar om fjärrvärmeföretaget kan visa att avbrottet beror av ett hinder utanför den anlitas kontroll. Det ska inte vara möjligt för ett fjärrvärmeföretag att slippa undan ersättningsansvar genom att anlita någon annan.

5.6.3 Bestämmande av skadeståndet och jämkning

Regeringens förslag: Ett fjärrvärmeföretags ersättningsansvar enligt vad som föreslås i avsnitt 5.6.1 och 5.6.2 ska omfatta ersättning för utgifter, inkomstbortfall och annan förlust.

Om skyldigheten att betala skadestånd till en konsument är oskäligt betungande med hänsyn till de ekonomiska förhållandena hos ett fjärrvärmeföretag, får skadeståndet jämkas efter vad som är skäligt.

Vid bedömningen om skadeståndsskyldigheten är oskäligt betungande för fjärrvärmeföretaget ska hänsyn även tas till befintliga försäkringar och försäkringsmöjligheter, förutsättningarna för fjärrvärmeföretaget att förutse och hindra skadan samt andra särskilda omständigheter.

Utredningens förslag överensstämmer med regeringens.

Remissinstanserna har tillstyrkt förslaget.

Skälen för regeringens förslag: I denna proposition föreslås ett skadeståndsansvar för fjärrvärmeföretag i fråga om skada som konsumenter orsakas genom att fjärrvärmen stängs av utan att fjärrvärmeföretaget har rätt att avbryta distributionen. Ett avbrott i distributionen av fjärrvärme kan medföra ekonomisk skada. En konsument kan t.ex. få utgifter för annan uppvärmning. Ett avbrott kan även medföra att en konsument inte kan arbeta och därför förlorar inkomst. En avstängning av fjärrvärmen kan även leda till andra förluster, t.ex. kan ett avbrott i distributionen av fjärrvärme medföra skador på byggnader. Om det är kallt kan ett avbrott skada hälsan. Vidare kan ett avbrott innebära att medlemmarna av ett hushåll inte kan åka iväg på en planerad och betald resa. Skadestånd enligt fjärrvärmelagen bör därför omfatta ersättning för utgifter, inkomstbortfall och annan förlust.

Jämkning av skadestånd med hänsyn till medvållande eller liknande förfaranden på den skadelidandes sida regleras i 6 kap. skadeståndslagen. Bestämmelserna i skadeståndslagen är tillämpliga även på ett skadeståndsansvar enligt speciallagstiftning. Möjligheten att jämka ett skadeståndsansvar med hänsyn till de ekonomiska förhållandena hos ett fjärrvärmeföretag bör dock regleras särskilt. Om ett skadeståndsansvar är oskäligt betungande med hänsyn till de ekonomiska förhållandena hos ett företag bör skadeståndet få jämkas efter vad som är skäligt. Möjligheten till jämkning av skadestånd tar främst sikte på mindre fjärrvärmeföretag. Vid bedömningen om skadeståndsskyldigheten är oskäligt betungande för fjärrvärmeföretaget bör hänsyn även tas till befintliga försäkringar och försäkringsmöjligheter, förutsättningarna för fjärrvärmeföretaget att förutse och hindra skadan samt andra särskilda omständigheter.

5.6.4 Underrättelse om anspråk på ersättning

Regeringens förslag: En rätt till ersättning av fjärrvärmeföretaget är förlorad om inte konsumenten underrättar fjärrvärmeföretaget om anspråket på ersättning inom tre år från det att skadan inträffade.

Har ett meddelande om anspråk på ersättning lämnats in för befordran med post eller avsänts på annat ändamålsenligt sätt, anses en underrättelse om anspråket ha skett när detta gjordes.

Utredningens förslag överensstämmer i huvudsak med regeringens. Utredningen har dock inte övervägt om en underrättelse om anspråk på ersättning ska anses ha skett redan när konsumenten lämnar in ett sådant meddelande för befordran med post eller avsänder ett sådant meddelande på annat ändamålsenligt sätt.

Remissinstanserna har inte yttrat sig i denna del.

Skälen för regeringens förslag: Om inte något annat föreskrivs gäller den allmänna regeln om en tioårig preskriptionstid enligt preskriptionslagen (1981:130) för en konsuments krav på ersättning av fjärrvärmeföretaget. En sådan lång preskriptionsfrist innebär att fjärrvärmeföretagen i planeringen av verksamheten måste ta hänsyn till en risk att drabbas av krav på skadestånd för avstängningar eller avbrott som ägt rum långt tillbaka i tiden. Detta försvårar en rationell drift av fjärrvärmeverksamheten. Det är därför rimligt att fjärrvärmeföretag får kännedom om anspråk på ersättning inom en kortare tid än vad som följer av allmänna preskriptionsregler. Som en jämförelse kan konstateras att ellagen (1997:857) och naturgaslagen (2005:403) föreskriver att en konsument måste underrätta företaget om ett anspråk på ersättning inom en viss tid från det att skadan inträffade. I annat fall förlorar konsumenten rätten till skadestånd. Både ellagen och naturgaslagen innehåller således en kombinerad reklamations- och preskriptionsfrist i fråga om konsumenters anspråk på ersättning till följd av avbrott i överföringen av el respektive naturgas. Även i fråga om en konsuments anspråk på ersättning av fjärrvärmeföretaget bör gälla att konsumenten ska underrätta fjärrvärmeföretaget om anspråket inom en viss tid som är kortare än den allmänna tioåriga preskriptionsfristen.

I fråga om hur lång tid en konsument ska ha på sig att underrätta fjärrvärmeföretaget om ett anspråk på ersättning för skada kan en jämförelse göras med de reklamationsfrister som gäller inom konsumenträtten. Enligt konsumentköplagen (1990:932) och konsumenttjänstlagen (1985:716) har konsumenter tre år på sig att reklamera fel på en vara eller tjänst. Även i fråga om konsumenters anspråk på ersättning av ett fjärrvärmeföretag bör gälla att de ska underrätta fjärrvärmeföretaget om sitt anspråk inom tre år från det att skadan inträffade.

En rätt till ersättning av fjärrvärmeföretaget bör således vara förlorad om konsumenten inte underrättar fjärrvärmeföretaget om anspråket på ersättning inom tre år från det att skadan inträffade. Fristen fungerar därmed både som en reklamationsfrist och en preskriptionsfrist.

Om en konsument lämnar in ett meddelande om anspråk på ersättning för befordran med post eller avsänder ett sådant meddelande på annat ändamålsenligt sätt, bör fjärrvärmeföretaget stå risken för att meddelandet inte kommer fram i tid eller inte alls kommer fram. Har ett meddelande om anspråk på ersättning lämnats in för befordran med post eller avsänts på annat ändamålsenligt sätt, bör en underrättelse om anspråket således anses ha skett när detta gjordes.

5.7 Tillträde till fjärrvärmeledningar

Regeringens förslag: Om ett fjärrvärmeföretag får en begäran om tillträde till rörledningarna från någon som vill sälja värme till verksamheten eller använda ledningarna för distribution av värme, ska fjärrvärmeföretaget förhandla om tillträde med den som gjort begäran. Skyldigheten att förhandla innebär att fjärrvärmeföretaget ska försöka komma överens om ett tillträde med den som begärt det. Om någon överenskommelse inte kan träffas om tillträde ska fjärrvärmeföretaget ange skälen för att tillträde inte medges.

Regeringens bedömning: Om ett fjärrvärmeföretag inte kan nå en överenskommelse med någon som begärt tillträde till rörledningarna, får en av parterna ansöka om medling.

I syfte att stärka förutsättningarna för konkurrens på fjärrvärme-marknaderna avser regeringen att utreda frågan om det bör införas en rätt till tillträde till rörledningar för fjärrvärme och om innehav av rörledningar för distribution av fjärrvärme bör skiljas från produktion av den värme som distribueras i ledningarna.

Utredningens förslag överensstämmer i huvudsak med regeringens förslag och bedömning. Utredningen föreslår dock att parterna i en förhandling om tillträde ska ansöka gemensamt om medling. I utredningens förslag anges inget närmare om innebörden av förhandlingsskyldigheten.

Remissinstanserna: Förslaget om en skyldighet för fjärrvärmeföretag att förhandla om tillträde till fjärrvärmeledningar har fått ett blandat mottagande. Bland de remissinstanser som tillstyrkt förslaget finns *Svensk Energi, Svensk Fjärrvärme, HSB:s riksförbund, Svenska Bioenergiföreningen, SABO, Sveriges Bostadsrättscentrum* och *AB Fortum Värme*. *Sydkraft Värme AB* har avstyrkt förslaget i den del det avser

skyldighet att förhandla med någon som vill få tillträde till rörledningar för att använda dem för distribution av fjärrvärme till egna kunder. *Statens energimyndighet* har avstyrkt förslaget och anfört att en fungerande förhandlingsordning för tillträde till ledningar förutsätter en reglering av fjärrvärmepriset. *Konkurrensverket*, *Affärsverket svenska kraftnät*, *LRF*, *Fastighetsägarna Sverige* och *Villaägarnas riksförbund* vill gå längre än vad utredningen föreslår. De har anfört att en skyldighet att förhandla om tillträde inte är tillräckligt och menar att det krävs en lagstadgad rätt att få tillträde till fjärrvärmeledningar.

Skälen för regeringens förslag: Med en fjärrvärmeverksamhet avses i fjärrvärmelagen distribution i rörledningar av en värmebärare för uppvärmning, om en obestämd grupp inom ett visst geografiskt område får anslutas till verksamheten. Innehavet av ledningarna ger fjärrvärmeföretaget en monopolliknande ställning. Som beskrivits i avsnitt 5.1 kan en kund som anslutit sig till en fjärrvärmeverksamhet inte välja mellan olika leverantörer av fjärrvärme. Fjärrvärmeföretaget bestämmer över ledningarna och kan hindra att någon annan använder dem för att distribuera värme till kunden. Fjärrvärmekunder står därför i en beroendeställning till fjärrvärmeföretaget. Ett tillträde till fjärrvärmeledningar för någon som kan erbjuda leverans av värme till kunder kan innebära att fjärrvärmekunder som är missnöjda med sitt fjärrvärmeföretag har möjlighet att välja en annan leverantör av värme. En möjlighet för en fjärrvärmekund att välja mellan olika leverantörer av värme stärker kundens förhandlingsposition. En jämförelse kan göras med elmarknaden där elleverantörer har fritt tillträde till elnät som innehas av nätföretag. Elkunder kan därför välja mellan olika elleverantörer. Det finns dock tekniska och ekonomiska skillnader mellan elnät och rörledningar för fjärrvärme. Fjärrvärmeutredningen kom fram till att nyttan för konkurrensen, konsumenterna och miljön av en lagstadgad rätt till tillträde till fjärrvärmeledningar inte är tillräckligt stor för att motivera att en sådan rätt införs.

Om någon vill få tillträde till fjärrvärmeledningar för att distribuera värme till en kund kan denne vända sig till det fjärrvärmeföretag som förfogar över ledningarna och be om tillträde. Hittills har det dock endast i ett fåtal fall förekommit att ett fjärrvärmeföretag låtit en utomstående aktör få tillträde till rörledningarna i syfte att distribuera värme direkt till en kund. En skyldighet för fjärrvärmeföretag att förhandla med någon som begär tillträde till ledningarna medför att ett fjärrvärmeföretag inte slentrianmässigt kan säga nej till en begäran om tillträde. Under en förhandling får ett fjärrvärmeföretag tillfälle att göra ett ordentligt övervägande av en begäran om tillträde till ledningarna och analysera det ekonomiskt och tekniskt lämpliga av att medge ett tillträde. Detta ökar möjligheterna för parterna att nå en överenskommelse om tillträde. Det bör därför införas en skyldighet för ett fjärrvärmeföretag att förhandla om tillträde till rörledningarna med någon som vill använda ledningarna för att distribuera värme.

Utöver att använda ledningarna för att distribuera värme till kunder kan någon begära tillträde till rörledningar för fjärrvärme för att sälja värme till fjärrvärmeverksamheten. Oftast är det fråga om en tillverkningsindustri som använder processer som alstrar värme och som inte kan utnyttjas i den egna verksamheten. En möjlighet för utomstående att

leverera spillvärme till en fjärrvärmeverksamhet innebär ett förbättrat utnyttjande av primärenergi. Utnyttjande av spillvärme bidrar även till att hålla nere priserna för fjärrvärme. De orter där fjärrvärmeföretagen idag köper spillvärme till fjärrvärmeverksamheten från utomstående aktörer har ofta lägre priser för fjärrvärme än landet i övrigt. Det är vanligt att fjärrvärmeföretag köper spillvärme som används i fjärrvärmeverksamheten. För närvarande levereras ca 6 TWh spillvärme per år. Fjärrvärmeutredningen uppskattar dock att ytterligare 3–4 TWh spillvärme per år skulle kunna användas för uppvärmning. Flera remissinstanser har också framfört att industrier på många orter i landet inte på rimliga villkor ges tillträde till fjärrvärmeledningar för leverans av spillvärme. De skäl som motiverar en förhandlingsskyldighet om tillträde för distribution av värme gäller även i fråga om en skyldighet för ett fjärrvärmeföretag att förhandla om ett tillträde för att sälja värme till fjärrvärmeverksamheten. En sådan skyldighet ökar således möjligheterna för parterna att nå en överenskommelse om tillträde. Ett fjärrvärmeföretag bör därför även vara skyldigt att förhandla med någon som vill få tillträde till rörledningarna för att sälja värme till fjärrvärmeverksamheten.

Ett fjärrvärmeföretags förhandlingsskyldighet bör innebära att fjärrvärmeföretaget ska försöka komma överens om ett tillträde med den som begärt det. Förhandlingsskyldigheten innebär dock inte någon skyldighet att komma överens. Om någon överenskommelse om tillträde inte kan nås, bör fjärrvärmeföretaget vara skyldigt att ange skälen för att tillträde inte medges.

Skälen för regeringens bedömning: En lagstadgad skyldighet för fjärrvärmeföretag att förhandla om tillträde till fjärrvärmeledningar är inte en garanti för att parterna når en överenskommelse. Även i fråga om tillträde till fjärrvärmeledningar kan medverkan av en medlare innebära en ökad möjlighet för parterna att nå en uppgörelse om tillträde. Om parterna i en förhandling om tillträde till rörledningarna i en fjärrvärmeverksamhet inte kan nå en uppgörelse på egen hand bör någon av dem ha möjlighet att ansöka om medling. I en förhandling om tillträde till fjärrvärmeledningar är medlingsfunktionen frivillig för parterna. Den medlande myndigheten har inga sanktioner att använda mot en part som inte vill delta.

Regeringen avser att i en förordning meddela föreskrifter om att parter i en förhandling om tillträde till fjärrvärmeledningar ska kunna ansöka om att få använda sig av en medlingsfunktion.

Flera remissinstanser har framfört kritik mot att utredningen bara föreslagit en skyldighet för fjärrvärmeföretag att förhandla om tillträde till rörledningarna. Dessa remissinstanser anser att utredningen borde ha gått längre och föreslagit en lagstadgad rätt för en utomstående part att få tillträde till de rörledningar som används för distributionen av fjärrvärme. Värmemarknadskommittén har också inkommit med en skrivelse till Näringsdepartementet och föreslagit en fördjupad utredning av frågan om det bör införas en sådan rätt. Mot denna bakgrund avser regeringen att närmare låta utreda frågan och därefter överväga en reglering i syfte att stärka förutsättningarna för konkurrens på fjärrvärmemarknaderna. Regeringen har för avsikt att låta analysera frågan om en reglerad rätt till tillträde till rörledningar. Avsikten är att låta utreda även frågan om innehav av rörledningar för distribution av fjärrvärme ska skiljas från

produktion av den värme som distribueras i ledningarna, d.v.s. ett förbud mot att inneha ledningar för distribution av fjärrvärme och samtidigt bedriva produktion av värme. Syftet med att låta utreda frågor kring en lagstadgad rätt till tillträde är att söka möjligheter att ytterligare stärka fjärrvärmekundernas ställning samt att åstadkomma lägre fjärrvärmepriser, en effektivare värmemarknad och en förbättrad miljö. Dessutom är avsikten att låta analysera hur regleringen påverkar energi- och klimatpolitiska mål samt de långsiktiga förutsättningarna för investeringar i fjärrvärme och kraftvärme.

5.8 Undantag från den kommunala lokaliseringsprincipen

Regeringens förslag: Ett kommunalt företag ska kunna bedriva fjärrvärmeverksamhet i en annan kommun, om det görs i geografisk närhet till fjärrvärmeverksamheten inom kommunen och i syfte att uppnå en ändamålsenlig fjärrvärmeverksamhet.

Utredningens förslag överensstämmer med regeringens.

Remissinstanserna: Flertalet remissinstanser har tillstyrkt förslaget. *Statskontoret* tillstyrker förslaget och anser att det är rimligt att fjärrvärmeverksamhet, liksom annan verksamhet inom energiområdet, undantas från lokaliseringsprincipen eftersom detta skapar konkurrensneutralitet mellan olika energislag. *Statens energimyndighet* tillstyrker i princip förslaget men anser att utredningen inte fullt belyst för- och nackdelar med ett mer omfattande undantag från lokaliseringsprincipen. *Svenskt Näringsliv* tillstyrker förslaget om undantag från lokaliseringsprincipen och anser att fjärrvärmenät som omfattar mer än en kommun kan ge högre energieffektivitet än dagens system. *Svensk Fjärrvärme* anser att lokaliseringsprincipen har spelat ut sin roll vad gäller kommunala energiföretag och anför bl.a. att lokaliseringsprincipen snedvrider konkurrensen vid försäljning av kommunala energiverksamheter. *Sveriges kommuner och landsting (SKL)* anser att kommunala fjärrvärmeföretag bör undantas från lokaliseringsprincipen utan geografisk inskränkning eftersom fjärrvärmeverksamheten ska bedrivas på affärsmässig grund. *Konkurrensverket* avstyrker förslaget och anför att mot bakgrund av bristen på avgränsning mellan den kommunala sektorns sedvanliga näringsutövning och det egentliga näringslivet uppstår konkurrensproblem för privata näringsidkare i förhållande till skattefinansierad verksamhet.

Skälen för regeringens förslag: Kommunala företag som bedriver elnätverksamhet, produktion av el, handel med el eller fjärrvärmeverksamhet har undantagits från den kommunala likställighets- och självkostnadsprincipen. Produktion av el och handel med el har dessutom undantagits från den kommunala lokaliseringsprincipen och ett kommunalt företag får därför bedriva sådan verksamhet utanför den egna kommunen. Ett kommunalt företag får även bedriva elnätverksamhet utanför den egna kommunen. Som villkor för att ett kommunalt företag ska få bedriva verksamhet i en annan kommun gäller dock att verksamheten utanför den egna kommunen ska ligga i geografisk närhet till verk-

Syftet med att undanta kommunala företag inom energiområdet från den kommunala likställighets-, självkostnads- och lokaliseringsprincipen är att konkurrensvillkoren för kommunala energiföretag ska vara likvärdiga med dem som gäller för övriga företag. Kommunala fjärrvärmeföretag är dock enligt nuvarande ordning inte undantagna från lokaliseringsprincipen.

Lokaliseringsprincipen kan i vissa fall försvåra en integrering av fjärrvärmenäten mellan närbelägna orter. Detta motverkar en utbyggnad av kommunal fjärrvärme. Lokaliseringsprincipen är emellertid en viktig princip. Tillsammans med andra kommunalrättsliga principer lägger den fast gränserna för kommunernas verksamheter och garanterar därmed att kommunala medel används på ett sätt som främjar kommuninnevärnarna. Avsteg från principen måste därför noga övervägas. Det har utvecklats en praxis i fråga om den närmare innebörden av lokaliseringsprincipen. Vid denna praxisutveckling har hänsyn tagits till befolkningens rörlighet och ofullkomligheter i kommunindelningen. Den praxis som utvecklats innebär att kommungränsen inte utgör något hinder så länge kommunens engagemang behövs för den egna kommunen. Särskilt viktigt när ett undantag övervägs är att beakta de etablerade formerna för samarbete över kommungränserna. Exempel på sådant samarbete är gemensamma bolag och kommunalförbund. Dessa samsamarbetsformer gör det möjligt för en kommun att utan hinder av lokaliseringsprincipen samarbeta med andra kommuner i syfte att förbättra resursutnyttjandet. Det kan dock finnas fall där det är motiverat med mindre avvikelser från lokaliseringsprincipen. Ett undantag från principen kan medföra ekonomiska fördelar i form av ökad rationalitet i produktion och distribution. Ett mer effektivt utnyttjande av energi kan även ge miljöfördelar.

Omkring 150 fjärrvärmeverksamheter bedrivs i dag i form av kommunala bolag. Fjärrvärmen är viktig för att uppnå målen med energipolitiken och spelar en betydelsefull roll i omställningen av energisystemet. Under senare år har fjärrvärmen byggts ut kraftigt och är numera den dominerande uppvärmningsformen i de flesta större tätorter. Utbyggnaden av fjärrvärme har bidragit till ett kraftigt minskat oljeberoende, ett effektivare energiutnyttjande, en förbättrad tätortsmiljö och minskade utsläpp av koldioxid. Fjärrvärme utgör också en viktig förutsättning för utbyggnad av kraftvärme. Kraftvärme är en produktionsprocess som medger samtidig produktion av el och värme och innebär ett betydligt mer effektivt utnyttjande av det använda bränslet i jämförelse med separat produktion av värme. En ökad möjlighet till kommunalt samarbete och bedrivande av fjärrvärmeverksamhet utanför den egna kommunen skapar förutsättningar för kommuner att bygga upp rationella fjärrvärmeverksamheter. Detta främjar utvecklingen av fjärrvärme och kraftvärme. Främst kan det bli fråga om att knyta samman rörlednings-system i två eller flera kommuner. Sådana former av energisamarbete kan leda till mer effektiva värmeförsörjningssystem och en förbättrad miljö. En sådan utveckling överensstämmer med intentionerna i energipolitiken.

Kommunala fjärrvärmeföretag bör därför få bedriva fjärrvärmeverksamhet utanför den egna kommunen. Ett undantag från lokalise-

ringskravet för kommunala fjärrvärmeföretag bör dock begränsas genom att fjärrvärmeverksamhet utanför kommunen ska bedrivas i geografisk närhet till fjärrvärmeverksamheten inom kommunen och i syfte att uppnå en ändamålsenlig fjärrvärmeverksamhet.

Prop. 2007/08:60

5.9 Förseningsavgift

Regeringens förslag: Ett fjärrvärmeföretag som inte ger in årsrapporten och yttrandet över granskningen av årsrapporten på föreskrivet sätt och i föreskriven tid, ska betala en förseningsavgift. Förseningsavgiften ska uppgå till 10 000 kronor. Vid ytterligare två månaders dröjsmål ska en andra förseningsavgift tas ut med samma belopp. Om handlingarna inte har kommit in inom ytterligare två månader ska fjärrvärmeföretaget betala en tredje, fördubblad, förseningsavgift.

Frågor om förseningsavgifter ska prövas av tillsynsmyndigheten.

Utredningens förslag överensstämmer med regeringens.

Remissinstanserna har inte yttrat sig över förslaget.

Skälen för regeringens förslag: Som tidigare angetts i avsnitt 5.2 gäller ett krav på att fjärrvärmeverksamhet ska ekonomiskt redovisas skild från annan verksamhet som bedrivs av ett fjärrvärmeföretag. Den ekonomiska särredovisningen av en fjärrvärmeverksamhet görs i en årsrapport. Nuvarande ordning innebär också krav på att årsrapporten ska granskas av en revisor. Revisorn ska yttra sig skriftligen över granskningen. En bestyrkt kopia av årsrapporten och yttrandet över granskningen av årsrapporten ska i regel ha kommit in till tillsynsmyndigheten inom sju månader efter räkenskapsårets utgång.

Om ett fjärrvärmeföretag inte ger in årsrapporten och revisorns yttrande på föreskrivet sätt och i rätt tid kan tillsynsmyndigheten förelägga fjärrvärmeföretaget att göra det. Ett sådant föreläggande får förenas med vite.

Även företag som bedriver elnätsverksamhet och företag som innehar ledningar för överföring av naturgas måste enligt gällande rätt lämna särskild ekonomisk redovisning över nätverksamheten respektive överföringen av naturgas. Om ett företag som bedriver elnätsverksamhet inte ger in särredovisningen av nätverksamheten i rätt tid, eller ger in en bristande redovisning, gäller sedan den 1 januari 1999 att företaget ska betala en förseningsavgift enligt ellagen (1997:857). Motivet till att en förseningsavgift infördes var att många företag gav in redovisningen för sent eller gav in en ofullständig redovisning. Enligt naturgaslagen (2005:403) medför även en försenad eller bristande redovisning av överföring av naturgas att det företag som bedriver verksamheten måste betala en förseningsavgift.

Erfarenheterna av fjärrvärmeföretagens efterlevnad av kravet på ekonomisk särredovisning av fjärrvärmeverksamhet är begränsade. Iakttagelserna hittills kan inte ligga till grund för slutsatser ifråga om fjärrvärmeföretagens uppfyllelse av skyldigheten att ge in redovisning på föreskrivet sätt och i rätt tid. En förseningsavgift vid för sent inlämnande av årsrapporten eller revisorns yttrande över granskningen kan förebygga

att fjärrvärmeföretagen brister i efterlevnaden av gällande bestämmelser. Ett fjärrvärmeföretag som inte ger in årsrapporten och yttrandet över granskningen av årsrapporten på föreskrivet sätt och i föreskriven tid, bör därför vara skyldigt att betala en förseningsavgift. Förseningsavgiften bör uppgå till 10 000 kronor. Vid ytterligare två månaders dröjsmål bör en ny förseningsavgift tas ut med samma belopp. Om handlingarna inte har kommit in inom ytterligare två månader bör fjärrvärmeföretaget betala en ny, fördubblad förseningsavgift.

Frågor om förseningsavgifter bör prövas av tillsynsmyndigheten.

5.10 Tillsyn

Regeringens förslag: Tillsynsmyndigheten ska utöva tillsyn över att

1. uppgifter om drift- och affärsförhållanden redovisas,
2. prisinformation hålls enkelt tillgänglig för fjärrvärmekunder och allmänhet samt att informationen är korrekt och tydlig,
3. avtal om fjärrvärme innehåller föreskrivna uppgifter,
4. fjärrvärmeföretag uppfyller skyldigheten att förhandla om avtalsvillkor och tillträde till fjärrvärmeledningar,
5. fjärrvärmekunder underrättas om ensidiga ändringar av avtalsvillkoren på föreskrivet sätt,
6. ensidigt ändrade avtalsvillkor inte börjar att tillämpas tidigare än vad som föreskrivs,
7. fjärrvärmekunder inte påförs kostnader med anledning av att avtal om fjärrvärme sägs upp till följd av att fjärrvärmeföretag ensidigt ändrar avtalsvillkoren,
8. distributionen av fjärrvärme bara avbryts om förutsättningarna för ett avbrott är uppfyllda, och
9. villkoren för undantaget från den kommunalrättsliga lokaliseringsprincipen följs.

Tillsynsmyndigheten får meddela de förelägganden som behövs för tillsynen. Ett sådant föreläggande får förenas med vite.

Utredningens förslag överensstämmer delvis med regeringens. Utredningen har föreslagit att tillsynen ska avse efterlevnaden av alla bestämmelser i en fjärrvärmelag utom de som gäller förhållandet mellan ett fjärrvärmeföretag och en fjärrvärmekund.

Remissinstanserna: *Statens energimyndighet* har tillstyrkt att en myndighet utses att ha tillsyn över efterlevnaden av lagen. Som tidigare redogjorts för i anslutning till förslaget i avsnitt 5.4.3 har *Kammarrätten i Stockholm* påpekat att det är svårt att utöva tillsyn över att fjärrvärmeföretag efterlever en lagstadgad förhandlingsskyldighet.

Skälen för regeringens förslag: I denna proposition lämnas förslag som syftar till en ökad tilltro till fjärrvärme som uppvärmningsform och till att stärka fjärrvärmekundernas ställning. För att säkerställa att de föreslagna bestämmelserna får effekt är det viktigt att det kontrolleras att fjärrvärmeföretagen följer dem. En tillsynsmyndighet bör därför utöva tillsyn över att fjärrvärmeföretag följer bestämmelserna i lagen.

Enligt gällande rätt ska fjärrvärmeföretag lämna en ekonomisk särredovisning av fjärrvärmeverksamheten. Redovisningen lämnas i en årsrapport som ska granskas av en revisor. Revisorn lämnar ett yttrande över granskningen av årsrapporten. I enlighet med nuvarande ordning bör tillsynen omfatta att fjärrvärmeföretagen ger in dessa handlingar i föreskriven tid och på föreskrivet sätt. Utöver gällande krav på ekonomisk särredovisning av fjärrvärmeverksamhet föreslås i avsnitt 5.2 att fjärrvärmeföretag ska redovisa uppgifter om drift- och affärsförhållanden i fjärrvärmeverksamheten. Tillsynen bör även omfatta att fjärrvärmeföretagen lämnar sådana uppgifter.

Tillsynen bör vidare avse att fjärrvärmeföretag håller information om priser enkelt tillgängliga för kunder och allmänhet samt att informationen är korrekt och tydlig enligt vad som föreslås i avsnitt 5.3. Att fjärrvärmeföretag utformar avtalen enligt förslaget i avsnitt 5.4.1 bör också omfattas av tillsynen.

I avsnitt 5.4.3, 5.5.1 och 5.7 föreslås en skyldighet för fjärrvärmeföretag att förhandla med fjärrvärmekunder om vissa villkor för fjärrvärme och med den som begärt tillträde till företagets ledningar. Innebörden av ett fjärrvärmeföretags förhandlingsskyldighet i fråga om avtalsvillkor för fjärrvärme anges i avsnitt 5.4.3. I fråga om skyldigheten att förhandla med någon som vill få tillträde till ett fjärrvärmeföretags ledningar får en bedömning av om ett fjärrvärmeföretag uppfyllt skyldigheten göras utifrån syftet med förhandlingsskyldigheten och omständigheterna i det enskilda fallet. Det är möjligt att avgöra om ett fjärrvärmeföretag uppfyllt förhandlingsskyldigheten eller inte. Tillsyn bör utövas i fråga om skyldigheten att förhandla om villkor för fjärrvärme och om tillträde till rörledningar.

Enligt vad som föreslås i avsnitt 5.5.1 ska ett fjärrvärmeföretag underrätta kunder om ensidiga ändringar av avtalsvillkoren som företaget gör och som är till nackdel för kunden. I avsnitt 5.5.3 föreslås att en tillämpning av en ensidig ändring av avtalsvillkoren som ett fjärrvärmeföretag gör till nackdel för en fjärrvärmekund ska förutsätta att kunden underrättats om ändringen på föreskrivet sätt. Om ett fjärrvärmeföretag inte underrättar en kund om en ändring av avtalsvillkoren enligt bestämmelserna i fjärrvärmelagen ska det alltså innebära att ändringen inte kan göras gällande mot kunden. Skyldigheten för fjärrvärmeföretag att underrätta kunder om ensidiga ändringar av avtalsvillkor blir därmed civilrättsligt sanktionerad. Fjärrvärmeföretagens efterlevnad av bestämmelserna bör dock inte vara beroende av att enskilda kunder förmår att tillvarata sina rättigheter gentemot företagen. Detta gäller även ifråga om förbudet för fjärrvärmeföretag att börja tillämpa en ensidig ändring av avtalsvillkoren till nackdel för en fjärrvärmekund tidigare än vad som är tillåtet enligt förslaget i avsnitt 5.5.3 i de fall en fjärrvärmekund begär förhandling, ansöker om medling eller säger upp avtalet. Tillsynsmyndigheten bör utöva tillsyn över att fjärrvärmeföretag följer dessa bestämmelser. Detsamma gäller förbudet som föreslås i avsnitt 5.5.2 mot att påföra en konsument någon kostnad för att denne använt sig av rätten att säga upp avtalet till följd av att fjärrvärmeföretaget ensidigt ändrar avtalsvillkoren till nackdel för fjärrvärmekunden.

I avsnitt 5.6.1 och 5.6.2 föreslås att fjärrvärmeföretag bara ska få stänga av fjärrvärme till konsumenter under vissa förutsättningar. Om

distributionen av fjärrvärme avbryts utan att de föreskrivna villkoren är uppfyllda föreslås att företaget ska bli ersättningsskyldigt för skada som kunden orsakas av att fjärrvärmen stängs av. Brott mot bestämmelserna om avbrytande av distributionen av fjärrvärme till konsumenter är således civilrättsligt sanktionerade. Bestämmelserna bör emellertid också omfattas av tillsyn.

Enligt nuvarande ordning utövas tillsyn över att kommunala företag som bedriver fjärrvärmeverksamhet drivs på affärsmässig grund. I avsnitt 5.8 föreslås ett undantag för kommunala fjärrvärmeföretag från den kommunala lokaliseringsprincipen. Förslaget innebär emellertid inte ett fullständigt undantag utan endast ett avsteg från principen under vissa förutsättningar. Det bör därför utövas tillsyn över att kommunala fjärrvärmeföretag efterlever bestämmelsen om ett undantag från lokaliseringsprincipen. Tillsynen ska således avse att fjärrvärmeverksamheten utanför den egna kommunen bedrivs i geografisk närhet till fjärrvärmeverksamheten inom den egna kommunen och att fjärrvärmeverksamheten utanför kommunen bedrivs för att uppnå en ändamålsenlig fjärrvärmeverksamhet.

För det fall tillsynsmyndigheten finner att ett fjärrvärmeföretag inte följer gällande bestämmelser bör tillsynsmyndigheten ha befogenhet att förelägga fjärrvärmeföretaget att agera på ett visst sätt och därigenom tvinga företaget till rättelse. Om ett fjärrvärmeföretag till exempel har stängt av fjärrvärmen för en konsument utan att de föreskrivna förutsättningarna är uppfyllda, bör tillsynsmyndigheten ha möjlighet att förelägga företaget att återuppta distributionen av fjärrvärme. Om avtal om fjärrvärme inte innehåller de uppgifter som anges i avsnitt 5.4.1 bör företaget föreläggas att i framtiden utforma avtalen på föreskrivet sätt. Om tillsynsmyndigheten finner att ett fjärrvärmeföretag inte uppfyllt skyldigheten att förhandla med en fjärrvärmekund om avtalsvillkor för fjärrvärme, bör myndigheten kunna förelägga fjärrvärmeföretaget och ange hur det ska agera för att uppfylla förhandlingsskyldigheten i framtiden. Detsamma bör gälla om tillsynsmyndigheten finner att ett fjärrvärmeföretag brustit i skyldigheten att förhandla om tillträde till fjärrvärmeledningarna.

För att vara en effektiv sanktion bör ett föreläggande kunna förenas med vite. Av ett vitesföreläggande ska det på ett tydligt sätt framgå vad ett företag ska göra för att följa föreläggandet.

I fråga om bristande efterlevnad av förhandlingsskyldigheten avser regeringen att ge tillsynsmyndigheten i uppdrag att offentliggöra en lista över de fjärrvärmeföretag som myndigheten har förelagt att uppfylla skyldigheten.

Regeringen avser att utse Energimarknadsinspektionen att vara tillsynsmyndighet. Energimarknadsinspektionen har, genom sin tidigare funktion inom Statens energimyndighet, erfarenhet av fjärrvärmeverksamhet. Myndigheten ansvarar för tillsynen av efterlevnaden av kravet på ekonomisk särredovisning av fjärrvärmeverksamhet enligt nuvarande ordning. Energimarknadsinspektionen ska också verka för en förbättring av fjärrvärmemarknadernas funktion och effektivitet. Vidare ansvarar Energimarknadsinspektionen för tillsynen på el- och gasmarknaderna.

5.11 En fjärrvärmenämnd

5.11.1 Ett organ med medlingsfunktion

Regeringens förslag: Tillsynsmyndigheten ska inte ansvara för medling mellan fjärrvärmeföretag och fjärrvärmekunder. I stället ska regeringen utse en annan myndighet att medla enligt fjärrvärmelagen.

Regeringens bedömning: Hos den myndighet som regeringen utser bör det skapas en fjärrvärmenämnd som fattar beslut om medling och medlar mellan fjärrvärmeföretag och fjärrvärmekunder. Fjärrvärmenämnden bör även medla i förhandlingar om tillträde till rörledningar i en fjärrvärmeverksamhet.

Fjärrvärmenämnden bör däremot inte pröva vad som är att anse som skäliga villkor för fjärrvärme.

Utredningens förslag överensstämmer delvis med regeringens förslag och bedömning. Utredningen föreslår att fjärrvärmenämnden ska vara en självständig enhet hos tillsynsmyndigheten. Vidare föreslår utredningen att en fjärrvärmenämnd ska pröva vad som är att anse som skäliga villkor för fjärrvärme och lämna en rekommendation i frågan.

Remissinstanserna: Förslaget om en fjärrvärmenämnd har fått ett blandat mottagande. *HSB:s riksförbund* har tillstyrkt förslaget men påpekar att syftet med förslaget förutsätter att fjärrvärmeföretagen följer fjärrvärmenämndens rekommendationer. *Sveriges Bostadsrättscentrum* har anfört att det lätt uppstår misstanke om att korporativt utsedda organ sätter särintressen först och föreslår därför att fjärrvärmenämnden ska ha en opartisk sammansättning. Bland de remissinstanser som avstyrkt förslaget finns *Statens energimyndighet* och *Konkurrensverket*. Statens energimyndighet har framhållit att utredningen inte föreslår några tydliga kriterier för en bedömning av skäligheten av ett fjärrvärmepris. Myndigheten har gjort gällande att förslaget om en prövning av skäligheten av priset för fjärrvärme därför inte svarar mot nödvändiga krav på förutsägbarhet och rättssäkerhet. Statens energimyndighet har vidare anfört att det är olämpligt att en tillsynsmyndighet även ska fungera som en medlande instans mellan tvistande parter. Konkurrensverket anför att bristen på sanktioner gör att det inte går att säkerställa att fjärrvärmeföretagen följer nämndens rekommendationer. *Konsumentverket* anför att tvister mellan företag och konsumenter bör hanteras av Allmänna reklamationsnämnden och att detta gäller även i fråga om tvister mellan fjärrvärmeföretag och fjärrvärmekunder.

Skälen för regeringens förslag och bedömning

Fjärrvärmenämndens medlingsfunktion

I denna proposition föreslås en medlingsfunktion vid förhandlingar mellan fjärrvärmeföretag och fjärrvärmekunder om villkor för fjärrvärme. Här redovisas även behovet av en medlingsfunktion vid förhandlingar som gäller tillträde till rörledningar i en fjärrvärmeverk-

samhet. En medlingsfunktion bör hållas isär från tillsynen över efterlevnaden av fjärrvärmelagen. Tillsynsmyndigheten bör därför inte ansvara för medling. Ansvaret för medling bör i stället läggas på någon annan myndighet som regeringen utser. Genom att lägga ansvaret för tillsyn respektive medling på olika myndigheter säkerställs att dessa funktioner hålls isär.

Som anges i avsnitt 5.10 avser regeringen att utse Energimarknadsinspektionen att vara den myndighet som ska utöva tillsyn över efterlevnaden av bestämmelserna i fjärrvärmelagen. Regeringen avser att utse Statens energimyndighet att vara den myndighet som ska ansvara för medling vid förhandlingar mellan fjärrvärmeföretag och fjärrvärmekunder. Myndigheten ska även ha att medla vid förhandlingar mellan fjärrvärmeföretag och de som vill få tillträde till fjärrvärmeledningar.

Hos den myndighet som regeringen utser att medla enligt fjärrvärmelagen bör medlingsverksamheten hanteras av en självständig organisatorisk enhet som bör benämnas fjärrvärmenämnden. Det är viktigt att det organ som ansvarar för medlingen har insikter och kunskap om förhållandena på fjärrvärmemarknaderna. Detta kan uppnås genom att representanter för fjärrvärmebranschen och fjärrvärmekunderna ingår i fjärrvärmenämnden. En partsammansättning kan antas medföra att nämnden får förtroende hos fjärrvärmeföretag och kunder. Fjärrvärmenämnden bör därför bestå av en lagfaren domare, representanter för fjärrvärmekunderna och fjärrvärmeföretagen samt en teknisk expert.

I avsnitt 5.4.4 föreslås att en ansökan om medling mellan ett fjärrvärmeföretag och en fjärrvärmekund bara ska bifallas om en medling kan antas leda till en överenskommelse mellan parterna. Denna bedömning bör således en partssammansatt fjärrvärmenämnd göra. För att säkerställa att medlingen mellan fjärrvärmeföretaget och fjärrvärmekunden utförs på ett opartiskt sätt bör däremot medlingsuppgiften utföras av nämndens ordförande ensam.

En förhandling om tillträde till rörledningar för fjärrvärme omfattar avancerade ekonomiska och tekniska överväganden. Medlingsuppgiften bör därför utföras av personer med kunskaper om både de tekniska och ekonomiska villkoren för att bedriva fjärrvärmeverksamhet. De ledamöter som representerar parterna på fjärrvärmemarknaderna kan i och för sig antas ha sådan kunskap. Även i fråga om förhandlingar om tillträde till rörledningar bör dock medlingsfunktionen hållas isär från partsintressena på fjärrvärmemarknaderna. Partsrepresentanterna i nämnden bör därför inte delta i en medling som gäller tillträde till rörledningar. I nämnden bör då i stället ingå två experter med kunskap om produktion och distribution av fjärrvärme. De får inte vara anställda hos något fjärrvärmeföretag eller hos någon part på fjärrvärmemarknaderna. Sådana experter finns bl.a. på universitet och högskolor.

Regeringen avser att ge fjärrvärmenämnden i uppdrag att varje år publicera en redogörelse för verksamheten. Redogörelsen ska vara tillgänglig för allmänheten. En sådan sammanfattning av medlingsverksamheten kan redovisa antalet medlingsuppdrag, vilka som varit parter i förhandlingarna, de frågor som förhandlingarna gällt och resultatet av medlingen. En redogörelse av erfarenheterna från medlingsverksamheten bidrar till en ökad kunskap om förhållandena på fjärrvärmemarknaderna.

Prövning av villkor för fjärrvärme

Om ett fjärrvärmeföretag och en fjärrvärmekund inte kan nå en överenskommelse om villkor för fjärrvärme har Fjärrvärmeutredningen föreslagit att fjärrvärmenämnden ska lämna en rekommendation i fråga om vad som är att anse som ett skäligt villkor för fjärrvärme. Det kan antas att de flesta förhandlingar mellan fjärrvärmeföretag och fjärrvärmekunder kommer att gälla priset för fjärrvärme. Fjärrvärmenämndens rekommendationer i fråga om vad som är att anse som skäliga villkor för fjärrvärme skulle därmed främst avse skäligheten av priset för fjärrvärme. För att göra en trovärdig bedömning av vad som är att anse som en skälig prissättning av fjärrvärme krävs att det finns en utarbetad metod som kan ligga till grund för en bedömning av frågan. Någon sådan metod finns emellertid inte och att ta fram en sådan kräver betydande resurser. En prövning av skäligheten av priset för fjärrvärme kräver vidare en omfattande insamling av uppgifter från fjärrvärmeföretagen. Det finns en risk att bristande resurser hos myndigheten leder till att bedömningar av priset för fjärrvärme inte grundas på ett tillräckligt faktaunderlag. Detta i kombination med att det inte finns en bestämd metod för att avgöra vad som är skäligt pris för fjärrvärme kan leda till alltför skönsmässiga bedömningar av skäligheten av ett villkor för fjärrvärme. Därigenom skulle förtroendet och acceptansen för fjärrvärmenämndens rekommendationer riskera att bli låg. Mot denna bakgrund bör fjärrvärmenämnden inte få till uppgift att pröva skäligheten av villkor för fjärrvärme.

5.11.2 Ansökningsavgiften ska få disponeras av myndigheten

Regeringens förslag: Regeringen bemyndigas att låta Statens energimyndighet, eller den myndighet som regeringen bestämmer, disponera de medel som betalas in i ansökningsavgift för medling.

Utredningens förslag: Utredningen har inte övervägt denna fråga.

Remissinstanserna har inte yttrat sig i frågan.

Skälen för regeringens förslag: I föregående avsnitt redovisas regeringens avsikt att utse Statens energimyndighet att vara den myndighet som ska ansvara för medling mellan fjärrvärmeföretag och fjärrvärmekunder. Där redovisas också regeringens bedömning att medlingsverksamheten hos myndigheten bör hanteras av en självständig organisatorisk enhet, fjärrvärmenämnden.

I avsnitt 5.4.4 föreslås en avgift för en ansökan om medling. Ansökningsavgiften ska bidra till att finansiera medlingsverksamheten. Statens energimyndighet, eller den myndighet som regeringen bestämmer, bör därför få disponera de medel som fjärrvärmeföretag och fjärrvärmekunder betalar i avgift för ansökan om medling.

Regeringens förslag: Fjärrvärmelagen träder i kraft den 1 juli 2008.

Frågor om tillämpningen av bestämmelserna om ensidiga ändringar av avtalsvillkor och om avbrott i distributionen av fjärrvärme regleras i övergångsbestämmelser. I övergångsbestämmelser regleras vidare tillämpningen av skyldigheten för fjärrvärmeföretag att redovisa drift- och affärsförhållanden och att betala förseningsavgift.

Utredningens förslag: Utredningen föreslår att fjärrvärmelagens bestämmelser till skydd för kunden ska tillämpas från ikraftträdandet.

Remissinstanserna har inte yttrat sig i denna del.

Skälen för regeringens förslag: Fjärrvärmelagen bör träda i kraft den 1 juli 2008.

Bestämmelserna i fjärrvärmelagen ska som utgångspunkt börja tillämpas när lagen träder i kraft. Detta innebär bl.a. att de avtal som ingåtts före ikraftträdandet och som inte uppfyller de krav på information om avtalsinnehållet som föreslås i avsnitt 5.4.1 måste kompletteras. Det finns dock behov av att i övergångsbestämmelser klargöra vad som gäller i fråga om tillämpningen av vissa bestämmelser i lagen. Förslaget i avsnitt 5.5 i fråga om vad som ska gälla vid en ensidig ändring av avtalsvillkoren till nackdel för en fjärrvärmekund bör bara tillämpas på ändringar av avtalsvillkoren som ska börja att gälla efter den 30 juni 2008. I avsnitt 5.6.1 och 5.6.2 föreslås bestämmelser om avbrytande av distributionen av fjärrvärme till en konsument. Förslagen innefattar även bestämmelser om ett ersättningsansvar för fjärrvärmeföretag vid avbrott i distributionen av fjärrvärme till konsument. Bestämmelserna om avbrytande av distributionen av fjärrvärme till konsument bör tillämpas på avbrott som inträffar efter den 30 juni 2008.

I avsnitt 5.2 föreslås en skyldighet för fjärrvärmeföretag att redovisa uppgifter om drift- och affärsförhållanden. De flesta fjärrvärmeföretag har redan i dag rutiner för att ta fram sådana uppgifter. Skyldigheten att redovisa uppgifter om drift- och affärsförhållanden bör därför tillämpas första gången för det räkenskapsår som börjar närmast efter den 30 juni 2008.

Enligt förslaget i avsnitt 5.9 ska ett fjärrvärmeföretag betala en förseningsavgift om inte årsrapporten och yttrandet över granskningen av årsrapporten ges in på föreskrivet sätt och i rätt tid. Skyldigheten att betala en förseningsavgift bör tillämpas i fråga om årsrapporter och yttranden som avser räkenskapsår som börjar närmast efter den 30 juni 2008.

Regeringens bedömning: Det bör inte införas något krav på juridisk åtskillnad mellan fjärrvärmeverksamhet och verksamhet på elmarknaden. Ett sådant krav skulle innebära ett förbud för fjärrvärmeföretag att bedriva verksamhet på elmarknaden.

Inte heller bör det införas något krav på funktionell åtskillnad mellan fjärrvärmeverksamhet och verksamhet på elmarknaden.

Utredningens förslag: Utredningen föreslår krav på juridisk och funktionell åtskillnad mellan fjärrvärmeverksamhet och verksamhet på elmarknaden.

Remissinstanserna: Förslaget har fått ett blandat mottagande. *Statens energimyndighet*, *Konsumentverket*, *Hyresgästernas Riksförbund* och *HSB:s riksförbund* instämmer i utredningens förslag. Även *Konkurrensverket* tillstyrker utredningens förslag men anser att det finns behov av ett mer långtgående krav på en funktionell åtskillnad mellan fjärrvärmeverksamhet och verksamhet på elmarknaden. *Svensk Fjärrvärme* avstyrker utredningens förslag och anför att de kostnader som förslaget medför för de mindre företagen inte står i rimlig proportion till syftet med förslaget. *Svenska Bioenergiföreningen* är också tveksam till förslaget i fråga om mindre företag. *Svensk energi* avstyrker förslaget om en funktionell åtskillnad mellan fjärrvärmeverksamhet och verksamhet på elmarknaden.

Skälen för regeringens bedömning: Med verksamhet på elmarknaden avses produktion av el, handel med el och tillhandahållande av elledningar för överföring av el, d.v.s. sådan nätverksamhet som avses i ellagen (1997:857). Enligt de undersökningar som Fjärrvärmeutredningen låtit genomföra bedriver ungefär en tredjedel av fjärrvärmeföretagen även produktion eller handel med el. Det är således vanligt att det bedrivs både fjärrvärmeverksamhet och verksamhet på elmarknaden i samma juridiska person. Handel med el kan avse både försäljning av el direkt till en kund och försäljning till eller köp från en elbörs. Handel med el är en mer konkurrensutsatt verksamhet än fjärrvärmeverksamhet. Kunder kan köpa el på en fri marknad. En anslutning till en fjärrvärmeverksamhet innebär däremot att kunden hamnar i en beroendeställning till fjärrvärmeverksamheten. El och fjärrvärme är konkurrerande uppvärmningsformer på värmemarknaden. Det har förekommit att lokala energiföretag har kopplat ihop rabatter på fjärrvärme med elförsäljning. Sådana fall har prövats av Konkurrensverket som funnit att energiföretag i dessa fall missbrukat sin dominerande ställning. Förfarandet innebär en prisdiskriminering eftersom de fjärrvärmekunder som köper el av företaget får lägre fjärrvärmepriser än vad de annars skulle ha fått. Ett sådant agerande från ett fjärrvärmeföretags sida bidrar inte till att skapa ett förtroende för fjärrvärme hos kunderna.

Det finns således en risk för korssubventionering och prisdiskriminering när en och samma juridiska person bedriver både fjärrvärmeverksamhet och verksamhet på elmarknaden. För att skapa förtroende för fjärrvärme och trygghet för fjärrvärmekunderna är det nödvändigt att

komma tillrätta med denna risk. Genom riksdagens beslut om propositionen Genomförande av EG:s direktiv om gemensamma regler för de inre marknaderna för el och naturgas, m.m. (prop. 2004/05:62, bet. 2004/05:NU14, rskr. 2004/05:246) infördes en skyldighet att ekonomiskt redovisa fjärrvärmeverksamhet skild från annan verksamhet. Kravet på ekonomisk särredovisning innebär insyn i en fjärrvärmeverksamhet. Särredovisningen av fjärrvärmeverksamhet gör det möjligt för tillsynsmyndigheten och andra att kontrollera om fjärrvärmekunder bidrar till att finansiera andra verksamheter som bedrivs i ett fjärrvärmeföretag. I avsnitt 5.2 föreslås att kravet på ekonomisk särredovisning av fjärrvärmeverksamhet ska utökas med ett krav på att fjärrvärmeföretag ska lämna uppgifter om drift- och affärsförhållanden i verksamheten. Därigenom förbättras möjligheten till insyn i en fjärrvärmeverksamhet.

I syfte att ytterligare förbättra möjligheterna till insyn kan krav också ställas på en juridisk och funktionell åtskillnad mellan fjärrvärmeverksamhet och verksamhet på elmarknaden. Med juridisk åtskillnad menas att ett fjärrvärmeföretag inte får bedriva verksamhet på elmarknaden, d.v.s. nätverksamhet enligt ellagen (1997:857), elproduktion eller handel. Med en funktionell åtskillnad mellan fjärrvärmeverksamhet och verksamhet på elmarknaden avses ett förbud mot att styrelseledamöter eller verkställande direktör i en juridisk person som bedriver fjärrvärmeverksamhet har samma positioner i en annan juridisk person som bedriver verksamhet på elmarknaden. En funktionell åtskillnad förutsätter att det gäller en juridisk åtskillnad mellan fjärrvärmeverksamhet och verksamhet på elmarknaden.

I fråga om det bör gälla ett krav på juridisk åtskillnad mellan fjärrvärmeverksamhet och verksamhet på elmarknaden, bör beaktas att ett sådant krav innebär administrativa kostnader för fjärrvärmeföretag. Särskilt för mindre energiföretag kan dessa kostnader vara kännbara. Ett sådant krav innebär också ett hinder för fjärrvärmeföretag att organisera verksamheten efter vad som bäst ur effektivitetssynpunkt. Ett krav på juridisk uppdelning betyder att ett fjärrvärmeföretag som vill bygga ett par vindkraftverk för att producera el eller som vill börja utveckla annan förnybar elproduktion i mindre skala först måste bilda ett nytt bolag. Ett krav på uppdelning mellan fjärrvärmeverksamhet och verksamheten på elmarknaden kan alltså motverka en önskad utveckling av förnybar elproduktion.

Vidare kan det konstateras att kravet på ekonomisk särredovisning av fjärrvärmeverksamhet genomfördes ganska nyligen. Erfarenheten av kravet på särredovisning är därför begränsad och det är svårt att dra några slutsatser om särredovisningens effekter. En väl genomförd ekonomisk särredovisning bör dock leda till god insyn i en fjärrvärmeverksamhet. Den ekonomiska särredovisningen och det utökade redovisningskravet i fråga om drift- och affärsförhållanden i verksamheten, bör kunna hindra korsubventionering och diskriminerande prissättning. Det kan ifrågasättas vilket värde ett krav på juridisk åtskillnad mellan fjärrvärmeverksamhet och verksamheten på elmarknaden har för möjligheten till insyn i fjärrvärmeverksamhet, utöver vad som uppnås med en väl fungerande särredovisning av fjärrvärmeverksamhet. Energiföretag har redan i dag en betydande administrativ börda. De bör inte drabbas av en ytterligare regel vars värde är tveksamt.

En avvägning mellan syftet med en juridisk åtskillnad mellan fjärrvärmeverksamhet och verksamhet på elmarknaden och de kostnader och andra nackdelar som en sådan reglering innebär för företagen, och ytterst för kunderna, leder till slutsatsen att det för närvarande inte är aktuellt att införa ett sådant krav. En juridisk åtskillnad mellan fjärrvärmeverksamhet och verksamhet på elmarknaden är en förutsättning för att införa en reglering om funktionell åtskillnad som innebär att styrelseledamöter eller en verkställande direktör i ett fjärrvärmeföretag inte får ha samma position i en annan juridisk person som bedriver verksamhet på elmarknaden. Om det inte införs ett krav på juridisk åtskillnad bör det därför inte heller införas något krav på funktionell åtskillnad.

Regeringen avser att ge tillsynsmyndigheten i uppdrag att utifrån erfarenheterna från tillsynen utvärdera om en ekonomisk särredovisning av fjärrvärmeverksamhet är tillräckligt för att komma tillrätta med riskerna för korssubventionering och prisdiskriminering mellan kunderna på värmemarknaden, eller om det finns skäl att aktualisera andra åtgärder. Tidpunkten för redovisningen avser regeringen att ange i tillsynsmyndighetens regleringsbrev.

5.14 Fjärrkyla

Regeringens bedömning: Fjärrkyleverksamhet bör inte omfattas av regleringen i en fjärrvärmelag.

Utredningens förslag: Utredningen föreslår att fjärrkyleverksamhet ska omfattas av bestämmelserna i en fjärrvärmelag.

Remissinstanserna: *Stockholms kommun* tillstyrker utredningens förslag att fjärrkyleverksamhet ska omfattas av fjärrvärmelagen och anför att fjärrkyleverksamheten kommer att utvecklas framöver. *HSB:s riksförbund* har inget att erinra mot att samma förhandlingsskyldighet som föreslås gälla för fjärrvärmeföretag även ska gälla för företag som bedriver fjärrkyleverksamhet. *HSB:s riksförbund* påpekar dock att möjligheterna för fjärrkylekunder att lösa sina behov av klimatkyla med egna kylanläggningar är större än vad som är fallet i fråga om de flesta fjärrvärmekunder. Flera remissinstanser har avstyrkt utredningens förslag, däribland *Svensk Fjärrvärme* och *Fortum Värme AB*. *Statens energimyndighet* avstyrker förslaget med undantag för kravet på särredovisning. *Capital Cooling Europe AB* avstyrker förslaget och anför att skillnaderna mellan fjärrkyleverksamhet och fjärrvärmeverksamhet är sådana att det är orimligt att låta dem omfattas av samma regelverk. Även *Vattenfall AB* anser att fjärrkyleverksamhet inte ska omfattas av samma bestämmelser som fjärrvärmeverksamhet och anför att fjärrkyleverksamhet inte har någon dominerande ställning på kylmarknaden.

Skälen för regeringens bedömning: Utbyggnaden av fjärrkyla i Sverige inleddes i början av 1990-talet. Sedan dess har fjärrkylan expanderat kraftigt. Fjärrkyla används främst för kylning av kontors- och affärslokaler, men även för kylning i industriprocesser. Fjärrkyla har stora likheter med fjärrvärme då kylt vatten produceras i en större anläggning och sedan distribueras i rörledningar till kunderna. Fjärrkyla

har betydande miljöfördelar eftersom den innebär en effektiv användning av energi. Ofta används kyla från sjövattnen eller från värmepumpar. I jämförelse med en lokal kylanläggning som drivs med el innebär fjärrkyla ett minskat elbehov för kylning. Fjärrkyla medför även en minskad användning av köldmedier som bidrar till den skadliga växthuseffekten. Dessutom är en anläggning för fjärrkyla mindre utrymmeskrävande än en lokal kylanläggning. Under 2006 levererade 26 kommersiella fjärrkyleföretag tillsammans ca 0,78 TWh fjärrkyla.

Fjärrkylan har i jämförelse med fjärrvärmens en mindre omfattning men förväntas expandera kraftigt framöver. Det är inte sannolikt att det kommer att byggas parallella, konkurrerande system av rörledningar för fjärrkyla. Främst beror det på de höga kostnader som investeringar i sådana rörledningssystem innebär. Fjärrkyleverksamhet är därmed en monopolliknande verksamhet. Det är emellertid i huvudsak starka kunder som tecknar avtal om fjärrkyla för t.ex. luftkonditionering, processkyla i kontorsfastigheter och kylning av datorcentraler. Användning av fjärrkyla för kylning av bostadsfastigheter är ovanligt. Det finns därmed inte ett lika starkt intresse av att skydda kunderna som det gör inom fjärrvärmeområdet. Fjärrkylan har inte heller någon dominerande ställning på kylmarknaden. Mot denna bakgrund bör fjärrkyleverksamhet inte omfattas av bestämmelserna i fjärrvärmelagen.

Det är dock angeläget att fjärrkylans fortsatta expansion inte hindras av ett svagt konsumentskydd som leder till att kunderna på kylmarknaden väljer andra kylmetoder. Fjärrkylekunder kan på samma sätt som fjärrvärmekunder komma i ett beroendeförhållande till ett fjärrkyleföretag. När en kund har anslutit sig till en fjärrkyleverksamhet saknar kunden ofta en reell möjlighet att byta leverantör av kyla. En anslutning till en fjärrkyleverksamhet har därför en motsvarande inlåsnings-effekt som en anslutning till en fjärrvärmeverksamhet. Om fjärrkyla i framtiden får en lika stark ställning på kylmarknaden som fjärrvärme har på värme-marknaden bör frågan om en reglering till skydd för fjärrkylekunder övervägas på nytt.

5.15 Fjärrvärme efter konkurs

Regeringens bedömning: Frågan om bildandet av en fjärrvärmefond för att finansiera fortsatt distribution av fjärrvärme efter ett fjärrvärmeföretags konkurs bör inte avgöras nu.

Utredningens förslag: Utredningen föreslår att en fjärrvärmefond ska bildas.

Remissinstanserna: Utredningens förslag har fått ett blandat mottagande. Remissinstanser som i huvudsak är positiva till förslaget är bl.a. *Konsumentverket*, *Statens energimyndighet*, *HSB Riksförbund*, *Hyresgästernas Riksförbund*, *Sveriges kommuner och landsting* och *Villaägarnas Riksförbund*. Bland de remissinstanser som i huvudsak är negativa till förslaget finns bl.a. *Vingåker kommun*, *Söderköpings kommun*, *Fastighetsägarna Sverige*, *Sveriges BostadsrättsCentrum* och *E.O.N Sverige*.

Skälen för regeringens bedömning: En utbyggnad av fjärrvärme är i hög grad beroende av kundernas tilltro till tillförlitligheten i distributionen av fjärrvärme. I avsnitt 5.6. lämnas förslag som syftar till trygghet i distributionen av fjärrvärme till konsumenterna. Det kan vara motiverat med ytterligare åtgärder för att minska risken för avbrott i distributionen av fjärrvärme, t.ex. till följd av att ett fjärrvärmeföretag går i konkurs. Problemet är dock inte unikt för fjärrvärmemarknaderna utan gäller även för andra energimarknader. Det kan finnas anledning att i ett sammanhang analysera behovet av åtgärder för att säkerställa distribution av energi på de olika energimarknaderna. Därför bör frågan om bildandet av en fjärrvärmefond för att finansiera fortsatt distribution av fjärrvärme efter ett fjärrvärmeföretags konkurs inte avgöras nu.

6 Ändringar i brottsbalken

Regeringens förslag: Det införs en bestämmelse om straffansvar för den som olovligen leder värmeenergi ur ett rörledningssystem för uppvärmning eller olovligen leder värmeenergi till ett rörledningssystem för kylning. Ett sådant brott ska rubriceras som olovlig avledning av värmeenergi och medföra böter eller fängelse i högst ett år. Ringa fall av olovlig avledning av värmeenergi ska inte medföra ansvar.

Om brottet är grovt ska det dömas till fängelse, lägst sex månader och högst fyra år.

För försök eller förberedelse till olovlig avledning av värmeenergi ska också dömas till ansvar.

Bestämmelserna ska träda i kraft den 1 juli 2008.

Utredningens förslag överensstämmer i sak med regeringens.

Remissinstanserna har tillstyrkt förslaget.

Bakgrund

Olovlig åtkomst av värmeenergi

Det förekommer att personer vill tillgodogöra sig den värmeenergi som distribueras i rörledningar för fjärrvärme utan att betala för den. Ett sätt för fjärrvärmekunder att olovligen ta värmeenergi ur rörledningar för distribution av fjärrvärme är att manipulera den värmeenergimätare som fjärrvärmeföretaget installerar hos den som ansluts till en fjärrvärmeverksamhet. En värmeenergimätare sitter i en mät punkt och mäter den mängd värmeenergi som en fjärrvärmekund använder. En manipulation av en värmeenergimätare medför att mätaren visar en lägre förbrukning av värmeenergi än den mängd som motsvarar fjärrvärmekundens verkliga användning. Fjärrvärmekunden har således använt mer värmeenergi än vad kunden betalar för till fjärrvärmeföretaget. En olovlig åtkomst av värmeenergi genom manipulation av en värmeenergimätare innebär ett ingrepp på en installation som oftast ägs av fjärrvärme-

företaget. De åtgärder som görs för att manipulera mätaren kan innebära att den skadas. Förfarandet kan därför vara att bedöma som skadegörelse eller åverkan.

Det är också möjligt för en fjärrvärmekund att manipulera mätningen av mängden använd värmeenergi genom att leda den värmebärare som används för distributionen av värmeenergin, oftast hetvatten, förbi värmeenergimätaren så att mätaren inte registrerar den värmeenergi som distribueras till kunden. En sådan förbikoppling av mätaren innebär att en lägre användning av värmeenergi registreras än vad som motsvarar fjärrvärmekundens verkliga förbrukning. En förbikoppling av värmeenergimätaren kan också innebära ett fysiskt angrepp på en anläggning som tillhör fjärrvärmeföretaget. Förbikopplingen görs ofta genom en håltagning i rörledningarna och inkoppling av ett nytt rör som leder förbi värmeenergimätaren. Även ett sådant förfarande kan vara att bedöma som skadegörelse eller åverkan.

Hos någon som anslutits till en fjärrvärmeverksamhet installerar fjärrvärmeföretaget olika anordningar som behövs för uppvärmning med fjärrvärme, t.ex. fjärrvärmecentral och värmeväxlare. Utrustningen används av kunden enligt avtalet med fjärrvärmeföretaget. Om en fjärrvärmekund tillgodogör sig den distribuerade värmeenergin på ett sätt som strider mot avtalet om fjärrvärme innebär det att kunden använder den installerade utrustningen på ett olovligt sätt. Den som olovligen avleder värmeenergi från rörledningar för fjärrvärme kan därför göra sig skyldig till olovligt brukande.

En manipulation av värmeenergimätaren innebär att den visar en lägre användning av värmeenergi än vad som motsvarar den verkliga förbrukningen. Till följd av manipulationen kräver fjärrvärmeföretaget inte fjärrvärmekunden på betalning för hela den mängd värmeenergi som företaget distribuerat till kunden. Genom manipulationen av mätningen av den tillförda värmeenergin vilseleds fjärrvärmeföretaget till underlåtenhet att kräva in sin fordran. En manipulation av värmeenergimätaren kan därför bedömas som bedrägeri. Även en förbikoppling av värmeenergimätaren innebär att fjärrvärmeföretag vilseleds att inte kräva fjärrvärmekunden på betalning för all den värmeenergi som distribuerats till kunden. Ett sådant förfarande kan därför också vara att anse som bedrägeri.

Det är endast fjärrvärmekunder som kan ta värmeenergi ur rörledningar för fjärrvärme genom att manipulera mätningen av mängden distribuerad värmeenergi. Ett förfarande som även andra än fjärrvärmekunder kan göra sig skyldiga till är att tappa ledningarna på den värmebärare som distribueras i dem. Att ta värmeenergi ur rörledningar för distribution av fjärrvärme genom att tappa rörledningarna på hetvatten innebär att gärningsmannen kommer åt både det hetvatten som flödar i ledningarna och den värmeenergi som vattnet innehåller. En olovlig åtkomst av värmeenergi genom att tappa hetvatten från rörledningar som används för distributionen av fjärrvärme kan vara att anse som stöld. Ofta innefattar förfarandet också ett fysiskt angrepp på rörledningarna. Gärningen kan därför även vara att bedöma som skadegörelse eller åverkan.

Det finns även andra sätt att olovligen ta värmeenergi ur rörledningar för distribution av fjärrvärme. Ett exempel på ett mer speciellt tillvägagångssätt är när markvärmepumpar används och placeras i nära anslut-

ning till rörledningar för distribution av fjärrvärme. Värmen från rörledningarna blir värmepumpens värmekälla. Förfarandet innebär att temperaturen sänks i det hetvatten som distribueras i rörledningarna. Åtgärden innebär därför en olovlig åtkomst av den värmeenergi som distribueras i rörledningarna. När detta sker genom t.ex. åtgärder i en rörgrav kan förfarandet enligt nuvarande ordning straffas som olovligt brukande av rörledningarna i fjärrvärmeverksamheten.

Olovligt bortförande av värmeenergi

I lokaler och bostäder finns ofta behov av kyla för ett bra inomhusklimat. En vanligt förekommande metod för kylning är fjärrkyla. Fjärrkyla innebär att en byggnad kyles med hjälp av ett köldmedium som distribueras till byggnaden i rörledningar. Kylan i ledningarna förs över till det lokala kylsystemet i byggnaden. Med fjärrkyla leds således värmeenergi ur en byggnad till rörledningar som distribuerar köldmediet. Det köldmedium som används är oftast kallt vatten. Det vatten som distribueras till kunden har en lägre temperatur än det vatten som återförs efter att ha använts för att tillgodose kundens behov av kyla. Det använda vattnet förs tillbaka i en returledning till en anläggning där det på nytt kyles ner.

I likhet med vad som gäller i fråga om en byggnad som är ansluten till en fjärrvärmeverksamhet installeras en värmeenergimätare i en byggnad som kyles med fjärrkyla. Värmeenergimätaren mäter skillnaden i temperaturen hos det vatten som distribueras till byggnaden och det vatten som returneras från byggnaden. Genom att multiplicera temperaturskillnaden med mängden distribuerat vatten kan man beräkna den mängd värmeenergi som förs bort från byggnaden till rörledningarna som distribuerar köldmediet som används för fjärrkylan.

Det förekommer att personer vill leda bort värmeenergi utan att betala för nedkylningen. I likhet med vad som beskrivits i föregående avsnitt om olovlig åtkomst av värmeenergi, kan värmeenergi olovligen ledas till rörledningar för fjärrkyla genom manipulation av värmeenergimätaren. En sådan manipulation kan innefatta ett ingrepp i mätaren. I fråga om fjärrkyla är syftet med manipulationen att påverka mätarens förmåga att mäta mängden bortförd värmeenergi. Ett annat sätt att manipulera mätningen av mängden bortförd värmeenergi är att göra en förbikoppling av mätaren. En sådan förbikoppling medför att köldmediet förs förbi mätaren utan att mätaren registrerar den mängd värmeenergi som förs bort. I likhet med vad som beskrivits i föregående avsnitt kan en manipulation av värmeenergimätaren vara att anse som skadegörelse eller åverkan. Att använda fjärrkyleföretagets utrustning för att leda bort värmeenergi i strid med avtalet om fjärrkyla kan även innebära ett olovligt brukande av den utrustning som företaget installerat hos fjärrkylekunden.

En manipulation av mätaren innebär att kunden blir av med en större mängd värmeenergi än vad kunden betalar för till det företag som distribuerar fjärrkylan. En fjärrkylekund som manipulerar mätningen av den mängd värmeenergi som förs till ledningarna för fjärrkyla kan därför, i likhet med en fjärrvärmekund som agerar på motsvarande sätt, anses göra sig skyldig till bedrägeri.

Enligt 8 kap. 10 § brottsbalken straffbeläggs avledande av elektrisk ström. Brottet rubriceras som olovlig kraftavledning. Straffbestämmelsen omfattar bl.a. en gärning som innebär att någon låter elektrisk ström passera genom en ledning utan att registreras av en elmätare. För att någon ska dömas till ansvar för olovlig kraftavledning krävs inte att skada uppkommit eller att det funnits uppsåt att orsaka skada. Straffbestämmelsen omfattar alla brott som innebär ett avledande av elektrisk ström från elektriska anläggningar.

Skälen för regeringens förslag: Att olovligen leda värmeenergi ur rörledningar för fjärrvärme eller till rörledningar för fjärrkyla innebär att någon tillgodogör sig värme respektive kyla utan att betala till fjärrvärmeföretaget respektive fjärrkyleföretaget. Även kundkollektivet drabbas av sådana förfaranden. Det är kunderna som i slutändan får stå för kostnaden för den värmeenergi som olovligen tas från en fjärrvärmeverksamhet och för den kyla som någon olovligen tillgodogör sig. Att olovligen ta värmeenergi ur rörledningar för distribution av fjärrvärme bör därför vara straffbart. Detsamma bör gälla ifråga om förfaranden som innebär att någon olovligen leder värmeenergi till rörledningar för distribution av fjärrkyla.

Att olovligen avleda värmeenergi ur rörledningar för fjärrvärme eller till rörledningar för fjärrkyla kan medföra ansvar för brott enligt gällande rätt. Om ett sådant förfarande är straffbart eller inte är dock beroende av omständigheterna i det enskilda fallet. Det är också oklart i fråga om vilket brott som en gärningsman kan dömas till ansvar för. Osäkerhet gäller således i fråga om ett olovligt avledande av värmeenergi kan medföra ansvar för brott och, om så är fallet, vilket brott som en gärningsman kan dömas för. Detta är inte tillfredsställande. Rubriceringen av en gärning har också stor betydelse för gärningsmannen eftersom straffskalorna för de tänkbara brotten skiljer sig åt. Om någon fälls till ansvar för bedrägeri ska straffet bestämmas till fängelse i högst två år. Om gärningsmannen i stället döms för olovligt brukande kan däremot straffet stanna vid böter. Det är olyckligt att olovligt avledande av värmeenergi ur ledningar för fjärrvärme och olovligt avledande av värmeenergi till ledningar för fjärrkyla medför olika straff beroende av hur gärningsmannen gått tillväga i det enskilda fallet. Det bör därför införas en samlad straffrättslig reglering av förfaranden som innebär att någon olovligen tar värmeenergi ur ett rörledningssystem som används för distribution av värme eller olovligen tillgodogör sig kyla ur ett rörledningssystem för kylning.

Det straffbara området bör inte bara avse olovlig åtkomst av värmeenergi ur fjärrvärmeledningar eller olovligt bortförande av värmeenergi till ledningar för fjärrkyla. Det bör vara straffbart att olovligen leda värmeenergi ur ett rörledningssystem för uppvärmning oberoende av om det är fråga om ett fjärrvärmesystem eller inte. På motsvarande sätt bör det vara straffbart att olovligen leda värmeenergi till ett rörledningssystem för kylning, oberoende av om systemet ingår i en fjärrkyleverksamhet. En straffbestämmelse bör omfatta alla typer av förfaranden som innebär att någon olovligen avleder värmeenergi från ett rörledningssystem för uppvärmning, eller olovligen leder värmeenergi till

ett rörledningssystem för kylning. Brottet bör rubriceras som olovlig avledning av värmeenergi.

Straffskalan för olovlig kraftavledning överensstämmer med straffskalan för olovligt brukande, såväl vid normalgraden som vid den kvalificerade grova graden av brottet. Det saknas skäl till varför straffet för olovlig avledning av värmeenergi ska bestämmas annorlunda än straffet för olovlig kraftavledning. Tvärtom är de båda gärningarna likvärdiga sett till straffvärdet. Straffskalan för ett brott av normalgraden bör därför överensstämma med straffskalan för olovlig kraftavledning.

Olovlig avledning av värmeenergi kan göras systematiskt och avse stora värden. Det bör därför finnas en grov form av brottet som i svårighetshänseende bör jämföras med grov olovlig kraftavledning. Den grova formen av olovlig avledning av värmeenergi bör avse brottslighet som utförts systematiskt eller avsett betydande värden eller gärningar där gärningsmannen visat mycket stor förslagenhet. Straffskalan för grovt brott bör vara fängelse, lägst sex månader och högst fyra år.

Enligt gällande rätt är olovlig kraftavledning kriminaliserat på försöks- och förberedelsestadiet. Även i fråga om olovlig avledning av värmeenergi bör ett straffansvar inträda trots att brottet inte fullbordats. Olovlig avledning av värmeenergi bör således medföra straffansvar redan på försöks- och förberedelsestadiet.

De nya bestämmelserna bör träda i kraft den 1 juli 2008.

7 Konsekvenser

7.1 Konsekvenser för näringslivet

Förslaget till fjärrvärmelag

Antalet fjärrvärmeföretag som själva producerar den värmeenergi som används i fjärrvärmeverksamheten är ca 220. Av dessa är flertalet att anse som mindre företag. Därutöver finns det ett mindre antal mindre fjärrvärmeföretag som inte själva producerar den värmeenergi som distribueras i rörledningarna. En fjärrvärmelag innebär nya skyldigheter för fjärrvärmeföretagen. De nya skyldigheterna syftar till att balansera den starka ställning som fjärrvärmeföretag har i förhållande till sina kunder till följd av att distribution av värme i rörledningar är ett naturligt monopol.

Uppgifter om drift- och affärsförhållanden ska enligt huvudregeln redovisas för varje fjärrvärmesystem. I fråga om de fjärrvärmeföretag som har flera fjärrvärmesystem gäller dock att uppgifterna kan lämnas samlat för de system som tillämpar en enhetlig prissättning. Det kan antas att fjärrvärmeföretagen redan har rutiner för att ta fram uppgifter om drift- och affärsförhållanden eftersom sådana uppgifter ligger till grund för fjärrvärmeföretagens prissättning. Fjärrvärmeföretagen omfattas redan i dag av krav på ekonomisk särredovisning. För att underlätta för företagen har tillsynsmyndigheten utvecklat ett webbaserat

inrapporteringsystem. Detta system bör även kunna användas för att göra det enklare för fjärrvärmeföretagen att redovisa uppgifter om drift- och affärsförhållanden. Den personal hos fjärrvärmeföretagen som sköter gällande krav på ekonomisk särredovisning bör även kunna hantera den utökade skyldigheten att lämna uppgifter om drift- och affärsförhållanden. Arbetsuppgiften bör inte kräva någon utbildningsinsats ute på företagen. Sammantaget innebär detta att fjärrvärmeföretagens kostnader för redovisning av drift- och affärsförhållanden begränsas.

Syftet med en redovisning av drift- och affärsförhållanden är att förbättra insynen i fjärrvärmeverksamheten. De ökade kostnader som förslagen innebär för fjärrvärmeföretagen balanseras således av kostnadsbesparingar för fjärrvärmekunderna och ett ökat förtroende för fjärrvärme som uppvärmningsform.

Fjärrvärmebranschen anser att fjärrvärmeföretagen i stor utsträckning förhandlar med sina kunder redan idag. En lagstadgad skyldighet för fjärrvärmeföretag att förhandla med fjärrvärmekunder om pris, kapaciteten hos anslutningar och ensidiga ändringar av avtalsvillkor till nackdel för en fjärrvärmekund, bedöms trots detta medföra ökade kostnader för fjärrvärmeföretagen. Detta gäller särskilt de företag som har en stor andel småhusägare som kunder. Hur omfattande denna ökning blir är dock något som företagen kan påverka genom bl.a. en mer kundorienterad verksamhet. Formerna för medling genom en neutral tredje part kan underlätta för de mindre fjärrvärmeföretagen som ofta saknar kunskap och resurser att kommunicera i avtalsfrågor med kunderna. Fjärrvärmeföretag drabbas också av ökade kostnader för att uppfylla skyldigheten att förhandla med någon som vill få tillträde till rörledningarna i en fjärrvärmeverksamhet. De ökade kostnaderna för fjärrvärmeföretagen måste dock anses vägas upp av vinster för samhället som helhet.

Föreskrifter om ett administrativt förfarande som ska föregå en avstängning av fjärrvärme syftar till att ge konsumenter en möjlighet att vidta rättelse och skydda dem från de omfattande konsekvenser som en avstängning kan få. Den administrativa hanteringen bedöms inte heller bli alltför betungande för små företag med ett litet antal kunder. Uppkomna kostnader kan återkrävas från kunderna.

Ett ersättningsansvar för fjärrvärmeföretag vid avbrott i distributionen av fjärrvärme är ett incitament för fjärrvärmeföretagen att upprätthålla en hög distributionssäkerhet för fjärrvärme. Om ett fjärrvärmeföretag underhåller de rörledningar som används för distributionen av fjärrvärme behöver ett ersättningsansvar vid avbrott inte innebära några kostnader för företaget. I den utsträckning fjärrvärmeföretag drabbas av kostnader till följd av ersättningsansvaret vägs det upp av den nytta fjärrvärmekunder har av en säkerhet i distributionen av fjärrvärme.

Förslaget till lag om ändring i brottsbalken

Förslaget innebär ett ökat skydd för fjärrvärmeföretag och fjärrkyleföretag mot förfaranden som innebär ett olovligt avledande av värmeenergi.

Förslaget till fjärrvärmelag

Energimarknadsinspektionen är en egen myndighet från den 1 januari 2008. Energimarknadsinspektionen har tidigare varit en del av Statens energimyndighet. Enligt nuvarande ordning utövar Energimarknadsinspektionen tillsyn över att fjärrvärmeföretag lämnar ekonomisk särredovisning av fjärrvärmeverksamheten. I Energimarknadsinspektionens uppdrag ingår även att verka för en förbättring av el-, gas- och fjärrvärmemarknadernas funktion och effektivitet. Myndigheten ska också följa och analysera utvecklingen på el- och gasmarknaderna samt fjärrvärmemarknaderna. Energimarknadsinspektionen ska vara tillsynsmyndighet enligt fjärrvärmelagen. I förhållande till gällande ordning innebär fjärrvärmelagen att Energimarknadsinspektionens tillsynsverksamhet vidgas. De tillkommande uppgifterna kan samordnas med Energimarknadsinspektionens nuvarande uppgifter. Tillsynen över fjärrvärmeföretagen kan dock antas bli en betydande uppgift för Energimarknadsinspektionen och kommer att innebära ökade kostnader för myndigheten. Vidare ska Energimarknadsinspektionen bygga upp en databas för att bearbeta och analysera de uppgifter om drift- och affärsförhållanden som fjärrvärmeföretagen lämnar in till myndigheten. Sammantaget innebär förslaget att Energimarknadsinspektionen behöver få ökade resurser vilket regeringen föreslog i budgetpropositionen för 2008. Förslaget godkändes av riksdagen i december 2007.

Förslaget innebär vidare en ny uppgift för Statens energimyndighet. Vid myndigheten ska det skapas en fjärrvärmenämnd för medling i fråga om villkor för fjärrvärme och i fråga om tillträde till rörledningar som används i en fjärrvärmeverksamhet. Den tillkommande uppgiften innebär ökade kostnader för myndigheten. Avgiften för att ansöka om medling ska bidra till att finansiera medlingsverksamheten. Statens energimyndighet föreslås få disponera de medel som betalas i ansökningsavgifter. Det tillkommande resursbehovet hos Statens energimyndighet finansieras inom befintliga ramar.

Beslut om förseningsavgift och föreläggande vid vite får enligt förslaget överklagas hos allmän förvaltningsdomstol. Måttillströmningen med anledning av dessa bestämmelser bedöms bli ytterst begränsad.

Förslaget till lag om ändring i brottsbalken

Det främsta syftet med en kriminalisering av olovlig avledning av värmeenergi är att undvika att sådana handlingar genomförs i framtiden. Den nya straffbestämmelsen kan inte antas medföra någon större ökning av åklagarmyndigheternas arbete. Inte heller kan den antas medföra någon ökning av antalet brottmål hos de allmänna domstolarna.

8.1 Förslaget till fjärrvärmelag

I lagen samordnas gällande bestämmelser om fjärrvärmeverksamhet i ellagen (1997:857) med de nya bestämmelserna om fjärrvärmeverksamhet. Den nya lagen innebär därför en sammanhållen reglering av fjärrvärmeverksamhet.

Med utredningens lagförslag avses lagförslaget i Fjärrvärmeutredningens betänkande Fjärrvärme och kraftvärme i framtiden (SOU 2005:33).

Inledande bestämmelser**1 §**

Paragrafen motsvarar delvis 2 § i utredningens lagförslag.

Paragrafen har behandlats i avsnitt 5.1.

Definitionen av fjärrvärmeverksamhet i *första stycket* har sin motsvarighet i nuvarande 1 kap. 4 a § första stycket ellagen (1997:857). Ändringen är språklig och innebär ingen ändring i sak. Vad som avses med fjärrvärmeverksamhet behandlas i allmänmotiveringen. Innebörden av termen förklaras närmare i prop. 2004/05:62, s. 262 f.

Bestämmelsen i *andra stycket* har delvis sin motsvarighet i nuvarande 1 kap. 4 a § andra stycket ellagen. Av bestämmelsen i ellagen följer att produktion av värmebäraren ingår i fjärrvärmeverksamheten, om fjärrvärmeföretaget bedriver produktionen. Motsvarande bestämmelse har tagits in i fjärrvärmelagen. I jämförelse med nuvarande ordning finns i andra stycket en ny bestämmelse om att försäljning av den värme som distribueras i rörledningarna också ingår i fjärrvärmeverksamheten. Av lagtexten följer att detta dock endast gäller om den som bedriver distributionen även bedriver försäljningen av värme. Ett fjärrvärmeföretag säljer nästan alltid den värme som distribueras i rörledningarna. Fjärrvärmeföretagen svarar således oftast både för distributionen och försäljningen av värme. Det finns dock exempel på fjärrvärmeföretag som bara står för distribution av värme. I dessa fall är det ett annat företag som säljer värmen till kunderna. Om fjärrvärmeföretag i framtiden i större utsträckning ger andra aktörer tillträde till rörledningarna för leverans av värme kan det bli mer vanligt förekommande att fjärrvärmeföretaget bara svarar för distributionen och att fjärrvärmekunden köper värmen av någon annan. Den som bara säljer värme till kunderna och således inte står för distributionen av värmen, bedriver inte fjärrvärmeverksamhet.

Paragrafen har utformats i huvudsak enligt *Lagrådets* förslag. Regeringen har dock av språkliga skäl valt att definiera *fjärrvärmeverksamhet* som distribution i rörledningar av hetvatten eller annan värmebärare för uppvärmning, om *en obestämmd grupp* inom ett visst geografiskt område får anslutas till verksamheten.

2 §

Paragrafen motsvarar delvis 20 § första stycket i utredningens lagförslag.

Paragrafen saknar motsvarighet i gällande rätt. Den innehåller definitioner av termer som används i lagen. I paragrafen anges vad som avses med *fjärrvärmeföretag* och *fjärrvärmekund*.

Definitionen av en *konsument* motsvarar definitionen av denna term i den konsumenträttsliga lagstiftningen, t.ex. konsumentköplagen (1990:932), konsumenttjänstlagen (1985:716) och lagen (1994:1512) om avtalsvillkor i konsumentförhållanden. Förarbetena till lagen om avtalsvillkor i konsumentförhållanden innehåller en närmare redogörelse för konsumentbegreppet (prop. 1994/95:17 s. 29 f.). Definitionen innebär att en konsument på fjärrvärmeområdet i praktiken är en småhusägare. Definitionen medger alltså inte att hyresvärdar och bostadsrättsföreningar betraktas och behandlas som konsumenter oavsett hur små dessa verksamheter är. Vid en tillämpning av lagen anses inte heller fysiska personer som inte har en avtalsrelation med ett fjärrvärmeföretag som konsumenter, t.ex. en hyresgäst eller en medlem i en bostadsrättsförening. Om en fysisk person även använder fjärrvärme för uppvärmning i en näringsverksamhet är den huvudsakliga användningen avgörande för om personen ska vara att anse som en konsument.

Definitionen av ett *avtal om fjärrvärme* anger att ett sådant avtal avser distribution av en värmebärare för uppvärmning och försäljning av värme. Av 1 § följer att fjärrvärmeverksamhet alltid omfattar distribution av en värmebärare för uppvärmning. Ett avtal om fjärrvärme innebär därför alltid ett åtagande av fjärrvärmeföretaget att distribuera en värmebärare till kunden. Ett avtal om fjärrvärme innebär dessutom oftast att fjärrvärmeföretaget säljer den värme som distribueras i rörledningarna. Ett avtal om fjärrvärme behöver dock inte alltid omfatta försäljning av värme till kunden. Det förekommer att en fjärrvärmekund köper den distribuerade värmen av någon annan än fjärrvärmeföretaget. Ett avtal om fjärrvärme kan även innefatta olika tjänster. Exempel på sådana tjänster är underhåll av den anläggning som fjärrvärmeföretaget ibland installerar hos fjärrvärmekunden.

Definitionen av ett *avtal om fjärrvärme* har formulerats enligt *Lagrådets* förslag med endast någon mindre språklig avvikelse. I fråga om definitionen av ett *fjärrvärmeföretag* har regeringen trots *Lagrådets* förslag valt att placera bestämmelsen om fysiska personer som bedriver fjärrvärmeverksamhet i en egen paragraf. Motivet till detta anges i kommentaren till 3 §.

3 §

Paragrafen saknar motsvarighet i utredningens lagförslag.

I paragrafen anges att vad som föreskrivs i fråga om fjärrvärmeföretag ska gälla även fysiska personer som bedriver fjärrvärmeverksamhet.

Regeringen har av språkliga skäl valt att behålla denna bestämmelse trots *Lagrådets* förslag. Att i en särskild paragraf ange vad som gäller för fysiska personer som bedriver fjärrvärmeverksamhet antyder dessutom att fjärrvärmeverksamhet endast i undantagsfall bedrivs av en fysisk person.

4 §

Paragrafen motsvarar 20 § andra stycket i utredningens lagförslag.

Bestämmelsen avser avtal om fjärrvärme mellan ett fjärrvärmeföretag och en konsument. Den saknar motsvarighet i gällande rätt och behandlas i avsnitt 5.4.2.

Ett fjärrvärmeföretag och en konsument råder över förhållandet dem emellan. I paragrafen föreskrivs dock att denna avtalsfrihet inte är total. Avtalsvillkor som i jämförelse med bestämmelserna i lagen är till nackdel för en konsument är utan verkan mot denne. Vid bedömningen ska en jämförelse göras endast mellan det enskilda avtalsvillkoret och den lagbestämmelse som reglerar frågan. Det är således inte fråga om att göra en helhetsbedömning av ett avtal som i vissa avseenden ger konsumenten en sämre och i andra avseenden en förmånligare ställning än vad som följer av lagen. Innebörden av paragrafen är att de olika förmåner och möjligheter som lagen ger konsumenten inte kan inskränkas genom avtal.

Prisinformation

5 §

Paragrafen motsvarar 19 § i utredningens lagförslag.

Bestämmelsen saknar motsvarighet i gällande rätt och har behandlats i avsnitt 5.3. Den innebär att det införs en informationsskyldighet för fjärrvärmeföretag i fråga om priset för fjärrvärme. Bestämmelsen i *första stycket* innebär ett krav på att uppgifter om ett fjärrvärmeföretags priser för fjärrvärme ska finnas enkelt tillgängliga för kunder och allmänhet. Utöver priset för den fjärrvärme som distribueras till en fjärrvärmekund, behöver kunden vanligtvis även betala en engångssumma vid en anslutning till en fjärrvärmeverksamhet. Av första stycket framgår att skyldigheten att offentliggöra priset för fjärrvärme även innebär en skyldighet att publicera uppgifter om priser för anslutning till fjärrvärmeverksamheten. Som anges i kommentaren till 6 § har priset för en anslutning ofta betydelse för priset för fjärrvärme under avtalets löptid. Fjärrvärmeföretag har ofta s.k. normalprislistor och bestämmelsen innebär bl.a. att dessa listor ska göras enkelt tillgängliga för både fjärrvärmekunder och allmänhet. Ofta gäller olika normalprislistor för olika kategorier av fjärrvärmekunder. Av lagtexten följer att om skilda priser gäller för olika kategorier av fjärrvärmekunder omfattar fjärrvärmeföretagets informationsskyldighet även uppgifter om grunderna för indelningen av fjärrvärmekunder i olika kategorier.

I *andra stycket* föreskrivs att prisinformationen ska vara korrekt och tydlig. Bestämmelsen har sin förebild i 10 § första stycket prisinformationslagen (2004:347) och innebär att de prisuppgifter som avses i första stycket ska vara väl synliga samt lätta att uppfatta och förstå.

Bestämmelserna i första och andra styckena har utformats enligt *Lagrådets* förslag med endast en mindre språklig avvikelse.

Bemyndigandet i *tredje stycket* har utformats enligt *Lagrådets* förslag.

Som angetts i avsnitt 5.3 avser regeringen att i en förordning föreskriva hur fjärrvärmeföretagen kan uppfylla informationsskyldigheten. Regeringen avser att föreskriva att information om priset för fjärrvärme och hur det bestäms alltid ska finnas tillgänglig i skriftlig form och på begäran sändas till den som vill ta del av informationen

Utöver vad som föreskrivs i denna paragraf och i de föreskrifter som meddelas med stöd av den, är ett fjärrvärmeföretag enligt 5 § prisinformationslagen (2004:347) skyldigt att lämna annan prisinformation som följer av bestämmelserna i den lagen. Bestämmelsen i 5 § fjärrvärmelagen täcker i allt väsentligt kraven enligt prisinformationslagen. Utrymmet för en tillämpning av prisinformationslagens bestämmelser är därför begränsat. Av prisinformationslagen följer dock att ett fjärrvärmeföretag är skyldigt att lämna uppgift om priset för fjärrvärme inbegripet mervärdesskatt.

Avtalet om fjärrvärme

Uppgifter i ett avtal om fjärrvärme

6 §

Paragrafen motsvarar 16 § i utredningens lagförslag.

Paragrafen saknar motsvarighet i gällande rätt och har behandlats i avsnitt 5.4.1. Ändamålet med bestämmelsen är att säkerställa att ett avtal ger fjärrvärmekunden information om de viktigaste villkoren i kundens avtal med fjärrvärmeföretaget. Lagtextens krav på vilka uppgifter som ska finnas med i ett avtal avser grundläggande information om innehållet i ett avtal om fjärrvärme. I fråga om den närmare innebörden av paragrafen kommenteras här endast bestämmelsen i första och andra punkten. I övrigt hänvisas till vad som anförs i allmänmotiveringen.

Ett fjärrvärmeföretags åtagande gentemot fjärrvärmekunden omfattar ett åtagande att distribuera en värmebärare i rörledningar för att tillgodose kundens behov av uppvärmning. Som angetts i avsnitt 5.4.1 kan avtal om fjärrvärme, utöver det grundläggande åtagandet att distribuera en värmebärare, skilja sig åt i fråga om den närmare innebörden av fjärrvärmeföretagets åtagande. Bestämmelsen i *första punkten* innebär att ett avtal om fjärrvärme ska ange innehållet i fjärrvärmeföretagets åtagande gentemot kunden. Detta gäller även kringtjänster vid sidan om det huvudsakliga syftet att distribuera och sälja värme. Om fjärrvärmeföretaget t.ex. ansvarar för skötsel och underhåll av fjärrvärmeinstallationer som finns hos kunden ska det anges i avtalet.

I fråga om bestämmelsen i *andra punkten* anges i avsnitt 5.4.1 att det finns olika priskonstruktioner för fjärrvärme. Under ett avtals löptid består priset för fjärrvärme ofta av en energiavgift som motsvarar ett visst pris per MWh för den värme som distribueras till kunden. Energiavgiften kombineras ibland med en flödesavgift som baseras på den mängd vatten som passerar fjärrvärmekundens värmeväxlare. Oftast består priset för fjärrvärme även av en fast s.k. effektagift som är beroende av effekten hos fjärrvärmekundens abonnemang. Det förekommer också att kunder får betala en fast årlig avgift för mätning och debitering av den värme som distribuerats. Härutöver kan en priskonstruktion för fjärrvärme innehålla ytterligare komponenter. Priset för fjärrvärme kan också kopplas till utvecklingen hos ett index. Bestämmelsen i andra punkten innebär att avtalet ska innehålla uppgifter om vad som har betydelse för priset för fjärrvärme. Olika komponenter i en priskonstruktion ska alltså redovisas. Av redovisningen ska framgå vilken

betydelse varje sådan komponent har för priset på fjärrvärme. Det är vanligt förekommande att en fjärrvärmekund betalar en s.k. anslutningsavgift vid anslutningen till fjärrvärmeverksamheten. Ofta kan fjärrvärmekunden välja mellan olika alternativ i fråga om hur stor anslutningsavgiften ska vara. En hög anslutningsavgift medför att kunden betalar ett lägre pris för fjärrvärmen under avtalets löptid. Bestämmelsen i andra punkten innebär att avtalet ska innehålla uppgift om hur priset för fjärrvärme fördelar sig mellan det pris som kunden betalar som en fast engångsavgift för anslutningen och det pris som kunden sedan betalar för fjärrvärmen under avtalets löptid. Ett avtal om fjärrvärme kan innebära att fjärrvärmekunden ska betala en s.k. serviceavgift för att fjärrvärmeföretaget tar hand om underhållet av de installationer som krävs för uppvärmning genom fjärrvärme, t.ex. en fjärrvärmecentral. En sådan avgift är att anse som en del av priset för fjärrvärme och bestämmelsen i andra punkten innebär att avtalet ska innehålla en uppgift om att en sådan avgift ingår i priset.

Bestämmelsen i *sjunde punkten* har utformats enligt *Lagrådets* förslag.

Paragrafen påverkar inte giltigheten av ett avtal om fjärrvärme. Ett avtal om fjärrvärme gäller även om det inte är skriftligt. På samma sätt gäller ett avtalsvillkor även om det inte finns med i ett skriftligt avtal.

Förhandling om avtalsvillkor för fjärrvärme

7–9 §§

7 § motsvarar 18 § i utredningens lagförslag medan 8 och 9 §§ inte har någon motsvarighet i utredningens lagförslag. Bestämmelserna saknar motsvarighet i gällande rätt och behandlas i avsnitt 5.4.3.

I 7 § *första stycket* anges vilka avtalsvillkor som ett fjärrvärmeföretag är skyldigt att förhandla om med en fjärrvärmekund. I *andra stycket* upplyses om att ett fjärrvärmeföretag dessutom kan ha en skyldighet att förhandla enligt vad som följer av 19 §. Andra stycket har utformats enligt *Lagrådets* förslag.

Av 8 § framgår närmare vad som avses med ett fjärrvärmeföretags förhandlingsskyldighet. I *första punkten* anges att ett fjärrvärmeföretag vid en förhandling ska ange skälen för det avtalsvillkor som förhandlingen gäller. Den del av förhandlingsskyldigheten som anges i *andra punkten* motiveras av att fjärrvärmekunder ofta saknar kunskap om de förhållanden som har betydelse för innehållet i ett avtal om fjärrvärme. Till detta kommer att det ofta är fjärrvärmeföretaget som bestämt avtalsvillkoren för fjärrvärme. En förhandling kan överbrygga kunskapsklyftan mellan fjärrvärmeföretaget och fjärrvärmekunden. Syftet med andra punkten är att fjärrvärmekunden ska ha ett tillräckligt underlag för att ta ställning till om avtalsvillkoret är skäligt eller inte. I lagtexten anges därför att fjärrvärmeföretaget ska ge fjärrvärmekunden tillräcklig information för en bedömning av skäligheten av avtalsvillkoret. Information som ett fjärrvärmeföretag kan behöva ge till fjärrvärmekunden enligt denna bestämmelse är t.ex. uppgifter om fjärrvärmeföretagets bränslekostnader och övriga kostnader, intäkter och antalet kunder.

I *tredje punkten* anges att fjärrvärmeföretaget ska försöka komma överens med kunden om avtalsvillkoret. Med detta avses att fjärrvärmeföretaget ska ta del av fjärrvärmekundens argument för sin inställning. Fjärrvärmeföretaget ska svara på fjärrvärmekundens argument med målsättningen att komma överens med fjärrvärmekunden om avtalsvillkoret. Den närmare innebörden av förhandlingsskyldigheten får tillsynsmyndigheten utveckla genom tillsynen över att fjärrvärmeföretagen uppfyller denna skyldighet.

Enligt 9 § *första stycket* ska fjärrvärmeföretaget underrätta fjärrvärmekunden när en förhandling är avslutad. I en sådan underrättelse ska fjärrvärmeföretaget motivera företagets inställning till de avtalsvillkor som förhandlingen avsett. Bestämmelsen i första stycket har utformats enligt *Lagrådets* förslag. I 9 § *andra stycket* anges hur fjärrvärmeföretaget ska underrätta fjärrvärmekunden om att förhandlingen är avslutad. Bestämmelsen i andra stycket har tillkommit till följd av *Lagrådets* synpunkter.

Medling

10–13 §§

10 § motsvarar 32 § första stycket i utredningens lagförslag. Däremot har 11–13 §§ inte någon motsvarighet i utredningens lagförslag.

Bestämmelserna saknar motsvarighet i gällande rätt och behandlas i avsnitt 5.4.4.

Om ett fjärrvärmeföretag och en fjärrvärmekund inte kan komma överens om avtalsvillkor för fjärrvärme genom att förhandla på egen hand följer av 10 § att någon av dem kan ansöka om medling. Det räcker således att en av parterna ansöker om medling.

Om en medling mellan ett fjärrvärmeföretag och en fjärrvärmekund gäller en ändring av avtalsvillkoren till nackdel för fjärrvärmekunden, följer av 21 § att det ändrade avtalsvillkoret får börja tillämpas tidigast tre veckor från ett beslut enligt 15 § att avsluta medlingen eller, om ansökan om medling lämnats utan bifall, tre veckor från det beslutet. För att motverka att möjligheten till medling utnyttjas för att förhålla tillämpningen av en ändring av avtalsvillkoren föreskrivs i 11 § att en ansökan om medling ska ges in inom tre veckor från den dag fjärrvärmeföretaget enligt 9 § underrättade fjärrvärmekunden om att förhandlingen om avtalsvillkoret avslutats. Enligt vad som anförs i avsnitt 5.11.1 ska en ansökan om medling ges in till fjärrvärmenämnden vid Statens energimyndighet. Bestämmelsen i 11 § andra meningen har utformats enligt *Lagrådets* förslag.

Av 12 § framgår att den som ansöker om medling måste betala en ansökningsavgift. Enligt 14 § får en ansökan om medling avvisas om inte sökanden betalat ansökningsavgiften. I 13 § *första stycket* anges att den myndighet som medlar enligt fjärrvärmelagen även fattar beslut om medling. I 13 § *andra stycket* anges ett villkor för att en ansökan om medling ska bifallas. En ansökan ska endast bifallas om den myndighet som medlar enligt fjärrvärmelagen bedömer att en medling kan leda till en överenskommelse mellan fjärrvärmeföretaget och fjärrvärmekunden. I annat fall ska en ansökan om medling lämnas utan bifall.

14 §

Paragrafen har inte någon motsvarighet i utredningens lagförslag.

Bestämmelsen saknar motsvarighet i gällande rätt och anger på vilka grunder en ansökan om medling ska avvisas. Av *första punkten* följer att en ansökan om medling ska avvisas om sökanden inte betalat ansökningsavgift enligt 12 §. Enligt *andra punkten* ska en ansökan avvisas om den inte innehåller en tillräcklig redogörelse för de omständigheter som har betydelse för medlingsuppgiften. Innan en ansökan avvisas på denna grund måste dock sökanden först ha fått ett föreläggande att komplettera ansökan på visst sätt som myndigheten anger. I *tredje punkten* föreskrivs att en ansökan ska avvisas om den getts in senare än den frist som anges i 11 §.

Paragrafen har utformats enligt *Lagrådets* förslag.

Av 54 § tredje stycket följer att ett beslut om att avvisa en ansökan om medling inte får överklagas.

15 §

Paragrafen har inte någon motsvarighet i utredningens lagförslag.

Bestämmelserna saknar motsvarighet i gällande rätt och har behandlats i avsnitt 5.4.4.

Paragrafen har tillkommit mot bakgrund av *Lagrådets* synpunkter och i syfte att klargöra hur och när en medling ska avslutas av den myndighet som medlar enligt fjärrvärmelagen.

16 §

Paragrafen har ingen motsvarighet i utredningens förslag.

Paragrafen saknar motsvarighet i gällande rätt och har behandlats i avsnitt 5.4.4. Paragrafen har tillkommit mot bakgrund av *Lagrådets* yttrande.

Ensidig ändring av avtalsvillkor till fjärrvärmekundens nackdel*Avtalet***17 §**

Paragrafen har inte någon motsvarighet i utredningens lagförslag.

Bestämmelsen saknar motsvarighet i gällande rätt och har behandlats i avsnitt 5.5.1. Paragrafen inleder avsnittet om ensidig ändring av avtalsvillkor till fjärrvärmekundens nackdel. Av paragrafen följer att bestämmelserna i 18–26 §§ gäller i det fall ett avtal om fjärrvärme ger fjärrvärmeföretaget rätt att göra en ensidig ändring av avtalsvillkoren till fjärrvärmekundens nackdel. Enligt 6 § 6 ska ett avtal om fjärrvärme innehålla uppgifter om avtalet tillåter fjärrvärmeföretaget att göra en ensidig ändring av ett avtalsvillkor och om förutsättningarna för att fjärrvärmeföretaget ska få göra en sådan ändring.

Paragrafen har utformats enligt *Lagrådets* förslag med endast en mindre språklig avvikelser.

18 §

Paragrafen motsvarar delvis 17 § i utredningens lagförslag.

Paragrafen saknar motsvarighet i gällande rätt och har behandlats i avsnitt 5.5.1. I *första stycket* föreskrivs att om ett fjärrvärmeföretag gör en ändring av avtalsvillkoren ska kunden underrättas om ändringen skriftligen senast två månader före den dag de ändrade avtalsvillkoren ska börja gälla. Av 17 § följer att en förutsättning för att ett fjärrvärmeföretag ska kunna göra en ensidig ändring av avtalsvillkoren är att avtalet om fjärrvärme ger fjärrvärmeföretaget en sådan rätt.

Av *andra stycket* följer att underrättelsen om ändringen av avtalsvillkoren ska ange skälen till ändringen. I en underrättelse om en ensidig ändring av avtalsvillkoren ska även en upplysning lämnas om fjärrvärmekundens rätt att begära förhandling enligt 19 §, att ansöka om medling enligt 10 § och att säga upp avtalet enligt vad som anges i 22–24 §§.

Av bestämmelsen i *tredje stycket* följer att en ensidig ändring av avtalsvillkoren som är till nackdel för en fjärrvärmekund endast får tillämpas om fjärrvärmeföretaget underrättat fjärrvärmekunden enligt vad som föreskrivs i första och andra styckena.

Paragrafen har utformats enligt *Lagrådets* förslag. En språklig avvikelse har dock gjorts i fråga om bestämmelsen i tredje stycket. Med anledning av Lagrådets synpunkter har dessutom tillkommit en bestämmelse i andra stycket om att det i en underrättelse ska lämnas upplysning om fjärrvärmekundens rätt att begära förhandling och att säga upp avtalet.

*Förhandling om de ändrade villkoren***19–20 §§**

19 § motsvarar delvis 18 § i utredningens lagförslag medan 20 § inte har någon motsvarighet i utredningens lagförslag.

Paragraferna har ingen motsvarighet i gällande rätt och har behandlats i avsnitt 5.5.1.

I 19 § anges att ett fjärrvärmeföretag är skyldigt att förhandla med en fjärrvärmekund om en ensidig ändring av avtalsvillkoren till fjärrvärmekundens nackdel, om kunden begär förhandling inom den frist som anges i bestämmelsen. Om en ändring av ett avtalsvillkor är till nackdel för en fjärrvärmekund får avgöras efter en bedömning av ändringens betydelse för den enskilde fjärrvärmekunden. Om ett fjärrvärmeföretag t.ex. gör en ändring av den priskonstruktion som gäller enligt avtalet om fjärrvärme, d.v.s. sättet att bestämma priset för fjärrvärme, kan företaget behöva göra en analys av vilken betydelse ändringen har för det pris som en enskild fjärrvärmekund ska betala för fjärrvärmen.

Paragrafen har utformats enligt *Lagrådets* förslag. En språklig avvikelse har dock gjorts genom ett förtydligande av att skyldigheten att förhandla avser en ensidig ändring av avtalsvillkoren till fjärrvärmekundens nackdel.

Bestämmelsen i 20 § *första stycket* anger när en ensidig ändring av avtalsvillkoren tidigast får börja tillämpas om en fjärrvärmekund begärt

förhandling om ändringen men förhandlingen inte lett till någon överenskommelse. *Andra stycket* upplyser om att i fall som avses i 21 eller 23 §, får en ensidig ändring börja tillämpas först vid en senare tidpunkt än den som följer av första stycket. Paragrafen har utformats enligt *Lagrådets* förslag med en mindre språklig avvikelse. En avvikelse har vidare gjorts genom att bestämmelsen i andra stycket har förtydligats genom att det i lagtexten närmare anges vilka fall som avses i 23 §.

Medling

21 §

Paragrafen motsvarar delvis 32 § tredje stycket i utredningens lagförslag.

Paragrafen saknar motsvarighet i gällande rätt. I *första stycket* anges när en ensidig ändring av avtalsvillkoren tidigast får börja tillämpas i de fall en ansökan om medling har gjorts men medlingen inte leder till någon överenskommelse mellan parterna. Paragrafen omfattar inte fall när en ansökan om medling har avvisats. Detta innebär att ändringen i ett sådant fall får börja tillämpas vid den tidpunkt som följer av bestämmelsen i 20 §.

Första stycket har utformats enligt *Lagrådets* förslag med några avvikelser. Ett förtydligande har gjorts av att ansökan om medling ska avse en ensidig ändring av avtalsvillkoren till fjärrvärmekundens nackdel.

Andra stycket har utformats i huvudsak enligt *Lagrådets* förslag med en språklig avvikelse. Bestämmelsen har vidare förtydligats genom att det i lagtexten närmare anges i vilka fall som bestämmelsen i första stycket inte gäller.

Uppsägning av avtalet om fjärrvärme

22 §

Paragrafen motsvarar delvis 17 § i utredningens lagförslag.

Paragrafen saknar motsvarighet i gällande rätt och har behandlats i avsnitt 5.5.2.

Av *första stycket* följer att en fjärrvärmekund har rätt att säga upp avtalet om fjärrvärme om kunden underrättats enligt vad som föreskrivs i 18 § om att fjärrvärmeföretaget gör en ändring av avtalsvillkoren. Bestämmelsen i *andra stycket* anger inom vilken tid en fjärrvärmekund måste säga upp avtalet. En uppsägning måste göras senast två månader från den dag kunden underrättades om ändringen. Fristen för att säga upp avtalet kan dock förlängas enligt vad som följer av 23 eller 24 §.

Bestämmelserna i första och andra styckena har utformats enligt *Lagrådets* förslag. En indelning har dock gjorts av bestämmelserna i två stycken. Vidare har en språklig avvikelse gjorts genom en ändring av ordföljden i bestämmelsen i första stycket.

Rätten att säga upp avtalet vid en ensidig ändring av avtalsvillkoren gäller även om avtalet om fjärrvärme har träffats för viss tid. Som angetts i allmänmotiveringen finns det inga formkrav för en uppsägning av ett avtal om fjärrvärme. Det finns alltså inget krav på att fjärrvärmekunden ska säga upp avtalet skriftligt. En skriftlig uppsägning av avtalet har dock

ett värde ur bevissynpunkt. I *tredje stycket* finns en bestämmelse som reglerar uppsägning som görs av en konsument. En konsument anses ha sagt upp avtalet när konsumenten lämnar in ett meddelande om uppsägningen för befordran med post eller avsänder det på annat ändamålsenligt sätt. I fråga om vad som avses med att ett meddelande ska ha avsänts på *annat ändamålsenligt sätt* hänvisas till kommentaren till 36 §.

Bestämmelsen i tredje stycket har tillkommit till följd av *Lagrådets* synpunkter.

23 och 24 §§

Paragraferna saknar motsvarighet i utredningens lagförslag. De har behandlats i avsnitt 5.5.2.

Av bestämmelsen i 23 § följer att en fjärrvärmekund alltid kan säga upp ett avtal om fjärrvärme senast tre veckor från den dag fjärrvärmeföretaget enligt 9 § underrättade kunden om att en förhandling om ändringen avslutats. Paragrafen har utformats enligt *Lagrådets* förslag med endast en mindre språklig avvikelse.

Bestämmelserna i 24 § avser fall när en fjärrvärmekund ansökt om medling enligt 10 § i fråga om en ensidig ändring av avtalsvillkoren men någon överenskommelse inte träffas. I ett sådant fall har en fjärrvärmekund alltid möjlighet att säga upp avtalet senast tre veckor från den dag myndigheten meddelade beslutet att avsluta medlingen. I det fall en ansökan om medling lämnats utan bifall gäller i stället att en uppsägning ska göras senast tre veckor från dagen för det beslutet.

Bestämmelserna i 24 § omfattar inte det fall att en ansökan om medling avvisats. I ett sådant fall har kunden rätt att säga upp avtalet enligt vad som föreskrivs i 22 eller 23 §.

Bestämmelserna har utformats enligt *Lagrådets* förslag med några avvikelser. Ett förtydligande har gjorts av att ansökan om medling ska avse en ensidig ändring av avtalsvillkoren till fjärrvärmekundens nackdel.

25 §

Paragrafen saknar motsvarighet i utredningens lagförslag.

Paragrafen saknar motsvarighet i gällande rätt. Bestämmelsen i *första stycket* har behandlats i avsnitt 5.5.2. Vad som föreskrivs i *andra stycket* har behandlats i avsnitt 5.5.3.

Paragrafen har utformats enligt *Lagrådets* förslag.

26 §

Paragrafen motsvarar delvis 17 § i utredningens lagförslag.

Paragrafen saknar motsvarighet i gällande rätt. Bestämmelsen innebär att ett fjärrvärmeföretag inte får orsaka en kund kostnader med anledning av att kunden säger upp avtalet enligt 22, 23 eller 24 §. Ett fjärrvärmeföretag ska t.ex. inte kunna kräva kunden på ersättning för administrativa kostnader. Inte heller ska ett fjärrvärmeföretag kunna ta ut någon uppsägningsavgift eller liknande straffavgift för att fjärrvärmekunden säger upp ett tidsbegränsat avtal att upphöra i förtid.

Paragrafen har utformats enligt *Lagrådets* förslag med en mindre språklig avvikelse.

Dispositionen av bestämmelserna i detta avsnitt har utformats med anledning av *Lagrådets* synpunkter.

Avbrytande av distributionen vid avtalsbrott

27 §

Paragrafen motsvarar 21 § i utredningens lagförslag.

Paragrafen saknar motsvarighet i gällande rätt och behandlas i avsnitt 5.6.1. I paragrafen anges förutsättningarna för att ett fjärrvärmeföretag ska få avbryta distributionen av fjärrvärme vid en konsuments avtalsbrott. I 28 § anges ytterligare förutsättningar som ska vara uppfyllda för att distributionen av fjärrvärme ska få stängas av vid bristande betalning. Paragrafen har utformats med 11 kap. 3 § ellagen (1997:857) och 8 kap. 3 § (2005:403) naturgaslagen som förebild.

Enligt *första stycket första meningen* är en första förutsättning för att fjärrvärme ska få stängas av att konsumenten inte uppfyllt sina skyldigheter enligt avtalet om fjärrvärme. En konsument kan bryta mot avtalet på olika sätt. Konsumenten kan t.ex. ha gjort skadegörelse på utrustning som tillhör fjärrvärmeföretaget. För att en konsuments försummelse av skyldigheterna enligt avtalet ska medföra att fjärrvärmen stängs av krävs att försummelsen är ett väsentligt avtalsbrott. Vid bedömningen av om en konsuments bristande betalning är ett väsentligt avtalsbrott är skuldens storlek och antalet betalningsförsummelser av betydelse. Något enstaka dröjsmål med betalning av mindre belopp bör inte anses vara ett väsentligt avtalsbrott. Bedömningen av vad som är att betrakta som ett väsentligt avtalsbrott ska göras utifrån avtalsbrottets betydelse för fjärrvärmeföretaget i enlighet med allmänna kontraktsrättsliga principer. För att fjärrvärmen ska få stängas av räcker det emellertid inte endast med att en konsument försummat sina skyldigheter enligt avtalet och försummelsen är ett väsentligt avtalsbrott.

I *första stycket andra meningen* anges en ytterligare förutsättning som måste vara uppfylld för att fjärrvärme till en konsument ska få stängas av. Konsumenten ska skriftligen uppmanas att inom en angiven och skälig tid uppfylla sina skyldigheter enligt avtalet. I uppmaningen om rättelse ska således anges en tidsfrist inom vilken rättelse ska ske. Vad som ska anses vara skälig tid för rättelse får bedömas i det enskilda fallet.

Enligt *andra stycket* ska konsumenten erinras om att distributionen av fjärrvärme kan avbrytas om uppmaningen inte följs. Konsumenten ska alltså uppfylla sin skyldighet enligt avtalet inom den tid som anges i uppmaningen. Om rättelse inte sker inom den föreskrivna tidsfristen får distributionen avbrytas. Som framgår av lagtexten gäller detta dock bara om försummelsen gäller något annat än att konsumenten inte betalat enligt avtalet.

Bestämmelsen i *tredje stycket* kan emellertid innebära att fjärrvärmen inte får stängas av fastän förutsättningarna enligt första och andra stycket är uppfyllda. Av *tredje stycket första meningen* följer att distributionen inte får avbrytas om omständigheterna ger anledning att befara att en avstängning kan medföra en inte obetydlig personskada eller omfattande sakskada. Bestämmelsen tar sikte på vissa akuta situationer som kan

uppkomma som en följd av en avstängning. En avstängning kan medföra personskada om det t.ex. vid tidpunkten för avstängningen är mycket kallt utomhus, om det är fråga om ett bostadshus som är ensligt beläget och fjärrvärmekunden är en äldre person. Bestämmelsen kan även innebära hinder för avstängning om fjärrvärmeföretaget får reda på att konsumenten eller någon i samma hushåll lider av en allvarlig sjukdom och hälsotillståndet snabbt kan försämrast vid en avstängning av värmen. I fråga om omfattande sakskada avses värdemässigt stora skador, t.ex. på en byggnad. Fjärrvärmen bör därför inte stängas av om det finns risk för att vattenledningssystemet i en byggnad fryser sönder vid en avstängning.

Bestämmelsen i *tredje stycket andra meningen* avser fall när konsumentens handlande varit otillbörligt. Då gäller att fjärrvärme får stängas av även om det innebär risk för en inte obetydlig personskada eller omfattande sakskada. När en konsumentens handlande är att anse som otillbörligt får överlämnas till tillämpningen. En konsument som uppsåtligt eller genom grov försummelse förstört fjärrvärmeföretagets utrustning bör dock anses handlat otillbörligt. I ett sådant fall får fjärrvärmeföretaget stänga av fjärrvärmen även om det medför risk för en inte obetydlig personskada eller omfattande sakskada. I fråga om bristande betalning kan en konsument anses ha handlat otillbörligt om konsumenten inte betalat enligt avtalet trots att denne känt till att en avstängning av fjärrvärmen kan medföra omfattande sakskada. Som *Lagrådet* påpekat bör dock en bristande betalning inte vara att anse som otillbörlig om konsumenten saknat ekonomisk förmåga att betala och konsumenten upplyst fjärrvärmeföretaget om sin situation och risken för skada vid en avstängning av fjärrvärmen.

Om ett fjärrvärmeföretag stänger av fjärrvärmen trots att de villkor som anges i paragrafen inte är uppfyllda har konsumenten rätt till ersättning för skada enligt 32 §.

Paragrafen har utformats mot bakgrund av *Lagrådets* synpunkter.

28 §

Paragrafen motsvarar 22 § i utredningens lagförslag.

Paragrafen saknar motsvarighet i gällande rätt och behandlas i avsnitt 5.6.1. I paragrafen anges vilka förutsättningar, utöver de som anges i 27 § första och tredje styckena, som gäller för att ett fjärrvärmeföretag ska ha rätt att avbryta distributionen av fjärrvärme till en konsument som inte betalat enligt avtalet om fjärrvärme. Paragrafen har utformats med 11 kap. 3 och 4 §§ ellagen (1997:857) och 8 kap. 3 och 4 §§ naturgaslagen (2005:403) som förebild.

Av *första punkten* följer att fjärrvärmen inte får stängas av om konsumenten har gjort en rättsligt hållbar invändning mot fjärrvärmeföretagets anspråk på betalning. Bristande betalning kan således bara medföra avstängning av fjärrvärmen om fjärrvärmeföretagets fordran är ostridig. För att en fordran ska anses vara tvistig krävs att konsumenten muntligen eller skriftligen har framställt en rättsligt relevant invändning mot fjärrvärmeföretagets anspråk på betalning. Om fordringen endast delvis är tvistig kan den del av fordran som inte är tvistig ligga till grund för en avstängning. Detta förutsätter dock att en försummelse att betala

den del av fordran som är ostridig är att anse som ett väsentligt avtalsbrott. Prop. 2007/08:60

I *andra punkten* anges att fjärrvärmen bara får stängas av om konsumenten inte följt den skriftliga uppmaningen att inom en angiven och skälig tid betala fjärrvärmeföretagets fordran. Bestämmelsen avser den skriftliga uppmaning som en konsument ska få enligt 27 § första stycket. En skälig frist för betalning bör normalt inte understiga två veckor. Andra punkten innehåller även en bestämmelse som syftar till ett särskilt skydd mot avstängning av fjärrvärme till följd av bristande betalning från en konsuments sida. Enligt bestämmelsen ska konsumenten efter utgången av den frist som anges i den skriftliga uppmaningen dessutom delges en skriftlig påminnelse att betala inom tre veckor från delgivningen. Konsumenten ska delges enligt delgivningslagen (1970:428). Enligt *tredje punkten* ska påminnelsen om betalning innehålla en upplysning om att distributionen av fjärrvärme kan avbrytas om fordran inte betalas. I *fjärde punkten* föreskrivs att ett meddelande om innehållet i påminnelsen ska ha sänts till socialnämnden i den kommun där konsumenten får fjärrvärmen distribuerad.

I *andra stycket* anges att distributionen inte får avbrytas om fordran har betalats eller om socialnämnden inom den föreskrivna tiden meddelat att nämnden betalar fordran.

Om ett fjärrvärmeföretag vid bristande betalning stänger av fjärrvärmen till en konsument utan att de villkor som anges i 27 eller 28 § är uppfyllda har konsumenten rätt till ersättning för skada enligt 32 §.

Paragrafen har utformats med hänsyn till *Lagrådets* synpunkter.

29 §

Paragrafen motsvarar 24 § i utredningens lagförslag.

Paragrafen har ingen motsvarighet i gällande rätt. Den har tillkommit med anledning av *Lagrådets* synpunkter.

30 §

Paragrafen motsvarar 23 § i utredningens lagförslag.

Bestämmelsen saknar motsvarighet i gällande rätt. Den har sin förebild i 11 kap. 5 § ellagen (1997:857). Av bestämmelsen framgår att ett fjärrvärmeföretag har rätt till skälig ersättning för kostnader som företaget haft till följd av de åtgärder som anges i 27 och 28 §§. En konsument är således skyldig att ersätta fjärrvärmeföretaget för sådana kostnader. Kostnader som avses är bl.a. kostnader för skriftliga uppmaningar och påminnelser, delgivning av påminnelser, meddelanden till socialnämnden samt själva avstängningsåtgärden. Som anges i bestämmelsen har fjärrvärmeföretaget inte rätt till ersättning i större utsträckning än vad som med hänsyn till omständigheterna kan anses skäligt.

Paragrafen har med en mindre språklig avvikelse utformats enligt *Lagrådets* förslag.

Avbrytande av distributionen av säkerhetsskäl m.m.

31 §

Paragrafen motsvarar 25 § i utredningens lagförslag.

Paragrafen saknar motsvarighet i gällande rätt och behandlas i avsnitt 5.6.2.

I paragrafen anges när ett fjärrvärmeföretag får avbryta distributionen av annat skäl än konsumentens avtalsbrott. Enligt *första stycket första punkten* får distributionen avbrytas för att genomföra en åtgärd som syftar till att undvika personskada eller omfattande sakskada. Av *första stycket andra punkten* följer att ett fjärrvärmeföretag har rätt att göra ett avbrott i distributionen för en åtgärd i syfte att bygga ut fjärrvärmeverksamheten. Enligt *första stycket tredje punkten* får ett fjärrvärmeföretag avbryta distributionen av fjärrvärme för att genomföra en åtgärd som syftar till en god distributionssäkerhet. Bestämmelsen avser åtgärder för att uppnå eller upprätthålla en god distributionssäkerhet. Exempel på avbrott som faller under bestämmelsen är avbrott som beror på underhåll av ledningar och andra anläggningar som används i fjärrvärmeverksamheten.

I *andra stycket* anges att ett avbrott enligt första stycket inte får pågå längre än vad som är nödvändigt för att genomföra åtgärden. Enligt *tredje stycket* ska en konsument underrättas om ett kommande avbrott i god tid, om fjärrvärmeföretaget kan förutse att avbrottet inte blir kortvarigt. Helt korta avbrott omfattas alltså inte av ett fjärrvärmeföretags skyldighet att underrätta konsumenten. Vad som är att anse som ett kortvarigt avbrott får avgöras utifrån omständigheterna i det enskilda fallet. Ett fjärrvärmeföretag bör inte vara skyldigt att underrätta en konsument om ett avbrott som är så kort att det inte medför några konsekvenser för konsumenten. Ett avbrott som är längre än två timmar bör dock inte vara att bedöma som kortvarigt.

Bestämmelserna i första och andra styckena har utformats mot bakgrund av *Lagrådets* synpunkter.

Den underrättelse som ska lämnas i anledning av en driftstörning ska göras genom ett skriftligt eller muntligt meddelande direkt till konsumenten. Är det lämpligt kan en konsument underrättas genom anslag på dörrar eller liknande. Det är inte tillräckligt att ledningsinnehavaren enbart sätter upp anslag på allmän plats eller annonserar om avbrottet i media. Bestämmelsen i tredje stycket har tillkommit som en följd av *Lagrådets* synpunkter.

Ersättningsansvar för fjärrvärmeföretag

32 §

Paragrafen motsvarar 26 § i utredningens lagförslag.

Paragrafen har ingen motsvarighet i gällande rätt och behandlas i avsnitt 5.6.1.

Enligt paragrafen har en konsument rätt till ersättning av fjärrvärmeföretaget om fjärrvärmens stängs av på grund av konsumentens försummelse utan att förutsättningarna enligt 27 eller 28 § för ett avbrott i distributionen av fjärrvärme är uppfyllda. Vid ett avbrott i distributionen har således konsumenten rätt till ersättning om t.ex. konsumentens försummelse av skyldigheterna enligt avtalet inte är väsentlig eller om

konsumenten inte getts en möjlighet att inom en skälig tid uppfylla skyldigheterna enligt avtalet. Prop. 2007/08:60

Paragrafen har utformats med beaktande av *Lagrådets* synpunkter.

33 §

Paragrafen motsvarar 27 och 28 §§ i utredningens lagförslag.

Paragrafen saknar motsvarighet i gällande rätt och behandlas i avsnitt 5.6.2.

I *första stycket* anges en konsuments rätt till skadestånd vid driftstörningar i distributionen av fjärrvärme.

Enligt *andra stycket första punkten* är ett fjärrvärmeföretag även ersättningsansvarigt för skada som en konsument orsakas av att ett avbrott som avses i 31 § första stycket pågår längre än vad som är nödvändigt för åtgärden. Bestämmelsen innebär att fjärrvärmeföretaget blir ersättningsansvarigt för den skada som kunden orsakas av den tidsåtgång som överskrider vad som får anses ha varit nödvändigt för åtgärden.

Av *andra stycket andra punkten* följer att en konsument har rätt till ersättning för en skada som konsumenten orsakas av att inte i god tid eller på lämpligt sätt ha underrättats om ett avbrott som avses i 31 § första stycket. Fjärrvärmeföretagets ersättningsansvar avser bara den skada som konsumenten orsakas av att inte på lämpligt sätt ha fått någon underrättelse om avbrottet, eller av att för sent ha fått en sådan underrättelse. I kommentaren till 31 § tredje stycket behandlas närmare på vilket sätt en konsument ska underrättas om ett kommande avbrott.

I *tredje stycket* anges att ett fjärrvärmeföretags ersättningsansvar är ett s.k. kontrollansvar. Detta innebär att huvudregeln är att konsumenten har rätt till ersättning för den skada hon eller han orsakas av ett avbrott i distributionen av fjärrvärme. För att fjärrvärmeföretaget ska slippa skadeståndsskyldighet ska fyra förutsättningar vara uppfyllda. Det är fjärrvärmeföretaget som ska visa att förutsättningarna är uppfyllda.

För det första måste avbrottet bero på omständigheter som är hinder för distributionen av fjärrvärme. Det är inte tillräckligt att distributionen försvåras eller blir mer kostsam än vad man kunnat räkna med. Det är dock inte nödvändigt att distributionen är absolut omöjlig. Det kan föreligga sådana extraordinärt betungande omständigheter att det enligt en objektiv bedömning rent faktiskt måste anses föreligga ett hinder för distributionen av fjärrvärme.

Som en andra förutsättning för att undgå skadeståndsskyldighet krävs att avbrottet beror på ett hinder som ligger utanför fjärrvärmeföretagets kontroll. Fjärrvärmeföretaget är skadeståndsskyldigt om orsaken till hindret kan hänföras till företagets kontrollsfär. Det är tillräckligt att hindret beror på omständigheter som i princip är inom fjärrvärmeföretagets kontroll. En bedömning måste göras av om fjärrvärmeföretag i allmänhet kan påverka uppkomsten av ett liknande hinder. Sättet att driva den enskilda fjärrvärmeverksamheten kan vara av betydelse vid en bedömning av om ett hinder ska anses ligga utom fjärrvärmeföretagets kontroll. Även rena olyckshändelser, t.ex. en brand, kan omfattas av kontrollansvaret om orsakerna till branden ligger inom fjärrvärmeföretagets kontroll.

Den tredje förutsättningen för befrielse från skadeståndsskyldigheten är att hindret är sådant att fjärrvärmeföretaget inte skäligen kunde förväntas

ha räknat med det. Det finns risker som är ofta förekommande och typiska för verksamheten. Sådana risker bör ett fjärrvärmeföretag räkna med. Andra händelser är däremot ovanliga och avlägsna och ska inte behöva tas med i beräkningen av fjärrvärmeföretagen.

Det fjärde villkoret för att en skada ska falla utom fjärrvärmeföretagets kontrollansvar är att företaget inte skäligen kunde ha undvikit eller övervunnit hindrets följder. Denna bedömning ska avse hindrets följder och inte hindret som sådant. En bedömning ska göras av om det varit ekonomiskt rimligt att vidta åtgärder för att förhindra följderna av en avstängning. En sådan bedömning kan gälla om det funnits alternativa möjligheter att förse kunden med värme. I regel krävs att fjärrvärmeföretag utnyttjar de möjligheter som finns för att uppfylla åtagandet gentemot kunden. I annat fall omfattas skadan av fjärrvärmeföretagets ersättningsansvar.

I *fjärde stycket* behandlas fjärrvärmeföretagets ansvar för en avstängning som beror på tredje man. Bestämmelsen är tillämplig om fjärrvärmeföretaget anlitat någon för att utföra underhåll, reparation eller andra liknande arbeten. Beror avbrottet på tredje man, undgår fjärrvärmeföretaget skadeståndsskyldighet endast om fjärrvärmeföretaget kan visa att både företaget och den anlitate skulle vara fria från skadeståndsskyldighet enligt vad som anges i tredje stycket. Ett fjärrvärmeföretag kan således inte slippa undan skadeståndsansvar genom att anlita någon annan för att utföra underhåll eller något annat arbete för driften av fjärrvärmeverksamheten.

Paragrafen har utformats med hänsyn till *Lagrådets* synpunkter.

34 och 35 §§

Paragraferna motsvarar 29 § i utredningens lagförslag.

Paragraferna är nya och behandlas i avsnitt 5.6.3.

I 34 § anges vilka skador som omfattas av ett skadeståndsansvar enligt 32 och 33 §§ fjärrvärmelagen. Paragrafen har sin förebild i 11 kap. 11 § ellagen (1997:857) och 8 kap. 11 § naturgaslagen (2005:403). Sistnämnda två paragrafer har utformats med motsvarande bestämmelse i 32 § konsumentköplagen (1990:932) som förebild.

Vid sidan av 34 § avgör allmänna skadeståndsrättsliga principer omfattningen av ett fjärrvärmeföretags ersättningsansvar. Enligt den s.k. adekvansregeln omfattar ersättningsskyldigheten inte förluster som saknar adekvat orsakssammanhang med ett avbrott i distributionen av fjärrvärme. Det innebär att mycket avlägsna, onormala och opåräknliga följder av ett avbrott faller utanför skadeståndsskyldigheten. Det är inte möjligt att ange några generella riktlinjer för hur gränsen mellan adekvata och icke adekvata förluster ska dras. Det får i stället överlämnas åt tillämpningen att avgöra denna fråga med hänsyn till omständigheterna i varje särskilt fall. En annan skadeståndsrättslig princip som har betydelse för omfattningen av ett skadeståndsansvar är principen om att en skadelidande är skyldig att försöka begränsa sin skada.

Omfattningen av ett fjärrvärmeföretags ersättningsansvar utgår från principen om full ersättning. I enlighet med allmänna principer om ersättning i kontraktsförhållanden har den skadelidande parten dock bara rätt till ersättning för sin faktiska nettoförlust. Detta betyder att om en konsument med anledning av ett avbrott i distributionen har sluppit

kostnader som denne annars skulle ha haft, ska det beaktas vid beräkningen av skadeståndet genom att ersättningen minskas med motsvarande belopp. I 34 § anges några av de förlustposter som kan omfattas av ett skadestånd. I fråga om inkomstförlust avses både inkomst av anställning eller av annat förvärvsarbete. Av 34 § följer att ett skadeståndsansvar även omfattar annan förlust än de poster som särskilt nämns i lagtexten. Med annan förlust avses bl.a. personskada eller sakskada. En konsument har också rätt till ersättning för följdförluster. En sådan skada kan vara en kostnad som konsumenten haft och som blir onyttig på grund av en avstängning eller ett avbrott. Konsumenten kan t.ex. inte utnyttja en planerad och betald resa utan måste i stället stanna hemma för att minska skadorna till följd av en avstängning eller ett avbrott.

Enligt 4 § är 34 § tvingande till en konsuments förmån. Den tvingande rätt till ersättning för utgifter, inkomstförlust och annan förlust som konsumenten har innebär att det inte är möjligt att i ett avtal om fjärrvärme ange att konsumenten ska stå för vissa förluster. Inte heller är det möjligt att i ett avtal med en konsument maximera konsumentens rätt till ersättning till ett visst belopp. Däremot är det tillåtet att ett fjärrvärmeföretag och en konsument i ett avtal om fjärrvärme överenskommer om ett visst schablonbelopp som konsumenten har rätt att få i ersättning, om konsumenten inte visar att förlusten är större.

Bestämmelsen i 34 § har utformats mot bakgrund av *Lagrådets* synpunkter.

Av 35 § följer att det är möjligt att jämka det ersättningsansvar som ett fjärrvärmeföretag har enligt 32 och 33 §§. Paragrafen har sin förebild i 11 kap. 11 § andra stycket ellagen och 8 kap. 11 § andra stycket naturgaslagen. Sistnämnda två paragrafer har utformats efter motsvarande reglering i konsumentköplagen och konsumenttjänstlagen (1985:716).

Enligt *första stycket* är jämkning av ett fjärrvärmeföretags skadeståndsskyldighet endast aktuellt om skyldigheten att betala skadestånd är oskäligt betungande med hänsyn till företagets ekonomiska förhållanden. I praktiken betyder detta att den ersättningsgilla skadan i allmänhet måste uppgå till ett betydande belopp. För att ett skadestånd ska betraktas som oskäligt betungande bör det vidare krävas att skadeståndet är avsevärt större än vad som kan anses motsvara en normal skaderisk i fjärrvärmeverksamheten.

Ett skadestånd kan inte anses oskäligt betungande om skadeståndet täcks av en försäkring på den skadeståndsskyldiges sida. Jämkning bör i princip inte heller komma ifråga när fjärrvärmeföretaget har underlåtit att teckna försäkring som hade kunnat täcka skadeståndet och som företaget borde ha tecknat.

För att jämkning ska kunna ske enligt bestämmelsen är det inte tillräckligt att skadeståndet i och för sig är betydande, beloppsmässigt faller utanför ramen för det normala med hänsyn till verksamhetens art och inte täcks av en försäkring. Skadeståndet ska trots det inte jämkas, om det likväl kan bäras av fjärrvärmeföretaget utan uppoffringar som kan betecknas som oskäliga med hänsyn till företagets ekonomiska förhållanden i övrigt.

I *andra stycket* anges närmare vilka omständigheter som ska beaktas vid en bedömning av om skadeståndsansvaret är oskäligt betungande för

fjärrvärmeföretaget och därför ska jämkas. De omständigheter som anges i andra stycket är inte några självständiga grunder för en jämkning av skadeståndsskyldigheten. De är omständigheter som, när skadeståndsskyldigheten är av sådan omfattning att frågan om jämkning aktualiseras, kan inverka på bedömningen av om skadeståndsskyldigheten är oskäligt betungande. Sådana omständigheter kan vara försäkringar och försäkringsmöjligheter på konsumentens sida. Enligt lagtexten är fjärrvärmeföretagets möjlighet att förutse och hindra skadan också en omständighet av betydelse för frågan om skadeståndet ska jämkas eller inte. Om en konsument t.ex. har gjort fjärrvärmeföretaget uppmärksam på en speciell skaderisk talar det mot jämkning. I ett sådant fall har fjärrvärmeföretaget haft möjligheter att förebygga skadan.

Även andra särskilda omständigheter ska beaktas vid bedömningen av om skadeståndsskyldigheten är att anse som oskäligt betungande. Bestämmelsen avser omständigheter som gör att situationen avviker från det normala och som därför kan tala för eller mot jämkning. Det kan t.ex. gälla fjärrvärmeföretagets möjlighet att vända sig emot någon annan.

Om förutsättningarna för jämkning föreligger får jämkning ske efter vad som är skäligt. Jämkning ska endast ske i den utsträckning som behövs för att skadeståndet inte längre ska framstå som en oskäligen belastning för fjärrvärmeföretaget med hänsyn till företagets ekonomiska förhållanden. Mot bakgrund av att fjärrvärmeverksamhet normalt bedrivs av juridiska personer och de stränga krav som måste ställas i fråga om tecknande av försäkringar kan det antas att fjärrvärmeföretagens skadeståndsansvar endast kommer att jämkas undantagsvis.

Bestämmelserna i 35 § har med anledning av *Lagrådets* synpunkter utformats enligt förebilderna i ellagen och naturgaslagen. I andra stycket har dock gjorts ett förtydligande av att bedömningen avser om skadeståndsskyldigheten är oskäligt betungande för fjärrvärmeföretaget.

36 §

Paragrafen motsvarar delvis 30 § i utredningens lagförslag.

Paragrafen saknar motsvarighet i gällande rätt och behandlas i avsnitt 5.6.4.

Av *första stycket* följer att en konsument har förlorat rätten till ersättning av ett fjärrvärmeföretag för den skada som konsumenten orsakats genom ett avbrott i distributionen av fjärrvärme, om inte konsumenten underrättar fjärrvärmeföretaget om sitt anspråk inom tre år från det att skadan inträffade.

Det gäller inga formkrav i fråga om hur en konsument ska underrätta fjärrvärmeföretaget om ett ersättningsanspråk. En konsument kan meddela fjärrvärmeföretaget detta muntligen. Avgörande för en bedömning av om konsumenten uppfyllt skyldigheten att underrätta fjärrvärmeföretaget är om det av konsumentens kommunikation med fjärrvärmeföretaget framgår att konsumenten avser att göra gällande ett anspråk på ersättning mot fjärrvärmeföretaget med anledning av att distributionen av fjärrvärme upphört genom en avstängning eller ett avbrott.

Reklamationsfristen avser endast anspråk som en konsument har mot fjärrvärmeföretaget enligt bestämmelserna i fjärrvärmelagen. Om en konsument har ett ersättningskrav på fjärrvärmeföretaget som grundas på

den allmänna skadeståndsrätten är endast den generella tioåriga preskriptionsfristen en begränsning för konsumentens möjlighet att rikta anspråk på ersättning mot fjärrvärmeföretaget.

Bestämmelsen i *andra stycket* har sin förebild i 17 § tredje stycket konsumenttjänstlagen (1985:716). Den innebär att en konsument har kvar möjligheten att göra gällande en rätt till ersättning av fjärrvärmeföretaget om konsumenten i tid har lämnat in ett meddelande om anspråk på ersättning för befordran med post eller avsänt meddelandet på annat ändamålsenligt sätt. Det är fjärrvärmeföretaget som får stå följderna av att meddelandet förvanskas, försenas eller inte kommer fram. Ett meddelande om anspråk på ersättning som har avsänts på ett sätt som avses i *andra stycket* går alltså på fjärrvärmeföretagets risk. Det innebär att det i regel inte blir nödvändigt att utreda när meddelandet kom fram till näringsidkaren och om det kom fram för sent. Enligt bestämmelsen ska konsumenten anses ha underrättat fjärrvärmeföretaget om sitt anspråk redan när ett meddelande om anspråket lämnats för befordran på ett ändamålsenligt sätt. Av bestämmelsen framgår att det alltid är tillräckligt att konsumenten har lämnat in meddelandet om ett anspråk på ersättning för befordran med post. Det är inget krav att meddelandet ska sändas i rekommenderat brev. Från bevissynpunkt kan det dock vara bra att använda rekommenderat brev. Om försändelsen kommer bort eller försenas är det konsumenten som har att visa att meddelandet avsänts och när detta skedde.

Med att ett meddelande har avsänts på annat ändamålsenligt sätt innebär att meddelandet har avsänts på ett sätt som är lämpligt med hänsyn till omständigheterna i det enskilda fallet. Exempel på ändamålsenliga sätt att sända meddelanden är genom telegram, telex och telefax, även om de två första är sätt som inte används så ofta i konsument-sammanhang. Kravet på att ett meddelande ska ha avsänts på ett ändamålsenligt sätt innefattar bl.a. att det ska ha försetts med en korrekt och tillräckligt tydlig adressering. Det bör alltid vara tillräckligt att konsumenten har sänt meddelandet under näringsidkarens för konsumenten senast kända firma och adress.

Bestämmelsen i *andra stycket* säger endast att en underrättelse om ett anspråk på ersättning ska anses ha skett när konsumenten har lämnat in eller annars sänt ett reklamationsmeddelande på det sätt som anges i bestämmelsen. En konsument kan först muntligen underrätta företaget om sitt anspråk och därefter bekräfta underrättelsen genom ett brev e.d. I så fall har underrättelsen skett redan i och med det muntliga meddelandet. Som angetts i kommentaren till bestämmelsen i första stycket finns det nämligen inga formkrav i fråga om hur en konsument ska underrätta fjärrvärmeföretaget om sitt anspråk på ersättning.

Bestämmelsen i *andra stycket* har tillkommit med anledning av *Lagrådets* synpunkter.

Förhandling om tillträde till rörledningar

37 §

Paragrafen motsvarar 9 § i utredningens lagförslag.

Paragrafen saknar motsvarighet i gällande rätt och behandlas i avsnitt 5.7. Enligt bestämmelsen i *första stycket första meningen* är ett fjärrvärmeföretag skyldigt att förhandla med någon som begär tillträde till rörledningarna för att sälja värme till fjärrvärmeverksamheten eller använda ledningarna för distribution av värme. I det senare fallet kan ett företag vilja få tillträde till rörledningarna för att sälja värme till de kunder som är anslutna till fjärrvärmeverksamheten. I ett sådant fall är det möjligt att fjärrvärmeföretaget står för distributionen av värmen till kunden medan den som fått tillträde säljer den distribuerade värmen till kunden. Ett tillträde kan dock innebära att den som får tillträde till ledningarna även svarar för distributionen av värmen gentemot kunden. I ett sådant fall svarar således den som fått tillträde till ledningarna både för distributionen och försäljningen av värme till kunden.

I *första stycket andra meningen* föreskrivs att förhandlingsskyldigheten innebär att fjärrvärmeföretaget ska försöka komma överens om ett tillträde med den som begärt det. Denna bestämmelse har tillkommit mot bakgrund av *Lagrådets* synpunkter. Vad ett fjärrvärmeföretag närmare ska göra för att uppfylla förhandlingsskyldigheten beror av omständigheterna i det enskilda fallet. Det är tillsynsmyndigheten som i det enskilda fallet får bedöma om ett fjärrvärmeföretag uppfyllt skyldigheten. Som angetts i allmänmotiveringen innebär förhandlingsskyldigheten inte någon skyldighet att komma överens. Detta följer också av bestämmelsen i *andra stycket*.

Kommunala fjärrvärmeföretag

38 §

Paragrafen motsvarar 15 § i utredningens lagförslag. I gällande rätt har den sin motsvarighet i 7 kap. 2 § ellagen (1997:857).

Till skillnad mot nuvarande ordning anges inte i paragrafen att kommunala företag som bedriver fjärrvärmeverksamhet ska redovisa fjärrvärmeverksamheten särskilt. Ett sådant krav följer av 40 § som också gäller för kommunala fjärrvärmeföretag. Paragrafen innebär således ingen ändring i sak.

39 §

Paragrafen motsvarar 14 § i utredningens lagförslag.

Bestämmelsen är ny och behandlas i avsnitt 5.8. Av paragrafen följer att ett sådant kommunalt företag som avses i 3 kap. 16–18 §§ kommunalagen (1991:900) undantas från den kommunalrättsliga lokaliseringsprincipen genom att företaget får bedriva fjärrvärmeverksamhet utanför kommunen, om det görs i geografisk närhet till fjärrvärmeverksamheten inom kommunen. Området utanför kommunen måste inte gränsa till den egna kommunen. Bestämmelsen innebär dock inte att det är tillåtet för ett kommunalt företag att bedriva fjärrvärmeverksamhet i skilda delar av landet.

Paragrafen har utformats mot bakgrund av *Lagrådets* yttrande.

40 §

Paragrafen motsvarar 10 och 12 §§ i utredningens lagförslag.

Paragrafens *första och andra stycken* motsvarar nuvarande 1 kap. 4 b § och 3 kap. 2 § ellagen (1997:857). Första och andra styckena innebär en redaktionell och språklig ändring av gällande föreskrifter. Någon ändring i sak görs inte.

Tredje stycket motsvarar nuvarande 3 kap. 4 § ellagen. Bemyndigandet har tillkommit till följd av *Lagrådets* synpunkter. Införandet av ett bemyndigande i fråga om föreskrifter om redovisning av fjärrvärmeverksamhet motiveras även av intresset av en enhetlig reglering på fjärrvärme-, el- och naturgasområdet.

41 §

Paragrafen motsvarar 11 § andra stycket i utredningens lagförslag.

Bestämmelsen i *första stycket* saknar motsvarighet i gällande rätt och behandlas i avsnitt 5.2. Den innebär att nuvarande krav på ekonomisk särredovisning av fjärrvärmeverksamhet, och som i fjärrvärmelagen föreskrivs i 40 §, kompletteras med en skyldighet för företagen att lämna uppgifter om drift- och affärsförhållanden. Av lagtexten framgår att sådana uppgifter ska lämnas särskilt för varje fjärrvärmesystem, d.v.s. varje sammanhängande system av rörledningar och anläggningar för produktion av den värme som distribueras i ledningarna. Av bestämmelsen framgår dock att produktionsanläggningar bara är en del av ett fjärrvärmesystem om produktionen ingår i fjärrvärmeverksamheten. Enligt *andra stycket* gäller dock att om priset för fjärrvärme är detsamma inom olika fjärrvärmesystem, får uppgifterna avse den samlade verksamheten i dem. Detta innebär att ett fjärrvärmeföretag får lämna uppgifter om drift- och affärsförhållanden för den samlade verksamheten i olika fjärrvärmesystem, om samma prislistor gäller för dem.

Bemyndigandet i *tredje stycket* har tillkommit till följd av *Lagrådets* synpunkter.

42 §

Paragrafen motsvarar delvis 13 § i utredningens lagförslag.

I paragrafen föreskrivs vad som gäller i fråga om granskning av årsrapporten. Bestämmelserna innebär ingen ändring i sak. I gällande rätt finns bestämmelser om revisors granskning av årsrapporten i 3 kap. 5 § ellagen (1997:857) och i förordningen (2006:1203) om redovisning av fjärrvärmeverksamhet.

Bemyndigandet i *fjärde stycket* har tillkommit med anledning av *Lagrådets* synpunkter. Ett bemyndigande i fjärrvärmelagen för regeringen att meddela föreskrifter om granskningen av årsrapporten motiveras även av intresset av en enhetlig reglering på fjärrvärme-, el- och naturgasområdet.

Paragrafen har även i övrigt utformats enligt *Lagrådets* förslag.

43 §

Paragrafen motsvarar 11 § första stycket, delvis 13 § andra stycket och delvis 39 § första stycket i utredningens lagförslag.

I gällande rätt finns motsvarande bestämmelser i förordningen (2006:1203) om redovisning av fjärrvärmeverksamhet.

I *första stycket* föreskrivs att uppgifterna om drift- och affärsförhållanden i fjärrvärmeverksamheten samt en bestyrkt kopia av årsrapporten och yttrandet över granskningen av årsrapporten ska ges in till tillsynsmyndigheten. Första stycket innehåller också en bestämmelse om att uppgifterna samt en kopia av årsrapporten och yttrandet över granskningen av årsrapporten ska ha kommit in till tillsynsmyndigheten inom sju månader från räkenskapsårets utgång. Av *andra stycket* följer emellertid att det är tillräckligt om handlingarna och uppgifterna har kommit in till tillsynsmyndigheten inom nio månader från räkenskapsårets utgång, om fjärrvärmeföretaget beslutat om fortsatt bolagsstämma enligt 7 kap. 14 § aktiebolagslagen (2005:551) eller fortsatt föreningsstämma enligt 7 kap. 4 § tredje stycket lagen (1987:667) om ekonomiska föreningar.

Enligt bestämmelsen i *tredje stycket* kan en kopia av årsrapporten och yttrandet över granskningen av årsrapporten överföras elektroniskt till tillsynsmyndigheten. Av bestämmelsen i *fjärde stycket* följer att vid tillämpning av bestämmelsen i första stycket likställs ett elektroniskt original med en bestyrkt kopia. Med elektroniskt original avses detsamma som i 8 kap. 3 § årsredovisningslagen (1995:1554). Ett elektroniskt original är i huvudsak ett elektroniskt dokument som har försetts med en elektronisk signatur (se prop. 2005/06:135 avsnitt 5.6 och s. 63).

Paragrafen har med endast någon språklig avvikelse utformats enligt *Lagrådets* förslag.

Förseningsavgift

44 §

Paragrafen motsvarar i huvudsak 38 och 39 §§ i utredningens lagförslag.

Paragrafen saknar motsvarighet i gällande rätt och behandlas i avsnitt 5.9.

Enligt *första stycket* ska fjärrvärmeföretag som inte ger in årsrapporten eller yttrandet över granskningen av årsrapporten på föreskrivet sätt och inom föreskriven tid betala en förseningsavgift till staten. I 43 § föreskrivs om när och hur handlingarna ska ges in till tillsynsmyndigheten. Av första stycket följer således att en förseningsavgift kan komma i fråga även i fall när handlingarna har kommit in i tid men handlingarna inte är sådana som anges i 43 §. Det kan t.ex. vara så att de kopior som givits in inte är bestyrkta. Av 46 § följer dock att ett fjärrvärmeföretag i ett sådant fall först ska ges tillfälle att avhjälpa bristen och att någon förseningsavgift inte tas ut om fjärrvärmeföretaget avhjälper bristen.

Enligt 43 § första stycket ska årsrapporten ha kommit in till tillsynsmyndigheten inom sju månader efter räkenskapsårets utgång. Av bestämmelsen i 43 § *andra stycket* följer att denna frist förlängs med två månader, om ett fjärrvärmeföretag beslutat om fortsatt bolagsstämma eller fortsatt föreningsstämma. Om ett fjärrvärmeföretag fattat ett sådant beslut är det således tillräckligt att årsrapporten kommit in inom nio månader från räkenskapsårets utgång. Bestämmelsen i 43 § andra stycket

innebär därför att om tillsynsmyndigheten överväger att fatta ett beslut om förseningsavgift inom nio månader från räkenskapsårets utgång måste myndigheten först ta reda på om fjärrvärmeföretaget fattat beslut om fortsatt bolagsstämma eller föreningsstämma. Om så är fallet får en förseningsavgift endast tas ut om handlingarna inte har kommit in inom nio månader från räkenskapsårets utgång.

Av *andra stycket* följer att det fjärrvärmeföretag som ska betala en förseningsavgift ska underrättas om beslutet. En underrättelse bör innehålla en erinran om att ytterligare dröjsmål med ingivande av handlingarna kan leda till ytterligare sanktioner. Underrättelsen behöver inte delges fjärrvärmeföretaget utan kan sändas med posten till fjärrvärmeföretagets senast kända adress, d.v.s. den adress som finns registrerad för fjärrvärmeföretaget hos Bolagsverket eller som företaget angett till tillsynsmyndigheten. I *andra stycket* föreskrivs att om handlingarna inte har kommit in till tillsynsmyndigheten inom två månader från avsändandet av en underrättelse om att en förseningsavgift tagits ut, ska en ny, *andra*, avgift tas ut.

I *tredje stycket* föreskrivs att fjärrvärmeföretaget ska betala en tredje, fördubblad avgift, om handlingarna inte kommit in till tillsynsmyndigheten inom två månader från det att tillsynsmyndigheten sände ut en underrättelse till fjärrvärmeföretaget om den föregående förseningsavgiften. Fler än tre förseningsavgifter kan inte tas ut.

Bestämmelserna i *andra* och *tredje styckena* har med endast någon språklig avvikelse utformats enligt *Lagrådets* förslag.

45 §

Paragrafen motsvarar delvis 40 § i utredningens lagförslag.

Paragrafen saknar motsvarighet i gällande rätt och anger att en förseningsavgift inte får tas ut om fjärrvärmeföretaget har försatts i konkurs eller trätt i likvidation och beslutet har registrerats hos Bolagsverket. Syftet med förseningsavgifter gör sig inte längre gällande sedan ett fjärrvärmeföretag har försatts i konkurs eller trätt i likvidation. Det kan inte heller anses ingå i en konkursförvaltares skyldigheter att se till att årsrapporter för förfluten tid upprättas och yttranden över granskningen av dessa ges in till tillsynsmyndigheten. Inte heller bör en likvidator vara skyldig att ge in sådana handlingar som avser tid före det att likvidatorn tillträdde uppdraget som likvidator.

46 §

Paragrafen motsvarar 41 § i utredningens lagförslag.

Paragrafen har ingen motsvarighet i gällande rätt. Årsrapporten och yttrandet över granskningen av årsrapporten ska enligt 43 § ges in till tillsynsmyndigheten i bestyrkt kopia. Om de ingivna kopiorna inte är bestyrkta innebär bestämmelsen i 44 § att fjärrvärmeföretaget ska betala en förseningsavgift. Av 46 § första stycket följer dock att en förseningsavgift i ett sådant fall får påföras endast om fjärrvärmeföretaget först givits tillfälle att lämna in bestyrkta handlingar men inte gjort det.

Årsrapporter och yttranden som ges in till tillsynsmyndigheten kan även ha andra brister som lätt kan rättas till. Tillsynsmyndigheten ska ge fjärrvärmeföretaget tillfälle att inom viss tid rätta till sådana brister. Om de ingivna handlingarna däremot inte uppfyller de grundläggande kraven

på en årsrapport eller ett yttrande över granskningen av årsrapporten, ska fjärrvärmeföretaget inte ges tillfälle att avhjälpa bristen. Om ett fjärrvärmeföretag ska ges tillfälle att komplettera ingivna handlingar får avgöras från fall till fall. Bestämmelsen tar endast sikte på lätt avhjälpbara brister som har karaktär av förbiseende.

I *andra stycket* anges att en underrättelse till fjärrvärmeföretaget om brister i årsrapporten eller i yttrandet över granskningen av årsrapporten, får sändas med posten till den postadress som fjärrvärmeföretaget senast anmält till tillsynsmyndigheten.

Paragrafen har utformats mot bakgrund av *Lagrådets* synpunkter.

47–51 §§

Paragraferna motsvarar i huvudsak 42–44 §§ i utredningens lagförslag.

Paragraferna har ingen motsvarighet i gällande rätt.

Bestämmelsen i 47 § *andra stycket* har utformats enligt *Lagrådets* förslag.

Tillsyn

52 §

Paragrafen motsvarar 34 och 36 §§ i utredningens lagförslag.

Paragrafen behandlas i avsnitt 5.10. Enligt nuvarande ordning utövas tillsyn över efterlevnaden av skyldigheten att ekonomiskt redovisa fjärrvärmeverksamhet särskilt enligt 3 kap. 2 § ellagen (1997:857) och över kravet att kommunala fjärrvärmeföretag ska drivas på affärsmässig grund enligt 7 kap. 2 § samma lag. I övrigt saknar dock paragrafen motsvarighet i gällande rätt. I denna författningskommentar berörs endast varför tillsynen ska omfatta efterlevnaden av bestämmelsen i 38 §.

I 38 § anges att om ett kommunalt fjärrvärmeföretag bedriver fjärrvärmeverksamhet ska verksamheten drivas på affärsmässig grund. Denna bestämmelse ställer krav på de kommunala företagen. Som angetts i avsnitt 5.10 omfattas bestämmelsen av tillsyn enligt nuvarande ordning. På el- och naturgasområdet omfattas motsvarande regel inte av den tillsyn som i övrigt utövas av att företagen uppfyller bestämmelserna i ellagen respektive naturgaslagen (2005:403). På el- och naturgasmarknaderna är kravet på affärsmässighet underställt tillräcklig tillsyn genom den tillsyn som utövas av Konkurrensverket enligt konkurrenslagen (1993:20). Kravet på affärsmässighet är motiverat av att upprätthålla konkurrensneutraliteten mellan el, naturgas och fjärrvärme. Konkurrensverkets tillsyn tar sikte på att ingripa mot konkurrenshinder och konkurrenssnedvridande åtgärder på en viss relevant produktmarknad. Mot bakgrund av att Konkurrensverket bedömt att fjärrvärmen utgör en egen relevant produktmarknad där konkurrens inte förekommer kan det antas att Konkurrensverket inte kommer att utöva någon tillsyn i fråga om fjärrvärmemarknaderna. Efterlevnaden av bestämmelsen i 38 § bör därför, till skillnad från vad som gäller i fråga om motsvarande bestämmelse på de konkurrensutsatta el- och naturgasmarknaderna, även i fortsättningen vara föremål för tillsyn.

Paragrafen motsvarar 35 § i utredningens lagförslag.

Bestämmelsen reglerar tillsynsmyndighetens befogenhet att kräva in uppgifter och handlingar som behövs för tillsynen eller övervakningen. I fråga om tillsynen över kravet på ekonomisk särredovisning av fjärrvärmeverksamhet och över kravet att kommunala fjärrvärmeföretag ska drivas på affärsmässig grund, har tillsynsmyndigheten enligt 12 kap. 2 § ellagen (1997:857) möjlighet att kräva att få de upplysningar och ta del av de handlingar som behövs för tillsynen. I övrigt saknar dock bestämmelsen motsvarighet i gällande rätt. En sådan begäran som avses i paragrafen kan tillsynsmyndigheten göra hos det fjärrvärmeföretag som tillsynen avser. En begäran kan dock även rikta sig mot någon som inte står under tillsyn enligt lagen. Av bestämmelsen framgår att en begäran får förenas med vite.

Överklagande

54 §

Paragrafen motsvarar 45 § i utredningens lagförslag.

Paragrafen saknar motsvarighet i gällande rätt och reglerar möjligheten att överklaga beslut enligt lagen.

Av *första stycket* framgår att beslut om förseningsavgift, föreläggande enligt 16 § andra stycket, 52 § andra stycket och en med vite förenad begäran enligt 53 § får överklagas.

Av *tredje stycket* framgår att andra beslut enligt lagen inte får överklagas. Ett beslut som således inte får överklagas är en begäran från tillsynsmyndigheten enligt 53 § som inte förenas med vite.

Av 13 § andra stycket följer att ett beslut om medling innefattar en prövning av om en medling kan leda till en överenskommelse mellan fjärrvärmeföretaget och fjärrvärmekunden. Regeringen utser den myndighet som fattar beslut om medling. Enligt regeringens bedömning i avsnitt 5.11.1 bör den myndigheten som regeringen utser bilda en partsammansatt fjärrvärmenämnd som ska hantera frågor om medling. Den partssammansatta nämnden har förutsättningar att bedöma om parterna kan nå en överenskommelse med hjälp av en medlare. Utifrån den bedömningen fattar nämnden beslut om en ansökan om medling ska bifallas eller inte. Ett sådant beslut är inte lämpligt att överpröva i förvaltningsdomstol. Detsamma gäller beslut som avses i 15 §. Förbudet mot att överklaga avser även beslut om att avvisa en ansökan om medling enligt 14 §.

Ikraftträdande- och övergångsbestämmelserna

I *första punkten* anges att fjärrvärmelagen träder i kraft den 1 juli 2008. Utgångspunkten är att bestämmelserna i lagen börjar att tillämpas vid ikraftträdandet. I fråga om tillämpningen av vissa bestämmelser behövs dock en närmare reglering.

Bestämmelsen i *andra punkten* avser fjärrvärmelagens bestämmelser om en ensidig ändring av avtalsvillkoren som ett fjärrvärmeföretag gör till nackdel för en fjärrvärmekund. Övergångsbestämmelsen innebär att

bestämmelserna i 17–26 §§ ska tillämpas på en sådan ändring som ska börja gälla efter den 30 juni 2008. Detta innebär bl.a. att kunden enligt vad som föreskrivs i 18 § ska underrättas om ändringen senast två månader före den dag de ändrade villkoren ska börja gälla. Enligt 19 § är ett fjärrvärmeföretag skyldigt att förhandla om en ensidig ändring av avtalsvillkoren, om kunden begärt förhandling inom tre veckor från den dag kunden underrättades om ändringen. I det fall en fjärrvärmekund före den 1 juli 2008 har underrättats om en ensidig ändring av avtalsvillkoren till nackdel för kunden och underrättelsen uppfyller föreskriften i 18 §, säkerställer övergångsbestämmelsen i *tredje punkten* att fjärrvärmekunden har tre veckor på sig från ikraftträdandet av fjärrvärmelagen att begära förhandling med fjärrvärmeföretaget om ändringen.

I *fjärde punkten* anges att bestämmelserna om avbrott i distributionen av fjärrvärme till konsumenter tillämpas på avbrott som inträffar efter den 30 juni 2008. Detta innebär att ett avbrott i distributionen på grund av en fjärrvärmekunds försummelse som görs efter den 30 juni 2008 måste uppfylla de förutsättningar som anges i 27 och 28 §§. I övergångsbestämmelsen i fjärden punkten anges dessutom att fjärrvärmeföretaget har rätt till ersättning för kostnader enligt 30 §. Övergångsbestämmelsen avser även avbrott i distributionen som inte beror på fjärrvärmekundens försummelse. Efter den 30 juni 2008 får distributionen av fjärrvärme till en konsument således endast avbrytas enligt vad som föreskrivs i 31 §. Om ett fjärrvärmeföretag efter den 30 juni 2008 avbryter distributionen av fjärrvärme till följd av en konsuments försummelse utan att förutsättningarna för ett avbrott är uppfyllda enligt 27 och 28 §§ har företaget ett ersättningsansvar enligt 32 § för den skada som konsumenten orsakar genom avbrottet. I det fall ett driftavbrott som inträffar efter den 30 juni 2008 inte uppfyller villkoren enligt 31 §, är ett fjärrvärmeföretag ersättningsansvarigt för skada som avbrottet orsakar konsumenten enligt vad som anges i 33 §. Ett fjärrvärmeföretags ersättningsansvar enligt 32 och 33 §§ följer av att fjärrvärmelagen gäller från och med den 1 juli 2008.

I *femte punkten* anges när skyldigheten för fjärrvärmeföretag att lämna uppgifter om drift- och affärsförhållanden ska börja tillämpas. Av övergångsbestämmelsen följer att skyldigheten att lämna sådana uppgifter gäller första gången för det räkenskapsår som börjar närmast efter den 30 juni 2008.

I *sjätte punkten* föreskrivs när bestämmelserna om förseningsavgifter i 44–51 §§ ska börja tillämpas. Av övergångsbestämmelsen följer att förseningsavgifter ska tas ut första gången i fråga om årsrapporter och yttranden över granskning av årsrapporter som avser räkenskapsår som börjar närmast efter den 30 juni 2008.

Övergångsbestämmelserna har tillkommit med anledning av *Lagrådets* synpunkter.

8 kap.**10 a §**

Paragrafen har ingen motsvarighet i gällande rätt och behandlas i avsnitt 6. Den har utformats med bestämmelsen i 8 kap. 10 § om olovlig kraftavledning som förebild.

Av *första stycket* följer att det är straffbart att olovligen leda värmeenergi ur ett rörledningssystem för uppvärmning, eller att olovligen leda värmeenergi till ett rörledningssystem för kylning. Bestämmelsen kriminaliserar således förfaranden som innebär att någon olovligen tar värmeenergi som distribueras i ett rörledningssystem för uppvärmning. Vidare kriminaliseras förfarande som innebär att någon olovligen för värmeenergi till ett rörledningssystem som för bort värmeenergi i syfte att kyla. I ett rörledningssystem för uppvärmning eller kylning ingår rörledningar och andra installationer som bl.a. fjärrvärme- och fjärrkylecentraler, värmeväxlare och pumpar.

Straffbestämmelsen tar främst sikte på förfaranden som innebär att någon olovligen leder värmeenergi från ett rörledningssystem för fjärrvärme och förfaranden som innebär att någon leder värmeenergi till ett rörledningssystem för fjärrkyla. Bestämmelsen omfattar dock även gärningar som innebär ett olovligt avledande av värmeenergi från ett rörledningssystem för uppvärmning eller ett olovligt avledande av värmeenergi till rörledningssystem som används för kylning, även om det inte är fråga om system för fjärrvärme eller fjärrkyla. Straffet för normalgraden av gärningen är böter eller fängelse högst ett år. Straffskalan överensstämmer med den för olovlig kraftavledning. Vid ringa fall ska inte dömas till ansvar. Vid bedömningen av om brottet är att anse som ringa ska beaktas bl.a. värdet av den värme respektive kyla som gärningsmannen tillgodogjort sig utan att betala, tillvägagångssättet och de övriga omständigheter som talar för att brottet kan anses mindre allvarligt.

Vid en tillämpning av bestämmelsen om olovlig avledning av värmeenergi ska frågor om brottskonkurrens och konsumtion behandlas på motsvarande sätt som vid en tillämpning av bestämmelsen om olovlig kraftavledning i 8 kap. 10 § brottsbalken (se NJA 1984 s. 512). Utgångspunkten bör därmed vara att straffbestämmelsen om olovlig avledning av värmeenergi tillämpas även för gärningar som uppfyller rekvisiten för andra brott. Olovlig avledning av värmeenergi kan även innefatta tillgreppsbrott. En gärningsman kan olovligen avleda värmeenergi genom att t.ex. skaffa sig besittning till det hetvatten som distribueras i rörledningar. Den nya straffbestämmelsen omfattar därmed både brott av rent skadegörande karaktär och brott som innebär en förmögenhetsöverföring. Straffbestämmelsen om olovlig avledning av värmeenergi ska därför tillämpas för gärningar som uppfyller stöld- eller bedrägerirekvisiten, rekvisiten för olovligt brukande eller skadegörelse. I undantagsfall kan det finnas anledning att döma i brottskonkurrens för förberedelse till brott och för fullbordat brott, eller försök till brott (jfr NJA 1985 s. 662).

Andra stycket anger straffskalan för gärningar som kan kvalificeras som grova. Som olovlig avledning av värmeenergi, grovt brott, bör bedömas fall som i svårhetshänseende är jämförliga med grov stöld och grovt bedrägeri. Det ska alltså röra sig om brottslighet som utförts systematiskt eller avsett betydande värde eller fall där gärningsmannen visat mycket stor förslagenhet. Det förhöjda minimistraffet ger en klar indikation att olovlig avledning av värmeenergi ska betraktas som grovt brott endast i de mycket kvalificerade fallen (jfr prop. 1992/93:141, s. 36).

12 §

Ändringen innebär att olovlig avledning av värmeenergi kriminaliseras på försöks- och förberedelsestadiet.

Ändringen av bestämmelsen behandlas i avsnitt 6.

Ikraftträdandebestämmelsen

De nya bestämmelserna i brottsbalken träder i kraft den 1 juli 2008.

8.3 Förslaget till lag om ändring i ellagen (1997:857)

Ändringarna i ellagen (1997:857) motiveras av att all reglering som avser fjärrvärmeverksamhet samordnas i en fjärrvärmelag. Ellagen ska därför inte längre innehålla några bestämmelser om fjärrvärmeverksamhet.

1 kap.

1 §

Bestämmelser om fjärrvärmeverksamhet samordnas i en fjärrvärmelag. I ellagen ges därför inte längre några föreskrifter om fjärrvärmeverksamhet.

4 a §

Paragrafen upphävs. Motsvarande bestämmelser finns i stället i 1 och 2 §§ fjärrvärmelagen. Ändringen innebär således ingen ändring i sak.

4 b §

Paragrafen upphävs.

Termen kraftvärmeverk används i 3 kap. 2 § andra stycket ellagen (1997:857). Den bestämmelsen anger att elproduktion i ett kraftvärmeverk och försäljning av den elen ska anses ingå i fjärrvärmeverksamheten. Den ändring som nu görs i 3 kap. 2 § andra stycket innebär att bestämmelsen tas bort. En definition av termen kraftvärmeverk behövs därför inte längre. Därför upphävs paragrafen. Ändringen innebär ingen ändring i sak.

2, 4 och 5 §§

Ändringen innebär att bestämmelsen om kravet på ekonomisk särredovisning av fjärrvärmeverksamhet tas bort från ellagen (1997:857). Motsvarande reglering finns i stället i 40 och 42 §§ fjärrvärmelagen. Ändringen innebär därför ingen ändring i sak.

7 kap.**2 §**

Ändringen innebär att bestämmelsen om att kommunala fjärrvärmeföretag ska drivas på affärsmässig grund och redovisas särskilt tas bort från ellagen (1997:857). Motsvarande reglering finns i stället i 38 och 40 §§ fjärrvärmelagen. Ändringen innebär därför ingen ändring i sak.

Ikraftträdande- och övergångsbestämmelserna

Av bestämmelsen i *första punkten* framgår att ändringarna i ellagen (1997:857) träder i kraft den 1 juli 2008.

Bestämmelsen i *andra punkten* i ikraftträdande- och övergångsbestämmelserna avser hanteringen hos tillsynsmyndigheten av ärenden som avser redovisning av fjärrvärmeverksamhet och revisorns granskning av redovisningen i fråga om räkenskapsår som påbörjas före den 1 juli 2008. Bestämmelsen innebär att tillsynsmyndigheten i sådana ärenden ska tillämpa nuvarande bestämmelser i ellagen (1997:857). Bestämmelserna i 40 § fjärrvärmelagen om att fjärrvärmeföretag ska ekonomiskt redovisa fjärrvärmeverksamheten särskilt innebär inte någon ändring i förhållande till gällande rätt. En tillämpning av äldre föreskrifter i ellagen innebär därför ingen skillnad i fråga om ett fjärrvärmeföretags skyldighet att ekonomiskt redovisa fjärrvärmeverksamheten i jämförelse med en tillämpning av bestämmelserna i fjärrvärmelagen. Bestämmelsen avser dock inte bara skyldigheten att redovisa fjärrvärmeverksamheten utan även tillsynen över efterlevnaden av den skyldigheten. Tillsynsmyndigheten kan således med stöd av 12 kap. 3 § ellagen vitesförelägga ett fjärrvärmeföretag som inte uppfyller redovisningskyldigheten i fråga om räkenskapsår som påbörjas före den 1 juli 2008.

Övergångsbestämmelsen har tillkommit med anledning av *Lagrådets* synpunkter.

Sammanfattning av Fjärrvärmeutredningens delbetänkande Tryggare fjärrvärmekunder – Ökad transparens och åtskillnad mellan el- och fjärrvärme- verksamhet (SOU 2003:115)

Bakgrund

Elområdet har under en period av tio år varit föremål för en genomsyn och reformering. Reformen av elmarknaden har inneburit att verksamheter som består i att producera och handla med el, s.k. elverksamhet, har utsatts för konkurrens i syfte att skapa förutsättningar för en effektiv prisbildning på elmarknaden i kundernas intresse. Elnätverksamheten, som är ett naturligt monopol, har som sådant reglerats för att förhindra att företagen utnyttjar sin monopolställning till att ta ut oskäligen nätavgifter.

En av huvudprinciperna i elmarknadsreformen är att det skall råda en klar boskillnad mellan elverksamhet och elnätverksamhet. Sistnämnda verksamhet har därför avgränsats från elverksamhet i syfte att förhindra eller i vart fall försvåra att den reglerade elnätverksamheten påverkas av förhållanden i den konkurrensutsatta elverksamheten genom t.ex. att kostnader övervältras till elnätverksamheten.

I syfte att ytterligare minska möjligheten och incitamenten för oönskad subventionering från elnätverksamheten till elverksamheten föreslog regeringen i prop. 2001/02:56 en skärpning av gränsdragningen mellan verksamheterna. Regeringen förslår innebar att flertalet av styrelseledamöterna i ett elnätföretag inte samtidigt får vara styrelseledamöter i ett företag som bedriver produktion av eller handel med el och att verkställande direktören i ett elnätföretag inte samtidigt får vara verkställande direktör i ett företag som bedriver produktion av eller handel med el.

Näringsutskottet ansåg att regeringens förslag krävde ytterligare beredning och överväganden bl.a. vad gällde kostnadsaspekterna för små företag på elmarknaden till följd av förslaget samt risken för att korssubventionering sker mellan fjärrvärmeföretag och elhandelsföretag. Vid den fortsatta beredningen skulle särskilt frågan om kongruens i regelverken för verksamheterna uppmärksammas.

Uppdraget

Utredningen har haft i uppdrag att studera och överväga behovet av bestämmelser som reglerar åtskillnaden mellan elnätverksamhet och elverksamhet samt fjärrvärmeverksamhet. I uppdraget ingår att överväga behovet av skärpta regler och tillsyn av särredovisning av fjärrvärmeverksamhet i syfte att undvika korssubventionering och prisdiskriminering samt, vid behov, föreslå sådana. I detta delbetänkande lämnas förslag till sådana författningsändringar. I det följande lämnas en kortfattad redogörelse för dessa förslag.

En viktig utgångspunkt för utredningen har varit att främja den fortsatta utbyggnaden av fjärrvärme som framtidens alternativ på värme-marknaden. Det är då viktigt att befintliga och potentiella kunder kan känna trygghet och förtroende för fjärrvärme. Utredningen har därför vid utförandet av uppdraget utgått från ett kundperspektiv. Det övergripande målet med de regler som vi föreslår är att förbättra kundtryggheten genom skärpta krav på transparens och åtskillnad mellan fjärrvärme-verksamhet samt elnätverksamhet och produktion av och handel med el, dvs. elmarknadsverksamhet.

Kravet på transparens och åtskillnad avser att förhindra att fjärrvärme-kunderna i praktiken får finansiera annan verksamhet. Så kan ske genom t.ex. att samkostnader i verksamheterna endast eller i stor utsträckning kommer att belasta fjärrvärmeverksamheten eller att varor eller tjänster inte köps till marknadsmässiga priser mellan verksamheterna. Genom att förhindra sådan korssubventionering kan kundernas förtroende för fjärr-värmen som uppvärmningsform och prissättningen därav stärkas.

Vi föreslår att en reglering av åtskillnad mellan fjärrvärmeverksamhet och elmarknadsverksamhet skall föras in i ellagen (1997:857).

Uppdelning av fjärrvärme- och elmarknadsverksamhet i olika juridiska personer

Den ökade transparens som följer av kravet på särredovisning har givna begränsningar. Det är trots att särredovisning sker svårt för tillsyns-myndighet och andra att bedöma om t.ex. fjärrvärmekunderna i praktiken kommit att bidra till finansieringen också av andra verksamheter i före-taget.

De verksamheter som vi vid behov skall åtskilja från fjärrvärme-verksamheten är elmarknadsverksamheter. Dessa saknar, förutom såvitt avser elproduktion, nämnvärda synergieffekter av att drivas tillsammans med fjärrvärmeverksamhet. Vi föreslår därför att elmarknadsverksamhet och fjärrvärmeverksamhet inte skall få bedrivas i samma juridiska person.

I ett kraftvärmeverk framställs elenergi och värmeenergi samtidigt i en och samma process. Värmeenergin nyttiggörs genom att den tillförs ett fjärrvärmesystem. Mot bakgrund av den begränsade möjligheten för dessa företag att påverka konkurrensen på elmarknaden och till svårig-heterna att fördela kostnaderna mellan de olika verksamheterna, föreslår vi att produktion och försäljning av el som är att hänföra till ett eget kraftvärmeverk och som säljs till marknadsmässigt pris undantas från åtskillnadskravet. Sådan produktions- och försäljningsverksamhet skall anses ingå i fjärrvärmeverksamheten. Vi anser att intäkterna från försäljningen av el från ett eget kraftvärmeverk bör särredovisas men lämnar inget förslag om detta. Vi föreslår i stället att regeringen bemyndigas att meddela närmare föreskrifter om redovisning av fjärr-värmeverksamhet.

För att den av utredningen föreslagna juridiska åtskillnaden mellan fjärrvärmeverksamhet och elmarknadsverksamhet skall genomföras i praktiken, dvs. inte endast formellt, bör en åtskillnad av ledningsfunktioner införas, s.k. funktionell åtskillnad. Åtskillnaden bör begränsas till situationer och funktioner där ett betydande inflytande över verksamheten i den juridiska personen kan anses föreligga.

Vi föreslår att fler än hälften av styrelseledamöterna i ett fjärrvärme-företag inte samtidigt får vara styrelseledamöter i ett och samma företag som bedriver elmarknadsverksamhet. Om hälften av styrelseledamöterna har sådana dubbla funktioner gäller samma förbud för styrelsens ord-förande. En verkställande direktör i ett fjärrvärmeföretag får inte samtidigt vara verkställande direktör i ett företag som bedriver elmarknadsverksamhet.

Tillsyn

Den reglering av fjärrvärmeverksamhet som vi föreslår har till syfte att säkerställa fjärrvärmekundernas trygghet och förtroende för fjärrvärmen som uppvärmningsform. För att detta syfte skall kunna uppnås måste det finnas möjligheter till kontroll av att reglerna efterlevs och sanktions-möjligheter för det fall så inte sker.

Vårt förslag innebär att de regler om tillsyn som finns i ellagen skall gälla även för fjärrvärmeverksamhet i tillämplig utsträckning. Det rör sig här om möjligheter till informationsinhämtande samt möjligheter att förelägga en verksamhetsutövare att vidta rättelse m.m. Förelägganden får förenas med vite. Vi förordar att Statens energimyndighet blir tillsynsmyndighet.

Konsekvenser

Den statliga tillsynsuppgift som följer av vårt förslag till lagreglering kommer att medföra kostnader för staten. Vi föreslår att denna kostnad finansieras genom uttag av en tillsynsavgift från den som utövar fjärrvärmeverksamhet och att avgiftens storlek relateras till mängden såld värmeenergi.

Vidare kommer vårt förslag att medföra kostnader för fjärrvärme-företagen. Kravet på särredovisning innebär ingen större börda för berörda verksamhetsutövare. Däremot kan kravet på juridisk och funktionell åtskillnad medföra vissa kostnader. Kostnaderna är dock inte av sådan karaktär att de, mot bakgrund av antalet berörda företag och strukturen av dessa, i sig leder till utslagning eller sammanslagning av mindre företag. Vi har därför inte funnit skäl att införa några undantags-bestämmelser för mindre företag.

Sammanfattning av Fjärrvärmeutredningens delbetänkande Skäligt pris på fjärrvärme (SOU 2004:136)

Bakgrund

Fjärrvärmen har byggts ut kraftigt under senare år och är den dominerande uppvärmningsformen för flerbostadshus och kommersiella lokaler i våra tätorter. Också antalet småhus som värms med fjärrvärme ökar stadigt. Detta är en positiv utveckling eftersom fjärrvärme innebär en effektiv, säker, resurssnål och flexibel lösning med möjligheter att utnyttja tillgängliga biobränslen, avfallsbränslen samt industriell spillvärme. Fjärrvärmen har också en viktig roll att spela i energi- och klimatpolitiken genom att öppna möjligheten till samtidig produktion av el och värme i högeffektiva kraftvärmeverk och därmed ett väsentligt effektivare nyttjande av de bränslen som används.

Den kritik som vuxit fram under senare år mot fjärrvärmeföretagens starka ställning i relation till sina kunder och konsumenter riskerar att förhindra och försena en fortsatt utveckling av denna för samhället angelägna uppvärmningsform. I debatten anförts att fjärrvärmeföretagen i praktiken intar en monopolställning och därför har möjligheter att själva besluta om den framtida prisutvecklingen utan att kunderna har möjlighet att reagera annat än med de mycket kostnadskrävande investeringar som är förenade med byte till annan uppvärmningsform. Ett bristande förtroende för den framtida prisutvecklingen av fjärrvärmen kan leda till att de kunder som har alternativ väljer dessa, även om de i dag är ekonomiskt sämre, enbart för att känna att de har eget inflytande över pris och andra viktiga egenskaper.

Uppdraget

Jag har, i den del som nu redovisas, haft i uppdrag att belysa fjärrvärmens konkurrenssituation på värmemarknaderna, föreslå åtgärder för att bättre skydda konsumenten mot oskälighetsprissättning på fjärrvärme samt utreda behovet av och sättet att kriminalisera förbikoppling av värmemätare i fjärrvärmesystem.

I uppdraget har ingått att analysera behovet av pristillsyn på fjärrvärmemarknaden och, om det bedöms nödvändigt, föreslå hur ett regelverk och en tillsynsmodell för fjärrvärmemarknaden lämpligen kan utformas. En utgångspunkt för detta arbete har varit motsvarande regelverk för el- och naturgasmarknaderna. Jag har även studerat andra system för tillsyn, t.ex. prisjämförelser, pristaks- och indexreglering.

Mål med förslagen

Målet med de förslag som lämnas i detta delbetänkande är i huvudsak att förbättra kundernas situation så att de kan känna en ökad trygghet i sin

avtalsrelation med fjärrvärmeföretagen. Om kunderna har förutsättningar att bedöma hur effektivt och rationellt fjärrvärmeföretaget driver sin verksamhet och samtidigt har inflytande över pris och andra viktiga förhållanden, bör den fortsatta utvecklingen av fjärrvärmens även ge som resultat positiva miljöeffekter för samhället.

Prop. 2007/08:60

Bilaga 2

Ett paket av åtgärder för ökad kundtrygghet

Särredovisning av fjärrvärme- och fjärrkyleverksamhet

För att åstadkomma ökad kundtrygghet föreslogs i delbetänkandet ”Tryggare fjärrvärmekunder – Ökad transparens och åtskillnad mellan el- och fjärrvärmeverksamhet”, SOU 2003:115, att de företag som bedriver fjärrvärmeverksamhet skall vara skyldiga att ekonomiskt särredovisa denna skilt från annan verksamhet som kan förekomma i företaget. Jag vidhåller detta förslag och föreslår att det även skall gälla fjärrkyleverksamhet. Kravet på att särredovisa fjärrvärme- och fjärrkyleverksamheten är generellt och innebär att denna skall redovisas på ett sätt som gör det möjligt att kontrollera de affärshändelser och dispositioner som skett inom verksamheten.

Åtskillnad mellan fjärrvärme- och elmarknadsverksamhet

I det tidigare delbetänkandet föreslogs att fjärrvärmeverksamhet och elmarknadsverksamhet inte skall få bedrivas i samma bolag (juridisk åtskillnad). Inte heller får sådana verksamheter bedrivas i bolag med gemensam styrelsemajoritet eller verkställande direktör (funktionell åtskillnad). Om hälften av styrelseledamöterna har sådana dubbla funktioner gäller samma förbud för styrelsens ordförande. Jag vidhåller även dessa förslag och föreslår att det även skall gälla fjärrkyleverksamhet.

Redovisning av nyckeltal i verksamheten

Jag föreslår att det krav på ekonomisk särredovisning som föreslagits i delbetänkandet skall kompletteras med ett krav på berörda företag att till Statens energimyndighet (Energimyndigheten) också årligen leverera ett antal nyckeltal som speglar verksamheten i företaget och relationen mellan kostnader och pris. Dessa uppgifter skall samlas i en databas som skall vara tillgänglig för alla. Därmed skapas förutsättningar för att det ska växa fram en slags måttstockskonkurrens mellan olika fjärrvärmeproducenter. Samtidigt bör förutsättningarna förbättras för en samsyn mellan kunder och företag beträffande förutsättningarna för verksamheten. Förslaget avses medföra att det blir svårare för leverantörsföretagen att motivera priser som uppfattas som omotiverat höga.

Jag föreslår att den ökade transparens och de förbättrade möjligheterna att bedöma företagens prestationer som följer av förslagen om särredovisning och nyckeltalsredovisning skall kompletteras med ytterligare åtgärder som stärker kundernas situation. För att uppnå ett avtalsrättsligt grundskydd för fjärrvärme- och fjärrkylekunderna genom att oskäligen avtalsvillkor m.m. utmönstras föreslår jag att avtalsvillkor för leverans av fjärrvärme och fjärrkyla skall utarbetas genom Energimyndighetens och Konsumentverkets försorg efter samråd med berörda branscher. Det framarbetade normalavtalet förutsätts komma att utnyttjas om inte av alla så av flertalet företag. Normalavtalet skall innehålla de bestämmelser som är nödvändiga för att främst enskilda konsumenter ska ges en tillfredsställande avtalssituation.

Rätt till förhandling

Vissa villkor är av särskild betydelse för fjärrvärmekunderna. För att ytterligare stärka kundernas position och öka möjligheterna för dem att påverka sin avtalssituation föreslår jag att en fjärrvärmekund skall ha rätt att på begäran få förhandla med fjärrvärmeföretaget i samband med anslutning till ett befintligt fjärrvärmenät samt vid ensidiga villkorsändringar under löpande avtalstid. De avtalsvillkor som omfattas av förhandlingsskyldigheten är pris, anslutningens kapacitet och de övriga villkor som ensidigt kan ändras av leverantören. Denna rätt skall även gälla för fjärrkylekunder.

Förhandlingsrätten motsvaras av en skyldighet för fjärrvärme- och fjärrkyleföretagen att på kundens begäran ingå i förhandlingar med god vilja. Förhandlingsrätten bör framgå av ovannämnda normalavtal, men skall också ges i lag.

Medlings- och tvistlösningsmekanism

Fjärrvärmekunderna står till stor del i en styrkemässigt och informationsmässigt svagare position än sin avtalskontrahent. För att kundernas påverkansmöjlighet inte endast skall bli formell och för att öka kundernas förtroende för fjärrvärme- och fjärrkyleleverantörernas verksamhet skall det inrättas en möjlighet att få prövat förhandlings- och avtalstvister av en tredje och neutral part.

För det fall att en förhandling som initierats i anledning av rätten till förhandling inte leder till en överenskommelse mellan parterna, föreslår jag att en för ändamålet nyinrättad nämnd inom Energimyndigheten, på begäran av någon part, skall kunna medla i förhandlingstvisten. Denna nämnd – Fjärrvärmenämnden – skall enligt mitt förslag också ha till uppgift att hantera övriga tvister som kunder eller konsumenter väljer att hänskjuta till den. Nämnden skall i form av rekommendationer meddela beslut om hur en tvist bör lösas. Rekommendationerna skall göras offentliga.

Jag föreslår vidare att nämnden vid avgörande av ett ärende skall bestå av en opartisk ordförande med domarerfarenhet, en likaledes oberoende

teknisk expert samt två särskilda ledamöter, varav den ena ska ha erfarenhet från fjärrvärme- eller fjärrkyleverksamhet i ett producentperspektiv och den andre från ett kundperspektiv. Det bör ankomma på regeringen att utse nämndens ledamöter. De särskilda ledamöterna skall enligt mitt förslag nomineras av de organisationer som företräder flertalet kunder, konsumenter och företag på de aktuella områdena.

Modell för att analysera fjärrvärmepriser

Genom den föreslagna medlings- och tvistlösningordningen kommer Fjärrvärmenämnden att ha till uppgift att pröva även prisfrågor. Till stöd för Fjärrvärmenämnden i detta arbete föreslår jag att Energimyndigheten skall ges i uppdrag att utveckla en modell för bedömning av kostnader och priser. En sådan modell skapar, med utnyttjande av den föreslagna databasen med nyckeltal, också förutsättningar för den nämnda måttstockskonkurrensen.

Andra system för pristillsyn

I detta betänkande redovisas en genomgång av olika tillgängliga metoder för prisreglering. Min bedömning är att varje form av prisreglering innebär en avvägning mellan målet att kunden betalar ett så lågt pris som möjligt och de incitament som krävs från investerare för att skapa en positiv dynamik och utveckling inom den aktuella branschen. Valet av regleringsmetod beror på vilken egenskap som bör ha prioritet. Oavsett vilken prisregleringsmetod som bedöms mest lämplig är den förenad med ett antal inte obetydliga problem som kan få återverkningar på fjärrvärmens utveckling. Det är därför min slutsats att det av såväl teoretiska som praktiska skäl är angeläget att så långt det är möjligt undvika att falla tillbaka på metoder av detta slag.

Det är min uppfattning att det föreslagna paketet av åtgärder på ett påtagligt sätt kommer förbättra fjärrvärmekundernas situation och därmed undanröja de farhågor som skulle kunna leda till en sämre utveckling för fjärrvärmen och fjärrkylan i framtiden. Under utredningsarbetets gång har också fjärrvärmebranschen, i samarbete med sina kunder i den s.k. Värmemarknadskommittén, utvecklat ett motsvarande paket av åtgärder för att kvalitetsdeklarera fjärrvärmeföretag.

Mot bakgrund av fjärrvärmebranschens utlovade självreglering och de förväntade positiva effekterna av de i betänkandet föreslagna åtgärderna föreslår jag inte nu en mer traditionell prisreglering.

En fjärrvärmelag

De olika åtgärder för ett förbättrat kundskydd som jag föreslår i detta delbetänkande skall samlas i en särskild fjärrvärmelag. I betänkandet redovisas strukturen i en sådan lag. Ett färdigt författningsförslag kommer att presenteras i utredningens slutbetänkande som redovisas under våren 2005.

Gällande strafflagstiftning omhändertar stora delar av de förfaranden som vidtas för att förbikoppla mätutrustning i ett fjärrvärme- eller fjärrkyle-system. Det föreligger dock avgränsningssvårigheter i fråga om rubriceringen av en gärning som tar sikte på själva åtkomsten av värmeenergin och inte endast avser de fysiska åtgärder som krävs för åtkomsten. Det får även anses råda viss osäkerhet om alla tillvägagångssätt kan föranleda straffansvar. Jag föreslår därför att det införs en särskild straffbestämmelse i brottsbalken som tar sikte på olovliga avledningar av värmeenergi ur eller till ett fjärrvärme- respektive ett fjärrkylesystem. Brottet olovlig avledning av värmeenergi skall delas in i tre grader genom att en särskild straffskala för brott av normalgraden och brott som är grovt införs. Ringa brott skall inte föranleda ansvar.

Tillsyn

Förslagen i delbetänkandet ”Tryggare fjärrvärmekunder – Ökad transparens och åtskillnad mellan el- och fjärrvärmeverksamhet”, SOU 2003:115, samt i detta betänkande syftar till att säkerställa fjärrvärme- och fjärrkylekundernas trygghet och förtroende för sina uppvärmnings- respektive avkylningsformer. För att detta syfte skall kunna uppnås måste det finnas en fungerande tillsynsverksamhet med möjligheter till kontroll av att de regler som förslagen föranleder efterlevs och sanktionsmöjligheter för det fall att så inte sker. Jag föreslår därför att det införs regler om tillsyn som i huvudsak motsvarar de som gäller enligt ellagen (1997:857) och som omfattas av vårt tidigare förslag. Dessa regler skall ingå i den nya fjärrvärmelag som jag föreslår.

Jag föreslår vidare att en myndighet skall utses att utöva den tillsyn som krävs för att kontrollera att de föreslagna åtgärderna för ökad kundtrygghet efterlevs. Det bör ankomma på regeringen att bestämma vilken myndighet som skall utöva tillsynsverksamheten på fjärrvärme- och fjärrkyleområdet. Jag förordar emellertid att denna tillsynsuppgift läggs på Energimyndigheten.

Konsekvenser

De uppgifter som följer av mina förslag kommer att medföra kostnader för staten. Kostnaden för den statliga tillsynsuppgift som förslagen innebär föreslår jag skall finansieras genom uttag av en tillsynsavgift från den som utövar fjärrvärme- eller fjärrkyleverksamhet. Avgiftens storlek skall relateras till mängden såld eller mottagen värmeenergi.

Den tvistlösnande verksamhet som jag föreslår skall ske i Energimyndighetens regi skall finansieras ur det resurstillskott som Energimyndigheten tilldelats i senaste budgetpropositionen för sin verksamhet på bl.a. fjärrvärmeområdet.

Mina förslag kommer även att medföra kostnader för fjärrvärme- och fjärrkyleföretagen. Jag bedömer att kravet på särredovisning och nyckeltalsredovisning samt tvistlösningsfunktionen innebär en relativt måttlig börda för berörda verksamhetsutövare. Däremot kan kravet på juridisk

och funktionell åtskillnad och på förhandlingsrätt för kund medföra vissa kostnader. Kostnaderna är dock inte av sådan karaktär att de, mot bakgrund av antalet berörda företag och strukturen av dessa, i sig leder till utslagning eller sammanslagning av mindre företag ej heller andra besvärande konsekvenser. Jag har därför inte funnit skäl att införa några undantagsbestämmelser för mindre företag.

Prop. 2007/08:60

Bilaga 2

Sammanfattning av Fjärrvärmeutredningens betänkande Fjärrvärme och kraftvärme i framtiden (SOU 2005:33)

Prop. 2007/08:60
Bilaga 3

Bakgrund

Fjärrvärmen har byggts ut kraftigt under senare år och är den dominerande uppvärmningsformen för flerbostadshus och kommersiella lokaler i våra tätorter. Också antalet småhus som värms med fjärrvärme ökar stadigt. Detta är en positiv utveckling eftersom fjärrvärme innebär en effektiv, säker, resurssnål och flexibel lösning med möjligheter att utnyttja tillgängliga biobränslen, avfallsbränslen samt industriell spillvärme. Fjärrvärmen har också en viktig roll att spela i energi- och klimatpolitiken genom att öppna möjligheten till samtidig produktion av el och värme i högeffektiva kraftvärmeverk. Därmed kan ett väsentligt effektivare nyttjande av de bränslen som används uppnås jämfört med nyttjande vid separat el- respektive värmeproduktion.

Uppdraget

Jag har, i de delar som nu redovisas, haft i uppdrag att bedöma vilka tekniska och andra begränsningar som finns för tredjepartstillträde till fjärrvärmenäten samt att analysera dels om det är lämpligt att införa tredjepartstillträde på fjärrvärmemarknaden och, om det bedöms lämpligt, föreslå regler för detta, dels de samhälls- och företags-ekonomiska konsekvenserna samt miljökonsekvenserna av tredjepartstillträde. Vidare har jag haft att utvärdera behovet av koncessionsplikt för att bygga och använda rörledningar som utnyttjas för transport av fjärrvärme utifrån det regelverk som i dag finns i rörledningslagen. Slutligen har mitt uppdrag bestått i att lämna förslag till hur kraftvärmedirektivet (Europaparlamentets och rådets direktiv 2004/8/EG) skall genomföras i Sverige. Detta innebär bl.a. att jag skall analysera potentialen för kraftvärme i Sverige med beaktande av effekterna av den förändrade kraftvärmebeskattningen den 1 januari 2004, införandet av elcertifikatsystemet den 1 maj 2003, systemet för handel med utsläppsrätter samt den ekonomiska potentialen för ytterligare expansion av fjärrvärmenäten. Jag skall därutöver utvärdera nuvarande lagstiftning och regelverk om tillståndsförfaranden samt föreslå hur direktivets artikel om ursprungsgarantier för el från högeffektiv kraftvärme skall genomföras.

Mål med förslagen

Målen med de förslag som lämnas i detta slutbetänkande är bl.a. att förbättra kundernas situation så att de kan känna en ökad trygghet i sin avtalsrelation med fjärrvärmeföretagen samt att på olika sätt främja en effektiv energianvändning.

Ett begränsat undantag från den kommunala lokaliseringsprincipen

I kapitel 3 föreslår jag ett begränsat undantag från den kommunala lokaliseringsprincipen i kommunallagen. En stor del fjärrvärmeverksamhet bedrivs i dag i form av kommunala bolag. Fjärrvärmen är mycket viktig för att uppnå målen med energipolitiken. Den kommunala lokaliseringsprincipen innebär i grunden att en kommunal åtgärd måste vara knuten till kommunens egna område eller dess invånare för att den skall anses som laglig. Även med beaktande av de undantag som finns från principen och möjligheten till olika befintliga samarbetsformer mellan kommuner, kan principen enligt min mening försvåra att fjärrvärmenäten integreras mellan närbelägna orter, vilket motverkar utbyggnaden av kommunal fjärrvärme. Jag anser därför att det är motiverat att i fjärrvärmelagen föreslå ett undantag från lokaliseringsprincipen. Undantaget innebär att fjärrvärmeverksamhet får bedrivas utanför kommungränsen. Fjärrvärmeverksamheten utanför den egna kommunen får bedrivas i geografisk närhet till företagets fjärrvärmeverksamhet inom den egna kommunen om syftet är att uppnå en mer ändamålsenlig verksamhet.

Förhandling om tillträde till fjärrvärmesystem

En uppgift jag har haft i uppdrag är att bedöma om det är möjligt att öka konkurrensen på fjärrvärmemarknaden genom att t.ex. införa tillträde för en tredje part att leverera värme eller kyla till slutkund i annans nät. Frågan om tredjepartstillträde behandlas i kapitel 4. Jag anser inte att lagstadgad rätt till tredjepartstillträde (TPA) till fjärrvärmenätnet skall införas. De förväntade positiva effekterna av tredjepartstillträde med avseende på konkurrensen, konsumentnyttan eller miljön kan enligt min mening inte bli tillräckligt stora för att motivera ett lagstadgat tredjepartstillträde.

Det finns dock situationer när det kan vara väl motiverat att nätet öppnas för en ny aktör. Det får främst anses vara fallet när det finns förutsättningar i fjärrvärmenätnet och det därför är fördelaktigt att ta emot industriell spillvärme, värme från avfallsförbränning eller värme från anslutna större kunder etc.

För att främja att värmen i dessa fall utnyttjas bör det införas regler där innehavaren av fjärrvärmenätnet åläggs en skyldighet att förhandla med en potentiell leverantör av värme. En sådan skyldighet medför att innehavaren av fjärrvärmenätnet inför en förhandling måste göra en ordentlig analys av om det är lämpligt att låta en annan producent få tillgång till nätet. Jag föreslår dessutom att om båda parterna anser att de behöver hjälp att enas skall den nyinrättade Fjärrvärmenämnden mot en avgift hjälpa till att medla.

En ny fjärrvärmelag

De olika åtgärder för ett förbättrat kundskydd som jag föreslog i mitt förra betänkande samt de åtgärder jag nu föreslår för att främja en effektivare energianvändning, dvs. införandet av en förhandlingsskyldig-

het i frågor om tillträde till ett fjärrvärmenät och ett begränsat undantag från lokaliseringsprincipen för kommunala fjärrvärmeföretag, bör till stora delar regleras i lag. Med hänsyn till omfattningen av regleringen och att den avser en särskild företeelse samlas bestämmelserna i en särskild fjärrvärmelag.

I lagen ges således vissa bestämmelser om krav på verksamhetsutövarna att särredovisa fjärrvärme- respektive fjärrkyleverksamheterna, att juridiskt och funktionellt åtskilja affärsmässigt drivna sådana verksamheter från elmarknadsverksamhet samt att förhandla med kunder om bl.a. priser och med andra värmeleverantörer om tillträde till de egna distributionsnäten.

Fjärrvärmelagen innehåller även grundläggande krav på tillgängliggörande av information till kunder och andra. I ett avtalsförhållande bör informationen så långt möjligt framgå av det avtal som tecknats mellan parterna. Därutöver skall den som bedriver fjärrvärme- eller fjärrkyleverksamhet offentliggöra de normalpriser som de tillämpar i verksamheten vid varje given tidpunkt samt även grunderna för hur de delar in sina kunder i kategorier.

Vidare regleras vissa frågor om skydd mot leveransavbrott i förhållande till konsumenter med hänsyn till att det är fråga om en viktig nytthet i form av uppvärmning. Till dessa bestämmelser kopplas ett antal regler om ersättning för skada i anledning av distributionsavtalet.

Tillsyn

Förslagen i de två delbetänkandena ”Tryggare fjärrvärmekunder – Ökad transparens och åtskillnad mellan el- och fjärrvärmeverksamhet”¹ samt ”Skäligt pris på fjärrvärme”² syftar till att säkerställa fjärrvärme- och fjärrkylekundernas trygghet och förtroende för sina uppvärmnings- respektive avkylningsformer. De nya förslagen i detta betänkande syftar till att främja en effektivare energianvändning genom ökad produktion i högeffektiva kraftvärmeverk.

För att syftena med de nya lagar jag föreslår skall kunna uppnås måste det finnas en fungerande tillsynsverksamhet med möjligheter till kontroll av att de regler som lagförslagen innehåller efterlevs och sanktionsmöjligheter för det fall att så inte sker. Jag föreslår därför att det införs regler om tillsyn som skall ingå i fjärrvärmelagen och lagen om ursprungsgarantier avseende el från högeffektiv kraftvärme.

Jag föreslår vidare att en myndighet skall utses att utöva den tillsyn som krävs för att kontrollera att de föreslagna lagarna eller med stöd av dem fattade föreskrifter efterlevs. Något krav på att tillsynsfunktionerna enligt de två regelverken skall utföras av en och samma myndighet ställer jag inte upp. Det bör ankomma på regeringen att bestämma vilken eller vilka myndigheter som skall utöva tillsynsverksamheterna i fråga. Jag förordar emellertid att tillsynsuppgifterna, såväl enligt fjärrvärmelagen

¹ SOU 2003:115.

² SOU 2004:136.

som enligt lagen om ursprungsgarantier avseende el från högeffektiv kraftvärme, läggs på Energimyndigheten.

Prop. 2007/08:60

Bilaga 3

Konsekvenser

De uppgifter som följer av mina förslag kommer att medföra kostnader för staten. Kostnaden för de statliga tillsynsuppgifter som förslagen till fjärrvärmelag och lag om ursprungsgarantier avseende el från högeffektiv kraftvärme innebär föreslår jag skall finansieras genom uttag av en tillsynsavgift. För tillsynen över fjärrvärmelagen skall avgiften tas ut av den som utövar fjärrvärme- eller fjärrkyleverksamhet. I fråga om lagen om ursprungsgarantier avseende el från högeffektiv kraftvärme skall tillsynsavgiften tas ut av den som får ursprungsgarantier utfärdade. Även Svenska kraftnäts kostnad för administrationen i samband med utfärdande av garantier skall täckas genom avgifter.

Den medlande och i övrigt tvistlösande verksamhet som jag föreslår skall ske i Energimyndighetens regi skall finansieras ur det resurstillskott som Energimyndigheten tilldelats i senaste budgetpropositionen för sin verksamhet på bl.a. fjärrvärmeområdet.

De förslag jag lägger fram kommer även att medföra kostnader för fjärrvärme- och fjärrkyleföretagen samt för de företag som vill komma i åtnjutande av ursprungsgarantier avseende el från högeffektiv kraftvärme. Som jag konstaterade i föregående betänkande, där förslagen i fjärrvärmelagen redogjordes närmare för, kommer kraven på särredovisning och nyckeltalsredovisning samt tvistlösningsfunktionen att innebära en relativt måttlig börda för verksamhetsutövarna. Däremot kan kravet på juridisk och funktionell åtskillnad och på förhandlingsrätt för kund och den som vill leverera värme till fjärrvärmenätägaren eller annan att medföra vissa kostnader. Kostnaderna är dock inte av sådan karaktär att de, mot bakgrund av antalet berörda företag och strukturen av dessa, i sig leder till utslagning eller sammanslagning av mindre företag, inte heller andra besvärande konsekvenser. Jag har därför inte funnit skäl att införa några undantagsbestämmelser för mindre företag.

Förslag till lag om ändring i brottsbalken

Härigenom föreskrivs i fråga om brottsbalken
dels att 8 kap. 12 § skall ha följande lydelse,
dels att det i balken skall införas en ny paragraf, 8 kap. 10 a §, av
följande lydelse.

*Nuvarande lydelse**Föreslagen lydelse***8 kap.**

10 a §

*Avleder någon olovligen värme-
energi ur ett försörjningsnät för
värme eller till ett försörjningsnät
för kyla, döms för olovlig värme-
energiavledning till böter eller
fängelse högst ett år. Vid ringa fall
skall inte dömas till ansvar.*

*Är brottet grovt, döms till
fängelse, lägst sex månader och
högst fyra år.*

12 §

För försök eller förberedelse till
stöld, grov stöld, rån, grovt rån,
tillgrepp av fortskaffningsmedel
eller olovlig kraftavledning, så ock
för stämpling till eller under-
låtenhet att avslöja rån eller grovt
rån dömes till ansvar enligt vad i
23 kap. stadgas. Skulle tillgrepp av
fortskaffningsmedel, om brottet
fullbordats, hava varit att anse som
ringa, må dock ej dömas till ansvar
som nu sagts.

För försök eller förberedelse till
stöld, grov stöld, rån, grovt rån,
tillgrepp av fortskaffningsmedel
eller olovlig kraftavledning *eller*
olovlig värmeenergiavledning, så
ock för stämpling till eller under-
låtenhet att avslöja rån eller grovt
rån dömes till ansvar enligt vad i
23 kap. stadgas. Skulle tillgrepp av
fortskaffningsmedel *eller olovlig*
värmeenergiavledning, om brottet
fullbordats, hava varit att anse som
ringa, må dock ej dömas till ansvar
som nu sagts.

Denna lag träder i kraft den 1 januari 2006.

Härigenom föreskrivs att 7 kap. 2 § ellagen (1997:857) skall ha följande lydelse.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

7 kap.

2 §

Om ett sådant kommunalt företag som avses i 3 kap. 16–18 §§ kommunallagen (1991:900) bedriver sådan verksamhet som avses i 1 § 1 *eller distribution av fjärrvärme*, skall verksamheten drivas på affärsmässig grund och redovisas särskilt.

Om ett sådant kommunalt företag som avses i 3 kap. 16–18 §§ kommunallagen (1991:900) bedriver sådan verksamhet som avses i 1 § 1, skall verksamheten drivas på affärsmässig grund och redovisas särskilt.

Denna lag träder i kraft den 1 juli 2006.

Förslag till fjärrvärmelag (2006:000)

Härigenom föreskrivs följande.

Lagens tillämpningsområde

1 § I denna lag ges föreskrifter om fjärrvärme- och fjärrkyleverksamhet.

Definitioner

2 § Med fjärrvärmeverksamhet avses i denna lag distribution, i ett rörledningssystem, av hetvatten eller annan värmebärare för uppvärmningsändamål, dock bara om verksamheten riktar sig till en obestämd krets av kunder inom ett visst geografiskt område.

Produktionen av den värmebärare som distribueras i rörledningssystemet ingår i fjärrvärmeverksamheten i den utsträckning som produktionen bedrivs av det företag som distribuerar värmebäraren.

3 § Med fjärrkyleverksamhet avses i denna lag distribution, i ett rörledningssystem, av kallt vatten eller annan bärare av värmeenergi för avkylningsändamål, dock bara om verksamheten riktar sig till en obestämd krets av kunder inom ett visst geografiskt område.

Produktionen av den bärare av värmeenergi som distribueras i rörledningssystemet ingår i fjärrkyleverksamheten i den utsträckning som produktionen bedrivs av det företag som distribuerar bäraren av värmeenergin.

4 § Med kraftvärmeverk avses i denna lag en anläggning där el och värme kan produceras samtidigt i en och samma process och där värmen, helt eller delvis, används i fjärrvärmeverksamhet.

Ansvarig myndighet

5 § Regeringen skall utse en myndighet som skall handlägga de frågor som enligt denna lag eller enligt föreskrifter som har meddelats med stöd av lagen ligger på tillsynsmyndigheten.

Fjärrkyleverksamhet

6 § Vad som föreskrivs om fjärrvärmeverksamhet skall äga motsvarande tillämpning i fråga om fjärrkyleverksamhet.

7 § En juridisk person som bedriver fjärrvärmeverksamhet får inte bedriva elnätverksamhet eller produktion av eller handel med el.

Bestämmelsen i första stycket gäller bara om fjärrvärmeverksamheten bedrivs på affärsmässig grund.

Utan hinder av första stycket får produktion och försäljning av el bedrivas tillsammans med fjärrvärmeverksamhet, om elen har producerats i ett eget kraftvärmeverk och, om elen säljs, detta sker till marknadsmässigt pris.

8 § I en juridisk person som bedriver fjärrvärmeverksamhet får inte fler än hälften av ledamöterna i styrelsen samtidigt vara styrelseledamöter i en och samma juridiska person som bedriver elnätverksamhet eller produktion av eller handel med el.

Om hälften av ledamöterna i styrelsen för en juridisk person som bedriver fjärrvärmeverksamhet samtidigt är styrelseledamöter i en och samma juridiska person som bedriver elnätverksamhet eller produktion av eller handel med el får inte styrelsens ordförande i den förra juridiska personen samtidigt vara styrelseledamot i den senare juridiska personen.

I en juridisk person som bedriver fjärrvärmeverksamhet får inte den som är verkställande direktör samtidigt vara verkställande direktör i en juridisk person som bedriver elnätverksamhet eller produktion av eller handel med el.

Bestämmelserna i första–tredje stycket gäller bara om fjärrvärmeverksamheten bedrivs på affärsmässig grund.

9 § Den som bedriver fjärrvärmeverksamhet är skyldig att förhandla om tillträde till fjärrvärmenätet med den som vill leverera hetvatten eller annan värmebärande för uppvärmningsändamål. Framställningar om tillträde och besked som lämnas i samband med en förhandling skall vara väl motiverade.

Redovisning av fjärrvärmeverksamhet m.m.

10 § Fjärrvärmeverksamhet skall ekonomiskt redovisas skilt från annan verksamhet.

Vid redovisning av fjärrvärmeverksamhet enligt första stycket skall den elproduktion som skett i ett kraftvärmeverk och försäljningen av denna el anses ingå i fjärrvärmeverksamheten.

11 § Den som bedriver fjärrvärmeverksamhet skall årligen utan anmaning ge in redovisning över verksamheten till tillsynsmyndigheten.

Utöver redovisning enligt första stycket skall den som bedriver fjärrvärmeverksamhet vid samma tidpunkt ge in uppgifter om fjärrvärmeverksamhetens leveransvillkor samt produktions- och driftförhållanden till tillsynsmyndigheten. Uppgifterna skall lämnas för varje fjärrvärme-system för sig.

12 § Regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer får meddela närmare föreskrifter om redovisning av fjärrvärmeverksamhet.

13 § Revisor hos den som bedriver fjärrvärmeverksamhet skall göra en särskild granskning av redovisningen av verksamheten.

Prop. 2007/08:60
Bilaga 5

Revisorn skall årligen i ett särskilt intyg avge ett utlåtande i frågan om redovisningen av fjärrvärmeverksamhet skett enligt gällande bestämmelser. Intyget skall ges in till tillsynsmyndigheten av den som bedriver fjärrvärmeverksamhet.

Regeringen får meddela närmare föreskrifter om revision av fjärrvärmeverksamhet.

Kommunala fjärrvärmeföretag

14 § Ett sådant kommunalt företag som avses i 3 kap. 16–18 §§ kommunallagen (1991:900) får, utan hinder av bestämmelsen i 2 kap. 1 § kommunallagen om anknytning till kommunens område eller dess medlemmar, utanför kommunens område bedriva fjärrvärmeverksamhet i geografisk närhet till företagets fjärrvärmeverksamhet inom kommunen i syfte att uppnå en ändamålsenlig fjärrvärmeverksamhet.

15 § Om ett sådant kommunalt företag som avses i 3 kap. 16–18 §§ kommunallagen (1991:900) bedriver fjärrvärmeverksamhet, skall verksamheten drivas på affärsmässig grund.

Kundskydd

16 § Ett avtal mellan en kund och den som bedriver fjärrvärmeverksamhet skall innehålla uppgifter om

1. distributörens namn och adress,
2. den tjänst som tillhandahålls,
3. den kvalitetsnivå som avtalats,
4. de underhållstjänster som avtalats,
5. priser, avgifter och priskonstruktioner när flera priskomponenter förekommer,
6. hur information om gällande priser och avgifter kan erhållas,
7. avtalets löptid,
8. villkoren för ändring av avtalet, om avtalet tillåter att det ändras under avtalets löptid,
9. villkoren för förlängning av avtalet, om avtalet löper under viss tid,
10. villkoren för uppsägning av avtalet,
11. villkoren för ersättning om tjänster inte tillhandahålls enligt avtalet,
12. ansvaret för återställningsåtgärder, och
13. hur ett tvistlösningsförfarande utanför domstol enligt denna lag inleds.

17 § Om ett avtal som avses i 16 § tillåter att den som bedriver fjärrvärmeverksamhet får ändra ett villkor i avtalet under avtalets löptid och verksamhetsutövaren vill ändra villkoret till nackdel för kunden, skall kunden underrättas om ändringen minst två månader innan den träder i kraft. En kund som inte godtar de nya villkoren får säga upp avtalet utan att därvid drabbas av någon kostnad, avgift eller annan förpliktelse. I underrättelsen skall kunden upplysas om sin rätt att säga upp avtalet.

18 § Den som bedriver fjärrvärmeverksamhet är skyldig att på begäran förhandla med den som är kund eller kan bli kund hos verksamhetsutövaren om pris för distribution av fjärrvärme och anslutning till fjärrvärmenät, fjärrvärmeabonnemangets effekt samt ändringar av avtalsvillkor som gäller mellan parterna.

19 § Den som bedriver fjärrvärmeverksamhet skall offentliggöra sina normalprislistor per kundkategori för distribution av fjärrvärme och anslutning till fjärrvärmenätet samt grunder för indelning av kunder i kategorier.

Regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer får meddela närmare föreskrifter om offentliggörande enligt första stycket.

20 § Bestämmelserna i 21–30 §§ gäller distribution av fjärrvärme till konsumenter. Med konsument avses en fysisk person till vilken fjärrvärme eller fjärrkyla distribueras huvudsakligen för ändamål som faller utanför näringsverksamhet.

Avtalsvillkor som i jämförelse med bestämmelserna som avses i första stycket är till nackdel för konsumenten är utan verkan mot denne.

21 § Distribution av fjärrvärme får avbrytas, om konsumenten försummar sina skyldigheter och försummelsen utgör ett väsentligt avtalsbrott.

Innan distributionen avbryts skall konsumenten uppmanas att inom viss skälig tid vidta rättelse och, i annat fall än som avses i 22 §, underrättas om att distributionen annars kan avbrytas. Sker rättelse får distributionen inte avbrytas.

Om omständigheterna ger anledning att befara att ett avbrott skulle medföra inte obetydlig personskada eller omfattande sakskada, får distributionen av fjärrvärme inte avbrytas. Det gäller dock inte om konsumenten handlar otillbörligt.

22 § Om avtalsbrottet består i att konsumenten försummat att betala för distribution av fjärrvärme gäller, utöver vad som anges i 21 §, att konsumenten sedan tiden för rättelse gått ut skall uppmanas att betala inom tre veckor från det att han har delgetts uppmaningen och en underrättelse om att distributionen annars kan avbrytas. Ett meddelande om den uteblivna betalningen skall samtidigt lämnas till socialnämnden i den kommun där konsumenten får fjärrvärme distribuerad.

Sker betalning eller är fordringen tvistig får distributionen inte avbrytas. Distributionen får inte heller avbrytas om socialnämnden inom den tid som anges i första stycket skriftligen har meddelat den som lämnat underrättelsen att nämnden tar på sig betalningsansvaret för skulden.

23 § Den som distribuerar fjärrvärme har rätt till skälig ersättning av konsumenten för kostnader som föranleds av åtgärder som nämns i 21 och 22 §§.

24 § Underrättelser och meddelanden som avses i 22 § första stycket skall lämnas enligt formulär som fastställs av regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer. Prop. 2007/08:60 Bilaga 5

25 § Innehavaren av en fjärrvärmeledning får avbryta distributionen av fjärrvärme för att vidta åtgärder som är motiverade av säkerhetsskäl eller för att upprätthålla en god drift- och leveranssäkerhet. Avbrottet får inte i något fall pågå längre än åtgärden kräver.

Om innehavaren av en fjärrvärmeledning kan förutse annat än kortvariga avbrott i distributionen, skall konsumenten underrättas i god tid före avbrottet. Konsumenten skall underrättas personligen eller, om det är lämpligt, genom anslag.

26 § Om distributionen av fjärrvärme avbryts på grund av konsumentens försummelse utan att förutsättningarna i 21 och 22 §§ är uppfyllda, har konsumenten rätt till ersättning för skada av ledningsinnehavaren eller fjärrvärmeleverantören.

27 § Om innehavaren av en fjärrvärmeledning inte har underrättat konsumenten enligt 25 § andra stycket, har konsumenten rätt till ersättning för skada av ledningsinnehavaren.

28 § Om distributionen av fjärrvärme avbryts utan att det beror på konsumentens försummelse och utan att det finns rätt att avbryta distributionen enligt 25 § första stycket, har konsumenten rätt till ersättning för skada av innehavaren av en fjärrvärmeledning om inte denne visar att avbrottet beror på ett hinder utanför hans kontroll som han inte skäligen kunde förväntas ha räknat med och vars följderna han inte heller skäligen kunde ha undvikit eller övervunnit.

Beror avbrottet på någon som innehavaren av en fjärrvärmeledning har anlitat för att utföra underhåll, reparation eller liknande arbete, är ledningsinnehavaren fri från skadeståndsskyldighet endast om också den som han har anlitat skulle vara fri enligt första stycket.

29 § Skadestånd enligt 26–28 §§ omfattar ersättning för utgifter och inkomstbortfall samt annan förlust på grund av avbrottet.

Om skyldigheten att utge skadestånd skulle vara oskäligt betungande med hänsyn till den skadeståndsskyldiges ekonomiska förhållanden, kan skadeståndet jämkas efter vad som är skäligt. Vid bedömningen skall även beaktas föreliggande försäkringar och försäkringsmöjligheter, den skadeståndsskyldiges förutsättningar att förutse och hindra skadan samt andra särskilda omständigheter.

30 § Konsumenten skall underrätta motparten om anspråk på ersättning inom tre år från det att skadan inträffade. Gör han inte det, har han förlorat sin rätt till ersättning för den uppkomna skadan.

31 § Kan parterna vid en förhandling enligt 9 § inte nå en överenskommelse, skall tillsynsmyndigheten på begäran av parterna gemensamt medla i tvisten.

32 § Kan parterna vid en förhandling enligt 18 § inte nå en överenskommelse skall tillsynsmyndigheten på begäran av en av parterna medla i tvisten.

Har medling enligt första stycket avslutats utan att parterna har kommit överens i en hänskjuten fråga som avser annat än anslutning till fjärrvärmenätet, skall tillsynsmyndigheten på begäran av en av parterna lämna en rekommendation om hur tvisten bör lösas. Sådan begäran skall ske senast när medling avslutas.

Gäller medling enligt första stycket en fråga om ändring av ett avtalsvillkor, får ändringen inte träda i kraft förrän medlingsförfarandet har avslutats eller, om rekommendation har begärts, en rekommendation lämnats.

33 § Tvist mellan den som bedriver fjärrvärmeverksamhet och en kund i anledning av ett avtal om distribution av fjärrvärme eller anslutning till ett fjärrvärmenät, får av en av parterna hänskjutas till prövning av tillsynsmyndigheten. Tillsynsmyndigheten skall lämna en rekommendation om hur tvisten bör lösas.

Tillsyn

34 § Tillsynen över efterlevnaden av denna lag och av föreskrifter som har meddelats med stöd av lagen utövas av tillsynsmyndigheten.

Tillsynen omfattar inte efterlevnaden av bestämmelserna i 21–30 §§.

35 § Tillsynsmyndigheten har rätt att på begäran få de upplysningar och ta del av de handlingar som behövs för tillsynen. En begäran får förenas med vite.

36 § Tillsynsmyndigheten får meddela de förelägganden som behövs för att trygga efterlevnaden av denna lag och av de föreskrifter och villkor som omfattas av tillsynen. Ett föreläggande får förenas med vite.

Avgifter

37 § Regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer får meddela föreskrifter om avgifter för att finansiera de uppgifter tillsynsmyndigheten har enligt denna lag och enligt föreskrifter som har meddelats med stöd av lagen. Tillsynsavgift skall tas ut av den som bedriver fjärrvärmeverksamhet.

38 § Om den som bedriver fjärrvärmeverksamhet inte ger in bestyrkt kopia av sådan redovisning samt sådant revisorsintyg som anges i 11 § första stycket och 13 § andra stycket, skall företaget betala förseningsavgift till staten enligt 39 §.

Beslut om förseningsavgift fattas av tillsynsmyndigheten.

39 § Den som bedriver fjärrvärmeverksamhet skall betala en förseningsavgift om de handlingar som anges i 38 § inte har kommit in till tillsynsmyndigheten inom sju månader från räkenskapsårets utgång. Om verksamhetsutövaren har beslutat om fortsatt bolagsstämma enligt 9 kap. 9 § andra stycket aktiebolagslagen (1975:1385) eller om fortsatt föreningsstämma enligt 7 kap. 4 § tredje stycket lagen (1987:667) om ekonomiska föreningar, skall dock denne betala förseningsavgift först om handlingarna inte har kommit in inom nio månader från räkenskapsårets utgång. Avgiften skall uppgå till 10 000 kr.

Om de handlingar som anges i 38 § inte har kommit in inom två månader från det att underrättelse avsändes till den som bedriver fjärrvärmeverksamhet om ett beslut om förseningsavgift enligt första stycket, skall denne betala en ny förseningsavgift. Den nya avgiften skall uppgå till 10 000 kr.

Om de handlingar som anges i 38 § inte har kommit in inom två månader från det att underrättelse avsändes till den som bedriver fjärrvärmeverksamhet om ett beslut om förseningsavgift enligt andra stycket, skall denne betala en ny förseningsavgift. Den nya avgiften skall uppgå till 20 000 kr.

40 § Om registrering har skett av ett beslut om att den som bedriver fjärrvärmeverksamhet försatts i konkurs eller trätt i likvidation, får beslut om förseningsavgift inte meddelas.

41 § Har den som bedriver fjärrvärmeverksamhet inom föreskriven tid gett in de handlingar som anges i 38 § men har handlingarna någon brist som lätt kan avhjälpas, får tillsynsmyndigheten meddela beslut om förseningsavgift endast om verksamhetsutövaren har underrättats om bristen och fått tillfälle att avhjälpa den men inte gjort det inom den tid som angetts i underrättelsen. En sådan underrättelse får sändas med posten till den postadress som verksamhetsutövaren senast har anmält hos tillsynsmyndigheten.

42 § En förseningsavgift skall efterges, om underlåtenheten att ge in handlingen framstår som ursäktlig med hänsyn till omständigheter som den som bedriver fjärrvärmeverksamhet inte har kunnat råda över. Avgiften skall också efterges om det framstår som uppenbart oskäligt att ta ut den.

Bestämmelserna om eftergift skall beaktas även om något yrkande om detta inte har framställts, om det föranleds av vad som har förekommit i ärendet.

43 § Om en förseningsavgift inte har betalats efter betalningsuppmaning, skall avgiften lämnas för indrivning.

Regeringen får föreskriva att indrivning inte behöver begäras för ringa belopp.

Bestämmelser om indrivning finns i lagen (1993:891) om indrivning av statliga fordringar m.m. Vid indrivning får verkställighet enligt utsökningsbalken ske.

44 § Ett beslut om förseningsavgift får verkställas även om det inte har vunnit laga kraft.

Om den som bedriver fjärrvärmeverksamhet har rätt att få tillbaka betalad förseningsavgift på grund av en domstols beslut, skall ränta betalas på den återbetalade förseningsavgiften från och med månaden efter den då förseningsavgiften betalades in till och med den månad då återbetalning görs. I fråga om räntans storlek tillämpas 19 kap. 14 § skattebetalningslagen (1997:483).

Överklagande

45 § Beslut av tillsynsmyndigheten enligt 35–36, 39 och 42 §§ får överklagas hos allmän förvaltningsdomstol. Prövningstillstånd krävs vid överklagande till kammarrätten.

Regeringen får meddela föreskrifter om överklagande av andra beslut enligt denna lag eller enligt föreskrifter som meddelats med stöd av lagen.

1. Denna lag träder i kraft den 1 juli 2006.

2. Bestämmelserna i 11 och 13 §§ tillämpas första gången för det räkenskapsår som påbörjas den 1 juli 2006 eller närmast därefter.

Förteckning över remissinstanserna för Fjärrvärme- utredningens delbetänkande Tryggare fjärrvärme- kunder – Ökad transparens och åtskillnad mellan el- och fjärrvärmeverksamhet (SOU 2003:115)

Prop. 2007/08:60

Bilaga 6

Ekonomistyrningsverket, Hovrätten för Övre Norrland, Kammarrätten i Stockholm, Länsrätten i Södermanlands län, Konsumentverket, Konkurrensverket, Riksrevisionen, Statskontoret, Elsäkerhetsverket, Statens energimyndighet, Naturvårdsverket, Svensk Elbrukarförening, Svenska Kommunförbundet, Landsorganisationen i Sverige (LO), Lantbrukarnas Riksförbund (LRF), HSB:s riksförbund, Hyresgästföreningen, Riksbyggen, Svensk Energi, Svensk Fjärrvärme, Sveriges Allmännyttiga Bostadsföretag, Svenskt Näringsliv och Sveriges BostadsrättsCentrum (SBC).

Härutöver har Jämtkraft AB, Skogen, Kemin, Gruvorna och Stålet (SKGS), Svenska Renhållningsverksföreningen (RVF), Finspångs tekniska verk, Energiverken i Halmstad AB, Alvesta Energi AB, Karlshamns Energi AB och BRF Fridhem inkommit med yttrande. Räddningsverket, Riksrevisionen, Elsäkerhetsverket, Glesbygdsverket, Affärsverket svenska kraftnät, Tjänstemännens Centralorganisation (TCO) och Sveriges Akademikers Centralorganisation (SACO) har getts tillfälle att yttra sig men de har avstått.

Förteckning över remissinstanserna för Fjärrvärme-
utredningens delbetänkande Skäligt pris på fjärrvärme
(SOU 2004:136) och Fjärrvärmeutredningens
betänkande Fjärrvärme och kraftvärme i framtiden
(SOU 2005:33)

Hovrätten för Övre Norrland, Stockholms tingsrätt, Kammarrätten i Stockholm, Länsrätten i Södermanlands län, Åklagarmyndigheten, Rikspolisstyrelsen, Ekonomistyrningsverket, Socialstyrelsen, Statskontoret, Statistiska centralbyrån (SCB), Konsumentverket, Naturvårdsverket, Boverket, Statens institut för kommunikationsanalys (SIKA), Konkursverket, Affärsverket svenska kraftnät, Elsäkerhetsverket, Statens energimyndighet, Stockholms kommun, Mönsterås kommun, Skövde kommun, Luleå kommun, Svenskt Näringsliv, Lantbrukarnas Riksförbund (LRF), Svensk Energi, Svensk Fjärrvärme, Landsorganisationen i Sverige (LO), Näringslivets Regelnämnd, Fastighetsägarna Sverige, HSB:s riksförbund, Hyresgästernas Riksförbund, Skogen och Kemin, Gruvorna och Stålet, Svenska Bioenergiföreningen (SVEBIO), Svenska Gasföreningen, Svenska Renhållningsverksföreningen (RVF), Sveriges Allmännyttiga Bostadsföretag (SABO), Sveriges Bostadsrätts-Centrum (SBC), Sveriges Energiföreningars Riksorganisation (SERO), Sveriges kommuner och landsting (SKL) och Villaägarnas Riksförbund.

Härutöver har Elektra Värme AB, Fortum Värme Holding AB, Sydkraft AB, Göteborgs stad, Mariestad Töreboda Energi AB, Falu Energi & Vatten AB, Vattenfall AB, SSAB Svenskt Stål AB, Pilkington Floatglas AB, Göteborg Energi AB, Borlänge Energi, Kemira Kemi AB, Vargön Alloys AB, Växjö Energi AB (VEAB), Byggherreforum, och Capital Cooling Europe AB inkommit med yttrande.

Riksrevisionen, Linköpings tingsrätt, Akademiska hus AB, Chalmers Tekniska högskola, Jernkontoret, Uppsala kommun, Svenska Naturskyddsföreningen, Svensk handel, Företagarna, Vasakronan AB, Riksborgen, Sveriges konsumenter i samverkan och Sveriges konsumentråd har getts tillfälle att yttra sig men de har avstått.

Förslag till fjärrvärmelag

Härigenom föreskrivs följande.

Inledande bestämmelser

1 § I denna lag avses med

fjärrvärmeverksamhet: distribution i rörledningar av hetvatten eller annan värmebärare för uppvärmning, om en obestämd grupp inom ett geografiskt område får anslutas till verksamheten,

fjärrvärmeföretag: juridisk person som bedriver fjärrvärmeverksamhet,

fjärrvärmekund: den som ingått ett avtal om fjärrvärme med ett fjärrvärmeföretag,

konsument: fjärrvärmekund som är en fysisk person och som använder fjärrvärme i huvudsak utanför näringsverksamhet,

avtal om fjärrvärme: avtal om användning av fjärrvärme för uppvärmning,

tillsynsmyndighet: den myndighet som utövar tillsyn enligt denna lag.

2 § Med fjärrvärmeverksamhet avses i denna lag även produktion och försäljning av den värme som distribueras i rörledningarna, om fjärrvärmeföretaget bedriver produktionen och försäljningen.

3 § Det som föreskrivs i denna lag i fråga om fjärrvärmeföretag ska gälla även fysiska personer som bedriver fjärrvärmeverksamhet.

4 § Avtalsvillkor som i jämförelse med bestämmelserna i denna lag är till nackdel för en konsument är utan verkan mot denne.

Prisinformation

5 § Ett fjärrvärmeföretag ska se till att uppgifter om fjärrvärmeföretagets priser för fjärrvärme och hur ett pris bestäms finns enkelt tillgängliga för fjärrvärmekunder och allmänhet. Om skilda priser gäller för olika kategorier av fjärrvärmekunder har fjärrvärmeföretaget samma skyldighet i fråga om uppgifter om grunderna för indelningen av fjärrvärmekunder i olika kategorier.

Med priser för fjärrvärme avses även priser för anslutning till fjärrvärmeverksamheten.

Avtalet om fjärrvärme

Uppgifter i ett avtal om fjärrvärme

6 § Ett avtal om fjärrvärme ska innehålla uppgifter om

1. fjärrvärmeföretagets åtagande gentemot fjärrvärmekunden,
2. priset för fjärrvärme och hur det bestäms,

3. var fjärrvärmekunden kan finna information om fjärrvärmeföretagets priser för fjärrvärme,
4. den tid som avtalet löper,
5. i fråga om avtal som löper under en viss tid, vad som gäller med avseende på förlängning av avtalet,
6. förutsättningarna för att fjärrvärmeföretaget ska få göra en ensidig ändring av ett avtalsvillkor, om avtalet tillåter en sådan ändring,
7. hur avtalet sägs upp,
8. fjärrvärmeföretagets ersättningsansvar om det inte uppfyller avtalet,
9. vem som svarar för kostnader för en återställning efter en anslutning till fjärrvärmeverksamheten, ett underhåll av rörledningarna eller ett borttagande av anslutningen, och
10. det som anges i denna lag om möjligheten att begära förhandling och att ansöka om medling.

Ändring av avtalsvillkor för fjärrvärme

7 § Om ett avtal om fjärrvärme ger fjärrvärmeföretaget rätt att ensidigt ändra avtalsvillkoren till nackdel för en fjärrvärmekund och fjärrvärmeföretaget gör en sådan ändring, ska fjärrvärmekunden underrättas om det minst två månader före ändringen ska börja tillämpas.

Underrättelsen ska ange skälen till ändringen av avtalsvillkoren och innehålla en upplysning om att fjärrvärmekunden har rätt att säga upp avtalet.

8 § En fjärrvärmekund har rätt att säga upp ett avtal om fjärrvärme att upphöra tre månader från uppsägningen, om fjärrvärmeföretaget gör en ensidig ändring av avtalsvillkoren till nackdel för fjärrvärmekunden.

Avtalet ska dock sägas upp innan de ändrade avtalsvillkoren ska börja tillämpas.

9 § Om en fjärrvärmekund säger upp ett avtal om fjärrvärme för att fjärrvärmeföretaget gör en ensidig ändring av avtalsvillkoren till nackdel för fjärrvärmekunden, får uppsägningen inte medföra någon kostnad för fjärrvärmekunden.

Detta gäller dock endast om avtalet sägs upp inom den tid som anges i 8 § andra stycket.

Förhandling om villkor för fjärrvärme

10 § Ett fjärrvärmeföretag ska förhandla med en fjärrvärmekund som begär förhandling om

1. priset för fjärrvärme,
2. kapaciteten hos en anslutning till fjärrvärmeverksamheten, och
3. en ändring av avtalsvillkoren till nackdel för fjärrvärmekunden, om kunden begärt förhandling inom tre veckor från det att fjärrvärmekunden underrättades om ändringen.

11 § Ett fjärrvärmeföretags skyldighet att förhandla med en fjärrvärmekund innebär att fjärrvärmeföretaget ska

1. ange skälen för det avtalsvillkor som förhandlingen gäller,
2. ge fjärrvärmekunden tillräcklig information för att bedöma skäligheten av avtalsvillkoret, och
3. försöka att komma överens med fjärrvärmekunden om avtalsvillkoret.

12 § Om en förhandling inte leder till någon överenskommelse ska fjärrvärmeföretaget underrätta fjärrvärmekunden om att förhandlingen är avslutad och ange skälen för fjärrvärmeföretagets avtalsvillkor.

13 § Om en förhandling mellan ett fjärrvärmeföretag och en fjärrvärmekund inte leder till någon överenskommelse om villkor för fjärrvärme, får fjärrvärmeföretaget eller fjärrvärmekunden ansöka om medling.

14 § En ansökan om medling ska ges in till den myndighet som medlar enligt denna lag. Ansökan ska ges in inom tre veckor från det att fjärrvärmeföretaget underrättade fjärrvärmekunden om att förhandlingen avslutats.

15 § Den som ansöker om medling ska samtidigt som ansökan ges in betala en ansökningsavgift om 1 000 kronor. En konsument ska i stället betala 500 kronor.

16 § Den myndighet som medlar enligt denna lag fattar beslut om medling.

En ansökan om medling ska bifallas endast om myndigheten bedömer att en medling kan leda till en överenskommelse mellan fjärrvärmeföretaget och fjärrvärmekunden.

17 § En ansökan om medling får avvisas om

1. sökanden inte betalat ansökningsavgiften,
2. ansökan inte innehåller en tillräcklig redogörelse för de omständigheter som har betydelse för medlingsavgiften, trots ett föreläggande att avhjälpa bristen, eller
3. ansökan har gjorts för sent.

Tillämpning av en ändring av avtalsvillkoren

18 § Om ett avtal om fjärrvärme ger fjärrvärmeföretaget rätt att ensidigt ändra avtalsvillkoren till nackdel för en fjärrvärmekund och fjärrvärmeföretaget gör en sådan ändring, får den börja tillämpas tidigast

1. två månader från det att fjärrvärmekunden underrättades om ändringen,
2. om fjärrvärmekunden begärt förhandling om ändringen, när fjärrvärmeföretaget uppfyllt skyldigheten att förhandla enligt 11 § och det gått tre veckor från det att fjärrvärmeföretaget underrättat fjärrvärmekunden om att förhandlingen avslutats, och
3. om en ansökan om medling om ändringen har gjorts, när medlingen har avslutats.

Om en ansökan om medling har avvisats eller lämnats utan bifall gäller i stället för vad som anges i första stycket 3 att en ändring av avtalsvillkoren får börja tillämpas tidigast tre veckor från beslutet.

Prop. 2007/08:60

Bilaga 8

19 § Om en fjärrvärmekund sagt upp avtalet till följd av att fjärrvärmeföretaget vill ändra avtalsvillkoren till nackdel för fjärrvärmekunden, får de ändrade avtalsvillkoren inte tillämpas under uppsägningstiden.

Avstängning av fjärrvärme till konsumenter

20 § Fjärrvärme till en konsument får stängas av innan avtalet löpt ut, om konsumenten har försummat sina skyldigheter enligt avtalet och försummelsen är ett väsentligt avtalsbrott.

Detta gäller dock endast om

1. konsumenten inte följt en skriftlig uppmaning att inom en angiven och skälig tid uppfylla sina skyldigheter enligt avtalet,
2. uppmaningen innehöll en upplysning om att fjärrvärmens stängs av om uppmaningen inte följs, och
3. avtalsbrottet gäller något annat än att konsumenten inte betalat enligt avtalet.

Dessutom gäller att fjärrvärmens endast får stängas av om det saknas anledning att anta att en avstängning kan medföra en inte obetydlig personskada eller omfattande sakskada. Detta gäller dock inte om konsumentens handlande varit otillbörligt.

21 § Om en konsument inte betalat enligt avtalet får fjärrvärmens stängas av innan avtalet löpt ut om,

1. den bristande betalningen är ett väsentligt avtalsbrott,
2. fjärrvärmeföretagets fordran är ostridig,
3. konsumenten inte följt en skriftlig uppmaning att inom en angiven och skälig tid betala fordran och konsumenten därefter delgetts en skriftlig påminnelse att betala inom tre veckor från delgivningen,
4. påminnelsen innehöll en upplysning om att fjärrvärmens stängs av om betalning inte görs enligt påminnelsen,
5. betalning inte har gjorts enligt påminnelsen, och
6. ett meddelande om innehållet i påminnelsen har sänts till socialnämnden i den kommun där konsumenten bor och socialnämnden inte inom tre veckor därefter har meddelat fjärrvärmeföretaget att nämnden betalar fordran.

Dessutom gäller att fjärrvärmens endast får stängas av om det saknas anledning att anta att en avstängning kan medföra en inte obetydlig personskada eller omfattande sakskada. Detta gäller dock inte om konsumentens handlande varit otillbörligt.

22 § Ett fjärrvärmeföretag får kräva ersättning av en konsument för skäliga kostnader med anledning av åtgärder enligt 20 och 21 §§.

23 § Ett fjärrvärmeföretag ska ersätta skada som en konsument orsakas av att fjärrvärmen stängs av innan avtalet löpt ut, om inte fjärrvärmen får stängas av enligt 20 eller 21 §.

Fjärrvärmeföretaget är dock inte skyldigt att ersätta en skada, om fjärrvärmeföretaget visar att fjärrvärmen stängts av till följd av ett hinder utanför fjärrvärmeföretagets kontroll som det inte skäligen kunde förväntas ha räknat med och vars följder det inte heller skäligen kunde ha undvikit eller övervunnit.

Beror avstängningen på någon som fjärrvärmeföretaget har anlitat för underhåll, reparation eller liknande arbete, är fjärrvärmeföretaget fritt från skadeståndsskyldighet endast om den som anlitats skulle vara fri från skadeståndsskyldighet enligt andra stycket.

24 § Ett fjärrvärmeföretag ska ersätta skada som en konsument orsakas av ett avbrott i distributionen av fjärrvärme som pågår under en sammanhängande period som överstiger två timmar, om inte avbrottet beror på

1. konsumentens försummelse, eller

2. en åtgärd som utförs för

a) att undvika personskada eller omfattande sakskada,

b) att bygga ut fjärrvärmeverksamheten, eller

c) en god distributionssäkerhet, eller

3. ett sådant hinder för distributionen som avses i 23 § andra och tredje stycket.

I fråga om ett avbrott som avses i första stycket 2 ska ett fjärrvärmeföretag ersätta skada som en konsument orsakas av att inte i god tid och på lämpligt sätt ha underrättats om avbrottet, eller av att avbrottet pågår längre än vad som är nödvändigt.

25 § Skadestånd enligt denna lag omfattar ersättning för utgifter, inkomstbortfall och annan förlust.

26 § Om skyldigheten att betala skadestånd är oskäligt betungande med hänsyn till de ekonomiska förhållandena hos ett fjärrvärmeföretag, får skadeståndet jämkas efter vad som är skäligt.

Vid bedömningen om skadeståndsskyldigheten är oskäligt betungande för fjärrvärmeföretaget ska hänsyn tas till försäkringsskyddet hos fjärrvärmeföretaget och möjligheten till att få sådant skydd, förutsättningarna för fjärrvärmeföretaget att förutse och hindra skadan samt andra särskilda omständigheter.

27 § En rätt till ersättning av fjärrvärmeföretaget är förlorad om inte konsumenten underrättar fjärrvärmeföretaget om anspråket på ersättning inom tre år från det att skadan inträffade.

Förhandling om tillträde till rörledningar

28 § Om ett fjärrvärmeföretag får en begäran om tillträde till rörledningarna från någon som vill sälja värme till fjärrvärmeverksamheten eller använda ledningarna för distribution av värme, ska fjärrvärme-

företaget förhandla om tillträde med den som gjort begäran. Om någon överenskommelse inte kan träffas om tillträde, ska fjärrvärmeföretaget ange skälen för att tillträde inte medges.

Prop. 2007/08:60

Bilaga 8

Kommunala fjärrvärmeföretag

29 § Om ett kommunalt företag som avses i 3 kap. 16–18 §§ kommunallagen (1991:900) bedriver fjärrvärmeverksamhet, ska verksamheten bedrivas på affärsmässig grund.

30 § Trots bestämmelsen i 2 kap. 1 § kommunallagen (1991:900) om anknytning till kommunens område eller dess medlemmar, får ett kommunalt företag som avses i 3 kap. 16–18 §§ samma lag bedriva fjärrvärmeverksamhet utanför kommunen, om det görs i geografisk närhet till fjärrvärmeverksamheten inom kommunen och i syfte att uppnå en ändamålsenlig fjärrvärmeverksamhet inom kommunen.

Redovisning av fjärrvärmeverksamhet

31 § Ett fjärrvärmeföretag ska ekonomiskt redovisa fjärrvärmeverksamheten särskilt genom att för varje år upprätta en årsrapport.

Vid redovisning av fjärrvärmeverksamhet ska produktion av el som kan ske samtidigt med produktion av den värme som distribueras i fjärrvärmeverksamheten anses ingå i verksamheten. Detsamma gäller handel med sådan el.

32 § Ett fjärrvärmeföretag ska lämna uppgifter om drift- och affärsförhållanden i fjärrvärmeverksamheten. Sådana uppgifter ska lämnas för varje sammanhängande system av rörledningar och anläggningar för produktion av den värme som distribueras i ledningarna, om sådan produktion ingår i fjärrvärmeverksamheten.

Uppgifterna får dock avse den samlade verksamheten i olika system, om priset för fjärrvärme är detsamma i dem.

33 § Årsrapporten ska granskas av en revisor.

34 § Granskningen av årsrapporten ska avse om den upprättats enligt gällande bestämmelser.

Granskningen ska vara så ingående och omfattande som god revisions- sed kräver.

35 § Över granskningen av årsrapporten ska ett skriftligt yttrande lämnas.

36 § En bestyrkt kopia av årsrapporten och yttrandet över granskningen av årsrapporten samt uppgifterna om drift- och affärsförhållanden i fjärrvärmeverksamheten ska ges in till tillsynsmyndigheten inom sju månader efter räkenskapsårets utgång.

Handlingarna får överföras elektroniskt till tillsynsmyndigheten.

Med bestyrkt kopia jämfställs elektroniskt original.

37 § Om årsrapporten och yttrandet över granskningen av årsrapporten inte har givits in till tillsynsmyndigheten på föreskrivet sätt och i föreskriven tid, ska fjärrvärmeföretaget betala en förseningsavgift på 10 000 kronor.

Om fjärrvärmeföretaget beslutat om fortsatt bolagsstämma enligt 7 kap. 14 § aktiebolagslagen (2005:551) eller fortsatt föreningsstämma enligt 7 kap. 4 § tredje stycket lagen (1987:667) om ekonomiska föreningar, gäller i stället att handlingarna ska ha givits in inom nio månader från räkenskapsårets utgång.

Om inte handlingarna har givits in inom två månader från en under rättelse om att en förseningsavgift har påförts fjärrvärmeföretaget, ska fjärrvärmeföretaget betala en andra förseningsavgift på 10 000 kronor.

Om inte handlingarna har givits in inom två månader från en under rättelse om att en andra förseningsavgift har påförts den som bedriver fjärrvärmeverksamheten, ska den som bedriver fjärrvärmeverksamheten betala en tredje förseningsavgift på 20 000 kronor.

38 § Ett fjärrvärmeföretag får inte påföras en förseningsavgift efter registrering hos Bolagsverket av ett beslut om att fjärrvärmeföretaget har

1. försatts i konkurs, eller
2. trätt i likvidation.

Om fjärrvärmeföretaget har trätt i likvidation gäller detta endast i fråga om redovisning för tiden före likvidationsbeslutet.

39 § Om årsrapporten och yttrandet över granskningen av årsrapporten har givits in i tid men inte på föreskrivet sätt, eller om handlingarna har någon annan brist som lätt kan rättas till, får en förseningsavgift påföras endast om fjärrvärmeföretaget inte följt ett föreläggande att inom viss tid avhjälpa bristen.

40 § En förseningsavgift ska efterges

1. om underlåtenheten att ge in årsrapporten eller yttrandet över granskningen av årsrapporten är ursäktlig med hänsyn till omständigheter som fjärrvärmeföretaget inte kunnat råda över, eller

2. om det är uppenbart oskäligt att påföra avgiften.

Detta gäller utan att fjärrvärmeföretaget har begärt eftergift.

41 § Om ett fjärrvärmeföretag inte följt ett föreläggande att inom viss tid betala en förseningsavgift, ska avgiften lämnas för indrivning. Bestämmelser om indrivning av statliga fordringar finns i lagen (1993:891) om indrivning av statliga fordringar m.m.

Vid indrivning får verkställighet enligt utsökningsbalken ske. Ett beslut om förseningsavgift får verkställas utan hinder av att det inte vunnit laga kraft.

Överlämnande för indrivning krävs inte om statens fordran för förseningsavgiften är ringa.

42 § Om ett fjärrvärmeföretag till följd av domstols beslut har rätt att få tillbaka betalad förseningsavgift, ska ränta betalas på den återbetalade

avgiften från och med månaden efter den då avgiften betalades in till och med den månad då återbetalning görs. I fråga om räntans storlek tillämpas 19 kap. 14 § skattebetalningslagen (1997:483). Prop. 2007/08:60 Bilaga 8

43 § Frågor om förseningsavgifter prövas av tillsynsmyndigheten.

44 § Förseningsavgifter tillfaller staten.

Tillsyn

45 § Tillsynsmyndigheten ska utöva tillsyn över att fjärrvärmeföretag följer bestämmelserna i 5–7, 9–12, 18–21, 28–33 och 36 §§.

Tillsynsmyndigheten får meddela de förelägganden som behövs för efterlevnaden av bestämmelserna. Ett sådant föreläggande får förenas med vite.

46 § Tillsynsmyndigheten har rätt att på begäran få de upplysningar och ta del av de handlingar som behövs för tillsynen. En sådan begäran får förenas med vite.

Överklagande m.m.

47 § Tillsynsmyndighetens beslut om förseningsavgift, föreläggande enligt 45 § andra stycket och en med vite förenad begäran enligt 46 § får överklagas hos allmän förvaltningsdomstol. Prövningstillstånd krävs vid överklagande till kammarrätten.

I övrigt får tillsynsmyndighetens beslut enligt denna lag inte överklagas. Beslut i ärenden om medling får inte heller överklagas.

48 § Regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer meddelar föreskrifter om

1. hur uppgifter om priset för fjärrvärme ska hållas tillgängliga enligt 5 §,
2. hur en fjärrvärmekund ska underrättas enligt 7 och 12 §§,
3. hur meddelanden enligt 20 och 21 §§ ska utformas och på vilket sätt konsumenten ska få del av dem,
4. redovisning av fjärrvärmeverksamhet enligt 31 §,
5. vilka uppgifter som ska lämnas enligt 32 §,
6. granskningen av årsrapporten enligt 33 §, och
7. vilken myndighet som är tillsynsmyndighet och vilken myndighet som medlar enligt denna lag.

Denna lag träder i kraft den 1 juli 2008.

Förslag till lag om ändring i brottsbalken

Härigenom föreskrivs i fråga om brottsbalken
dels att 8 kap. 12 § ska ha följande lydelse,
dels att det i balken ska införas en ny paragraf, 8 kap. 10 a §, av
följande lydelse.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

8 kap.

10 a §

Leder någon olovligen värmeenergi ur ett rörledningssystem för uppvärmning eller leder någon olovligen värmeenergi till ett rörledningssystem för kylning, döms för olovlig avledning av värmeenergi till böter eller fängelse högst ett år. Vid ringa fall döms inte till ansvar.

Är brottet grovt, döms till fängelse, lägst sex månader och högst fyra år.

12 §

För försök eller förberedelse till stöld, grov stöld, rån, grovt rån, tillgrepp av fortskaffningsmedel *eller* olovlig kraftavledning, så ock för stämpling till eller underlåtenhet att avslöja rån eller grovt rån dömes till ansvar enligt vad i 23 kap. stadgas. Skulle tillgrepp av fortskaffningsmedel, om brottet fullbordats, hava varit att anse som ringa, må dock ej dömas till ansvar som nu sagts.

För försök eller förberedelse till stöld, grov stöld, rån, grovt rån, tillgrepp av fortskaffningsmedel, olovlig kraftavledning *eller olovlig avledning av värmeenergi*, så ock för stämpling till eller underlåtenhet att avslöja rån eller grovt rån dömes till ansvar enligt vad i 23 kap. stadgas. Skulle tillgrepp av fortskaffningsmedel *eller olovlig avledning av värmeenergi*, om brottet fullbordats, hava varit att anse som ringa, må dock ej dömas till ansvar som nu sagts.

Denna lag träder i kraft den 1 juli 2008.

Förslag till lag om ändring i ellagen (1997:857)

Härigenom föreskrivs i fråga om ellagen (1997:857)¹
dels att 1 kap. 4 a och 4 b §§ ska upphöra att gälla,
dels att 1 kap. 1 §, 3 kap. 2, 4 och 5 §§, 7 kap. 2 § samt rubriken
närmaste före 3 kap. 2 § ska ha följande lydelse.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

1 kap.

1 §²

I denna lag ges föreskrifter om elektriska anläggningar, om handel med el i vissa fall samt om elsäkerhet. *Dessutom ges vissa föreskrifter om fjärrvärmeverksamhet.*

I denna lag ges föreskrifter om elektriska anläggningar, om handel med el i vissa fall samt om elsäkerhet.

3 kap.

Redovisning av nätverksamhet
*m.m.*³

Redovisning av nätverksamhet

2 §⁴

Nätverksamhet *och fjärrvärmeverksamhet* skall ekonomiskt redovisas *var för sig* och skilt från annan verksamhet.

Nätverksamhet *ska* ekonomiskt redovisas skilt från annan verksamhet.

Vid redovisning av fjärrvärmeverksamhet enligt första stycket skall den elproduktion som skett i ett kraftvärmeverk och försäljningen av denna el anses ingå i fjärrvärmeverksamheten.

4 §⁵

Regeringen eller, efter regeringens bemyndigande, nätmyndigheten får meddela närmare föreskrifter om redovisning av nätverksamhet *och av fjärrvärmeverksamhet.*

Regeringen eller, efter regeringens bemyndigande, nätmyndigheten får meddela närmare föreskrifter om redovisning av nätverksamhet.

¹ Senaste lydelse av

1 kap. 4 a § 2005:404

1 kap. 4 b § 2005:404.

² Senaste lydelse 2005:404.

³ Senaste lydelse 2005:404.

⁴ Senaste lydelse 2005:404.

⁵ Senaste lydelse 2005:404.

5 §⁶

Revisor hos den som bedriver nätverksamhet *eller fjärrvärme-verksamhet* skall göra en särskild granskning av redovisningen av verksamheten.

Revisorn *skall* årligen i ett särskilt intyg avge ett utlåtande i frågan om redovisningen av nätverksamheten *eller fjärrvärme-verksamheten* skett enligt gällande bestämmelser. Intyget *skall* av företaget ges in till nätmyndigheten.

Regeringen får meddela närmare föreskrifter om revision av nätverksamhet *och av fjärrvärme-verksamhet*.

Revisor hos den som bedriver nätverksamhet *ska* göra en särskild granskning av redovisningen av verksamheten.

Revisorn *ska* årligen i ett särskilt intyg avge ett utlåtande i frågan om redovisningen av nätverksamheten skett enligt gällande bestämmelser. Intyget *ska* av företaget ges in till nätmyndigheten.

Regeringen får meddela närmare föreskrifter om revision av nätverksamhet.

7 kap.

2 §⁷

Om ett sådant kommunalt företag som avses i 3 kap. 16–18 §§ kommunallagen (1991:900) bedriver sådan verksamhet som avses i 1 § 1 *eller fjärrvärme-verksamhet*, *skall* verksamheten drivas på affärsmässig grund och redovisas särskilt.

Om ett sådant kommunalt företag som avses i 3 kap. 16–18 §§ kommunallagen (1991:900) bedriver sådan verksamhet som avses i 1 § 1, *ska* verksamheten drivas på affärsmässig grund och redovisas särskilt.

Denna lag träder i kraft den 1 juli 2008.

⁶ Senaste lydelse 2005:404.

⁷ Senaste lydelse 2005:404

Utdrag ur protokoll vid sammanträde 2007-12-19

Närvarande: F.d. justitierådet Nina Pripp, regeringsrådet Nils Dexe och justitierådet Lars Dahllöf.

Fjärrvärmelag m.m.

Enligt en lagrådsremiss den 15 november 2007 (Näringsdepartementet) har regeringen beslutat inhämta Lagrådets yttrande över förslag till

1. fjärrvärmelag,
2. lag om ändring i brottsbalken,
3. lag om ändring i ellagen (1997:857).

Förslagen har inför Lagrådet föredragits av rättssakkunniga Ylva Svensson.

Förslagen föranleder följande yttrande av *Lagrådet*:

Remissens huvudsakliga innehåll

I nu gällande ellag finns vissa bestämmelser om sådan verksamhet som i lagen kallas fjärrvärmeverksamhet. I remissen föreslås att bestämmelserna bryts ut ur ellagen och ersätts av bestämmelser med utvidgat innehåll i en ny lag, kallad fjärrvärmelagen.

Jämförd med regleringen i ellagen och den närliggande naturgaslagen (2005:403) är regleringen i fjärrvärmelagen mer begränsad och har en mer civilrättslig inriktning. Det främsta syftet med fjärrvärmelagen sägs vara att stärka fjärrvärmekundernas ställning och öka genomsynen av en fjärrvärmeverksamhet.

Lagförslaget innehåller bestämmelser om bl.a. förhandlingsskyldighet för fjärrvärmeföretagen gentemot fjärrvärmekunderna och den som vill sälja värme till fjärrvärmeverksamheten eller använda rörledningarna för distribution av värme. I förslaget ges även bestämmelser till skydd för konsumenter mot avstängning av fjärrvärmerna och om skyldighet för fjärrvärmeföretag att vid avbrott eller avstängning ersätta en konsument för skada. Vidare ges bestämmelser om kommunala fjärrvärmeföretag och om redovisningsskyldighet för fjärrvärmeföretagen avseende verksamheten.

Remissen innehåller även förslag till en straffbestämmelse i brottsbalken för olovlig avledning av värmeenergi.

Ändringarna föreslås träda i kraft den 1 juli 2008.

1.1 Inledande synpunkter

I det remitterade lagförslaget finns ett flertal bestämmelser i frågor som på naturgas- och elområdena har sin motsvarighet i naturgaslagen respektive ellagen. Bestämmelserna i de båda sistnämnda lagarna har utformats likartade. I förevarande lagförslag har bestämmelserna däremot getts en annan lydelse, vilket på sina ställen inneburit sakliga skillnader i förhållande till motsvarande reglering i de båda nyssnämnda lagarna utan att detta motiverats eller kan antas ha varit avsikten. Det finns också exempel på att Fjärrvärmeutredningens förslag synes ha godtagits till sitt innehåll, men där avvikelser gjorts från utredningens lagtexter utan någon motivering så att innehållet delvis kommit att bli ett annat. Lagrådet återkommer i det följande till dessa bestämmelser.

Att i lagar på närliggande områden utforma föreskrifterna olika när dessa är avsedda att ha samma sakliga innehåll ger i onödan upphov till tolkningsproblem hos tillämparna som gärna utgår från att avvikelserna är avsiktliga och beror på sakliga skillnader. Enligt Lagrådets mening bör eftersträvas att bestämmelserna i fjärrvärmelagen utformas i överensstämmelse med motsvarande bestämmelser i naturgaslagen och ellagen i de fall några sakliga skillnader inte är avsedda.

Det finns inte i lagförslaget några bemyndiganden för regeringen eller myndighet som regeringen bestämmer att meddela föreskrifter. Däremot framgår av lagrådsremissen att avsikten är att regeringen eller myndighet som regeringen bestämmer ska meddela vissa verkställighetsföreskrifter, se 48 §.

Under föredragningen har upplysts att skälet till att några förslag till bemyndiganden inte tagits upp är att man gjort bedömningen att lagen till övervägande del är en civilrättslig lag. Av 8 kap. 2 § regeringsformen (RF) följer att föreskrifter om enskildas personliga ställning samt om deras personliga och ekonomiska förhållanden inbördes ska meddelas genom lag. Någon möjlighet att delegera normgivningskompetens inom något sådant ämne ger inte regeringsformen till skillnad mot vad som gäller i fråga om bl.a. betungande offentlighetsrättsliga föreskrifter. Visserligen följer av 8 kap. 3 § att även föreskrifter om förhållandet mellan enskilda och det allmänna, som gäller åligganden för enskilda eller i övrigt avser ingrepp i enskildas personliga eller ekonomiska förhållanden ska meddelas genom lag. Men regeringsformen medger att regeringen i viss utsträckning kan bemyndigas att meddela föreskrifter inom detta område, se bl.a. 8 kap. 7 § RF.

Den nyssnämnda upplysningen under föredragningen kan uppfattas så att det inte skulle vara möjligt att i en lag med övervägande privaträttsliga bestämmelser delegera behörighet för regeringen att meddela några föreskrifter inom det primära lagområdet. Lagrådet delar inte denna uppfattning.

Den uppdelning i skilda ämnesområden som görs i 8 kap. RF mellan bl.a. privaträttsliga föreskrifter och betungande offentlighetsrättsliga föreskrifter betyder inte att en lag måste i sin helhet kunna hänföras under en bestämd grundlagsparagraf (se Strömberg, Normgivningsmakten enligt 1974 års regeringsform, Juristförlaget i Lund 1999, s. 65 ff.). En lag kan

inhålla föreskrifter av skilda slag. Att en lag till övervägande del är en civilrättslig lag medför enligt Lagrådets mening inte att det är omöjligt att i samma lag bemyndiga regeringen att meddela föreskrifter, om dessa sedda i sitt sammanhang i grunden utgör offentligrättsliga föreskrifter tillhörande det delegeringsbara området. En annan sak är att det många gånger kan vara svårt att bedöma var gränsen går mellan offentligrättsliga och privaträttsliga regler (jfr prop. 1997/98:44 s. 59).

Fjärrvärmelagen innehåller såväl privaträttsliga föreskrifter som betungande offentligrättsliga föreskrifter. Lagrådet återkommer i det följande till vilken betydelse detta förhållande har för regeringens behörighet att meddela föreskrifter i vissa avseenden (se Lagrådets kommentarer under 5, 7, 12, 20, 21, 31, 32, 33 och 48 §§).

1.2 De enskilda paragraferna

1–3 §§

Föreslagna 1 § innehåller definitioner av en del av de termer och uttryck som används i författningstexten. Bl.a. sägs att i denna lag avses med *fjärrvärmeverksamhet* distribution i rörledningar av hetvatten eller annan värmebärare för uppvärmning, om en obestämd grupp inom ett geografiskt område får anslutas till verksamheten.

Föreskrifterna i 1 kap. 4 a § första stycket ellagen har tjänat som förebild till bestämmelsen. Emellertid föreslås att de avgränsningar av gruppen respektive det geografiska området, som finns i förebilden, ska tas bort. Något skäl till detta anges inte i lagrådsremissen.

Vidare återkommer man till definitionen av *fjärrvärmeverksamhet* i förslagens 2 § och ger där definitionen ett vidgat innehåll (jfr 1 kap. 4 a § andra stycket ellagen).

Enligt Lagrådets mening skulle definitionen av *fjärrvärmeverksamhet* vinna i klarhet om beskrivningen samlas i 1 § och att de avgränsningar som idag finns i förebilden i ellagen behålls vid överföringen till en ny fjärrvärmelag.

I detta sammanhang noterar Lagrådet att det enligt författningstexten tycks vara så att "all fjärrvärmeverksamhet" faller inom lagen oavsett storlek på verksamheten och antalet anslutna. T.ex. synes även det fallet omfattas att en lokal hetvattencentral byggs och bl.a. småhusägarna i ett villaområde erbjuds att ansluta sig till ledningsnätet. Gruppen är ju då i princip inte mera bestämd än om ett större fjärrvärmeföretag erbjuder alla som ligger efter ett fjärrvärmenät i en kommun att ansluta sig till nätet. Enligt Lagrådets mening bör frågan om avgränsning mot annan distribution av värme i rörledningar belysas närmare under den fortsatta beredningen av lagstiftningsärendet, t.ex. om det finns någon egentlig skillnad mellan fjärrvärme och s.k. närvärme och liknande.

En annan fråga gäller den föreslagna definitionen av *fjärrvärmeföretag*. Enligt 1 § avses i lagen med fjärrvärmeföretag en juridisk person som bedriver fjärrvärmeverksamhet.

Även i detta fall återkommer man till definitionen i ytterligare en paragraf. I föreslagna 3 § sägs nämligen att det som föreskrivs i lagen i fråga om fjärrvärmeföretag ska gälla även fysiska personer som bedriver fjärrvärmeverksamhet.

Det blir enligt Lagrådets bedömning tydligare om definitionen av fjärrvärmeföretag koncentreras till en paragraf, nämligen till 1 §.

I 1 § finns också en förhållandevis intetsägande förklaring till uttrycket *avtal om fjärrvärme*. Innebörden av uttrycket skulle enligt Lagrådets mening behöva utvecklas åtminstone något.

Paragrafen innehåller dessutom den definitionen att med *tillsynsmyndighet* avses myndighet som utövar tillsyn enligt denna lag. Det kan enligt Lagrådets mening ifrågasättas om man inte kan klara sig utan en definition som inte säger mer än så.

Mot bakgrund av det ovan anförda skulle innehållet i föreslagna 2 och 3 §§ kunna arbetas in i 1 § och denna ges följande lydelse:

I denna lag avses med

fjärrvärmeverksamhet: ett fjärrvärmeföretags distribution i rörledningar av hetvatten eller annan värmebärare för uppvärmning liksom ett fjärrvärmeföretags egen produktion och försäljning av denna värme, dock bara om verksamheten riktar sig till en obestämd krets av kunder inom ett visst geografiskt område,

fjärrvärmeföretag: en juridisk eller fysisk person som bedriver fjärrvärmeverksamhet,

fjärrvärmekund: den som ingått ett avtal om fjärrvärme med ett fjärrvärmeföretag,

konsument: en fjärrvärmekund som är en fysisk person och som använder fjärrvärme i huvudsak utanför näringsverksamhet,

avtal om fjärrvärme: ett avtal mellan ett fjärrvärmeföretag och en fjärrvärmekund om distribution i rörledningar av en värmebärare för uppvärmning och i förekommande fall försäljning av den distribuerade värmen.

5 §

Paragrafen innehåller bestämmelser om prisinformation. Av lagrådsremissen framgår att bestämmelserna kompletterar prisinformationslagen (2004:347) som är tillämplig vid marknadsföring och syftar till att konsumenterna ska få en god prisinformation.

I den nu föreslagna regleringen ges den bestämningen att ett fjärrvärmeföretag ska se till att aktuella uppgifter rörande priser ”finns enkelt tillgängliga för fjärrvärmekunder och allmänhet”. Ordalydelsen ger närmast intrycket att krav endast ställs i fråga om på vilket sätt informationen ska lämnas. Det sägs således inte något som motsvarar kravet i 10 § första stycket prisinformationslagen om att prisinformationen ska vara korrekt och tydlig. Vid föredragningen inför Lagrådet har det emellertid upplysts att man avsett att detta krav också ska gälla på prisinformation som lämnas enligt den nu aktuella paragrafen. Lagrådet föreslår därför att en motsvarande bestämmelse tas in i paragrafen.

Av förslaget till 48 § 1 framgår att avsikten är att regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer ska meddela verkställighetsföreskrifter om hur uppgifter om priset för fjärrvärme ska hållas tillgängliga enligt 5 §. I lagrådsremissens författningskommentar sägs att det i föreskrifterna ska tas upp bl.a. att prisinformationen alltid ska vara tillgänglig i skriftlig form och på begäran sändas till den som vill ta del av informationen.

Som Lagrådet uppfattat informationsskyldigheten enligt 5 § är avsikten med paragrafen inte att fjärrvärmekunderna ska ha tillgång till en mer omfattande eller någon annan information än den som fjärrvärmeföretagen är skyldiga att hålla tillgänglig för alla och envar. Avsikten med bestämmelsen är med andra ord uppenbarligen inte att tillerkänna fjärrvärmekunden en rättighet som är relaterad till avtalsförhållandet med fjärrvärmeföretaget och parternas ekonomiska förhållanden. I stället får syftet anses vara att göra klart att fjärrvärmekunden inte ska vara utesluten från den information som företaget är skyldigt att hålla tillgänglig för allmänheten. Sett i sitt sammanhang får bestämmelserna i 5 § därför enligt Lagrådets mening anses utgöra betungande offentlig-rättsliga föreskrifter.

Någon skyldighet för riksdagen att bemyndiga regeringen att meddela föreskrifter om hur uppgifter om priset för fjärrvärme ska hållas tillgängliga enligt 5 § finns inte. I liknande situationer har man bl.a. i 11 § prisinformationslagen, 6 kap. 4 § naturgaslagen och 6 kap. 11 § ellagen emellertid tagit in bemyndiganden för regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer att meddela föreskrifter rörande informationsskyldigheten. Vid tillkomsten av prisinformationslagen nämndes också att bemyndigandet att lämna föreskrifter om skyldigheten att lämna prisinformation borde omfatta föreskrifter bl.a. om i vilka fall prisinformation måste lämnas skriftligen (prop. 2003/04:38 s. 20).

Mot bakgrund av vad som nu sagts är det enligt Lagrådets uppfattning mer ändamålsenligt om det i denna paragraf tas in ett liknande bemyndigande för i första hand regeringen att meddela föreskrifter om skyldigheten att lämna prisinformation.

Lagrådet föreslår att paragrafen disponeras om något och ges följande lydelse:

Ett fjärrvärmeföretag ska se till att uppgifter om fjärrvärmeföretagets priser för fjärrvärme och för anslutning till fjärrvärmeverksamheten och om hur ett pris bestäms finns enkelt tillgängliga för fjärrvärmekunder och allmänhet. Om skilda priser gäller för olika kategorier av fjärrvärmekunder har fjärrvärmeföretaget samma skyldighet i fråga om uppgifter om grunderna för indelningen av fjärrvärmekunder i olika kategorier.

Prisinformationen ska vara korrekt och tydlig.

Regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer får meddela föreskrifter om skyldigheten att lämna prisinformation till allmänheten enligt första och andra styckena.

6 §

Enligt paragrafen ska ett avtal om fjärrvärme innehålla uppgifter i vissa avseenden. De uppgifter som ska finnas med är redovisade under tio punkter.

Enligt *punkten 7* ska ett avtal innehålla uppgifter om hur det sägs upp. Enligt Lagrådets uppfattning kan den här föreslagna lagtexten förstås så att det i avtalet inte behöver anges mer än på vilket sätt avtalet sägs upp.

Övriga uppsägningsvillkor skulle alltså falla utanför. Lagrådet anser att punkten bör ges följande lydelse: ”villkoren för uppsägning av avtalet”.

Prop. 2007/08:60

Bilaga 9

7–9 §§, 10 § 3 samt 18 och 19 §§

Det huvudsakliga innehållet i bestämmelserna

Ett avtal kan tillåta ett fjärrvärmeföretag att ensidigt ändra villkoren i avtalet. Av 6 § 6 följer att i så fall ska förutsättningarna för att företaget ska få göra en sådan ändring anges i avtalet.

I 7–9 §§, 10 § 3 samt 18 och 19 §§ finns särskilda bestämmelser för det fall företaget med stöd av avtalet gör en ensidig ändring av avtalsvillkoren till fjärrvärmekundens nackdel. Bestämmelserna har följande innehåll.

Enligt 7 § första stycket är företaget skyldigt att minst två månader före ändringen underrätta kunden om de ändrade villkoren med angivande av skälen till ändringen. Denna får enligt 18 § första stycket 1 börja tillämpas tidigast två månader från det att kunden underrättades om ändringen.

Företaget ska enligt 7 § andra stycket i underrättelsen ange skälen till ändringen av villkoren och innehålla en upplysning om att kunden har rätt att säga upp avtalet.

En fjärrvärmekund har enligt 8 § rätt att säga upp avtalet innan de ändrade avtalsvillkoren ska börja tillämpas. Säger kunden upp avtalet inom denna tid, upphör avtalet tre månader från uppsägningen.

Enligt 10 § 3 har en fjärrvärmekund dock rätt till förhandling med fjärrvärmeföretaget, om kunden begär förhandling inom tre veckor från det att kunden underrättades om ändringen. Om förhandlingen inte leder till någon överenskommelse, får de ändrade villkoren enligt 18 § första stycket 2 börja tillämpas tidigast tre veckor från det att fjärrvärmeföretaget underrättade kunden om att förhandlingen avslutats. Detta gäller dock inte om någon av parterna inom tre veckor från företagets underrättelse om att förhandlingen avslutats enligt 13 § ansöker om medling. Då förskjuts tiden för när de ändrade villkoren tidigast får börja tillämpas ytterligare enligt närmare bestämmelser i 18 § första stycket 3 och andra stycket.

Enligt 19 § får fjärrvärmeföretaget, om kunden sagt upp avtalet, inte tillämpa de ändrade villkoren under uppsägningstiden.

Övergripande synpunkter

Lagförslagets bestämmelser om när en fjärrvärmekund senast måste begära förhandling (10 § 3), ansöka om medling (14 §) eller säga upp avtalet (8 §) för att komma i åtnjutande av den rätt till förhandling, medling eller uppsägning som lagen ger saknas i det utredningsförslag som legat till grund för lagrådsremissen. Detsamma gäller förslagen i 18 § första stycket 1 och 2 samt andra stycket om när ett fjärrvärmeföretag tidigast får börja tillämpa ändrade villkor till kundens nackdel. Bestämmelserna, som har stor rättslig betydelse för avtalsparterna, har således såvitt Lagrådet förstår inte varit föremål för någon remissbe-

handling. Det går inte alltid att utläsa närmare vilka överväganden som föregått de förslag som lagts fram. Mot bakgrund av den betydelse förslagen har för parterna i ett fjärrvärmeavtal skulle det enligt Lagrådets mening vara önskvärt att övervägandena bakom förslagen redovisas närmare.

Bestämmelserna i lagförslaget om ensidigt ändrade avtalsvillkor till fjärrvärmekundens nackdel är som redan framgått spridda och de är intagna under olika rubriker. Den valda dispositionen gör det svårt för läsaren att ta till sig vad som gäller. Lagrådet föreslår därför att bestämmelserna förs samman under en gemensam rubrik och att bestämmelserna tas in omedelbart efter 17 §. Lagrådets förslag, innefattande även de förslag till ändringar som Lagrådet föreslår i det följande, framgår av *bilaga* till detta protokoll.

Närmare om de enskilda paragraferna

7 §

(Fjärrvärmeföretagets underrättelseskyldighet)

Såvitt lagrådsremissen får förstås är avsikten att ett fjärrvärmeföretag som inte fullgör sin underrättelseskyldighet enligt 7 § inte ska få tillämpa de ändrade villkor som företaget ensidigt gör till kundens nackdel. Lagrådet föreslår att denna följd av företagets underlåtenhet med beaktande av den rätt som avtalet annars ger företaget får komma till uttryck i lagtexten.

En underrättelse som skett på rätt sätt är en förutsättning för en tillämpning av de ändrade villkoren och utgör den tidsmässiga utgångspunkten för kundens rätt att säga upp avtalet eller att begära förhandling med eventuellt efterföljande medling. Det är därför av särskild betydelse vad som krävs för att företaget ska anses ha fullgjort sin underrättelseskyldighet.

Av 48 § 2 följer att avsikten är att regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer ska meddela föreskrifter om hur underrättelsen ska gå till. Eftersom föreskrifterna kommer att få avgörande betydelse för vilket innehåll ett avtal mellan ett fjärrvärmeföretag och en fjärrvärmekund har, kan det enligt Lagrådets mening inte bli fråga om några sedvanliga verkställighetsföreskrifter. Visserligen hör till verkställighetsföreskrifter även i viss utsträckning också sådana föreskrifter som i materiellt hänseende ”fyller ut” en lag utan att tillföra den något väsentligt nytt. Utrymmet för utfyllande verkställighetsföreskrifter är dock i praktiken mycket litet på det civilrättsliga området (se bl.a. prop. 1976/77:123 s. 358 och 372).

Lagrådet anser mot bakgrund av vad som sagts nu att de grundläggande kraven på hur en underrättelse ska ske bör anges i lagen. Det framgår inte av lagrådsremissen vilka krav som avses bli ställda. Det bör enligt Lagrådets mening dock inte vara tillräckligt att skyldigheten kan fullgöras genom exempelvis annonsering. Varje fjärrvärmekund bör i stället underrättas skriftligen om de ändrade villkoren.

Lagrådet vill vidare ifrågasätta om det inte – utöver företagets skyldighet att upplysa fjärrvärmekunden om dennes rätt att säga upp avtalet –

borde finnas en skyldighet för företaget att upplysa kunden också om dennes rätt till förhandling och om den tid inom vilken kunden måste framställa en uppsägning eller en förhandlingsbegäran för att vara bevarad vid den rätt lagen ger.

Prop. 2007/08:60

Bilaga 9

8, 18 och 19 §§

(Fjärrvärmekundens uppsägningsrätt och tillämpningen av ändrade avtalsvillkor)

Av 8 § första stycket framgår att fjärrvärmekunden har rätt att säga upp ett avtal om fjärrvärme, om fjärrvärmeföretaget gör en ensidig ändring av avtalsvillkoren till nackdel för kunden. Det finns emellertid inte något behov av en uppsägningsrätt, om företaget saknar rätt att ensidigt ändra villkoren. Detsamma gäller om företaget inte uppfyllt sin underrättelseskyldighet enligt 7 §. Fjärrvärmekunden är i dessa fall inte bunden av några sådana ändrade villkor. Bestämmelserna i första stycket om kundens uppsägningsrätt bör därför relateras till att fjärrvärmekunden underrättats i enlighet med vad lagen kräver.

Något krav på att uppsägningen ska vara skriftlig har inte ställts upp i paragrafen. Inte heller finns det i övrigt några bestämmelser om vad fjärrvärmekunden har att iakttä i samband med uppsägningen. Lagrådet har i och för sig inget att erinra mot detta. Eftersom kunden i händelse av tvist har att styrka att uppsägning skett bör det dock ligga i dennes intresse att se till att uppsägningen kan verifieras. Om kunden väljer att sända en skriftlig uppsägning till fjärrvärmeföretaget, uppkommer frågan på vems risk sändningen bör gå. En möjlighet är att det i lagen förs in en bestämmelse om att uppsägningen anses vara gjord när meddelandet om uppsägning lämnats in för befordran med post eller avsänts på annat ändamålsenligt sätt (jfr 17 § konsumenttjänstlagen /1985:716/).

Av 8 § andra stycket följer att kunden måste utöva sin uppsägningsrätt innan de ändrade avtalsvillkoren ska börja tillämpas. Med bestämmelsen avses inte bara den tid då de ändrade villkoren ska börja gälla enligt fjärrvärmeföretagets underrättelse till kunden. Enligt vad som sägs i författningskommentaren innebär förslaget med hänvisning till bestämmelserna i 18 § att tiden för möjligheten att säga upp avtalet förlängs, om kunden begär förhandling (18 § första stycket 2) eller om någon av avtalsparterna gör ansökan om medling (samma stycke 3 och tredje stycket).

I 18 § finns emellertid inga bestämmelser om när de ändrade villkoren ”ska” börja tillämpas utan endast när de ”tidigast får” börja tillämpas. En fjärrvärmekund som underrättats om ändrade villkor kan därför inte på förhand veta när företaget kommer att börja tillämpa ändringarna. Det synes också omöjligt för kunden att i tid hinna säga upp avtalet efter medling i de fall medlingen avslutats utan att någon överenskommelse nåtts. Av 18 § första stycket 3 följer nämligen att fjärrvärmeföretaget kan börja tillämpa villkoren när medlingen har ”avslutats”. Lagrådet återkommer under kommentarerna till 13–17 §§ till detta uttryck.

Lagrådet anser sammanfattningsvis att bestämmelserna i 8 § andra stycket måste arbetas om, så att det klart framgår när en fjärrvärmekund senast måste säga upp avtalet för att inte bli bunden av de ändrade villkoren.

Bestämmelserna i 8 §, 10 § 3 samt 18 och 19 §§ innebär att det kan dröja från den dag som fjärrvärmeföretaget aviserat att ändrade villkor till kundens nackdel ska börja gälla till dess att ändringen kan börja tillämpas. Företaget måste först underrätta kunden om den ändring av villkoren som företaget gör. Underrättelsen ska ske minst två månader innan ändringen är avsedd att få effekt (7 §). Om kunden inom tre veckor efter underrättelsen begär förhandling (10 § 3) men förhandlingen inte leder till någon överenskommelse, får ändringen börja tillämpas tidigast först tre veckor efter det att förhandlingen avslutats (18 § första stycket 2). Ansöker någon av parterna om medling (14 §) och prövas ansökningen av den behöriga myndigheten men kommer parterna ändå inte heller då överens, får de ändrade villkoren börja tillämpas tidigast när medlingen avslutats (18 § första stycket 3). Har myndigheten däremot avvisat ansökningen om medling eller lämnat den utan bifall, får de ändrade villkoren börja tillämpas tidigast tre veckor från beslutet (18 § andra stycket). Sågs ett fjärrvärmeavtal upp har kunden en uppsägnings-tid om tre månader under vilken tid de ändrade villkoren inte får tillämpas (19 §).

Som Lagrådet redan tidigare sagt hade det – inte minst mot bakgrund av att de nu föreslagna bestämmelserna synes ha kommit till under beredningen av lagrådsremissen och således inte kunnat kommenteras av remissinstanserna – varit önskvärt att remissen innehållit en närmare redogörelse för de överväganden som föregått de föreslagna bestämmelserna. Det framstår t.ex. inte som klart vilka skäl som ligger bakom förslaget att de ändrade avtalsvillkoren ska tidigast få börja tillämpas när medlingen har avslutats (18 § första stycket 3), medan utgången av en treveckorsfrist måste avvaktas innan de ändrade villkoren tidigast ska få börja tillämpas i de fall ansökan om medling har avvisats eller lämnats utan bifall (18 § andra stycket). Det synes inte heller alldeles givet att en och samma uppsägnings-tid ska gälla, oavsett om fjärrvärmekunden väljer att säga upp avtalet direkt efter det att kunden underrättats om de ändrade villkoren eller om kunden först begär förhandling och en medling eventuellt följer efter avslutade resultatlösa förhandlingar (19 §).

9 §

(Fjärrvärmeföretagets rätt till ersättning för kostnader)

I paragrafens första stycke föreskrivs att en uppsägning av ett fjärrvärmeavtal för att företaget gör en ensidig ändring av avtalsvillkoren till nackdel för fjärrvärmekunden inte får medföra någon kostnad för kunden. Enligt paragrafens andra stycke gäller detta endast om avtalet sägs upp innan avtalsvillkoren ska börja tillämpas.

Bestämmelserna sägs i författningskommentaren motsvara Fjärrvärmeutredningens föreslagna 17 § som i sin tur har sin förebild i 5 kap. 16 § andra meningen i lagen (2003:389) om elektronisk kommunikation. Utredningens förslag till lagtext har emellertid formulerats om i det föreliggande förslaget och fått ett mer oprecist innehåll. Lagrådet förordar att paragrafen utformas i större överensstämmelse med utredningens förslag, om någon saklig skillnad inte är avsedd.

Lagrådets förslag till ändringar av 7–9 §§, 10 § 3 samt 18 och 19 §§ framgår, som redan tidigare sagts, av bilagan.

10 §

I paragrafen finns bestämmelser om ett fjärrvärmeföretags förhandlings-skyldighet gentemot en fjärrvärmekund. I punkten 3 finns bestämmelser om förhandlingsskyldigheten efter ensidigt ändrade villkor till kundens nackdel. Lagrådet har i den föreslagna C § i bilagan tagit in bestämmelser motsvarande dessa. Lagrådet föreslår därför att punkten 3 i förevarande paragraf får utgå och de justeringar göras i de närmast föregående punkterna 1 och 2 som en sådan ändring föranleder. Lagrådet föreslår vidare att paragrafen kompletteras med ett nytt andra stycke med följande lydelse:

Att ett fjärrvärmeföretag kan ha en förhandlingsskyldighet även i fall då företaget gjort en ensidig ändring av avtalsvillkoren till fjärrvärmekundens nackdel följer av x §.

12 §

Om en förhandling inte leder till någon överenskommelse ska enligt paragrafen fjärrvärmeföretaget underrätta fjärrvärmekunden om att förhandlingen är avslutad. Företaget ska då även ange skälen för företagets avtalsvillkor.

Som redan framgått har företagets underrättelseskyldighet enligt denna paragraf avgörande betydelse för den tid inom vilken parterna måste agera, om någon av dem vill ansöka om medling (14 §) eller fjärrvärmekunden vill säga upp avtalet (8 §). Något krav på att underrättelsen måste ske i skriftlig form eller på annat föreskrivet sätt har inte ställts upp i lagen. Däremot framgår av 48 § 2 att avsikten är att regeringen eller myndighet som regeringen bestämmer ska meddela föreskrifter om hur fjärrvärmekunden ska underrättas. Med hänvisning till vad som sagts under 7 § anser Lagrådet dock att grundläggande krav på hur fjärrvärmekunden ska underrättas bör anges i lagen. Vilka föreskrifter som avses bli meddelade om hur fjärrvärmekunden ska underrättas framgår inte av lagrådsremissen. Enligt Lagrådets uppfattning bör det dock inte vara uteslutet att, om parterna träffas men inte lyckas komma fram till någon överenskommelse, fjärrvärmeföretaget får fullgöra sin skyldighet vid ”sittande bord”.

Det ankommer på företaget att styrka att man uppfyllt sin underrättelseskyldighet. Skyldigheten för företaget att ange sina skäl bör dock avse – inte som sägs i paragrafen företagets avtalsvillkor, vilka ju ska ha framgått redan enligt 11 § 1 – utan företagets inställning.

13–17 §§

De föreslagna paragraferna handlar om medling som en tvistlösningsmekanism mellan ett fjärrvärmeföretag och en fjärrvärmekund.

Om ett fjärrvärmeföretag och en fjärrvärmekund är oense om ett avtalsvillkor och inte heller efter förhandlingar har kunnat komma

överens, så kan någon av parterna enligt 13 och 14 §§ ansöka om medling hos den myndighet som ska medla enligt lagen.

Enligt förslaget till 15 § ska den som ansöker om medling samtidigt med ansökan betala en ansökningsavgift som är 1000 kr för ett fjärrvärmeföretag och en fjärrvärmekund som inte är konsument i lagens mening. Ansökningsavgiften för en konsument är 500 kr.

Vidare framgår av 16 § att en ansökan om medling ska bifallas endast om medlingsmyndigheten bedömer att medlingen kan leda till en överenskommelse mellan parterna.

Slutligen kan av 17 § utläsas att en ansökan om medling "får" avvisas under vissa i lagen angivna förutsättningar.

Lagrådet har inte något att erinra mot att medling införs som en tvistlösningsmekanism mellan parterna. Däremot ifrågasätts om bestämmelserna i förslaget har fått ett sådant innehåll att de i praktiken kommer att fungera på avsett sätt.

En oklar fråga är vad medlingsmyndigheten ska göra om den bifallit en ansökan om medling, kallat parterna till medlingen och sedan en av parterna inte inställer sig.

Av motivuttalanden till lagrådsremissen kan utläsas att medlingsförfarandet är frivilligt och att det inte finns någon möjlighet att tvinga t.ex. ett fjärrvärmeföretag att medverka vid ett medlingsförfarande. Följderiktigt har inte heller föreskrivits att bestämmelserna om medling ska omfattas av lagens tillsyns- och vitesbestämmelser (jfr 45 och 46 §§).

Enligt Lagrådets mening kan ifrågasättas om inte i 13 § borde föreskrivas att båda parterna gemensamt får ansöka om medling, eftersom det ju inte är någon idé att den ena parten ensam ansöker om medling, om motparten motsätter sig detta. Med en gemensam ansökan bör man också kunna undvika den situationen att ena parten inte inställer sig för medling, trots att motparten har ansökt om medling och erlagt ansökningsavgiften i rätt tid samt medlingsmyndigheten dessutom bifallit ansökan och kallat till medling.

En annan oklarhet gäller frågan om avvisning av en ansökan enligt 14 och 17 §§.

Enligt 14 § ska en ansökan "ges in" inom tre veckor från det att fjärrvärmeföretaget underrättade fjärrvärmekunden om att förhandlingen avslutats. Vidare framgår av 17 § att en ansökan om medling "får" avvisas om ansökningen "gjorts" för sent.

Enligt Lagrådets mening bör bestämmelserna om avvisning, som främst utgör en handlingsregel för den medlande myndigheten, utformas inte som en fakultativ utan som en obligatorisk regel. Vidare bör prövningen av huruvida en ansökan har gjorts i rätt tid eller ej göras utifrån när den "kom in" till myndigheten (jfr 10 § förvaltningslagen /1986:223/).

Ytterligare en oklarhet är hur och när en medling ska avslutas av medlingsmyndigheten. Fjärrvärmeutredningen har i sitt betänkande föreslagit att, om en av parterna begär det, myndigheten senast när medlingen avslutas ska lämna en rekommendation om hur tvisten bör lösas (se 32 § i utredningens lagförslag). Regeringen har i lagrådsremissen gjort bedömningen att detta förslag inte ska genomföras. Något annat förslag i fråga om medlingens avslutande kan inte återfinnas i lagrådsremissen.

Enligt Lagrådets mening behövs en bestämmelse om medlingens avslutande av det skälet att just medlingens avslutande utgör utgångspunkt för när ett eventuellt nytt avtalsvillkor får börja tillämpas. Medlingens avslutande kan även ha betydelse för när uppsägning efter medling senast måste ske (jfr Lagrådets kommentarer under 8, 18 och 19 §§ ovan).

Av det anförda framgår att Lagrådet förordar att bestämmelserna om medling får bli föremål för förnyade överväganden under den fortsatta beredningen av lagstiftningsärendet och att lagtexten anpassas härefter. När det gäller just 17 § föreslår Lagrådet att paragrafen ges följande lydelse:

En ansökan om medling enligt 14 § ska avvisas om

1. sökanden inte har betalat ansökningsavgiften,
2. ansökan inte innehåller en tillräcklig redogörelse för de omständigheter som är av betydelse för medlingsuppgiften, trots att sökanden förelagts att avhjälpa bristen, eller
3. ansökan har kommit in för sent till myndigheten.

20–27 §§

I 20–22 §§ finns bestämmelser om avstängning av fjärrvärmen till en konsument innan avtalet löpt ut och i 23–27 §§ bestämmelser om ersättningsansvar för fjärrvärmeföretag. Enligt vad som uppgetts under föredragningen avses också samtliga sistnämnda bestämmelser, således även de i 25–27 §§ trots att det inte framgår av lagtexten, gälla i förhållande till en konsument. Det kan därför enligt Lagrådets mening övervägas om inte bestämmelserna, liksom motsvarande bestämmelser i naturgaslagen och ellagen, borde samlas under en gemensam rubrik av vilken framgår att paragraferna är tillämpliga i konsumentförhållanden.

Enligt vad som sägs i lagrådsremissen motsvarar de föreslagna bestämmelserna Fjärrvärmeutredningens förslag och de har utformats med 8 kap. 3–12 §§ naturgaslagen och samma paragrafer i 11 kap. ellagen som förebild.

De nu framlagda lagförslagen har dock arbetats om redaktionellt och språkligt. Lagrådet kan konstatera att det i lagtexten finns skillnader i sak i förhållande till både utredningens förslag och motsvarande regler i naturgaslagen och ellagen utan att det står klart huruvida skillnaderna också varit avsedda. Lagrådet återkommer till olikheterna i det följande.

Som Lagrådet redan uttalat är det eftersträvansvärt att man utformar bestämmelser i lagar på likartade områden i så nära överensstämmelse med varandra som möjligt om några sakliga skillnader egentligen inte är avsedda. På det sättet undviker man – som sagts redan inledningsvis – onödiga tillämpningsproblem. Med de avvikelser som nu gjorts i fråga om den redaktionella presentationen av bestämmelserna får man i fjärrvärmelagförslaget först i bestämmelserna i 24 §, som är intagen under rubriken Ersättningsansvar för fjärrvärmeföretag, klart för sig under vilka förutsättningar ett fjärrvärmeföretag får avbryta överföringen av fjärrvärme av säkerhetsskäl m.m. Det kan sägas att med denna ordning blir inte regleringen i 20–22 §§ under rubriken Avstängning av fjärrvärme fullständig. Som Lagrådet uppfattat saken beror den uppdelning som gjorts sannolikt på att man i 23 och 24 §§ skiljer mellan avstängning av

fjärrvärmen och avbrott i distributionen. Av skäl som Lagrådet återkommer till under 23 och 24 §§ nedan synes det emellertid inte finnas fog för att göra en sådan åtskillnad.

I naturgaslagen och ellagen är bestämmelserna om avbrytande av överföringen av säkerhetsskäl m.m. intagna i en särskild paragraf under egen rubrik före bestämmelserna om skadestånd vid avbruten överföring. Lagrådet ser inte något övertygande skäl till varför inte dispositionen i 8 kap. naturgaslagen och 11 kap. ellagen bör följas här. Även i fråga om utformningen av 20–27 §§ hade en större följsamhet i förhållande till motsvarande bestämmelser i naturgaslagen och ellagen varit önskvärd för att inte ge upphov till onödiga tolkningsproblem.

20 och 21 §§

I paragraferna finns bestämmelser om när fjärrvärmen till en konsument får stängas av. Bl.a. finns föreskrifter om att konsumenten före en avstängning ska ha fått en skriftlig uppmaning att fullgöra sina skyldigheter (20 § första stycket 1 och 21 § första stycket 3) och i 21 § även att konsumenten därefter ska ha delgetts en skriftlig påminnelse att betala (21 § första stycket 3) samt att ett meddelande om innehållet i påminnelsen ska ha sänts till socialnämnden (21 § första stycket 6).

Av 48 § 3 följer att regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer avses meddela föreskrifter om hur meddelanden enligt 20 och 21 §§ ska utformas och på vilket sätt konsumenten ska få del av dem. Enligt vad som upplysts under föredragningen avses i 48 § 3 med ”meddelanden” inte bara sådant meddelande till socialnämnden som sägs i 21 § första stycket 6 utan även skriftliga uppmaningar enligt 20 och 21 §§ samt sådan påminnelse som sägs i 21 §.

Enligt Lagrådets mening kan det diskuteras hur man ska se på möjligheten för regeringen att meddela föreskrifter om på vilket sätt konsumenterna ska få del av uppmaningarna och påminnelserna. I ett avseende ställer redan lagen upp krav på delgivning, se 21 § första stycket 3. Paragrafen får sägas innehålla såväl en privaträttslig som offentligrättslig reglering. Oavsett till vilken kategori bestämmelserna i grunden är att hänföra anser Lagrådet att bestämmelserna om på vilket sätt konsumenten ska få del av de olika ”meddelandena” bör tas in i lagen.

När det däremot gäller hur de skriftliga uppmaningarna och påminnelserna samt meddelandena till socialnämnden ska utformas anser Lagrådet att bestämmelser kan tas in i verkställighetsföreskrifter som regeringen eller myndighet som regeringen bestämmer meddelar (jfr 8 kap. 6 § naturgaslagen och 11 kap. 6 § ellagen).

I 20 § tredje stycket och 21 § andra stycket finns likalydande bestämmelser om att fjärrvärmen får stängas av endast om det saknas anledning att anta att en avstängning kan medföra en inte obetydlig personskada eller omfattande sakskada. Det som sägs där gäller enligt sista meningen i styckena dock inte om konsumentens handlande varit otillbörligt.

Enligt författningskommentaren till 21 § kan en konsument ha handlat otillbörligt om konsumenten inte betalat enligt avtalet trots att denne känt till att en avstängning kan medföra omfattande sakskada. Uttalandet förefaller Lagrådet väl kategoriskt. Det torde t.ex. knappast vara fråga

om ett otillbörligt handlande om konsumenten inte haft medel att betala med och han eller hon upplyst fjärrvärmeföretaget om sin belägenhet och den risk för sakskada som en avstängning skulle kunna leda till enligt kundens vetskap.

Prop. 2007/08:60

Bilaga 9

21 §

Av ordalydelsen i utredningens förslag till 22 § andra stycket (jfr 8 kap. 4 § andra stycket naturgaslagen och 11 kap. 4 § andra stycket ellagen) framgår att fjärrvärmens inte får stängas av om betalning sker. Det följer visserligen av punkt 5 i 21 § första stycket i lagrådsremissen att fjärrvärmens inte får stängas av om betalning sker enligt den påminnelse som fjärrvärmeföretaget ska skicka till konsumenten enligt punkterna 3 och 4 i samma stycke. Den nu föreslagna bestämmelsen hindrar emellertid inte avstängning om betalning görs först efter det att tiden enligt påminnelsen har gått ut. Det framgår inte av remissen om denna skillnad till nackdel för en konsument har avsetts och i så fall skälet för den. Enligt Lagrådets mening bör denna fråga närmare belysas under den fortsatta beredningen av lagstiftningsärendet.

Den föreslagna 21 § innehåller i första stycket 6 en bestämmelse som innebär att en socialnämnd ska underrättas då en konsument försummat sin skyldighet att betala enligt avtalet. I bestämmelsen utpekas socialnämnden i den kommun där konsumenten bor. I utredningens förslag (22 § andra stycket) sägs emellertid att det är socialnämnden i den kommun där fjärrvärmens distribueras som ska underrättas. Motsvarande reglering i naturgaslagen (8 kap. 4 § första stycket) och ellagen (11 kap. 4 § första stycket) har samma innebörd. I remissen har det inte lämnats någon motivering till att det skulle finnas en sådan olikhet i bestämmelserna mellan i det stora hela likartade situationer. Också detta bör enligt Lagrådets mening belysas närmare under det fortsatta arbetet med lagförslagen.

22 §

I paragrafen ges en bestämmelse om att ett fjärrvärmeföretag får kräva ersättning av en konsument för skäligen kostnader med anledning av åtgärder enligt 20 och 21 §§. I remissen sägs att fjärrvärmeföretaget inte har rätt till ersättning i större utsträckning än vad som med hänsyn till omständigheterna kan anses skäligt.

Enligt Lagrådets uppfattning ger inte lagtextens ordalydelse det utrymme för hänsynstagande till olika omständigheter vid bedömningen av ett ersättningsanspråk som måste ha avsetts. Den föreslagna formuleringen avviker också från den som för motsvarande situationer finns i både 8 kap. 5 § naturgaslagen och 11 kap. 5 § ellagen. Lagrådet föreslår att paragrafen ges följande utformning:

Ett fjärrvärmeföretag har rätt till skälig ersättning av en konsument för kostnader som föranleds av åtgärder enligt 20 och 21 §§.

I paragraferna ges bestämmelser om ett fjärrvärmeföretags skyldighet att ersätta skada som en konsument orsakas. I 23 § grundas ersättnings-skyldigheten på att skadan orsakas av att fjärrvärmen stängts av innan avtalet löpt ut och i 24 § är utgångspunkten att skadan orsakas av ett avbrott i distributionen av fjärrvärmen.

Det är enligt Lagrådets mening oklart om det är avsett att vara någon skillnad mellan en avstängning av fjärrvärmen enligt 23 § och ett avbrott i distributionen enligt 24 § och, om en skillnad är avsedd, vari skillnaden består och när respektive paragraf är avsedd att tillämpas. En avstängning torde lika väl som ett avbrott kunna innebära såväl korta som långa uppehåll i överföringen av fjärrvärmen och kunna pågå under antingen en del av återstående avtalstid eller tiden fram till dess avtalet löper ut. I författningskommentaren till 23 § andra stycket, som innehåller bestämmelser om undantag från ett fjärrvärmeföretags ersättnings-skyldighet enligt den paragrafen, talas för övrigt om både avstängning och avbrott utan att någon åtskillnad synes vara avsedd där. Oklarheten i frågan varför två olika uttryck används i 23 och 24 §§ ("avstängning" och "avbrott") gör att det är svårt att bedöma hur regleringen i de båda paragraferna förhåller sig till varandra.

Lagrådet efterlyser därför skälen för att olika uttryckssätt valts för att beskriva ett uppehåll i fjärrvärmeförmedlingen och vad som åsyftas med att olika uttryck används.

Enligt 23 § ska ett fjärrvärmeföretag ersätta skada som en konsument orsakas av att fjärrvärmen stängs av innan avtalet löpt ut, om inte fjärrvärmen får stängas av enligt 20 eller 21 §. Fjärrvärmeföretaget är dock enligt andra stycket i paragrafen inte skyldigt att ersätta en skada, om företaget visar att fjärrvärmen stängts av till följd av ett hinder utanför fjärrvärmeföretagets kontroll. Någon bortre gräns för hur länge fjärrvärmen kan vara avstängd utan skyldighet för företaget att ersätta konsumenten för skada som avstängningen orsakar innehåller inte paragrafen. Avgörande för undantaget enligt 23 § är att värmen stängts av till följd av hindret, inte att avbrottet beror på ett sådant hinder som där sägs.

Enligt 24 § däremot, som innehåller bestämmelser om fjärrvärmeföretags ersättningsskyldighet vid avbrott överstigande två timmar sammanlagt, blir ett företag ersättningsskyldigt om inte avbrottet beror på ett sådant hinder som avses i 23 § andra stycket.

Det framgår inte av lagrådsremissen varför man i sak valt olika förut-sättningar i 23 och 24 §§ för att ett fjärrvärmeföretag ska vara undantaget från ersättningsskyldighet när ett hinder utanför företagets kontroll uppkommit (jfr motsvarande bestämmelser i 8 kap. 10 § första stycket naturgaslagen och 11 kap. 10 § första stycket ellagen). Skälen för bör utvecklas under det fortsatta beredningsarbetet.

I fråga om 24 § vill Lagrådet tillägga följande.

I 24 § ges bestämmelser om ersättningsskyldighet vid ett avbrott i distributionen som pågår under en sammanhängande period som överstiger två timmar. Konsumenten har dock inte rätt till något skadestånd bl.a. om avbrottet beror på en åtgärd som utförs för att bygga ut fjärrvärmeverksamheten (första stycket 2 b). Förslaget, som uppenbarligen inte har motsvarighet i Fjärrvärmeutredningens lagförslag, är långt-

gående. Visserligen sägs i andra stycket att fjärrvärmeföretaget har en ersättningsskyldighet, om avbrottet pågår längre än vad som är nödvändigt. Med detta ska enligt författningskommentaren förstås att tidsåtgången överskrider vad som får anses ha varit nödvändigt för åtgärden. Även med denna avsedda tolkning framstår förslaget om undantag från fjärrvärmeföretagets ersättningsskyldighet som långtgående. Något motiv för förslaget har inte getts. Förslagets innebörd bör enligt Lagrådets mening uppmärksammas på nytt under den fortsatta beredningen.

Enligt 24 § andra stycket ska ett fjärrvärmeföretag ersätta skada som en konsument orsakas av att inte i god tid och på lämpligt sätt ha underrättats om sådana avbrott som konsumenten enligt första stycket 2 saknar rätt att få ersättning för.

I Fjärrvärmeutredningens 25 § andra stycke föreskrivs uttryckligen att konsumenten ska underrättas personligen eller, om det är lämpligt, genom anslag (jfr 8 kap. 7 § andra stycket andra meningen naturgaslagen och motsvarande bestämmelser i 11 kap. ellagen). Lagrådet vill ifrågasätta om inte motsvarande bestämmelser bör gälla också här.

Sammanfattningsvis är det enligt Lagrådet önskvärt att bestämmelserna i 23 och 24 §§ ses över under den fortsatta beredningen av lagstiftningsärendet. Lagrådet anser också att det bör övervägas att under en gemensam rubrik föra in alla bestämmelser om när överföringen av fjärrvärmen får avbrytas (jfr Lagrådets kommentar under 20–27 §§) och därefter under en annan, gemensam rubrik ta in bestämmelser om fjärrvärmeföretagets skadeståndsskyldighet vid avbruten överföring av fjärrvärme. Vidare bör bestämmelserna i 23 och 24 §§ ses över och omarbetas i syfte att få fram en mer lättillgänglig text.

25 och 26 §§

I paragraferna ges bestämmelser om omfattningen av ett fjärrvärmeföretags skadeståndsskyldighet. Lagrådet anser att bestämmelserna måste kompletteras så att det framgår att de avser endast ersättningsskyldigheten enligt bestämmelserna i 23 och 24 §§.

I 26 § finns bestämmelser om jämkning av fjärrvärmeföretagets skadeståndsskyldighet. Bestämmelserna avviker från Fjärrvärmeutredningens förslag (27 §) som har sin motsvarighet i 8 kap. 11 § andra stycket naturgaslagen och 11 kap. 11 § andra stycket ellagen. Lagrådet har svårt att finna något skäl till att här ha bestämmelser som avviker från dessa. Lagrådet föreslår därför att 26 § ges en lydelse motsvarande den i de båda nu nämnda lagarna (se i fråga om motiven prop. 2004/05:62 s. 248 ff.)

27 §

Enligt paragrafen ska en konsument underrätta fjärrvärmeföretaget om sitt anspråk på ersättning inom tre år från det att skadan inträffade. Annars är rätten till ersättning förlorad.

Bestämmelsen innebär att konsumenten har ett år längre tid på sig för reklamation än vad en konsument i motsvarande situation har enligt naturgaslagen och ellagen (8 kap. 12 § respektive 11 kap. 12 §). Om konsumenten underrättat företaget om sitt anspråk inom treårstiden kommer allmänna preskriptionsregler att gälla.

Förslaget motsvarar Fjärrvärmeutredningens. Att utredningen föreslog en i förhållande till naturgaslagen och ellagen förlängd reklamations tid förklarades av en ambition att anpassa tiden till vad som skulle komma att gälla enligt konsumentköplagen (1990:932) och konsumenttjänstlagen. Vid denna tid låg ett förslag om att preskriptionstiden för att reklamera fel på en vara eller hos en tjänst skulle förlängas till tre år. Tiden är numera också förlängd i dessa båda lagar. Lagrådet har inget att erinra mot den föreslagna treåriga reklamations tiden. Lagrådet noterar att man inte i lagrådsremissen kommenterat frågan om motsvarande förlängning av reklamations tiden i naturgaslagen och ellagen. Lagrådet vill vidare ifrågasätta om man inte i 27 § borde föra in en bestämmelse motsvarande den i 17 § tredje stycket konsumenttjänstlagen om betydelsen av att en konsument lämnar in ett meddelande om reklamation för befordran med post eller på annat ändamålsenligt sätt.

28 §

Det framgår av den föreslagna lagtexten att, om ett fjärrvärmeföretag får en begäran om tillträde till företagets rörledningar från någon som vill sälja värme till fjärrvärmeverksamheten eller använda ledningarna för distribution av värme, fjärrvärmeföretaget ska förhandla om tillträde med den som har framställt en sådan begäran. Om någon överenskommelse inte kan träffas om tillträde, ska fjärrvärmeföretaget enligt förslaget ange skälen för att tillträde inte medges.

Vidare framgår av 45 och 46 §§ att paragrafen föreslås bli omfattad av tillsynsmyndighetens tillsyn i vilken ingår möjligheten med förelägganden som kan förenas med vite.

Lagrådet kan konstatera att förslaget alltså innehåller en rätt att få till stånd en förhandling om tillträde till ett fjärrvärmeföretags rörledningar för fjärrvärme. Däremot finns det i förslaget inte någon bestämmelse som ger någon rätt till tillträde till någon annans rörledningssystem. Den frågan ska utredas närmare enligt vad som sägs i lagrådsremissen.

Av den allmänna motiveringen i lagrådsremissen framgår att den föreslagna förhandlingsskyldigheten innebär att fjärrvärmeföretaget måste göra en analys av det ekonomiskt och tekniskt lämpliga av att medge ett tillträde. Dessutom framhålls i författningskommentaren till paragrafen att en välmotiverad och utförlig begäran om tillträde ställer högre krav på fjärrvärmeföretagets överväganden vid en förhandling än vad som gäller om en begäran är dåligt motiverad. Om en begäran om tillträde ger ett bra underlag för en bedömning av frågan innebär bestämmelsen i paragrafens sista mening enligt författningskommentaren att ett fjärrvärmeföretag, som inte vill medge tillträde, noga måste motivera varför.

Vad som här återgetts av motivtexten i lagrådsremissen har enligt Lagrådets mening inte stöd i lagtexten. Lagrådet vill erinra om att enligt allmänna rättsgrundsatser har de tillämpande att utgå från lagtextens ordalydelse. Endast om den ger anledning till tvekan kan ledning sökas i förarbeten. Lagstiftning genom motiv ska undvikas.

30 §

I paragrafen finns en bestämmelse om att fjärrvärmeverksamhet kan få bedrivas av ett kommunalt företag som avses i 3 kap. 16–18 §§ kommunallagen (1991:900) med undantag från den s.k. lokaliserings-

principen enligt 2 kap. 1 § samma lag. Enligt den föreslagna bestämmelsen får ett sådant företag bedriva fjärrvärmeverksamhet utanför kommunen, om det görs i geografisk närhet till fjärrvärmeverksamheten och i syfte att uppnå en ändamålsenlig fjärrvärmeverksamhet inom kommunen.

Regler om undantag från lokaliseringsprincipen finns också i 5 kap. 1 § naturgaslagen och 7 kap. 1 § ellagen. I förhållande till dessa lagar har man i den nu föreslagna bestämmelsen, som annars har en motsvarande utformning, dock i det avslutande ledet lagt till orden ”inom kommunen”. I remissen ges inte någon förklaring till detta tillägg. Motivet för förslaget bör enligt Lagrådets mening belysas under den fortsatta beredningen.

31 §

I paragrafen finns bestämmelser om skyldighet för fjärrvärmeföretag att ekonomiskt redovisa fjärrvärmeverksamheten. Av 48 § 4 framgår att avsikten är att regeringen eller myndighet som regeringen bestämmer ska meddela föreskrifter om redovisningen.

Enligt Lagrådets mening är det här fråga om sådana föreskrifter om näringsverksamhet som kräver riksdagens bemyndigande för regeringens behörighet att meddela föreskrifter eller att subdelegera normgivningskompetensen (8 kap. 3 § och 7 § första stycket 3 RF). Ett bemyndigande bör därför tas in i lagen.

32 §

I paragrafen ges bestämmelser om att fjärrvärmeföretaget ska lämna uppgifter om drift- och affärsförhållanden i fjärrvärmeverksamheten. Enligt lagrådsremissen är avsikten att regeringen i en förordning ska lämna närmare föreskrifter om vilka uppgifter som fjärrvärmeföretagen ska lämna (se förslaget till 48 § 5). Närmare bestämmelser ska således beslutas genom verkställighetsföreskrifter.

I likhet med vad Lagrådet sagt under 31 § vill Lagrådet förorda att det i lagen ges ett uttryckligt bemyndigande för regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer att meddela föreskrifter om uppgiftsskyldigheten.

33–35 §§

Paragraferna innehåller bestämmelser om granskning av en årsrapport. I den föreslagna lagtexten ställs det inte upp något särskilt kompetenskrav på den revisor som ett fjärrvärmeföretag ska få anlita. Som framgår av förslaget till 48 § 6 är avsikten att närmare föreskrifter om granskningen av en årsrapport ska meddelas i annan ordning. I gällande rätt finns bestämmelser om granskning, bl.a. om vilken kompetens revisorerna ska ha, i förordningen (2006:1203) om redovisning av fjärrvärmeverksamhet. Förordningen grundas emellertid – till skillnad från vad som nu föreslås – på en bestämmelse i lag, 3 kap. 5 § ellagen, som innehåller ett uttryckligt bemyndigande för regeringen att meddela närmare föreskrifter om revision av fjärrvärmeverksamhet.

Lagrådet föreslår att man i likhet med gällande rätt i lagen uttryckligen bemyndigar regeringen att utfärda föreskrifter om granskningen av årsrapporten.

Nu gällande bestämmelser om granskning av årsrapporten finns samlade i en paragraf, 3 kap. 5 § ellagen. Enligt Lagrådets mening bör även motsvarande bestämmelser i den nya lagen samlas i en paragraf. Några redaktionella justeringar bör då också göras.

Lagrådet föreslår således att bestämmelserna i 33–35 §§ i remissen förs samman till en paragraf som får följande lydelse:

Årsrapporten ska granskas av en revisor.

Granskningen ska avse om årsrapporten upprättats enligt gällande bestämmelser. Granskningen ska vara så ingående och omfattande som god revisionssed kräver.

Revisorn ska lämna ett skriftligt yttrande över granskningen.

Regeringen får meddela föreskrifter om granskningen av årsrapporten.

36 §

Av paragrafens första stycke framgår inom vilken tid fjärrvärmeföretaget ska ha lämnat in en bestyrkt kopia av årsrapporten och yttrandet över granskningen. Denna tidsfrist förlängs om förutsättningar som anges i 37 § andra stycket är uppfyllda. Enligt Lagrådets mening har dessa bestämmelser ett sådant samband att de bör återfinnas i samma paragraf. Bestämmelsen i 37 § andra stycket bör därför föras över till 36 § med viss justering.

Lagrådet föreslår att 36 § ges följande lydelse:

En bestyrkt kopia av årsrapporten och yttrandet över granskningen av årsrapporten samt uppgifterna om drift- och affärsförhållanden i fjärrvärmeverksamheten ska ges in till tillsynsmyndigheten. De ska ha kommit in dit inom sju månader från räkenskapsårets utgång.

Om fjärrvärmeföretaget beslutat om fortsatt bolagsstämma enligt 7 kap. 14 § aktiebolagslagen (2005:551) eller fortsatt föreningsstämma enligt 7 kap. 4 § tredje stycket lagen (1987:667) om ekonomiska föreningar, gäller i stället att handlingarna och uppgifterna ska ha kommit in till tillsynsmyndigheten inom nio månader från räkenskapsårets utgång.

Handlingarna får överföras elektroniskt till tillsynsmyndigheten.

Med bestyrkt kopia jämställs elektroniskt original.

37 §

I paragrafen finns bestämmelser om förseningsavgift. Som Lagrådet nyss föreslagit bör andra stycket föras över till 36 §.

I de föreslagna tredje och fjärde styckena redovisas möjligheterna att ta ut en andra respektive tredje förseningsavgift. En motsvarande reglering finns i 8 kap. 6 § årsredovisningslagen (1995:1554), 10 kap. 7 § naturgaslagen och 12 kap. 8 § ellagen.

Ett uttag av fler än en förseningsavgift förutsätter enligt den nu föreslagna lagtexten att aktuella handlingar inte har getts in inom två

månader ”från en underrättelse om” att en avgift har påförts fjärrvärmeföretaget. För motsvarande situationer enligt nyssnämnda lagar, som har en enhetlig formulering, förutsätts att handlingarna inte har kommit in inom två månader ”från det att underrättelse avsändes till företaget om” beslut om avgift. Enligt Lagrådets uppfattning skulle den nu föreslagna formuleringen kunna anses ha en annan innebörd än som följer av regleringen i exempelvis naturgaslagen. Såvitt framgår av remissen torde emellertid inte det ha avsetts. Lagrådet föreslår att tredje och fjärde styckena formuleras på följande sätt:

Om handlingarna inte har kommit in inom två månader från det att underrättelse avsändes till fjärrvärmeföretaget om beslut om en förseningsavgift, ska fjärrvärmeföretaget betala en andra förseningsavgift på 10 000 kronor.

Om handlingarna inte har kommit in inom två månader från det att underrättelse avsändes till fjärrvärmeföretaget om beslut om förseningsavgift enligt tredje stycket, ska fjärrvärmeföretaget betala en tredje förseningsavgift på 20 000 kronor.

39 §

I paragrafen finns en bestämmelse om att förseningsavgift får tas ut i några särskilt beskrivna fall då ingivna handlingar har någon brist endast om fjärrvärmeföretaget inte följt ett föreläggande att inom viss tid avhjälpa bristen. Även denna bestämmelse har motsvarigheter i årsredovisningslagen, naturgaslagen och ellagen.

Den föreslagna lydelsen skiljer sig från den som finns i bl.a. 10 kap. 9 § naturgaslagen på det sättet att det där talas om underrättelse i stället för föreläggande och vidare sägs att en sådan underrättelse får sändas med posten till den postadress som företaget senast har anmält till tillsynsmyndigheten. Enligt Lagrådets mening får den nya bestämmelsen därför en delvis annan innebörd än vad som skulle ha gällt med en formulering enligt naturgaslagen. Denna fråga bör belysas i det fortsatta lagstiftningsarbetet.

40 §

Paragrafen innehåller bestämmelser om eftergift av förseningsavgift. Av andra stycket framgår att den beslutande myndigheten självmant ska pröva om det finns skäl för eftergift. I 10 kap. 10 § andra stycket naturgaslagen (se även 12 kap. 11 § andra stycket ellagen och 8 kap. 9 § andra stycket årsredovisningslagen) finns en reglering med motsvarande innehåll. I bestämmelserna i de lagarna har man dock lagt till att bestämmelserna gäller ”om det föranleds av vad som har förekommit i ärendet”. Av paragraferna framgår därmed att myndigheten inte behöver göra några särskilda undersökningar för att utröna om avgiften bör efterges (jfr prop. 1994/95:67 s. 47).

Lagradsremissen innehåller inte någon kommentar om anledningen till den valda utformningen av andra stycket i paragrafen. Någon saklig ändring i förhållande till vad som gäller enligt bl.a. naturgaslagen kan emellertid knappast ha avsetts. Lagrådet förordar då att andra stycket ges följande lydelse:

Bestämmelsen om eftergift ska beaktas även om något yrkande om eftergift inte har framställts, om det föranleds av vad som förekommit i ärendet.

48 §

Enligt förslaget meddelar regeringen, eller den myndighet som regeringen bestämmer, föreskrifter om en rad förhållanden med anknytning till lagen. Dessa räknas upp i sju punkter i paragrafen.

I författningskommentaren sägs att bestämmelsen innehåller upplysning om vilka föreskrifter som regeringen, eller den myndighet som regeringen bestämmer, meddelar för att verkställa lagens bestämmelser, dvs. det är fråga om föreskrifter som regeringen får meddela med stöd direkt av 8 kap. 13 § första stycket 1 RF.

De förhållanden som regeringen eller efter regeringens bemyndigande en myndighet avses meddela föreskrifter om gäller frågor som behandlas i 5 § (punkten 1), 7 och 12 §§ (punkten 2), 20 och 21 §§ (punkten 3), 31 § (punkten 4), 32 § (punkten 5) och 33 § (punkten 6).

Som framgår av vad Lagrådet anfört under de nu nämnda paragraferna är enligt Lagrådets mening de flesta bestämmelser som regeringen avses meddela närmare föreskrifter om antingen sådana att de ska tas in i lagen (7 och 12 §§, 20 och 21 §§ i vissa delar) eller sådana att det krävs bemyndigande i lagen för att regeringen ska ha behörighet att meddela dem (5 § samt 31–33 §§). Endast i ett avseende gällande bestämmelserna i 20 och 21 §§ har Lagrådet funnit att verkställighetsföreskrifter kan bli aktuella. Lagrådet anser emellertid inte att det behövs en särskild upplysning i lagen om dessa föreskrifter.

Med den sista punkten i 48 §, punkten 7, ges upplysning om att regeringen eller myndighet som regeringen bestämmer meddelar föreskrifter om vilken myndighet som är tillsynsmyndighet och vilken myndighet som medlar enligt lagen. Enligt Lagrådets mening behöver lagen inte innehålla någon sådan upplysning.

Av vad som nu sagts följer att Lagrådet anser att 48 § i sin helhet bör utgå.

Ikraftträdandebestämmelsen

Enligt ikraftträdandebestämmelsen ska lagen träda i kraft den 1 juli 2008.

I lagrådsremissen anges att det saknas behov av övergångsbestämmelser. Vid föredragningen inför Lagrådet har emellertid uppgetts att avsikten, när det gäller redan gällande avtal om fjärrvärme, är att endast vissa av de föreslagna bestämmelserna ska tillämpas på sådana avtal.

Enligt Lagrådets mening står det klart att övergångsbestämmelser behövs och att omfattningen av behovet måste analyseras under den fortsatta beredningen av lagstiftningsärendet. Bl.a. behöver regleras vad som i olika avseenden ska gälla för redan före ikraftträdandet ingångna och fortfarande gällande avtal om fjärrvärme.

8 kap. 10 a §

Enligt förslaget ska en straffbestämmelse (olovlig avledning av värmeenergi) införas för den som olovligen leder värmeenergi ur ett rörledningssystem för uppvärmning eller olovligen leder värmeenergi till ett rörledningssystem för kylning.

I lagrådsremissen sägs att det kan medföra ansvar för brott redan enligt gällande rätt att olovligen avleda värmeenergi ur rörledningar för fjärrvärme eller till rörledningar för fjärrkyla. Om ett sådant förfarande är straffbart eller inte är beroende av omständigheterna i det enskilda fallet. Det är enligt vad som sägs i lagrådsremissen också oklart i fråga om vilket brott som en gärningsman kan dömas till ansvar för.

När nu straffbestämmelsen ”olovlig avledning av värmeenergi” införs, så kan enligt Lagrådets mening uppkomma olika frågor om konkurrens och konsumtion mellan den nya bestämmelsen och andra straffbud i bl.a. 8, 9 och 12 kap. brottsbalken samt mellan skilda gärningar (jfr Berg m.fl., Brottsbalken, En kommentar, Del III, s. 30:7 ff.). I lagrådsremissen saknas en närmare analys och beskrivning av frågor av här nämnt slag. Enligt Lagrådets mening är det önskvärt att en sådan komplettering görs under den fortsatta beredningen av lagstiftningsärendet.

3 Förslaget till lag om ändring i ellagen

Ikraftträdandebestämmelsen

Enligt ikraftträdandebestämmelsen ska lagen träda i kraft den 1 juli 2008. Däremot saknas övergångsbestämmelser och inte heller har frågan om behovet av sådana bestämmelser kommenterats i lagrådsremissen.

Vid föredragningen inför Lagrådet har uppgetts att det finns behov av övergångsbestämmelser när det gäller hur pågående fjärrvärmeärenden enligt ellagen ska hanteras sedan den nya lagen om fjärrvärme har trätt i kraft.

Enligt Lagrådets mening måste frågan om övergångsbestämmelser belysas under den fortsatta beredningen av lagstiftningsärendet, bl.a. om gällande fjärrvärmeavtal och vad som ska gälla för handläggningen av de ärenden om fjärrvärme enligt ellagen som inte är avslutade före ikraftträdandet.

Lagrådets lagförslag till föreskrifter gällande ensidig ändring av avtalsvillkor till fjärrvärmekundens nackdel

(Omarbetning av lagrådsremissens 7–9 §§, 10 § 3 samt 18 och 19 §§)

Ensidig ändring av avtalsvillkor till fjärrvärmekundens nackdel

Inledning

A § Har ett fjärrvärmeföretag i avtalet om fjärrvärme givits rätt att ensidigt ändra avtalsvillkoren till nackdel för en fjärrvärmekund gäller bestämmelserna i B–J §§.

Fjärrvärmeföretagets underrättelseskyldighet

B § Om fjärrvärmeföretaget gör en ändring av avtalsvillkoren, ska fjärrvärmekunden skriftligen underrättas om ändringen senast två månader före den dag de ändrade villkoren ska börja gälla.

I underrättelsen ska skälen för ändringen anges och en upplysning lämnas om att fjärrvärmekunden har rätt att säga upp avtalet.

Underlåter fjärrvärmeföretaget att iaktta bestämmelserna i första och andra styckena, får de ändrade villkoren inte tillämpas.

Förhandling om de ändrade villkoren

C § Ett fjärrvärmeföretag är skyldigt att förhandla med en fjärrvärmekund, om kunden begär förhandling inom tre veckor från den dag kunden enligt B § underrättades om de ändrade avtalsvillkoren.

D § Har fjärrvärmekunden enligt C § begärt förhandling men träffas inte någon överenskommelse mellan parterna, får de ändrade villkoren börja tillämpas från den dag de ska börja gälla, dock tidigast tre veckor från den dag fjärrvärmeföretaget enligt 12 § underrättade fjärrvärmekunden om att förhandlingen avslutats.

Första stycket gäller inte i fall som sägs i E eller G §.

Medling

E § Har ansökan om medling gjorts enligt 14 § men träffas inte någon överenskommelse mellan parterna, får de ändrade villkoren börja tillämpas från den dag de ska börja gälla, dock

- a. om ansökningen om medling avisats eller lämnats utan bifall, tidigast tre veckor från den dag myndigheten meddelade sitt beslut, eller

- b. om ansökningen om medling bifallits, tidigast dagen efter den dag myndigheten meddelade beslut att ärendet avslutats. Prop. 2007/08:60
Bilaga 9

Första stycket gäller inte i fall som sägs i H §.

Uppsägning av fjärrvärmeavtalet

F § En fjärrvärmekund som underrättats enligt B § om ändrade avtalsvillkor har rätt att säga upp avtalet. Uppsägningen ska för att få verkan göras senast två månader från den dag kunden underrättades om ändringen eller den senare dag som följer av G eller H §.

G § Har fjärrvärmekunden enligt C § begärt förhandling men träffas inte någon överenskommelse mellan parterna, har fjärrvärmekunden rätt att säga upp avtalet senast tre veckor från den dag fjärrvärmeföretaget enligt 12 § underrättade fjärrvärmekunden om att förhandlingen avslutats.

H § Har ansökan enligt 14 § gjorts om medling men träffas inte någon överenskommelse mellan parterna, gäller följande i fråga om fjärrvärmekundens rätt att säga upp avtalet.

Har ansökan om medling avisats eller lämnats utan bifall, har fjärrvärmekunden rätt att säga upp avtalet senast tre veckor från den dag myndigheten meddelade sitt beslut.

Har ansökan om medling bifallits har fjärrvärmekunden rätt att säga upp avtalet senast ---¹.

I § Om en fjärrvärmekund säger upp ett avtal enligt F, G eller H §, upphör avtalet att gälla tre månader från dagen för uppsägningen.

Under uppsägningstiden får de ändrade avtalsvillkoren inte tillämpas.

J § En fjärrvärmekund får säga upp ett avtal om fjärrvärme enligt F, G eller H § utan att därvid drabbas av någon kostnad, avgift eller annan förpliktelse.

¹ Se Lagrådets yttrande under 8, 18 och 19 §§.

Utdrag ur protokoll vid regeringssammanträde den 14 februari 2008.

Närvarande: Statsministern Reinfeldt, statsråden Olofsson, Bildt, Ask, Leijonborg, Larsson, Erlandsson, Torstensson, Carlgren, Björklund, Carlsson, Borg, Malmström, Billström, Adelsohn Liljeroth, Tolgfors, Björling.

Föredragande: Statsrådet Olofsson.

Regeringen beslutar proposition 2007/08:60 Fjärrvärmelag m.m.

Författningsrubrik	Bestämmelser som inför, ändrar, upp- häver eller upprepar ett normgivnings- bemyndigande	Celexnummer för bakomliggande EG- regler
fjärrvärmelag	5 och 40–42 §§	
lag om ändring i ellagen (1997:857)	3 kap. 4 och 5 §§	